

LA TRADICIÓ CODICOLÒGICA I LITÚRGICA
DE L'HOMILIARI CAROLINGI DE LUCULENTIUS
A CATALUNYA.
LA RECENSIÓ CATALANA: INVENTARI I HOMILIES
RECUPERADES

per FRANCESC XAVIER ALTÉS I AGUILÓ

El gruix de la tradició codicològica, coneguda, de l'homiliari carolingi de Luculentius, confegit possiblement al centre d'Itàlia a la darrerria del segle IX o primers anys del segle X, està representada, com veurem, per la tradició manuscrita conservada a Catalunya, on el text originari trobà, ben aviat, un competidor implacable en una recensió amb característiques i variants textuais pròpies, que es difongué àmpliament per Catalunya i que per això denominem recensió o família catalana de l'homiliari de Luculentius. La seva proximitat a la família italiana de Luculentius li confereix un estatus propi i alhora la revelan com una font imprescindible en l'edició crítica de l'homiliari confegit per l'enigmàtic escriptor eclesiàstic que s'oculta sota el nom de *Luculentius* o bé de *Luculenti*.

Cal tenir en compte que les recerques sobre l'homiliari de Luculentius són relativament recents, atès que fins fa una trentena d'anys, concretament fins al 1979, solament hom disposava d'una exigua informació i bibliografia sobre l'obra i la cronologia de Luculentius. Aquesta situació començà a capgirar-se, justament, amb la publicació dels primers treballs que mostraven la presència de l'homiliari de Luculentius a Catalunya des del segle X.

Aleshores, tal com ho reflecteixen les dues primeres edicions (1951 i 1961) de la *Clavis Patrum Latinorum*, núm. 953, de l'obra de Luculentius només se'n coneixien dinou textos testimoniats per dos homiliaris litúrgics del segle XII conservats a Roma (*Vaticanus latinus* 6081 i Biblioteca Vallicelliana, *Tomus* XX), que provenen del centre d'Itàlia. Fou a partir d'aquests manuscrits que Angelo Mai publicà, l'any 1837, divuit textos de Luculentius,¹ que foren reproduïts, l'any 1849, en el volum 72 de la

1. A. MAI. *Scriptorum Veterum nova collectio*, vol. 9, Roma, 1837, p. 186-256.

Patrologia Latina editada per l'abbé J.-P. Migne. Un altre text, el dinovè, seria identificat en el manuscrit *Vaticanus latinus* 6081 per Alfons Müller, que el publicà l'any 1911,² i que seria recollit en el quart volum del *Patrologiae Latinae Supplementum*.³

Atès que aquests textos de Luculentius comentaven passatges del Nou Testament hom els cregué provinents d'un suposat *Commentarium in Novum Testamentum*, tal com semblaven indicar-ho les rúbriques que els encapçalaven en aquells homiliaris: *Commentum Luculentii*, *Expositio Luculentii*, o bé, excepcionalment, *Homilia Luculentii*.

Les dependències textuais observades en aquests comentaris de Luculentius respecte d'obres de sant Jeroni i de sant Agustí i, alhora, l'absència de dependències de sant Gregori el Gran, induïren a situar Luculentius i la seva obra en el segle vi.⁴ L'any 1949, però, aquesta datació començà a ser posada en qüestió pels editors de la *Vetus Latina* a causa del tipus de Vulgata reflectit en les citacions bíbliques.⁵ Fou a partir d'aquesta nova apreciació cronològica i de la provenença dels dos manuscrits aleshores coneguts, que les edicions de 1951 i 1961 de la *Clavis Patrum Latinorum*, núm. 953, presentaren Luculentius com un escriptor, *tempore ac loco ignotis; fortasse Italus saeculi VII*, i autor d'un *Commentarium in Novum Testamentum*.

En aquest context, el professor Miquel S. Gros, a partir de la identificació d'alguns dels textos de Luculentius, reportats per la *Patrologia Latina*, en la col·lecció de fragments de còdexs de l'Arxiu Episcopal de Vic,⁶ projectà publicar-los juntament amb els altres comentaris bíblics inèdits que hi anaven vinculats.⁷ Tanmateix, l'estiu de l'any 1975, durant una visita de recerca a l'arxiu vigatà, també s'hi interessà el canonge Joseph Lemarié,⁸ el qual, posteriorment, reeixí a identificar la font tant dels comentaris coneguts de Luculentius com dels inèdits en un homiliari de tipus carolingi que és la veritable obra de Luculentius. Quan l'any 1979 Lemarié anuncià la identificació de l'homiliari carolingi de Luculentius en els còdexs Madrid, Real Acade-

2. A. MÜLLER. «Ein neues Fragment aus dem Schriftkommentar des Luculentius», *Theologische Quartalschrift*, 93 (1911), p. 206-222.
3. A. HAMMAM (ed.), *Patrologiae Latinae Supplementum*, vol. 4, París, 1969, col. 1416-1420.
4. A. MÜLLER, «Ein neues Fragment», p. 222; O. BARDENHEWER, *Geschichte der altkirchlichen Literatur*, vol. 5, Freiburg im Breisgau, 1932, p. 278; W. AFFELDT, «Verzeichnis des Römerbriefkommentar der lateinischen Kirche bis zu Nikolaus von Lyra», *Traditio*, 13 (1957), p. 388; F. STEGMÜLLER, *Repertorium biblicum medii aevi*, vol. 3, Madrid, 1951, núm. 5408.
5. B. FISCHER, *Verzeichnis der Sigel für handschriften und Kirchenschriftsteller* (*Vetus Latina*; 1), Freiburg, 1949, p. 91.
6. J. JANINI, «La colección de fragmentos litúrgicos de Vic», *Analecta Sacra Tarraconensia*, 48 (1975), p. 3.
7. M. S. GROS, «Fragments de Bibles llatines del Museu Episcopal de Vic», *Revista Catalana de Teologia*, 3 (1978), p. 155, nota 6.
8. *Spicilegium ad Chromatii Aquileiensis opera*, cura i estudi de J. LEMARIÉ i R. ÉTAIX, Turnhout, 1977, p. [7], (*Corpus Christianorum*, Series Latina, IXA).

mia de la *Historia*, *Aemil.* 17 i *Aemil* 21, ja avançà que l'obra de Luculentius, atès el caràcter tardà de les fonts de tipus carolíngi que s'hi utilitzaven —Smaragdus, Aimó d'Auxerre, i contactes amb l'homiliari de Liverani—, calia datar-la necessàriament vers la fi del segle IX o començaments del X,⁹ i així ho explicità, l'any 1984, en la introducció a l'edició dels *initia* de la col·lecció homilètica de Luculentius il·lustrada amb l'edició crítica de deu homilies inèdites.¹⁰ En aquesta edició, però, hi manquen les tres primeres homilies del recull a causa de la pèrdua del primer quadern dels còdexs *Aemil* 17 i *Aemil* 21.

Mentrestant, l'any 1982, el professor A. M. Mundó, amb una minuciosa i pacient relectura del colofó, raspat, del còdex *Aemil* 17, aconseguí de desxifrar-lo íntegrament i constatar que el còdex havia estat copiat al monestir de Sant Cugat del Vallès, l'any 956/957, per l'escriba Truitari, durant l'abadiat de l'abat Landeric. Sembla que, simultàniament, també hi fou copiat el còdex *Aemil* 21 a partir d'un mateix model, farcit de faltes, que en part esmenaren els mateixos copistes, mentre que d'altres ho foren a partir d'un model més correcte, un cop enllestida la còpia dels còdexs. El còdex *Aemil* 21 passaria al monestir benedictí de San Millán de la Cogolla abans de finir el segle XI.¹¹

Més recentment, l'edició crítica d'una dotzena més d'homilies de Luculentius, publicada per Hildegund Müller, il·lustra sobre la complexitat de les fonts literàries utilitzades per Luculentius, així com sobre el rerefons filològic i exegetíc amb el qual les assumeix o les interpreta.¹²

Un cop ressituat definitivament en la seva època, semblaria que l'anàlisi crítica de les fonts literàries de l'homiliari de Luculentius i de la tradició codicològica de l'homiliari podrien possibilitar la localització geogràfica del seu autor. Pel que fa a la tradició codicològica, malgrat que els còdexs *Aemil* 17 i *Aemil* 21 provinquin del monestir de Sant Cugat del Vallès, i que disposem a partir d'ara d'un ampli repertori de testimonis catalans amb homilies de Luculentius, no sembla versemblant que una

9. J. LEMARIÉ, «Deux fragments d'homéliers conservés aux archives capitulaires de Vich, témoins de sermons pseudo-augustiniens et du commentaire de Luculentius sur les Évangiles», *Revue des Études Augustiniennes*, 25 (1979), p. 97-105.
10. J. LEMARIÉ, «La collection carolingienne de Luculentius restituée par les deux codices Madrid, Real Academia de la Historia, *Aemil.* 17 et 21», *Sacris Erudiri*, 27 (1984), p. 221-371. Tot just sortida de la impremta, la tarda del 28 de novembre de 1984, en el vestíbul de l'antiga seu de la Bibliothèque Nationale de Paris (rue Richelieu), me n'oferí una separata dedicada. L'any anterior jo havia fet un *excursus* sobre la difusió de l'obra de Luculentius a Catalunya i els fragments de còdex que havia identificat (F. X. ALTÉS I AGUILÓ, «A propòsit del manuscrit llatí 3.806 de la Biblioteca Nacional de París: un homiliari de Vilabertran», a *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, vol. 2, Barcelona, 1983, p. 35-42).
11. A. M. MUNDÓ, «Entorn de dos còdexs del segle Xè de Sant Cugat del Vallès», *Faventia*, 4 (1982), p. 7-21; *Obres Completes*, 1, Barcelona, 1998, p. 139-153; J. LEMARIÉ, «La collection carolingienne de Luculentius», p. 227-228.
12. H. MÜLLER, *Das «Luculentius»-Homiliar. Quellenkritische Untersuchungen mit Teiledition*, Viena, 1999, (Wiener Studien. Beiheft 23).

obra d'aquesta mena, amb tot el que culturalment pressuposa, pogués ser creada en el territori dels naixents comtats catalans, la restauració eclesiàstica dels quals estava aleshores vehiculada per la seu arquebisbal de Narbona tant pel que fa als llibres litúrgics¹³ com als de caràcter eclesiàstic.¹⁴

Un element per a apropar-se a la provinença geogràfica d'aquest homiliari, tingut per italià, podria ser la versió de la Vulgata que hi és utilitzada i, particularment, el manlleu que l'autor fa a una sèrie de sumaris o prefacis bíblics el més significatiu dels quals – tant per la seva llargària com perquè ha estat incorporat tot sencer – és el corresponent a l'evangeli de sant Marc, que encapçala l'homilia sobre l'evangeli de la festa de l'Ascensió del Senyor (Lucu-77) i que, possiblement, només es retroba en les bíblies de Santa Maria de Ripoll (*Vaticanum lat.* 5729), de Sant Pere de Rodes (París, Bibliothèque Nationale de France, ms. lat. 6), i en els evangeliaris de Sant Miquel de Cuixà (Perpinyà, Bibliothèque Municipale, ms. 1) i de la catedral de Vic (Vic, Arxiu Capitular, ms. 15(LXXXIX)).¹⁵ Tanmateix, atès que l'homiliari dit de Liverani, confegit a Itàlia en la darrerria del segle IX o inicis del X¹⁶ i amb el qual té contactes el de Luculentius¹⁷ incorpora un sumari sobre l'evangeli de sant Mateu¹⁸ característic de l'evangeliari de la seu de Vic,¹⁹ caldria fer una comparació sistemàtica entre les citacions bíbliques de l'homiliari de Luculentius i les de Liverani per a establir allò de més singular del tipus de Vulgata utilitzada en un i altre.²⁰ Els resultats d'aquest treball, però, segons el parer del professor H. J. Frede, del *Vetus Latina Institut*, de Beuron, possiblement no aportarien una clarificació definitiva al binomi Llenguadoc/Itàlia i, doncs, a l'establiment de l'origen geogràfic de l'homiliari de Luculentius.²¹

Pel que fa a la possible condició monacal de l'autor de l'homiliari de Luculentius, no tindria res d'extraordinari, atès que la majoria

13. M. S. GROS, «La liturgie Narbonaise témoin d'un changement rapide des rites liturgiques», a *Liturgie de l'Église particulière et liturgie de l'Église universelle*, Roma, 1976, p. 127-154.

14. Sobre llibres procedents d'escriptoris de la narbonesa vegeu A. M. MUNDÓ, «La cultura escrita dels segles IX al XII a Catalunya», a *Catalunya Romànica*, vol. 1, p. 133-162; *Obres Completes*, I, Barcelona, 1998, p. 544 i seg.; M. S. GROS, *La Biblioteca Episcopale de Vic*, Vic, 2006, p. 14-20, 22-23.

15. Editat per D. de BRUYNE, *Préfaces de la Bible Latine*, Namur, 1920, p. 182, que no esmenta la Bíblia de Ripoll.

16. H. BARRÉ, *Les homéliaires carolingiens de l'école d'Auxerre*, Ciutat del Vaticà, 1962, p. 113-122, (*Studi e Testi*; 225).

17. J. LEMARIÉ, «La collection carolingienne de Luculentius», p. 244; «Deux fragments d'homéliaires conservés aux archives capitulaires de Vich», p. 102-104.

18. F. LIVERANI, *Spicilegium Liberianum*, Florència, 1863, p. 530; H. BARRÉ, *Les homéliaires carolingiens de l'école d'Auxerre*, p. 196, núm. 5.

19. Publicat per D. de BRUYNE, *Préfaces de la Bible Latine*, p. 181-182.

20. Pel que fa a Luculentius, vegeu J. LEMARIÉ, «La collection carolingienne de Luculentius», p. 242-244; H. MÜLLER, *Das «Luculentius»-Homiliar*, p. 30-34.

21. Carta de l'1 de març de 1985 rebuda a través de Joseph Lemarié (13-III-1985); J. LEMARIÉ, «Les homélies pour la dédicace de la collection de Luculentius et du Parisinus 3829», a *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, vol. 3, Barcelona, 1984, p. 45.

d'homiliaris carolingis provenen d'escriptors monàstics i que en les homilies de Luculentius, especialment sobre les epístoles, hom hi troba algunes citacions de la *Regula Benedicti*. Dom Bernard Capelle, que fou el primer a identificar-ne, amb certesa, un parell en una de les homilies de Luculentius publicades en la *Patrologia Latina*, va mostrar també la font d'una altra citació que semblava provenir-ne.²² Altres citacions literals²³ o bé implícites²⁴ que Luculentius fa de la *Regula Benedicti*, així com algunes referències a la superioritat i la primacia de la vida contemplativa sobre l'activa,²⁵ semblarien també indicar-ho.

En aquesta línia sobresurt, pel seu benedictinisme, la definició de l'essència de la vida contemplativa que Luculentius fa a propòsit de la significació de la tórtora i dels colomins que havien de ser oferts en la presentació de Jesús al temple (Lluc 2,23). Com tots els homiliaris contemporanis Luculentius manlleua al comentari de Beda sobre l'evangeli de sant Lluc el text en què interpreta els coloms com a imatge de la vida activa, i les tórtoras de la contemplativa, de la qual remarca la singularitat amb els mots *quia paucorum est ista virtus*,²⁶ manllevats a la *Regula Benedicti*.²⁷ Luculentius, tot contraposant l'activitat i la soledat com a característiques d'aquestes dues menes de vides, defineix sintèticament la vida contemplativa justament amb l'expressió *solī Deo placere desiderans*, amb la qual sant Gregori el Gran resumeix el projecte vital del jove Benet de Núrsia;²⁸ i diu de la tórtora: *Turtur vero, que singulariter gaudet, auxilium per solacium humanum refugit, contemplativam vitam significat, que nichil aliud nisi Deo placere desiderat. Inveniuntur turtures, set rare. Sic, qui vitam contemplativam teneant, rare inveniuntur, quia paucorum est ista virtus*.²⁹ Es tracta d'una definició llibresca?

22. B. CAPELLE, «Le Maître antérieur à saint Benoit?», *Revue d'Histoire Ecclésiastique*, 41 (1946), p. 66-73.
23. A tall d'exemple, vegeu com en el comentari a 1C 13, 5 (*caritas non est ambitiosa, non quaerit sua sua sunt*), després d'una possible al·lusió a l'esperit de RB 3,5 (*in abbatis pendat arbitrium*), s'introdueix un verset pertanyent al quart graó de la humilitat (RB 7,42: *percussi in maxillam praebent et aliam, auferenti tunicam dimittunt et pallium*) seguit d'una citació de RB 72,7 (*nullus, quod sibi utile iudicat, sequatur, sed quod magis alio*) però manllevant al comentari de la Regla que en fa Smaragdus: *id est, non cogitat tantum quod sibi utile est, sed quod aliis* (PL 102, 930A); Lucu-34: *Non esse ceteris maior desiderat, qui in humilitate consistit. Non querit que sua sunt... sed potius ad alterius pendere arbitrium. Vel non querit que sua sunt, id est non se cupit ulcisci de inimicos suos, sed percussa in maxillam, alteram prebet. Auferenti tunicam dimittet et pallium. Vel non querit que sua sunt. Id est non tantum quod sibi utile est sed quod aliis*.
24. H. MÜLLER, *Das «Luculentius»-Homiliar*, p. 59, n'assenyala dues (Lucu-8 i 28), de les quals la segona és certament un manlleu a les homilies de sant Gregori el Gran.
25. J. LEMARIÉ, «La collection carolingienne de Luculentius», p. 240, nota 28 cita expressions de les homilies Lucu-25 i 43, a les quals se'n pot afegir una de l'homilia Lucu-100: *de quo Paulus: Sapientiam loquimur inter perfectos. Vitam vero contemplativam de qua idem ait: Nostra autem conversatio in celis est*.
26. H. BARRÉ, *Les homéliaires carolingiens*, p. 106-107; BEDA, *In Luc* (PL, 92,343C; CCL, 120).
27. *Benedicti Regula*, cap. 49,2, ed. R. HANSLIK, Viena, 1950 (CSEL, 75), p. 119: *quia paucorum est ista virtus*.
28. GREGORIUS MAGNUS, *Dialogorum libri IV*, PL, 66,126.
29. Lucu-14; ed. H. MÜLLER, p. 199, 201-204; GREGORIUS MAGNUS, *Dialogorum libri IV*, PL, 66,126.

L'interrogant també escau a l'enigmàtic nom de Luculentius atorgat a aquest autor pels supracitats homiliaris litúrgics italians, i que semblaria respondre més aviat a un qualificatiu, qui sap si manllevat del títol genèric d'algun manuscrit o d'una homilia. En el nostre entorn geogràfic, semblaria suggerir-ho la denominació de *Luculentissime expositum in uno volumine* donada a un dels llibres sobre la Sagrada Escriptura inventariats, l'any 915, en el testament del bisbe Riculf, d'Elna.³⁰ També la biblioteca de Santa Maria de Ripoll disposava de dos còdexs que incloïen una *Expositio luculentissima super Libros Regum* a continuació de diverses obres de sant Isidor de Sevilla. Un d'ells havia estat copiat al segle x o xi, mentre que l'altre n'era, versemblantment, una còpia posterior.³¹ En canvi, en els manuscrits pertanyents a l'antiga tradició litúrgica catalana els qualificatius *luculentius* i *luculenter* els trobem aplicats exclusivament a l'homilia *Vox spiritualis aquile*, manllevada al pròleg de Joan Scot Eriúgena sobre l'Evangelí de sant Joan,³² que era una lectura característica del tercer nocturn de l'ofici de matines de Nadal. Tant en l'homiliari català París, Bibliothèque Nationale de France, ms. lat. 5302, del segle xi,³³ com en la consuetudina de la catedral de Carcassona, copiada al segle xiv,³⁴ va rubricada com a *Omilia luculenter edita*, mentre que el breuari Vic, Arxiu Capítular, ms. 80(CVIII), copiat durant la primera meitat del segle xiv,³⁵ la designa *Homilia luculentius de evangelio*.

COLLECTANEUS I DISPOSITUS: DUES DENOMINACIONS DE L'HOMILIARI DE LUCULENTIUS A CATALUNYA

El colofó de l'homiliari de Luculentius del còdex *Aemil* 17, el designa amb el nom de *Collectaneus*, segons ha precisat el professor A. M. Mundó en rellegir-lo,³⁶ i no el de *Collectarium* que cregueren llegir-hi, fa més d'un segle, G. Loewe i W. Hartel en un primer intent de desxifrar-lo.³⁷

Aquest nom de *Collectaneus* amb què era designat aquest còdex en el monestir de Sant Cugat del Vallès el retrobem a Catalunya en alguns inventaris de llibres litúrgics confegits entre els segles x i xiv, sense que

30. Edició crítica per P. PONSIC i R. ORDEIG I MATA, *Els comtats de Rosselló, Conflent, Vallespir i Fenollet*, Barcelona, 2006, p. 213, (Catalunya Carolíngia, vol. 6); E. PALAZZO, «Arts somptuaires et liturgie: le testament de l'évêque d'Elne, Riculf (915)», a *Retour aux sources. Textes, études et documents d'histoire médiévale offerts à Michel Parisse*, París, 2004, p. 712-713.

31. F. VALLS TAVERNER, «Códices manuscritos de Ripoll», *Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos*, 35 (1931), p. 13, núm. 4=132, i p. 10, núm. 10=139.

32. E. JEAUNEAU, «Le renouveau érigénien du xiiiè siècle», a *Eriúgena redivivus*, Heidelberg, 1987, p. 33-36.

33. R. ÉTAIX, «Quelques homéliaires de la région catalane», a *Recherches Augustiniennes*, vol. 16, París, 1981, p. 338, núm. 34.

34. París, Bibliothèque de l'Arsenal, ms. 214, f. 15.

35. J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, Burgos, 1980, p. 321, núm. 834.

36. A. M. MUNDÓ, «Entorn de dos còdexs del segle xè de Sant Cugat del Vallès», p. 139-153.

37. G. LOEWE i W. von HARTEL, *Bibliotheca Patrum Latinorum Hispaniensis*, vol. 1, Viena, 1887, p. 510.

sapiguem, però, amb certesa si es tracta de l'homiliari de Luculentius. L'any 923 en la dotalia de l'església de Sant Quirze d'Arbúcies (comarca de la Selva) s'hi fa constar que fou dotada amb llibres litúrgics, un sacramentari (*missale*), un antifonari, *Colectaneo I*, i ornaments litúrgics.³⁸ En la biblioteca del monestir de Santa Maria de Ripoll, l'any 1047, s'hi guardava també *Collectaneum I*, segons consta en un inventari dreçat aleshores.³⁹ L'any 1101, la catedral de Sant Pere de Vic rebia *unum Collectaneum* formant part del llegat testamentari que hi féu el canonge Ricard.⁴⁰ Al cap d'una trentena d'anys, el 1147, s'esmenten *II Collectaneos* entre els llibres litúrgics de la sagristia de la catedral de Santa Maria de la Seu d'Urgell.⁴¹ Novament a Sant Cugat del Vallès, una llista del segle XIV, escrita mig en català mig en llatí, inventaria *Item I Colectari* en un lot de llibres, adscrits a l'altar de Santa Maria, constituït per diversos homiliaris entre els quals hom identifica el litúrgic de Pau Diaca (anomenat *Carle*) i el carolingi d'Aimó d'Auxerre, ambdós subdividits en dues parts anomenades, respectivament: *Carle gros*, *Carle ten<nui>*, i *Aymó blanch*, *Aymó nigres lo prim*.⁴² Durant la segona meitat del segle XII (c. 1166-1182), entre els llibres litúrgics del monestir de Santa Maria de Poblet s'enumeren *Ilos Collectaneos*,⁴³ que molt possiblement cal identificar amb el tipus de llibre mixt de l'orde cistercenc que aplegava el col·lectari, el capitulari de l'ofici i el ritual.

A l'altra vessant dels Pirineus, un inventari de llibres i ornaments litúrgics, dreçat entre els anys 985-1010 a la catedral de Santa Maria de Clermont-Ferrand enunera: *Collectaneo I novo*; i entre els llibres prestats a altres esglésies, a continuació dels sacramentaris, anota: *A Sancto Genesio, Collectaneo I, libro Beda I*.⁴⁴

38. R. ORDEIG I MATA, *Les dotalies de les esglésies de Catalunya (segles IX-XII)*, vol. 1/2, Vic, 1994, doc.118, p. 281.
39. Publicat per R. BEER, *Die Handschriften des Klosters Santa Maria de Ripoll*, Viena, 1907-1908, p. 103, núm. 77; traducció catalana de P. Barnils: «Los manuscrits del monastir de Santa Maria de Ripoll», *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, 9 (1909), p. 271, núm 77; E. JUNYENT I SUBIRÀ, *Diplomatari i escrits literaris de l'abat i bisbe Oliba*, a cura d'A. M. Mundó, Barcelona, 1992, p. 399.
40. Vic, Arxiu Capitular, calaix 6, núm. 1488; J. GUDIOL, *Catàleg dels llibres manuscrits anteriors al segle XVIII del Museu Episcopal de Vic*, Barcelona, 1934, p. 6; J. GUDIOL I CUNILL, *Els Primitius. Tercera part: Els llibres il·luminats*, Barcelona, 1955, p. 31; E. JUNYENT, «La Biblioteca de la Canònica de Vich en los siglos X-XI», a *Gezammelte aufsätze zur Kulturgeschichte Spaniens*, 21 (1963) p. 145.
41. P. PUJOL I TUBAU, «De la cultura catalana mig-eval. Una biblioteca dels temps romànics», *Estudis Universitaris Catalans* 7, (1913), p. 6; M. S. GROS I PUJOL, «La biblioteca de la catedral de la Seu d'Urgell als segles X-XII», *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia*, vol. 26, Barcelona, 2005, p. 115, núm. 46, i p. 115, núm. 44.
42. M. COLL I ALENTORN, «El cronicó de Sant Cugat», a *Analecta Montserratensia*, vol. 9, Montserrat, 1962, p. 259.
43. A. ALTISENT, «Cultura i art a Poblet (s. XII-XVII)», a *II Col·loqui del monaquisme català*, vol. 2, Poblet, 1972, p. 133 i 137-138.
44. Ch. LAURANSON-ROSAZ, «L'église de Clermont. Inventaire du trésor et des livres de la cathédrale [985-1010]» a *Autour de Gerbert d'Aurillac, le Pape de l'an Mil*, París, 1996, p. 13-14, (Matériaux pour l'Histoire,1).

La qüestió rau a saber si *Collectaneus* era una denominació pròpia de l'homiliari de Luculentius o bé una simple denominació de caràcter tipològic.

En una nota a peu de plana al còdex *Collectaneum* esmentat en el catàleg de la biblioteca de Ripoll, Rudolf Beer insinua que en els segles IX i X hom denominava *Collectarium* els homiliaris. Entre d'altres, és el cas del monestir de Reichenau, on, l'any 822, entre els homiliaris s'esmenten: *Homeliarum vel sermonum collectarum ad legendum per singulas festivitates in anno volum. III* i *Collectarum homeliarum codices III*. També al monestir de Saint-Gall, en un inventari dreçat entre els anys 854 i 857, consten *Collectarios duos in singulis voluminibus de adventu Domini usque in pascha*. A Passau, l'any 903, hi havia *Collectarium ab initio XL usque in Pascha super omnia cottidiana evangelia*; i a Santa Maria la Major, de Cremona, l'any 894, s'explicita que es tracta d'un *Homeliarum Augustini, Hieronimi, quod collectarium vocant, volumen unum*.

El glossari de Du Cange, en el mot *Collectarium* remet al de *Collectaneum*, que incorpora una accepció manllevada a la biografia de Raban Maur (c. 780-856) en la qual el seu deixeble Radulf, en referir-se a la redacció dels *Enarrationum in epistolas beati Pauli libri triginta* de Raban (PL, 111,1273-1616), afirma del seu mestre que *in epistolas quoque Pauli, hortatu Lupi diaconi, collectaneum fecit, colligens de diversis opusculis sanctorum Patrum*.

La utilització del binomi *Collectaneus/Collectarius* per a denominar, per una banda, els homiliaris litúrgics, atès el component d'aplec factici, i, per altra banda, el comentari de Raban Maur, precisament pel seu caràcter d'antologia, de cadena exegetica i de florilegi, evidencia el caràcter tipològic que hom els donava. Això explicaria perquè l'*Expositio liber comitis*, escrita entre els anys 810-812 per l'abat Smaragdus de Saint-Mihiel, sobre la base de la tradició patristica i que tingué una gran difusió durant els segles IX-X, fou divulgat amb el nom de *Collectiones in epistolis et evangeliiis*, que trobem reflectit en l'edició publicada en la *Patrologia Latina*⁴⁵ i que ja palesava l'inventari de la biblioteca de la catedral de Colònia (Köln), confegit l'any 833, el qual, entre els *Collectaria diversorum anni circuli legenda*, inclou *Collectaria alia super evangelium Smaragdi vol. II; item ipsius super epistolas vol. II*.

Aquesta denominació tipològica de l'obra de Smaragdus la trobem també en el manuscrit Còrdova, Arxiu de la Catedral, ms. 1, que fou copiat a la regió de Burgos, entre els anys 953 i 960, per l'escriba Florentius de Valerànica i que aplega en un sol volum el *Liber comitis* de Smaragdus i l'homiliari de Pau Diaca. El còdex s'inicia amb el títol mig esborrat, però recuperat pel professor Raymond Étaix, que diu: *Incipit liber collectarum siue homeliarum in honorem scilicet omnium sanctorum et omnium*

45. PL, 102, col. 13-16; F. RÄDLE, *Studien zu Smaragd von Saint-Mihiel*, Munic, 1974, p.113.

apostolorum a beato Zmaracdo editus;⁴⁶ i en el tercer dels pròlegs que hi afegí l'escriba Florentius, s'explicita el perquè d'aquesta denominació tipològica dient:

*Incipit liber collectarum sive humiliarum, ex diversis doctoribus collectum euangeliorum sive sermonum, sacra quidem evangelia atque sermones Christi simul consistentium ex ipsorum etenim doctorum magnorum id est Hieronimi, Hilarii, Ambrosii, Prosperi, Augustini, Cipriani, Cyrilli, Gregorii, Victoris, Fulgentii, Iohannis, Cassiodori, Eucceii, Ticonii, Ysidori, Fidoli, Friguli, Bede, Primasi, Pelagii, Origenis, magne studium diligentiae constructum.*⁴⁷

A partir de la perspectiva que ens aporta aquest excurs sobre l'apel·latiu *Collectaneus/Colectarium*, aplicat durant els segles IX i X als homiliaris, i més concretament a l'*Expositio liber comitis* de Smaragdus, sembla que la denominació de *collectaneus* donada pel colofó al còdex Aemil 17 no designa pròpiament l'homiliari de Luculentius sinó el seu caràcter recopilatori, al marge de la seva afinitat tipològica i estructural amb l'homiliari de Smaragdus.⁴⁸

L'altra denominació, que sabem utilitzada a Catalunya per a designar l'homiliari de Luculentius, és la de *Dispositus* o bé la catalana de *Disposit*. La identificació està fermament testimoniada, si més no, per a la catedral de Vic i el seu entorn gràcies a un *rotulus* o rotlle procedent d'aquella catedral (Vic, Arxiu Capitular, Armari 31), escrit a mitjan segle XIII, la finalitat del qual era tenir a la vista una taula o índex amb la identificació dels volums pertanyents a la biblioteca coral que calia disposar sobre el faristol major del cor catedralici per a la lectura de les homilies corresponents en el tercer nocturn de l'ofici de matines dels diumenges i festes de bona part de l'any litúrgic.⁴⁹ Entre d'altres, en aquest *rotulus* es fan remissions a un volum anomenat *Dispositum* o *Disposit* que contenia els comentaris homilètics de Luculentius, tal com, ho corrobora la seva correspondència amb les homilies de Luculentius incloses a l'homiliari segons el costum de Vic que trobem reflectit, coetàniament, en els breviaris manuscrits i, posteriorment, en els breviaris impresos del bisbat.

La primera referència documental a un llibre anomenat *Dispositum* ja consta, el mes de novembre de l'any 906, en la dotalia de l'església Santa Maria de Manlleu (Osona), dedicada pel bisbe Idalguer de Vic, en la qual s'esmenta *librum Dispositum* a continuació del sacramentari i del leccionari de la missa que hi foren també donats en aquella

46. R. ÉTAIX, «Le «Smaragde» de Cordoue et autres manuscrits apparentés», a *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, vol. 4, Barcelona, 1990, p. 13-27.

47. Editat per Ch. U. CLARK, *Collectanea Hispanica*, París, 1920, p. 233. Aquesta llista de pares d'escriptors eclesiàstics coincideix amb la de Smaragde en el pròleg al seu homiliari.

48. J. LEMARIÉ, «La collection carolingienne de Luculentius», p. 229-232.

49. El rotlle està format per quatre tires de pergami, cosides, que fan 104 x 17 mm i està escrit només per la cara de carn del pergami.

ocasió.⁵⁰ També l'inventari dels béns mobles de la seu de Vic, dreçat el 14 de juny del 957 a la mort del bisbe Guadamir, enregistra *Dispositos III* entre els llibres litúrgics.⁵¹ Al cap d'un parell d'anys, el 960, en la fundació del monestir de Sant Pere de Graudescales, a la vall de Lord, el prevere Francemir, principal dotador del nou cenobi, hi féu donació de *Disposito I*, juntament amb tots els llibres litúrgics necessaris per al culte.⁵² El mes d'agost de 971, novament a la catedral de Vic, en l'inventari dels seus béns mobles confegit en ser assassinat l'arquebisbe Ató, hi reapareixen *Dispositos III* com en l'inventari de l'any 957, i d'un d'ells s'especifica que havia estat prestat a l'església d'Artés (Bages) juntament amb un antifonari i un sacramentari.⁵³ L'any 1147 en consten dos exemplars, denominats, respectivament, *Dispositum* i *Dispositum vetus* en un inventari dels llibres conservats a la sagristia de la catedral de Santa Maria de la Seu d'Urgell.⁵⁴

Cronològicament intercalades entre aquestes referències, n'hi ha d'altres un xic més explícites sobre la tipologia de llibre al qual s'aplica aquest nom. La primera, que és justament anterior a les referències ja citades, correspon a l'any 900/901 i es troba en la dotalia de l'església de Sant Fructuós de Guils – municipi de Montferrer i Castellbó, a la comarca de l'Alt Urgell –, a la qual, en ser consagrada pel bisbe Nantigís d'Urgell, hom féu donació d'un *Evangeliorum Disposito* juntament amb un antifoner i un sacramentari *qui est novo mistico*.⁵⁵ També en territori del bisbat d'Urgell, l'any 912, en la dedicació de l'església de Sant Pere de Graudescales – municipi de Montmajor a la comarca del Berguedà –, pel mateix bisbe, hi trobem novament la donació d'un *Evangeliorum Disposito*, a més d'un sacramentari i d'un leccionari.⁵⁶ Tot i que és evident que ambdues dotalies es refereixen a comentaris o homilies solament sobre les perícopes evangèliques, també podrien designar l'homiliari de Luculentius tal, com veurem, ho palesa la seva tradició codicològica.

El glossari de Du Cange recull l'accepció *Dispositum* com un sinònim de *expositum* – que era el terme aplicat en l'època carolíngia especialment als comentaris sobre la Sagrada Escripura – justament a partir de l'esment documental d'un *Dispositum super Evangelium maiorem*.

50. R. ORDEIG I MATA, *Les dotalies de les esglésies de Catalunya (segles IX-XII)*, vol. I/1, Vic, 1993, doc. 33, p. 91.

51. E. JUNYENT I SUBIRÀ, *Diplomatari de la catedral de Vic. Segles IX-X*, Vic, 1980-1996, doc. 303.

52. C. BARAUT, *Les actes de consagracions d'esglésies de l'antic bisbat d'Urgell (segles IX-XII)*, la Seu d'Urgell, 1986, p. 101.

53. E. JUNYENT I SUBIRÀ, *Diplomatari de la catedral de Vic. Segles IX-X*, doc. 413, p. 347.

54. P. TUBAU I TUJOL, «De la cultura catalana mig-aval. Una biblioteca dels temps romànics», *Estudis Universitaris Catalans*, 7 (1913), p. 6; M. S. GROS I PUJOL, «La biblioteca de la catedral de la Seu d'Urgell als segles X-XII», p. 115, núm. 46, i p. 121, núm. 89.

55. R. ORDEIG I MATA, *Les dotalies de les esglésies de Catalunya*, vol. I/1, Vic, 1993, doc. 24. Sobre el *liber mysticus* a Catalunya vegeu R. AMIET, «Le Liber Mysticus de la chapelle de Combret, au diocèse d'Elne, XIe siècle», *Études Grégoriennes*, 20 (1981), p. 4-68; F. X. ALTÉS I AGUILÓ, «El llibre místic de Sant Romà de les Bons (Andorra). (Biblioteca de l'Abadia de Montserrat, ms. 72)», a *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, vol. 13, Barcelona 2005, p. 47-277, especialment, p. 56-61.

56. R. ORDEIG I MATA, *Les dotalies de les esglésies de Catalunya*, vol. 1, doc. 39, p. 104.

Similarment al que s'esdevé amb el *Collectaneus*, és molt versemblant que el nom o l'apel·latiu de *Dispositum* respongui també a una denominació de caràcter tipològic, de la mateixa manera que a Catalunya, des del segle XI, sovint hom es referí a l'homiliari de l'ofici anomenant-lo *Carolus* o bé amb l'equivalent català de *Carle* tot i no respondre ni de lluny a l'homiliari de Pau Diaca, conegut amb aquest nom pel mot amb què s'hi inicia la carta-prefaci adreçada a Carlemany. No podem, doncs, excloure la possibilitat que originàriament l'apel·latiu *Dispositum* provingués del mot inicial d'un seu títol de tipus genèric,⁵⁷ com ara *Dispositum de circuli anno*, de la mateixa manera que llibres d'una tipologia similar els veiem anomenats amb els títols també genèrics d'*Expositum de anni circulo*, l'any 922, en la dotalia de l'església de Sant Feliu de Fontcuberta (Pla de l'Estany),⁵⁸ o bé *Expositum in evangelium et epistolas*, l'any 915, en el testament de Riculf, bisbe d'Elna.⁵⁹

LA RECENSÍO CATALANA DE L'HOMILIARI DE LUCULENTIUS

L'homiliari de Luculentius el trobem present a Catalunya en dues formes. La primera, que ens transmet el text primigeni de l'obra, està representada en els supracitats còdexs *Aemil 17* i *Aemil 21*, copiats al monestir de Sant Cugat del Vallès els anys 956/957. La segona forma correspon a una recensió, amb característiques i variants textuais pròpies, que està copiosament testimoniada per la tradició codicològica catalana i que per això denominem recensió o família catalana de l'homiliari de Luculentius.

El text primigeni de l'homiliari de Luculentius transmès pel còdexs *Aemil 17* i *Aemil 21*, el retrobem a Catalunya en quatre fragments de còdexs, tots ells, cal remarcar-ho, del segle X: el primer copiat a mitjan segle (Vic, Arxiu Episcopal de Vic, *Fragments*, XXIII/7); el segon durant la segona meitat del segle (Barcelona, Arxiu de la Corona d'Aragó, Col·leccions, *Fragments de manuscrits*, 249); i els altres dos en la darrerria d'aquell segle (Vilafranca del Penedès, Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès; i Tarragona, Arxiu Històric Arxidiocesà, ms. 21/3). Els tres darrers provenen d'homiliaris de l'ofici i són els últims testimonis del text primigeni, supervivent per transmissió litúrgica.

Tanmateix, quan els anys 956/957 foren copiats els còdexs de Sant Cugat del Vallès, aleshores, per la Catalunya Vella i, versemblantment, per l'antiga província eclesiàstica Narbonesa, ja circulava la recensió catalana de l'homiliari de Luculentius, tal com ho corroboren gairebé tots els fragments codicològics amb les homilies de Luculentius conservats en els arxius i biblioteques de Catalunya. Els encapçala un fragment de

57. Cf. *Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae*, fasc. 8, Barcelona, 1979, col. 967.

58. R. ORDEIG I MATA, *Les dotalies de les esglésies de Catalunya*, vol. 1/2, doc. 117, p. 278.

59. Edició crítica per P. PONSIC i R. ORDEIG I MATA, *Els comitats de Rosselló, Conflent, Vallespir i Fenollet*, Barcelona, 2006, p. 213, (Catalunya Carolíngia, vol. 6).

còdex copiat entre els anys 925-950 en l'escriptori de la catedral de Vic (Vic, Arxiu Episcopal, *Fragments*, IX/27),⁶⁰ i el segueixen quatre fragments copiats a mitjan segle x (Vic, Arxiu Episcopal, IX/16, XIV/46, XX/18 i XXIII/7), així com altres dotze fragments datables de l'últim quart i darrer part del segle x: Barcelona, Arxiu Diocesà, *Fragments*, 43 i 46; Barcelona, Arxiu Històric de la Ciutat, ms. 109(1); Barcelona, Arxiu Històric de Protocols, *Fragments*, 1; Barcelona, Biblioteca de Catalunya, ms. 5067/1 i ms. 5067/4; Girona, Arxiu Capitular, *Fragments*, 56; Girona, Arxiu Diocesà, s/n; Manresa, Arxiu Històric de la Ciutat, s/n; Montserrat, Biblioteca de l'Abadia, ms. 792-XI i ms. 793-V; Tarragona, Arxiu Històric Arxidiocesà, ms. 21/9.

Aquesta recensió catalana de Luculentius, que el canonge J. Lemarié qualificava de retranscripció,⁶¹ presenta, juntament amb la família italiana de Luculentius –representada pels supracitats homiliaris de l'ofici *Vaticanus latinus* 6081 i Roma, Biblioteca Vallicelliana, *Tomus XX*– una característica comuna i notòria que és el desenvolupament integral de moltes de les citacions bíbliques del text, que en els còdexs *Aemil* 17 i *Aemil* 21 estan citades de forma abreujada, ja sigui enllaçant els mots de l'*incipit* i de l'*explicit* de la citació amb l'adverbi *usque*, ja sigui amb l'*incipit* seguit per les abreviatures *et cetera*, *et reliqua*, o bé del signe equivalent)-(^e, que tant J. Lemarié com H. Müller transcriuen com un diminut i inexpressiu guionet.

Segons el parer de Lemarié, aquesta *abreviació* de les citacions bíbliques dels còdexs *Aemil* 17 i 21 respondria a una llibertat que s'haurien pres els copistes de Sant Cugat del Vallès, com ho demostraria el fet que l'abreviació esdevé sistemàtica en aquells còdexs a partir de l'homilia Lucu-57, i que per tant, originàriament, el text de l'homiliari de Luculentius devia dur les citacions bíbliques desenvolupades, tal com el trobem els manuscrits de les tradicions italiana i catalana, tot i que el mateix Lemarié ja s'adonà de la dificultat que suposava la manca d'homogeneïtat, i fins i tot la disparitat, en el desenvolupament de les citacions bíbliques.⁶²

L'anàlisi de la nova i copiosa tradició manuscrita de la recensió catalana de l'homiliari de Luculentius –cal dir que Lemarié solament en conegué vint homilies–⁶³ fa que aquesta hipòtesi resulti difícil de sostenir. Efectivament, si els supracitats fragments (Vic, Arxiu Episcopal de Vic, *Fragments*, XXIII/7; Barcelona, Arxiu de la Corona d'Aragó, Col·leccions, *Fragments de manuscrits*, 249; Vilafranca del Penedès, Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès; Tarragona, Arxiu Històric Arxidiocesà, ms. 21/3),

60. M. S. GROS I PUJOL, *La Biblioteca Episcopal de Vic*, Vic, 2006, p. 27, núm. 12, amb reproducció fotogràfica.

61. J. LEMARIÉ, «La collection carolingienne de Luculentius», p. 238, nota 24 i 281.

62. J. LEMARIÉ, «La collection carolingienne de Luculentius», p. 279-281.

63. Remarquem que l'homiliari Tarragona, Biblioteca Pública, ms. 139 només porta onze homilies de Luculentius i no pas vint-i-quatre com afirma J. LEMARIÉ, «La collection carolingienne de Luculentius», p. 237.

qüestionen radicalment la suposada abreviació atribuïda als copistes de Sant Cugat del Vallès, per altra banda la persistència puntual de citacions bíbliques sense desenvolupar en la recensió catalana — especialment en aquelles que presenten l'*incipit* seguit per la indicació *et cetera usque*, o bé *sequitur usque dicit* (cf. homilies Lucu-114, 120, 149— constitueix també un indici sòlid a favor de l'anterioritat del text dels còdexs *Aemil* 17 i *Aemil* 21, respecte de les famílies catalana i italiana. Encara més; l'ampliació de l'anàlisi a totes les variants textuais revela la posterioritat de les famílies catalana i italiana, així com la provenença d'aquestes famílies d'un model o models comuns o bé molt pròxims; d'ací una certa coincidència en el desenvolupament d'algunes citacions bíbliques.

A partir d'aquesta prelació hom s'explica la manca d'homogeneïtat en el desenvolupament de les citacions bíbliques, així com la posterior evolució de cada tradició manuscrita. Altrament hom es veu abocat, necessàriament, a fer-les concordar, tal com ho fa per exemple Lemarié en l'edició crítica de l'homilia Lucu-61, arran d'una citació de Joan 1,3 (cf. Lemarié, p. 307, 109-110) que presenta tres formes diferents: una en els còdexs *Aemil* 17 i *Aemil* 21; una altra en la tradició catalana representada pel fragment Vic-XIV/33; i una tercera en l'homiliari París, Bibliothèque Nationale de France, ms. lat. 3829, que és un derivat molt retocat d'algunes homilies de Luculentius, procedent de la catedral de Carcassona, del qual Lemarié n'aprofità algunes *leçons choisies*.

Per altra banda, la manca d'homogeneïtat entre les citacions bíbliques de les famílies catalana i la italiana respon també a la influència de la versió bíblica que hom tenia memoritzada. Heus-ne ací uns exemples.

En l'homilia Lucu-130, l'*incipit*, comú als evangelis sinòptics, *Si habueritis fidem sicut granum sinapis, et caetera* (*Aemil* 21; *Aemil* 17 sense *et cetera*), ha estat desenvolupat en cada tradició manuscrita d'acord amb un evangeli diferent. En els fragments Barcelona, Arxiu de la Corona d'Aragó, núm. 398 i Barcelona, Biblioteca de Catalunya, ms. 193/34 hi trobem Marc 11,23; en el manuscrit Tarragona, Biblioteca Pública, ms. 117 (=T7), Mateu 17,19; i en la família italiana una adaptació de Lluç 17,6 (PL 842C,6-8).

Una mostra de la influència de la tradicional memorització clerical del salteri l'ofereix l'homilia Lucu-52, en la qual els manuscrits *Aemil* 17 i *Aemil* 21 citen el salm 44,8b: *Unxit te Deus, Deus tuus, oleo laetitiae* (Lemarié, p. 361,68-68). En el fragment, Barcelona Biblioteca de Catalunya, ms. 5067/1 el verset apareix completat amb els mots *pre consortibus tuis*, d'acord amb la Vulgata — tal com es retroba en les homilies Lucu-3 i 13—, mentre que en els leccionaris Barcelona, Arxiu Capitular, ms. 111 i ms. 148B duen la forma *exultationis prae participus tuis*, segons la traducció llatina de la Septuaginta.⁶⁴

64. P. SABATIER, *Bibliorum Sacrorum latinae versiones antiquae vel Vetus Latina*, vol. 2, París, 1751, p. 92.

En altres casos la manca d'homogeneïtat ha estat determinada per l'ambivalència de l'*incipit*. És el cas de l'homilia Lucu-113, en què es cita la profecia de Natan en la qual Déu promet a David la successió reial en un fill que edificarà el temple. Els manuscrits *Aemil* 17 i *Aemil* 21 donen un breu *incipit*, segurament més explícit en altres manuscrits, que els copistes desenvoluparen diversament, amb base al seu darrer mot indicat: *suscitabo*.

Aemil 17 i 21: *Et erit, inquit, postquam dormieris, et cetera* (2S 7,12).

?: *Et erit, inquit, postquam dormieris cum patribus tuis, suscitabo, et cetera*.

Vic-XXIII/10: *suscitabo semen tuum quod erit de filiis tuis et stabiliam regnum tuum in eternum* (1Par 17,11-12, paral·lel de 2S 7,12).

T7: *suscitabo quod egredietur in renibus tuis* (1Re 8,19).

Unes línies més endavant trobem un cas similar, però versemblantment, propiciat per una omisió, que esdevingué parany. Tot fent referència a la carta als Hebreus, sota la paternitat de sant Pau, quan parla de les promeses fetes per Déu a Abraham a l'inici de la seva crida (He 6,14), hom acaba citant l'*incipit* i l'*explicit* de Gen 12,2-3, però oblidant-hi la partícula *usque*.

Aemil 17 i 21: *Apostolus, enim, a prima promissione que facta est ab Abraam, cepit enumerare quando exiens de cognatione sua locutus est ei deus, et dixit: Benedicens benedicam tibi, et cetera [usque] Et in te benedicentur univere cognationes terre* (Gen 12,2-3).

Mentre que el manuscrit T 7 desenvolupa correctament la citació, la similitud amb l'*incipit* de la benedicció feta per Déu a Abraham en comprovar la seva obediència fins a voler sacrificar el seu fill Isaac, engendrà dues citacions diferents:

Vic-XXV/25 *Benedicam tibi, et multiplicabo semen tuum sicut stellas celi* (Gen 22,17). *Et in te benedicentur univere cognationes terre* (Gen 12,2-3).

Un fet similar el trobem en l'homilia Lucu-114, arran d'una aparent citació de la llarguíssima perícopa de Mateu 5,5 a 7,29:

Aemil 17 i 21: *Beati pauperes spiritu, et cetera, usque dum dicit, erat docens eos sicut potestatem habens*.

En aquest cas és el manuscrit Tarragona, Biblioteca Pública, ms. 139 (=T9), que és un tradicional homiliari de l'ofici utilitzat en la Catalunya Central, el que o bé transmet correctament el text originari o bé resol la qüestió per il·lació amb el context:

T9: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum. Deinde sequitur usque dum dicit: Erat docens eos sicut potestatem habens*.

Juntament amb aquesta certa manca d'uniformitat en algunes citacions bíbliques, i alguns escurçaments atribuïbles als copistes com per exemple en fragment Vic-XXIII/8 copiat al segle XI, l'anàlisi comparativa de les famílies catalana i italiana també en palesa el desenvolupament coincident

en moltes altres. A aquest fons comú s'hi afegeix, molt significativament, que ambdues famílies tenen un text gairebé idèntic en les homilies, en el qual destaquen, especialment, les sovintejades variants textuais i les transposicions comunes enfront del text dels còdexs Aemil 17 i Aemil 21. Aquesta doble coincidència sembla confirmar que les famílies catalana i italiana provenen d'un model o models comuns. A l'origen d'aquest podria haver-hi la voluntat de disposar d'un text de l'homiliari de Luculentius, sense abreviacions i, per tant, llegible en públic, ja fóra en els refetors monacals o canònics, en la lectura de col·lació vespertina, o fins i tot en l'ofici de matines.

Sigui quin sigui el seu origen, aquesta reconversió del text de l'homiliari de Luculentius degué generalitzar-se a Catalunya tal com ho mostra la tradició manuscrita. És a partir també de la informació que ens transmet, que s'entreveu l'evolució estructural d'alguns manuscrits d'aquesta família catalana. Així hom constata, per exemple, que en el còdex del qual prové el fragment Vic-IX/27, la separació entre homilies per al Temporal i per al Santoral ja havia estat consumada en el segon quart del segle x; d'ací que hi trobem seguides les homilies per a les festes de sant Llorenç (Lucu-109 i 110) i de l'arcàngel sant Miquel (Lucu-125). El mateix s'esdevé en el fragment Girona, Arxiu Capitular, núm. 6, datable del trencall dels segles x-xi, que duu l'homilia per a sant Miquel seguida de l'homilia per a sant Martí (Lucu-125 i 140), tot suplint la manca d'homilia de Luculentius per a l'evangeli de sant Miquel amb una remissió a l'homilia del diumenge iv després de Pentecosta (Lucu-89).

En la darrerria del segle x es constata, també, l'existència de manuscrits –potser homiliaris de l'ofici?– que portaven només les homilies sobre els evangelis (Vic-IX/1, amb Lucu-59 i 61), testificada posteriorment en el XIII (Vic-IX/26, amb Lucu-61 i 63). En canvi, és més rara la petjada de manuscrits amb homilies només sobre les epístoles tal com ho representaria el fragment Vic-VIII/6, copiat al segle XII, que porta les homilies Lucu-92, 97, 99 i 101.

Per influència dels llibres litúrgics, les mutacions estructurals també afectaren l'inici del cicle litúrgic. En el fragment Solsona, Arxiu Diocesà, núm. 83, copiat al segle XI, el cicle ja comença amb l'Advent, mentre que encara hi acaba el fragment, coetani, Barcelona, Biblioteca de Catalunya, ms. 2362.

Fou també pel contacte amb els llibres litúrgics que hom afegí algunes festes del santoral tot remetent, en aquest cas, a homilies que tractaven el mateix text bíblic. És el cas del fragment Vic-IX/11, copiat al segle XII, que, en la festa de Purificació de la Mare de Déu (2 de febrer) remet a l'homilia de l'octava de Nadal (Lucu-14).

Pel que fa a l'origen geogràfic dels fragments de la família catalana de Luculentius, molts provenen de l'extens territori antic del bisbat de Vic, és a dir del centre de la Catalunya Vella, però les petjades de la família catalana de Luculentius es troben una mica per tot arreu: en el

territori dels bisbats de Barcelona, Girona, Urgell, i també al nord del bisbat de Tarragona, com a testimoni de la progressiva reconquesta d'aquells territoris entre els anys 1050 i 1100, prèvia a la restauració, canònica, de la seu metropolitana de Tarragona l'any 1091. D'ací la presència de fragments procedents d'aquesta zona a l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona. Aquesta representació territorial no respon únicament a la utilització litúrgica de l'homiliari de Luculentius, sinó versemblantment també a la difusió que tingué entre la clerecia com a obra de referència vinculada a l'estudi dels textos bíblics de la missa dominical. En aquest sentit resulta molt suggeridor el fragment Girona, AC-3+21, en el qual l'homília Lucu-37, per al primer diumenge de Quaresma, va acompanyada per la corresponent homília evangèlica de sant Gregori el Gran, un clàssic de l'homilètica i de la pastoral entre la clerecia medieval.

Aquest caràcter d'obra litúrgica de referència l'evidencia ja el còdex Aemil 21. En copiar-lo, o bé poc després, hom li afegí un suplement amb textos manllevats a l'homiliari de Smaragdus i al comentari de sant Jeroni sobre l'evangeli de sant Mateu, com a homilies per a festes del Santoral que l'homiliari de Luculentius no porta (Nativitat de la Mare de Déu, sant Miquel, sant Mateu, vigília de sant Joan Baptista, vigília de sant Pere) i també per al Comú dels Sants (apòstols, sants, confessors, màrtirs i verges). A més, en el cos de l'homiliari hi ha homilies per al dilluns, el dimecres i el dissabte de la primera setmana de quaresma (*Aemil* 21, f. 77-79), i per al dimecres i el divendres de la segona setmana (*Aemil* 21, f. 82-84),⁶⁵ versemblantment manllevades al característic leccionari quaresmal de l'ofici utilitzat en l'àmbit de l'antiga litúrgica catalanonarbonesa.⁶⁶

No cal descartar que l'homiliari de Luculentius fos també un llibre per a la lectura en alguns refetors monàstics o canònics en què els diumenges hom llegia les *expositiones evangelii et epistolae* corresponents a la missa del dia,⁶⁷ tot i que les possibilitats passen també per altres homiliaris carolingis més coneguts, com els de Smaragdus, de Raban Maur i d'Aimó d'Auxerre.⁶⁸

65. J. LEMARIÉ, «La collection carolingienne de Luculentius», p. 234, nota 19, s'equivoca. L'homília per al dimecres (no dimarts) de la segona setmana de quaresma hi és ben sencera.

66. R. ÉTAIX, «L'homiliaire conservé au Museo Diocesano de Gerona», *Analecta Sacra Tarraconensia*, 34 (1961), p. 47-55, reproduït en *Homéiaires patristiques latins*, París, 1994, p. 417-425, núm. 23, 25, 28 i 32 i 34; F. X. ALTÉS I AGUILÓ, «El breviari del monestir de Santa Maria de Lagrassa, imprès l'any 1513, i el seu homiliari catalanonarbonès», a *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, vol. 8, Barcelona, 1997, p. 100-103.

67. M. S. GROS, «La consuetat antiga de la Seu d'Urgell (Vic, Mus. Episc., ms. 131)», *Urgellia*, 1 (1979), p. 220, núm. 69, i 204, núm. 100; *El costumari del monestir de Sant Cugat del Vallès*, ed. E. COMPTE, Barcelona, 2009, p. 98. Entre els còdexs que a Santa Maria de Ripoll estaven destinats a la lectura en el refetor monàstic, l'arxiver ripollès pare Roc Olzinelles inventarià el següent: «*Aliut nocturnalis maior qui dicitur Aimo*» (Vic, Arxiu Episcopal, *Mensa Episcopal* 2050, plec VII, f. 44).

68. Sobre les homilies d'aquest autor sobre les epístoles vegeu H. BARRÉ, *Les homéiaires carolingiens de l'école d'Auxerre*, Ciutat del Vaticà, 1962, p. 10-12, (Studi e Testi; 225).

L'acceptació que tingué la família catalana de Luculentius es palesa en l'existència d'una recensió abreujada, testimoniada, almenys, des del segle XI, que trobem en els homiliaris de l'ofici del monestir de Santa Maria de Serrateix i de la canònica de Santa Maria de Solsona,⁶⁹ ambdós pertanyents aleshores al bisbat d'Urgell.

LA TRADICIÓ LITÚRGICA DE L'HOMILIARI DE LUCULENTIUS A CATALUNYA

Tot i que la tradició litúrgica de l'homiliari de Luculentius està majoritàriament vinculada a l'homiliari de l'ofici del bisbat de Vic, paradoxalment, els primers testimonis feaents de l'ús litúrgic de l'homiliari de Luculentius a Catalunya són fragments d'homiliaris i de leccionaris de l'ofici de tipus o estructura monacal. En coneixem, amb certesa, tres: el primer fou copiat a mitjan segle X i pertanyé a un leccionari-santoral de l'ofici (Vic, Arxiu Episcopal, Fragments, XX/18); el segon, copiat durant la segona meitat del segle X, prové del Solsonès (Montserrat, ms. 792-11); i el tercer fou copiat a la darrereria del segle X, (Vic, Arxiu Episcopal, Fragments, VIII/23). N'hi ha un quart, un magnífic fragment d'homiliari de l'ofici copiat en la segona meitat del segle X, que també podria ser d'ús monacal (Barcelona, Arxiu de la Corona d'Aragó, Fragments, 249), mentre que el fragment Ripoll, Arxiu de Sant Pere, ms. 4A, no n'ofereix cap indicatiu. D'entre aquests el que crida més l'atenció és el Vic-VIII/23, procedent de l'arxiu parroquial de Sant Feliu de Rodors, a la comarca del Moianès, ateses la seva datació i la presència d'un altre fragment de leccionari-santoral també monacal, però del segle XIII, en l'Arxiu Històric Municipal de Moià, Vària, núm. 70. També trobem l'homilia Lucu-110 en el Leccionari santoral del monestir de Santa Maria de Serrateix, núm. 24 i 109. Aquesta tradició litúrgica monacal explicaria, si més no, l'ús de la recensió abreujada de Luculentius, testimoniada al segle XI per l'homiliari de l'ofici del monestir de Santa Maria de Serrateix.⁷⁰

Tanmateix, en el bisbat de Vic, la tradició litúrgica de l'homiliari de Luculentius ha de remuntar a l'època de la restauració de l'antiga seu de Vic, amb la instal·lació del bisbe Gotmar, l'any 886, malgrat que ignorem si tingueren ús litúrgic els primers testimonis de l'àrea vigatana (Vic, Arxiu Episcopal, IX/16; XIV/46 i XXIII/7), encapçalats pel fragment Arxiu Episcopal de Vic, IX/27, copiat a l'escriptori de la catedral de Vic i datable entre els anys 925-950.⁷¹ Del segle X és també un fragment d'homiliari de l'ofici (Vic-XXIII/9), que conjuga una homilia de Luculentius sobre

69. F. X. ALTÉS I AGUILÓ, «Una recensió del segle XI de les homilies sobre les epístoles estivals de l'homiliari dit de Luculenti(us), testimoniada en els homiliaris de l'ofici del monestir de Serrateix i de la canònica de Solsona», a *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, vol. 15, Barcelona, 2007, p. 273-304.

70. F. X. ALTÉS I AGUILÓ, «Una recensió del segle XI de les homilies sobre les epístoles estivals de l'homiliari dit de Luculenti(us)», p. 273-304.

71. M. S. GROS I PUJOL, *La Biblioteca Episcopal de Vic*, Vic, 2006, p. 27, núm. 12, amb reproducció fotogràfica.

l'evangeli amb una homília sobre l'epístola pertanyent a una col·lecció representada en l'homiliari Poitiers, Bib. Municipale, 121(6). En el bisbat de Vic, a partir del trencall dels segles x-xi (Vic-XX/2) la tradició litúrgica de l'homiliari de Luculentius perdurà fins a la darrera edició del *Breviarium Vicense* imprès a Lió l'any 1557.

La peculiar selecció litúrgica vigatana d'homilies de Luculentius permet identificar fragments d'homiliari procedents del bisbat de Vic, deslocalitzats per reutilització (Barcelona, Arxiu de la Corona d'Aragó, Col·leccions, Fragments, 50; Barcelona, Biblioteca de Catalunya, ms. 2363).

Aquesta tradició litúrgica de l'homiliari de Luculentius en el bisbat de Vic es reflecteix en un antic *rotulus* de la catedral (Vic, Arxiu Capitular, Armari 31/43), del segon quart del segle XIII, que és una *tabula* indicativa dels volums de la biblioteca coral de la catedral que calia disposar en el faristol major del cor catedralici per a llegir les homilies del tercer nocturn de l'ofici de matines els diumenges i festes. S'hi compten vint-i-cinc remissions — i una d'esborrada i reescrita — al volum anomenat *Dispositus*, utilitzat aleshores en la catedral ausetana. Totes corresponen al cicle estival, és a dir, des de Pasqua fins al darrer diumenge després de Pentecosta, i, comparades amb l'homiliari litúrgic reflectit en els breviaris segons el costum del bisbat de Vic, aquestes remissions es corresponen amb homilies de Luculentius llevat de les assignades pels breviaris al dimarts de Pasqua (núm. 9) i a les fèries de l'octava de Pentecosta (núm. 24-29), tal com es pot comprovar tot seguit:

9. *Feria III^a [Pasche] legatur [in libro qui vocatur Super Matheum ultima homelia eiusdem libri que est similem homelie illius diey si non in omnibus].*

12. *Feria VI^a [Pasche] legatur en lo Disposit.* Luculentius, 61

21. *In octabas Assencionis legatur in Disposito.* Luculentius, 77

24. *Feria II^a [post Penthecosten] legatur in Disposito.*

25. *Feria III^a legatur in Disposito.*

26. *Feria III^a legatur in Disposito.*

27. *Feria V^a legatur in Disposito.*

28. *Feria VI^a legatur in Disposito.*

29. *Sabbato legatur in Disposito.*

34. *Dominica IIII^a post octabas Pente<costes> legatur in Disposito.* Luculentius, 91

35. *Dominica V^a post octabas Pente<costes>
legatur in Disposito.* Luculentius, 93
36. *Dominica VI^a post octabas Pente<costes>
legatur in Disposito.* Luculentius, 98
37. *Dominica VII^a post octabas Pente<costes>
legatur in Disposito.* Luculentius, 100
38. *Dominica VIII^a post octabas Pente<costes>
legatur in Disposito.* Luculentius, 102
39. *Dominica IX^a post octabas Pente<costes>
legatur in Disposito.* Luculentius, 104
41. *Dominica XI^a post octabas Pente<costes>
legatur in Disposito.* Luculentius, 108
42. *Dominica XII^a post octabas Pente<costes>
legatur in Disposito.* Luculentius, 112
43. *Dominica XIII^a post octabas Pente<costes>
legatur in Disposito.* Luculentius, 114
44. *Dominica XIII^a post octabas Pente<costes>
legatur in Disposito.* Luculentius, 116
45. *Dominica XV^a post octabas Pente<costes>
legatur in Disposito.* Luculentius, 118
46. *Dominica XVI^a post octabas Pente<costes>
legatur in Disposito.* Luculentius, 120
47. *Dominica XVII^a post octabas Pente<costes>
legatur in Disposito.* Luculentius, 122
48. *Dominica XVIII^a post octabas Pente<costes>
legatur in Disposito.* Luculentius, 124
49. *Dominica XIX^a post octabas Pente<costes>
legatur in Disposito.* Luculentius, 127
52. *Dominica XX^aII^a legatur in Disposito.* Luculentius, 133
54. *Dominica XX^aIII^a post octabas Pente<costes>
legatur in Disposito.* Luculentius, 137

La remissió originària del *rotulus* per al dimarts de Pasqua (cf. núm. 9) fou gratada durant la segona meitat del segle XIII, per reescriure-hi la remissió a una homilia que calia cercar al final d'un volum de la biblioteca coral *qui vocatur Super Matheum*. Amb aquesta modificació hom eliminà, versemblantment, la remissió originària al *Dispositus* i, per tant, a l'homilia Lucu-55, tal com encara ho trobem testimoniats en un fragment d'homiliari de Vic copiat en el trencall dels segles X-XI (Vic, Biblioteca Episcopal, Fragments, XX/2) i també en el fragment d'homiliari (Barcelona, Arxiu de la Corona d'Aragó, Col·leccions, Fragments de manuscrits, núm. 50). És possible que hom volgués adequar el *rotulus* als breviaris de Vic, que en la primera meitat del segle XIV assignen al dimarts de Pasqua la clàssica homilia de Beda el Venerable, *Gloriam suae resurrectionis* (*Homiliae* II,9: PL 94, 139; CCL 122, p. 239; PD II,10).

Considerades en el seu conjunt, les remissions que el *rotulus* fa a l'homiliari de Luculentius tot i ser pròpies de l'homiliari de l'ofici del bisbat de Vic, deuen provenir d'algun *ordo* o *tabula legendi* de l'antiga província eclesiàstica Narbonesa, atès que tota la sèrie es retroba en les *homeliae capitulares* del llibre per a l'*officium capituli*, de mitjan segle XIII (París, Bibliothèque Nationale de France, ms. lat. 5259), del monestir de Sant Ponç de Tomeres o Thomières (arrondissement de Béziers, département de l'Hérault), situat en els confins septentrionals d'aquella província, confrontant amb la Tolosana i l'Albigesa. Tot i que en aquest cas es tracta d'extrets molt curts de les homilies de Luculentius, coincideixen amb les remissions del *rotulus* de Vic, i estan assignats al dimarts i al divendres de Pasqua i a setze dels diumenges estivals, a part d'alguna reutilització en el cicle del Santoral.⁷²

Pel que fa al contingut del *Dispositus* catedralici de Vic, resulta molt interessant la remissió que hi fa el *rotulus* en les fèries de la setmana de Pentecosta. Atès que l'homiliari de Luculentius no té homilies per a aquests dies, aquesta remissió deixa entreveure que aquell *Dispositus*, precisament per la seva destinació litúrgica, estava completat amb homilies per als dies que l'homiliari de Luculentius no en duia. Aquest és justament el cas de les fèries de la setmana de Pentecosta, per a les quals els breviaris de Vic i els llibres litúrgics de tradició catalanonarbonesa assignen les mateixes homilies: unes manllevades al comentari de sant Agustí sobre l'evangeli de sant Joan, i altres al de Beda el Venerable sobre el de sant Lluç.⁷³

72. F. X. ALTÉS I AGUILÓ, «Les *Homeliae capitulares* del monestir de Sant Ponç de Tomeres i l'homiliari de l'ofici catalanonarbonès» a *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, vol. 11, Barcelona, 2003, p. 131-157, núm. 30, 33, 37, 55-60, 62-68, 70, 75-78, 91, 105, 120, 125.

73. R. ÉTAIX, «Quelques homéliaires de la région catalane», a *Recherches Augustiniennes*, vol. 16, París, 1981 p. 367, núm. 64-69, p. 375, núm. 35-41, p. 381, núm. 17-22; F. X. ALTÉS I AGUILÓ, «El breviari del monestir de Santa Maria de Lagrassa, imprès l'any 1513, i els seu homiliari catalanonarbonès», p. 95-96, núm. 104-109.

Per altra banda, sabem que el *Dispositus* catedralici estava dividit dos volums, corresponents a la part hivernal i estival. Quan ja era fora de servei, amb altres volums de la biblioteca coral, a causa de la introducció dels llibres corals plenaris,⁷⁴ l'inventari de la tresoreria de la catedral, dreçat l'any 1368, l'inscriví així:

Item, altro libra entich, gran, de pregamins, en què ha homilies et epístoles glosades del Advent tro a Pascha.

*Item altro libra de pregamins, entich, en què ha expositions de epístoles et de evangelis dominicals de Pascha tro a Advent.*⁷⁵

D'aquesta segona part, l'estival, de l'homiliari de Luculentius en troben un exemplar, tardà, en el manuscrit Tarragona, Biblioteca Pública, ms. 117, la qual, juntament amb el *Dispositus* vigatà, representa la tipologia litúrgica catalana de l'homiliari de Luculentius.

Per contrast amb el bisbat de Vic, en els bisbats de Barcelona, Girona, i en la part meridional del bisbat d'Urgell, no es pot parlar d'una tradició litúrgica de l'homiliari de Luculentius, atès que només hom en troba, esporàdicament, algunes homilies manllevades per a complementar els propis homiliaris, especialment en homilies per al comú dels sants: en el llibre místic urgellenc (Mt, núm. 1445) i en el leccionari de Serrateix (S, núm. 24 i 109) com a homilia per l'ofici comú d'un màrtir (Lucu-110); i en els leccionaris gironins G1 i G2 per a alguns sants confessors (Lucu-141).

L'homiliari català, Tarragona, Biblioteca Pública, ms. 139, d'origen indeterminat, i procedent, pròximament, de la biblioteca del monestir de Santes Creus, porta homilies evangèliques de Luculentius en bona part dels diumenges estivals, però ens els diumenges quart a novè utilitza l'homiliari de Liverani. Aquesta mixtura, que per una banda l'aproxima al costum litúrgic de Vic, però per l'altra als homiliaris del monestir de Serrateix i de la canònica de Solsona (antigament en la diòcesis d'Urgell) podria ser característica del model representat en l'homiliari 139, amb el qual coincideixen, en la part conservada, un bifoli d'homiliari de l'ofici d'ús monacal, procedent del priorat de Santa Maria de Meià (Noguera), situat en el bisbat d'Urgell (Barcelona, Arxiu de la Corona d'Aragó,

74. Hi ha referències als diversos llibres i a nous llibres corals, que semblen plenaris, en les notes afegides a mitjan i final del segle XIII a la consuetudinal escrita els anys 1216/1228 (M. S. GROS, «El *Liber Consuetudinum Vicensis Ecclesie* del canonge Andreu Salmúnia», a *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, vol. 7, Barcelona, 1996, p. 198, notes 31 i 32; p. 204, notes 53 i 54; p. 205, nota 56; p. 206, nota 58; p. 229 nota 179; p. 205, nota 55: *leguntur lectiones in libro novo maiori*; p. 226 nota 154: *in responsorio novo*; p. 243, nota 47: *in passionario novo*; i especialment en la doble referència de la p. 246, nota 267: *qui est in libro qui dicitur Karolus et in libro novo*).

75. J. GUDIOL, *Catàleg dels llibres manuscrits anteriors al segle XVII del Museu Episcopal de Vic*, Barcelona, 1934, p. 15-16; R. GINEBRA I MOLINS, «Joies, ornaments i llibres a la catedral de Vic al segle XIV. Inventari de la tresoreria de 1368» a *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, vol. 10, Barcelona, 2001, p. 410 i 411.

Col·leccions, Fragments, núm. 95),⁷⁶ i també set fulls d'un altre homiliari conservats a l'Arxiu Capitular de la Seu d'Urgell, ms. 181.⁷⁷

Resulta també complex escatir la procedència i l'ús litúrgic de fragments de còdexs provinents de territoris que en la darrerria del segle *x* i el trencall dels segles *x* i *xii* ja formaven part de la Catalunya Nova, ni que sigui com a fronteres o marques del comtat de Barcelona i d'Osona. Presumiblement la majoria deuen ser relíquies de llibres litúrgics que ja eren vells quan van fer-hi cap en l'època de la repoblació. Des d'aquesta perspectiva històrica i cronològica resulta més comprensible la presència a l'Alt Penedès del fragment de leccionari de l'ofici Vilafranca del Penedès, ACAP, G-8-79 i G-10-99, copiat a la darrerria del segle *x*, atès que aleshores l'Alt Penedès era un territori fronterer en plena fortificació. Una situació similar la retrobem en el cas dels fragments, dels quals ignorem l'ús litúrgic, Tarragona, Arxiu Històric Arxidiocesà, ms. 18/2, 18/9), que foren copiats als segles *x* i *i*, i que provenen de Santa Perpètua de Gaià (Conca de Barberà) i de Vespella de Gaià (Tarragonès). Aleshores, entre els anys 1050 i 1100, aquest territoris eren a primera línia de frontera amb els taifes cordovesos.

En un context semblant, però amb connotacions afegides, cal situar el fragment Tarragona, Arxiu Històric Arxidiocesà, ms. 18/10, pertanyent a un homiliari de l'ofici procedent de l'arxiu parroquial dels Omells de na Gaia (Urgell) juntament amb dos altres fragments amb homilies de Luculentius, pertanyents a dos manuscrits diferents (Tarragona, Arxiu Històric Arxidiocesà, ms. 21/6 i 21/9). Sembla evident que, si més no, dos dels tres fragments arribaren al petit llogarret del Omells segurament per via d'adquisició en el mercat d'alguna població gran i més o menys pròxima; per això crida l'atenció l'existència d'un altre fragment, copiat al segle *x/xi*, en el poblet veí de Rocallaura (Tarragona, Arxiu Històric Arxidiocesà, ms. 18/12).

Aquesta, diguem-ne, abundància de textos de Luculentius podria tenir el seu origen en la consolidació del territori sud-occidental del bisbat de Vic i en la seva expansió temporal pel nord del bisbat de Tarragona en l'època prèvia a la restauració, canònica, l'any 1091, de la seu metropolitana de Tarragona per part del bisbe de Vic, Berenguer Sunifred. De fet el fragment Tarragona, Arxiu Històric Arxidiocesà, ms. 18/10, copiat al segle *xiii*, respon, inequívocament, a l'homiliari de l'ofici de Vic; i, per altra banda, el fragment de leccionari de l'ofici provinent dels Omells (Tarragona, ms. 21/3), copiat a la darrerria del segle *x*, tot i no adir-se amb l'homiliari de Vic, duu un singular sermó de sant Agustí⁷⁸ que, de

76. F. X. ALTÉS I AGUILÓ, «La *Pars Aestiva* de l'homiliari de l'ofici catalano narbonès. Inventari i difusió. Reconstitució de la seva recensió de l'homiliari carolingi de Liverani», a *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, vol. 7, Barcelona, 1996, p. 115.

77. J. LEMARIÉ, «Nouveaux manuscrits de Catalogne témoins des sermons de saint Chromace d'Aquilée», *Revue Benedictine*, 76 (1966), p. 315-318.

78. Cf. R. ÉTAIX, «Sermon inédit de saint Augustin sur la Circoncision dans un ancien manuscrit de Saragosse», *Revue des Études Augustiniennes*, 26 (1980), p. 73-74.

moment, només he identificat en el fragment Vic, Arxiu Episcopal, Fragments, IX-29, que tampoc sembla seguir l'homiliari de l'ofici de Vic, tot i que prové de l'església de Santa Eugènia de Relat, vora Avinyó, al Bages.

Més enllà de la seva provinença pròxima o remota, els fragments conservats a Vilafranca del Penedès i a Tarragona palesen la diversitat d'homiliaris de l'ofici que en aquesta época, i encara posteriorment, corrien pel territori dels bisbats, fins i tot en el de Barcelona, en el qual de moment no ens consta l'ús litúrgic de l'homiliari de Luculentius.

LA TRADICIÓ CODICOLÒGICA DE L'HOMILIARI DE LUCULENTIUS A CATALUNYA

De la tradició manuscrita catalana de l'homiliari de Luculentius, fins ara només se'n coneixien onze testimonis manuscrits enumerats per J. Lemarié,⁷⁹ i d'altres que vaig afegir-hi simultàniament.⁸⁰

El gruix d'aquesta tradició codicològica ens ha pervingut a través d'una munió de fragments de còdexs, dispersos pels arxius i biblioteques de Catalunya, que he anat cercant i identificant. El més antic és el fragment Arxiu Episcopal de Vic, IX/27, datable entre els anys 925-950; i fins ara n'he localitzat noranta-cinc, quaranta en la col·lecció de fragments de l'Arxiu Episcopal de Vic. Tanmateix, la recerca exhaustiva en els arxius parroquials rurals de la Catalunya Vella podria augmentar-ne el nombre. Em consta que hom n'hi ha identificat algun amb una de les homilies publicades en la *Patrologia Latina*.

Atès que es tracta d'unitats codicològiques soltes, fragmentàries, molt sovint castigades per la seva reutilització com a cobertes de volums, i que rarament han estat descrites, en l'Annex II d'aquest treball en publico un inventari descriptiu. En cadascuna de les fitxes s'indica la localització del fragment, la datació,⁸¹ la tipologia del còdex quan es pot precisar, la descripció externa, la procedència i el contingut, amb la transcripció de l'*incipit* i de l'*explicit* del fragment i de les seves homilies, oportunament identificades amb referència a les edicions de J. Lemarié, de H. Müller, i de la *Patrologia Latina*. Finalment, quan n'existeix, es cita la bibliografia.

La majoria d'aquests fragments provenen de manuscrits, sovint, de gran format i habitualment escrits a dues columnes; per això, en el conjunt, criden l'atenció quatre fragments de format més reduït i escrits a línia tirada (Barcelona, Arxiu Històric de la Ciutat, ms. B-109(1)/sn.; Girona,

79. J. LEMARIÉ, «La collection carolingienne de Luculentius», p. 237-238.

80. F. X. ALTÉS I AGUILÓ, «A propòsit del manuscrit llatí 3.806 de la Biblioteca Nacional de París: un homiliari de Vilabertran», a *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, vol. 2, Barcelona, 1983, p. 37-39, entre els quals vaig incloure, erròniament, el fragment Barcelona, Arxiu Històric de Protocols, Fragments de còdexs, núm. 34, que és un fragment de l'homilia I,34 de sant Gregori el Gran.

81. He d'agrair l'afinació de la datació d'alguns fragments al professor Miquel dels Sants Gros.

Arxiu Capitular, Fragments, núm. 50; Vic, Arxiu Episcopal, Fragments, VIII/3 i IX/9), els dos darrers provinents d'homiliaris de l'ofici. En fragments del segle x hom hi troba el signe)-(^e com abreviatura de *et caetera* (Vic-XXIII/7, Barcelona, Arxiu de la Corona d'Aragó-249 i Vilafranca del Penedès) i també el dígraf ĪĈ en el fragment Tarragona, Arxiu Històric Arxidoceà, ms. 21/3.

Pel que fa als homiliaris, leccionaris de l'ofici i breviaris, cal dir que, llevat de la tradició litúrgica del bisbat de Vic, que utilitzava les homilies sobre les epístoles i sobre els evangelis de Luculentius en els diumenges estivals, la resta reflecteixen un ús puntual de la família catalana de Luculentius, de la qual aprofiten algunes homilies evangèliques destinades a festes del santoral, així com l'homilia Lucu-29 per al darrer diumenge després de l'Epifania.

L'Annex IV inclou un repertori codicològic complet de totes les homilies de Luculentius, així com l'índex dels seus *initia* i de les seves variants, sovint vinculades a la tradició codicològica local.

Inventari general dels testimonis manuscrits i de sigles utilitzades:

Fragments de còdexs.

Es tracta de noranta-cinc unitats codicològiques, descrites en l'Annex II. En endavant, quan convingui, seran citades pel topònim i les inicials del nom de l'arxiu on es conserven.

Còdexs.

Aemil 17= Madrid, Real Academia de la Historia, còdex *Aemil 17*. Copiat al monestir de Sant Cugat del Vallès, l'any 956/957.⁸²

Aemil 21= Madrid, Real Academia de la Historia, còdex *Aemil 21*, Copiat al monestir de Sant Cugat del Vallès, vers l'any 956/957.⁸³

Homiliaris i leccionaris de l'ofici.

B = Homiliari de l'ofici segons el costum de la catedral de Barcelona. Segle XII-XIII. Barcelona, Arxiu Capitular, ms. 111,⁸⁴ f. 25-32. Contingut: Luculentius, 52, 54, 58, 60, 62, però només la primera part.

B1 = Homiliari estival segons el costum de la catedral de Barcelona. Segle XV. Barcelona, Arxiu Capitular, ms. 148B,⁸⁵ quadern H,

82. J. LEMARIÉ, «La collection carolingienne de Luculentius restituée par les deux codices Madrid, Real Academia de la Historia, Aemil. 17 et 21», *Sacris Erudiri*, 27 (1984), p. 221-371.

83. J. LEMARIÉ, «La collection carolingienne de Luculentius», p. 221-371.

84. J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, Burgos, 1980, p. 34, núm. 390 i p. 40, núm. 400.

85. J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, p. 34, núm. 390 i p. 40, núm. 400.

- f. 6v-21v. Contingut: Luculentius, 52, 54, 58, 60, 62, però només la primera part.
- G = Homiliari estival gironí provinent de la canònica de Santa Maria de Vilabertran. Segle XI. París, Bibliothèque Nationale de France, ms. lat. 3806,⁸⁶ f. 105v-110. Contingut: Luculentius, 83.
- G1 = Leccionari santoral, estival, segons el costum de la catedral de Girona. Segle XIV. Barcelona, Biblioteca de la Universitat, ms. 1158,⁸⁷ f. 33v-34 i 38. Contingut: Luculentius, 141, només amb els primers paràgrafs.
- G2 = Leccionari santoral, hivernal, segons el costum de la catedral de Girona. Segle XV. Girona, Arxiu Capitular de la Catedral, ms. 8,⁸⁸ f. 3 i 97. Contingut: Luculentius, 141, només amb els primers paràgrafs.
- Mt = Llibre místic urgellenc de Sant Romà de Les Bons (Andorra). Segle XII. Montserrat, Biblioteca de l'Abadia, ms. 72,⁸⁹ f. 230-231. Contingut: Luculentius, 110, centonitzat.
- P2 = Homiliari hivernal català. Segle XI segona meitat. París, Bibliothèque Nationale de France, ms. lat. 5302,⁹⁰ f. 56-59. Contingut: Luculentius, 5.
- P4 = Homiliari hivernal català. Segle XI segona meitat. París, Bibliothèque Nationale de France, ms. lat. 5304,⁹¹ f. 116-119. Contingut: Luculentius, 8.
- S = Leccionari santoral del monestir de Santa Maria de Serrateix. Segle XIII in. Solsona, Arxiu Diocesà (*olim* Museu Diocesà, ms. 3),⁹² f. 15-15v. Contingut: Luculentius, 110, només els primers paràgrafs.
- SC = Llibre de Prima del monestir de Sant Llorenç del Munt. Segle XI. Barcelona, Arxiu de la Corona d'Aragó, ms. Sant Cugat 22,⁹³ f. 174. Contingut: Luculentius, 83, només el primer paràgraf.
- SP = Llibre de Prima del monestir de Sant Ponç de Tomeres.⁹⁴ Segle XIII. París, Bibliothèque Nationale de France, ms. lat. 5259. Contingut: Luculentius, 8, 10, 29, 55, 61, 69, 91-104, 108-122, 127, 137, 145, 155-156, només amb el primer paràgraf.

86. R. ÉTAIX, «*Quelques homéliaires de la région catalane*», p. 371-377, p. 375, núm. 42; *Homéliaires patristiques latins*, p. 491-497; F. X. ALTÉS I AGUILÓ, «A propòsit del manuscrit llatí 3.806 de la Biblioteca Nacional de París», p. 13-47.

87. J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, p. 82-83, núm. 478.

88. J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, p. 87, núm. 485.

89. F. X. ALTÉS I AGUILÓ, «El llibre místic de Sant Romà de les Bons (Andorra). (Biblioteca de l'Abadia de Montserrat, ms. 72)», a *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, vol. 13, Barcelona 2005, p. 209, núm. 1445.

90. R. ÉTAIX, «*Quelques homéliaires de la région catalane*», p. 334-349, p. 336, núm. 24.

91. R. ÉTAIX, «*Quelques homéliaires de la région catalane*», p. 350-358, p. 353, núm. 19.

92. F. X. ALTÉS I AGUILÓ, «El leccionari i col·lectari santoral de Santa Maria de Serrateix (Solsona, Arxiu Diocesà)», a *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, vol. 10, Barcelona, 2001, p. 211-293.

93. R. ÉTAIX, «*Quelques homéliaires de la région catalane*», p. 384, núm. 57.

94. F. X. ALTÉS I AGUILÓ, «*Les homelieae capitulares* del monestir de Sant Ponç de Tomeres», p. 131-157, núm. 16, 30, 33, 37, 55-60, 62-68, 70, 75-78, 91, 105, 120, 125.

- T7 = Homiliari estival català de Luculentius. Copiat l'any 1459. Tarragona, Biblioteca Pública, ms. 117,⁹⁵ f. 106v-108, 110v-135. Contingut: Luculentius, 108, 114, 116, 118, 120, 122, 124, 127, 133, 135, 137.
- T9 = Homiliari estival català. Segle XII. Tarragona, Biblioteca Pública, ms. 139,⁹⁶ f. 106v-108 i 110v-135. Contingut: Luculentius, 108, 114, 116, 118, 120, 122, 124, 127, 133, 135, i 137.
- Va = Part hivernal d'un homiliari català de l'ofici. Segle XII. València, Biblioteca Capítular, ms. 78,⁹⁷ f. 208v-209 i 232-235. Contingut: Luculentius, 12 (segona part) i 29.

Breviariis

- Gb1 = Breviari de Girona (part hivernal). Segle XIV. Girona, Arxiu Capítular de la Catedral, ms. 95,⁹⁸ f. 56v. Contingut: Luculentius, 29.
- Gb3 = Breviari de Girona per a Vidal de Blanes. Any 1339. Girona, Arxiu Capítular de la Catedral, ms. 125,⁹⁹ f. 53v-54. Contingut: Luculentius, 29.
- Gb4 = Breviari de Girona. Segle XIV. Girona, Arxiu Capítular de la Catedral, ms. 126,¹⁰⁰ f. 61v. Contingut: Luculentius, 29.
- Gb5 = Breviari de Girona, provinent de la Col·legiata de Sant Feliu de Girona Segle XIV. Girona, Biblioteca del Seminari, ms. 140(14),¹⁰¹ f. 47v. Contingut: Luculentius, 29.
- Gb7 = Breviari de Girona, possiblement provinent de Banyoles. Segle XV. París, Bibliothèque Nationale de France, ms. lat. 1309.¹⁰² Contingut: Luculentius, 29.
- Sb = Breviari de la canònica de Santa Maria de Solsona,¹⁰³ imprès a Saragossa per Jorge Coci, l'any 1514, f. 176-176v. Contingut: Luculentius, 29.
- Vb1 = Breviari de Vic. Segle XIV primera meitat. Vic, Arxiu Capítular, ms. 80(108),¹⁰⁴ f. 137, 155v, 194v-207. Contingut: Luculentius, 61, 77, 86-88, 90-93, 97-105, 111-124, 126-136.

95. J. DOMÍNGUEZ BORDONA, *El escritorio y la primitiva biblioteca de Santes Creus*, Tarragona, 1952, p. 97.

96. R. ÉTAIX, «*Quelques homéliaires de la région catalane*», p. 359-370.

97. E. OLMOS Y CANALDA, *Códices de la catedral de Valencia*, 2 ed., Madrid, 1943, p. 64-65; J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, p. 287, núm. 763; J. LEMARIÉ, «*La collection carolingienne de Luculentius*», p. 237.

98. J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, p. 94, núm. 497.

99. J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, p. 97, núm. 502.

100. J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, p. 98, núm. 502.

101. J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, p. 107, núm. 514.

102. V. LEROQUAIS, *Les Bréviaires manuscrits des Bibliothèques Publiques de France*, vol. 3, París, 1934, p. 163.

103. F. J. NORTON, *A descriptive catalogue of printing in Spain and Portugal 1501-1520*, Cambridge, 1978, núm. 666. A. ODRIOZOLA, *Catálogo de libros litúrgicos, españoles y portugueses, impresos en los siglos XV y XVI*, (ed. J. Martín Abad y F. X. Altés i Aguiló), Pontevedra, 1996, núm. 274.

104. J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, p. 321, núm. 834.

- Vb2 = Breviari de Vic. Segle XIV primera meitat. Vic, Arxiu Capitular, ms. 81(c),¹⁰⁵ f. 107, 122v-157-167. Contingut: Luculentius, 61, 77, 86-88, 90-93, 97-105, 111-124, 126-136.
- Vb5 = Breviari de Vic. Segle XV primera meitat. Vic, Arxiu Capitular, ms. 84(cvi).¹⁰⁶ Contingut: Luculentius, 61, 77, 86-88, 90-93, 97-105, 111-124, 126-136.
- Vb9 = *Breviarum Vicense*,¹⁰⁷ imprès a Lió per Theobaldus Paganus per a Joan Bages, 1557, f. 205, 250v-269. Contingut: Luculentius, 61, 86-88, 90-93, 97-105, 111-124, 126-136.

L'HOMILIARI DE LUCULENTIUS, TARRAGONA, BIBLIOTECA PÚBLICA, MS. 117

Pertanyent a la família catalana de l'homiliari de Luculentius, aquest manuscrit, procedent de l'antiga biblioteca del monestir de Santes Creus,¹⁰⁸ representa, juntament amb el supracitat *Dispositus* de catedral de Vic, la tipologia litúrgica catalana de la part estival de l'homiliari de Luculentius, és a dir, des de Pasqua fins al final de l'Advent, malgrat que l'encapçalament el tituli *Expositiones venerabilis Bede presbiteri*.

Enllestit a Barcelona el 21 de gener de l'any 1459 per mossèn Tomàs Solà, prevere de l'església de Santa Maria del Pi, aquest manuscrit, copiat en quaderns de paper «sisternats» de pergamí, sorprèn pel desordre seqüencial en algunes parts del volum. La impressió un xic caòtica que dóna el manuscrit, l'agreuja la manca quasi absoluta de rúbriques i, especialment, l'anotació als marges dels fulls d'identificacions errònies de les homilies, manllevades als *initia* similars dels índexs patrístics de Vattasso.¹⁰⁹ D'ací que la identitat i la tipologia d'aquest homiliari, així com la seva tradició barcelonina, només siguin verificables amb la reordenació de les homilies (cf. Annex III) feta a partir la reconstitució de l'homiliari de Luculentius establerta per Lemarié d'acord amb els manuscrits *Aemil* 17 i *Aemil* 21, la qual evidència, de retop, la manca d'homilies per al diumenge després de l'Ascensió (Lucu-78-79), per al de la Pentecosta (Lucu-80-81) i per al comú de diversos màrtirs (Lucu-154-155).

L'adequació litúrgica subjacent en el manuscrit Tarragona-117 es constata, com en el *Dispositus* de la catedral de Vic, per la incorporació de la mateixa sèrie d'homilies per a les fèries de l'octava de Pentecosta (cf. Annex III, núm. 39-43), així com per altres textos litúrgics d'ús específicament barceloní.

Aquesta tradició barcelonina, vinculada concretament al costum litúrgic de la catedral de Barcelona, es palesa, per una banda, en la inclusió

105. J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, p. 321, núm. 835.

106. J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, p. 323, núm. 838.

107. A. ODRIOZOLA, *Catálogo de libros litúrgicos, españoles y portugueses*, núm. 301.

108. J. DOMÍNGUEZ BORDONA, *El escritorio y la primitiva biblioteca de Santes Creus*, p. 97.

109. M. VATTASSO, *Initia Patrum*, Roma, 1906-1908, (Studi e Testi, 16-17).

d'un text «històric» (cf. Annex III, núm. 16) per a l'ofici de matines de la Invenció de la Santa Creu (3 de maig), festa titular de la seu de Barcelona, i, especialment, per la característica assignació de les clàssiques homilies de sant Gregori el Gran a les fèries de l'octava de Pasqua, i de les homilies de Luculentius per a les fèries subsegüents a la *Dominica I post Pascha* (cf. Annex III, núm. 8-15), tal com ho indiquen l'homiliari catedralici de l'ofici, Barcelona, Arxiu Capitular, ms. 111 (f. 6v-21v i 25-32), del segle XII-XIII, i el leccionari ms. 184B (quaderns G-H), copiat sobre l'anterior al segle XV.¹¹⁰ L'absència d'aquestes homilies de Luculentius tant en el breviari manuscrit de Barcelona (Vic, Arxiu Capitular, 83(CIX), copiat en la segona meitat del segle XIV,¹¹¹ com en el *Breviarium Barcinonense*, imprès a Barcelona l'any 1560,¹¹² semblen confirmar el seu caràcter exclusivament catedralici.

Pel que fa a d'altres peculiaritats d'aquest homiliari respecte al de Luculentius cal remarcar que, d'acord amb el *Dispositus* vigatà, encara clou el cicle litúrgic anual amb els diumenges d'Advent, però adaptat al cicle de quatre diumenges amb l'omissió de l'homilia Lucu-145 i l'assignació de l'homilia Lucu-144 al primer diumenge d'Advent, tal com ho feien els antics leccionaris i missals catalans.¹¹³ L'homilia sobre l'epístola de la dominica *XXIII post octabas Penthecosten* només inclou la primera part de Lucu-134, corresponent a Filipencs 3,21, i omet la segona part (*Gaudete in Domino*) relativa a Filipencs 4,1-9. Possiblement per això el diumenge abans de Nadal porta incorporada l'homilia corresponent de Smaragdus, un xic retocada, en comptes d'utilitzar la segona part de l'homilia Lucu-134, tal com ho fan els homiliaris *Aemil 17* i *Aemil 21*¹¹⁴ i el fragment Solsona, Arxiu Diocesà, núm. 83. També manlleua a Smaragdus l'homilia sobre l'evangeli del dia de sant Miquel (29 de setembre), que possiblement vacava en el prototipus atesa la seva absència en els homiliaris *Aemil 17* i *Aemil 21*.¹¹⁵

Una darrera característica, d'altra banda molt singular, d'aquest homiliari és la seva versió del text. Tractant-se d'un manuscrit copiat a mitjan segle XV, d'entrada, algunes lectures i variants textuais depenen simplement de la cadena codicològica, però n'hi ha altres que fan sospitar una intervenció deliberada però de difícil datació. Tanmateix, a partir d'una primera aproximació, hom constata que moltes de les variants dels seus *initia* respecte dels homiliaris *Aemil 17* i *Aemil 21* es retroben en fragments copiats entre la primeria dels segles XI i XII, com és el cas de

110. J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, p. 34, núm. 390 i p. 40, núm. 400.

111. J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, p. 322, núm. 837.

112. A. ODRIOZOLA, *Catálogo de libros litúrgicos españoles y portugueses*, núm. 191.

113. F. X. ALTÉS I AGUILÓ, «El leccionari de la missa de Sant Romà de Les Bons (Andorra)», p. 189, nota 110.

114. J. LEMARIÉ, «La collection carolingienne de Luculentius», p. 277, núm. 152 i nota 51.

115. El fragment d'homiliari Girona, Arxiu Capitular, núm. 6, utilitza en aquesta festa una perícopa evangèlica diferent i fa recurs a l'homilia Lucu-89.

les homilies Lucu-62, 77, 90, 98, 114, 126¹¹⁶ i 127. El mateix s'esdevé amb algunes variants textuais que sovint milloren l'expressió llatina o bé ho intenten. És per això que aquest homiliari Tarragona-117 ha de ser tingut en compte en l'edició crítica de les homilies de Luculentius.

LA RECUPERACIÓ DELS TEXTOS INICIALS DE L'HOMILIARI DE LUCULENTIUS.

A causa de la pèrdua del primer quadern dels còdexs *Aemil* 17 i *Aemil* 21, en la reconstitució de l'homiliari de Luculentius publicada per Lemarié manquen les tres primeres homilies, corresponents a les lectures de la missa de la vigília de Nadal i a l'epístola de la missa de la nit de Nadal. Per a suplir-hi les homilies Lucu-2 i 3, l'editor féu recurs a l'homiliari París, Bibliothèque Nationale de France, ms. lat. 3829 – que és un derivat molt retocat d'algunes homilies de Luculentius, procedent de la catedral de Carcassona –, i també a la família italiana de Luculentius (Roma, Bib. Vallicelliana, *Tomo XX*, f. 114-115v), publicada en la PL 72,849-852. Ara, però, alguns dels nous fragments de còdexs identificats permeten la recuperació certa, total o parcial, d'aquestes tres homilies (cf. Annex i).

Pel que fa a l'homilia Lucu-1, sobre la carta de sant Pau als Romans, 1,1-6 (*Paulus servus Ihesu Christi, vocatus apostolus*) se n'ha pogut recuperar gairebé tot el text gràcies a tres fragments de còdexs copiats en el trencall dels segles x-xi: Tarragona, AHA, ms. 21/3; Vic, AE-XIV/14 i Solsona, AD-83.

El fragment de Tarragona prové d'un leccionari-homiliari de l'ofici, que s'iniciava amb l'Advent; per això l'homilia Lucu-153, sobre l'evangeli del darrer diumenge d'Advent hi precedeix l'homilia Lucu-1, sobre l'epístola de la missa de la vigília de Nadal. L'homilia Lucu-1 comença glossant els mots de l'enunciat *Epistola beati Pauli ad Romanos* tal com ho feien alguns comentaris bíblics carolingis i l'homiliari de Smaragdus. Malauradament, el fragment tarragoní, a causa de la mutilació del cap dels fulls, comença just després dels primers mots de l'*incipit*, quan ja s'ha iniciat l'explicació de l'etimologia del mot *epistola*,¹¹⁷ que va desenvolupant i relacionant. Cap al final del fragment són clarament identificables les fonts utilitzades per Luculentius en aquesta part del seu comentari; són el pròleg i l'*argumentum* de l'*Expositio in epistolam ad*

116. Vegeu el seu paral·lel en el leccionari italià *Vaticanus latinus* 6081 (cf. PL 72, col. 833B), copiat al segle XII.

117. SMARAGDUS, *Collectiones in epistolis et evangeliiis*, PL 102,1113C-D: *Epistola, Graece, Latine super missa dicitur. Epi enim Graece, Latine super dicitur, stola, missa. Sicuti est illud: epigramma, id est, super littera; Epitaphium, super sepulchrum; episcopus, super speculator...*; AIMO D'AUXERRE, *In epistolam ad Romanos*, PL 117,362D: *Epistola, Greco vocabulo, Latine dicitur supermissa vel addita, sicut epigramma, id est superscriptio, et epitaphium super sepulchrum...*; París, Bibliothèque Nationale de France, ms. lat. 3802, f. 6v: *Ab Achaia... Epistola greco vocabulo, latine dicitur supermissa vel addita, sicut epigrama super scriptio, et epitaphion super sepulchrum. Epi quidem, sonat super stola vero missa...*

Romanos de Raban Maur (PL 111, 1275-1279) i els textos corresponents del comentari de Pelagi a la carta als Romans.¹¹⁸

Després d'una petita llacuna, el text de Lucu-1 continua, depenent de les mateixes fonts, en el fragment Vic-XIV/14, que prové d'un homiliari de Luculentius. El text acaba amb la interpretació dels mots de l'enunciat de l'epístola, i, després d'una línia en blanc, comença, pròpiament, l'homília sobre la carta als Romans (*Paulus servus Ihesu Christi vocatus, segregatus in evangelio Dei...*), que queda truncada al cap de poques línies, sense que es perdi, però, gaire text, perquè en el fragment Solsona-83, provinent també d'un homiliari de Luculentius, continua el comentari als mots *servus Ihesu Christi*, amb el qual acaba. Justament en la darrera línia d'aquest fragment trobem la al·lusió reiterada que Luculentius fa a l'error dels heretges i dels maniqueus sobre Jesucrist, *quod fantasticum corpus habuerit et non verum vel magnum eum asserunt*.¹¹⁹

De l'homília Lucu-2, sobre l'evangeli de la missa de la vigília de Nadal (Mt 1,18-21), el supracitat fragment d'homiliari de Luculentius, Vic-XIV/14, només en transmet les darreres línies, que són, tanmateix, molt útils atès que permeten una comparació, ni que sigui poc significativa, amb l'homília, retocada, de l'homiliari París, BNF, ms. lat. 3829, a la qual Lemarié fa recurs.

Vic-XIV/14

[... ... *Qui dilexit nos, el lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Ad hoc enim venit, ut peccata mundi tolleret. Teste eodem Iezechiel:*

Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. Ergo salvum facies populum suum a carne solum, ad se adducit, sicut ipse Patri dicit: Volo pater ut ubi ego sum, illic sit et minister meus.

Et nota quia ipsius est salus, peccata autem non ipsius sunt, sed nostra, cum dicitur: *Salvum faciet populum suum a peccatis eorum*, non iusta iudeorum opinionem accipiendum est, qui populum putant de captivitate tantum, et non de peccatis esse liberandum.

París-3829

Ipsae suum populum, quem sanguine suo redemit, a peccatis redemit, apostolo dicente: Qui dilexit nos, et cetera. Ad hoc venit ut mundum a peccatis liberaret.

Teste:

Ecce agnus dei, et cetera.

Ergo a peccatis liberat, et solum a carne, ad se adducit, sicut dicit ipse: Volo pater.

Et nota quia ipsius est salus, peccata non ipsius sunt, sed nostra. Dicitur enim quia *salvum facit populum suum a peccatis*, et cetera. Non enim iusta iudeorum opinionem, qui putant populum non a peccatis, sed a captivitatibus liberandum.

118. [D. de BRUYNE], *Préfaces de la Bible Latine*, París, 1920, p. 213-216; A. SOUTER, *Pelagius's Expositions thirteen Epistles of St Paul*, II, Cambridge, 1926, p. 3-7; J. WORDSWORTH, *Novum Testamentum domini nostri Iesu Christi latine secundum editionem sancti Hieronimi*, Pars secunda, Oxford, 1913-1941, p. 1-5 i 35-38.

119. Lucu-4: *ut heretici confundantur, qui dicunt eum non verum corpus abuisse*; Lucu-6: *alii quod fantasticum habuisset corpus et non verum*; Lucu-15: *ne consenciat hereticis qui dicunt eum fantasticum adsumpsisse corpus et non verum*; Lucu-21: *Manichei dicunt eum fantasticum habuisse corpus et non verum*; Lucu-44: *Non iuxta hereticos qui male intelligentes dicunt quod fantasticum habuerit corpus et non verum*; Lucu-46: *in similitudine hominum factus non debes intelligi quod fantasticum habuisse corpus, sicut heretici dicunt*; Lucu-55: *dicunt quod fantasticum habuisse corpus et non verum*.

Finalment, de l'homilia Lucu-3, sobre l'epístola de la missa de la nit de Nadal (Tit 2-11-15) – suplerta per Lemarié amb l'homilia corresponent de la família italiana Luculentius (Roma, Bib. Vallicelliana, *Tomus XX*, f. 114-115v) publicada en la PL 72,849-852 – ens n'han pervingut dos testimonis de la tradició catalana amb els quals es recupera gairebé íntegrament aquesta homilia. L'esmentat fragment Vic-XIV/14 duu l'homilia Lucu-3 des del començament i transmet unes tres quartes parts del text publicat en la PL 72 849B-2 a 852A-5, amb la peculiaritat, però, que inclou, tal com veurem, frases omeses per homoiotelesi en el manuscrit publicat en la PL.

Per la seva banda el fragment Vic-XIV/20 testimonia part de l'homilia Lucu-3, coincident amb l'altre fragment vigatà, i n'aporta una part nova corresponent a PL 72,852A-5 a 852B-13. Tanmateix cal remarcar que aquest fragment tant podria correspondre a l'homilia Lucu-3 com a l'homilia Lucu-13, perquè les misses de la nit de Nadal i del dia de l'Octava tenen la mateixa epístola, i Luculentius l'aprofità per als dos dies, tal com ho fa també l'homiliari de Raban Maur.¹²⁰ És un detall que passà desapercebut a Lemarié.

L'APORTACIÓ DE LA FAMÍLIA CATALANA A L'EDICIÓ DE L'HOMILIARI DE LUCULENTIUS

La família catalana de les homilies de Luculentius resulta imprescindible per a una edició crítica de l'homiliari de Luculentius. És per això que, a tall de mostra, veurem tot seguit algunes de les aportacions que aquesta família presenta respecte a la tradició dels còdexs *Aemil* i a algunes homilies de Luculentius editades críticament, o bé publicades en la *Patrologia Latina*.

Tanmateix les variants textuais recollides ací no tenen, ni ho pretenen, l'exhaustivitat pròpia d'una edició crítica, sinó que solament volen insinuar algunes millores introduïbles en homilies ja editades. Alhora, volen aportar algunes clarícies sobre errors i falses lectures en altres homilies de Luculentius, així com mostres del desenvolupament desigual de les citacions bíbliques i de les sovintejades omissions de frases o de paràgrafs per homoiotelesi. Per altra banda, les variants dels fragments de còdexs insinuen afinitats textuais, que van més enllà de les variants en l'*incipit* de les homilies, i mostren la proximitat entre les famílies catalana i italiana de Luculentius.

És per això que en la selecció d'homilies han estat preferides les editades i han estat excloses les homilies amb variants globalment poc significatives, les mal representades en els fragments de còdexs, així com aquelles altres pràcticament només contrastables amb el manuscrit T7.

120. R. ÉTAIX, «L'homélaire composé par Raban Maur pour l'empereur Lothaire», a *Recherches Augustiniennes*, vol. 19, París, 1984, p. 215, núm. 20.

LUCU-3. Homilia publicada en la PL 72, 849-852; aquesta homilia sobre la carta a Titus 2, 11, és comuna a la missa de la nit de Nadal i al dia de l'octava de Nadal i per això l'homiliari de Luculentius la utilitza en ambdós dies, tal com ho palesen el fragment Vic-XIV/14, amb l'homilia Lucu-3, el còdex *Aemil* 17, amb l'homilia Lucu-13, i el fragment Vic-XIV/20, que tant pot representar l'homilia Lucu-3 com la Lucu-13.

Respecte del text editat en la PL, el fragment Vic-XIV/14 i el còdex *Aemil* 17 hi aporten un paràgraf omès per homoioteleusi:

PL850C-8: servitus] Quę unusquisque abnegare debet apostolo dicente: Obsecro vos tamquam advenas et peregrinos abstinere vos a charnalibus desideriis quę militant adversus animam. Mos scripture est sacre, aliquociens vitia carnis sive virtutes membratim exponere, aliquociens paucis verbis concludere, sicut idem apostolus in epistola ad Galathas vitia vel virtutes membratim nominad dicens: Manifesta sunt opera carnis. Que sunt: fornikatio, inmunditia, luxoria, idolorum servitus. Et adiungit *add Vic-XIV/14, Aemil-17.*

El mateix fragment Vic-XIV/14 transmet una frase també omesa en l'homiliari italià de la PL:

PL850,C11-12: ait] cum ait: Et bonum, sobrie, sobrietas ut a malo traditur, una est ex quattuor virtutibus pricipales. Declina *add Vic-XIV/14.*

Potser, significativament, tant la PL 72,850C-12, com Vic-XIV/14 ometen, per homoioteleusi, dues frases transmeses per *Aemil* 17:

PL850C-12: cum ait] Ut abnegantes impietatem et secularia desideria, subiungit et virtutes cum dicit: Sobrie et iuste et pie vivamus, sicut propheta David paucis verbis omnia vitia comprehendit cum ait: Declina a malo. Perstringit et virtutes cum ait: Et fac *add Aemil-17.*

Una altra omissió per homoioteleusi, també significativa, és comuna a la PL i als fragments Vic-XIV/14 i Vic-XIV/20:

PL851,A3: quod dominus ait] Sic luceat lux vestra, et hoc usque ad finem, propter illud quod dominus dicit: Qui *add Aemil-17.*

LUCU-5. Homilia editada per Lemarié, p. 343-358, tot reconstituïnt-la gairebé completament a partir dels testimonis disponibles: *Aemil* 17, P2 i PL 72,851-856.

Del fragment Barcelona, AD-36, tot i no aportar res d'especial, cal remarcar que, com en PL, omet sistemàticament el mot *sequitur* amb què *Aemil* 17 introdueix la interpretació dels versets evangèlics (Lemarié, lín. 119, 134, 148, 162, 166, 175, 194), i que presenta variants comunes amb PL (Lemarié, lín. 113, 146, 147, 178, 190). S'hi retroba la variant *manus mee* de l'*Aemil* 17 (Lemarié, p. 349, lín. 171).

LUCU-6. Respecte a l'edició publicada per Müller, el fragment Vic-XX/14, que conté el text de Müller, p. 91, lín. 184-340, entre d'altres variants aporta les següents:

223: ait Iohannes: Post] ait: Ego sum vox clamantis in deserto, et: Post *add Vic-XX/14.*— **229-230:** tante excellencie] tante excellencie vir *Vic-XX/14.*— **261:** Et quare dictum est] Ecce quare dictum est *Vic-XX/14.*— **268:** int<eriorib>us videlicet in oculis, et completur in oculis illis] intus videlicet in oculis cordis, et completur illis *Vic-XX/14.*— **271:** In mundo erat per humanitatem] In mundo erat, id est per humanitatem *Vic-XX/14.*— **277:** fecerat divinitate] fecerat per divinitatem *Vic-XX/14.*— **285:** est? Sed] est? Et: Mundus eum non cognovit? Sed *add Vic-XX/14.*— **300:** Cesarem. Aliter] Cesarem. Et iterum eius [...] Aliter. *add Vic-XX/14.*

Müller, 303

Vic-XX/14

hoc est homines, quos ad imaginem et similitudinem suam creavit.

hoc est homines, quos ad imaginem et similitudinem suam creavit.

Quodquod autem receperunt eum dedit eis potestatem filios dei fieri. Et ne tanta crudelitas videretur in genere humano, ut nullus eum recepisse ne aliquis dicere quid profuit venisse eum, fera? eum recipit, dicit:

Quodquod autem receperunt eum.
Quodquod ad numerum pertinet:

Quodquod autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios dei fieri. Quodquod ad numerum pertinet:

306: una die, tria milia, alia die] una die crediderunt tria milia, et alia die quinque milia *Vic-XX/14.*

LUCU-8. Homilia editada per Müller, p. 130-135. El fragment Solsona, AD-121 presenta moltes petites llacunes i el seu text coincideix sovint amb el de l'homiliari P4, no utilitzat per Müller. Les variants més destacables són aquestes:

10-11: Serpentes, quia de venenatis parentibus venenati soboles] Serpentes, genimina viperarum, quis vobis hostendit fuere a ventura ira? quia de venenatis parentibus procreati erant venenati soboles *add P4.*— **87:** quia iustas interpretaciones habere possumus] quia per iustas interpretaciones aptare possumus *Solsona-121; P4.*— **88:** Ioiada iusticia, Zacharias memoria] Ioiada vero iusticia, Zacharias autem memoria *Solsona-121; P4.*— **95:** innocenter interfecti] vehementer interfecti *Solsona-121; P4.*— **96:** in ecclesia] in sancta ecclesia *Solsona-121; P4.*— **130:** Indebite credis mihi] Indebita reddis mihi *P4.*— **164:** noctisque tempore] nocturno tempore *Solsona-121; P4.*— **171:** postquam locutus] postquam hec locutus *Solsona-121, P4.*

LUCU-12. Respecte a l'edició de Müller, p. 169-177, el fragment Vic-XX/14 presenta, entre d'altres, les variants següents:

221: evaserunt [ad persecuciones] coronandi] evaserunt coronandi *Vic-XX/14.* — **228:** novem habiit] novem ovibus habiit *Vic-XX/14.* — **230:** morte Herodis] morte autem Herode *Vic-XX/14.* — **246:** Ihesus] superius *Vic-XX/14.* — **254:** est. Archelaus] est. Audiens autem quod Archelaus regnaret in Iudea Archelaus *add Vic-XX/14.*

LUCU-14. Editada per Müller, p. 192-203, presenta omissions per homoiotelesi. El fragment *Vic XX/14* també en té, i en la part de text comuna amb el fragment *Vic XIV/5* les variants d'ambdós són idèntiques. També són interessants les del fragment de *Moià*:

16: fecerit, illut] *facere potuisset ut prevaricationis reus tenetur sed parentes qui preceptum noverant legis debuerant custodire pactum Dei irritum fecerunt add Vic-XX/14.* — **23:** valebat circumcisio] valebat tunc circumcisio *Vic-XX/14.* — **35:** pecculum et proximum] poculum et pron<p>tum *Vic-XX/14.* — **53:** incurrunt... Iacob] meruerunt. Sichem itaque qui propter causam libidinis coro patriarcharum se iungere conatus est. Eo tempore quo Iacob *add Vic-XIV/5, Vic-XX/14.* — **56:** regni] regionis *Vic-XIV/5, Vic-XX/14.* — **59:** undecim] quadraginta *Vic-XIV/5, Vic-XX/14.* — **64:** <a> Iosue] a Iosue *Vic-XIV/5.* — **67:** cui <per>] cui per *Vic-XIV/5, Vic-XX/14.* — **153:** ipso dicente] ipso Domino dicente *Moià.* — **161:** dicente Domino] Deo dicente *Moià.* — **163:** argenti <quinque>] ariendi quinque *Moià.* — **175:** Mariam ante] Mariam virginem ante *Moià.* — **183:** et virgo peperit. Et] et peperit et post partum virgo permansit. Et *add Moià.* — **190:** tam divites] tamen divites *Moià.* — **194:** pauperem pro] pauperes parentes elegit de quibus nasceretur. Pauperem pro *add Moià.* — **199:** visitare et] visitare, nudum vestire et mortuum sepelire et *add Moià.* — **201-202:** per solacium manum refugit] vel solacium <h>umanum refulget *Moià.* — **212:** Si aut mihi solis non sufficit] Si autem michi soli non sufficit *Moià.*

LUCU-15. Editada per Müller, p. 217-221. Les variants més notables del fragment *Tarragona-21/9*, són:

58: fieri] his qui cre[dunt in nomi]ne eius *add Tarragona-21/9.* — **69:** idem] id est *Tarragona-21/9.* — **88:** testimonium] Testante apostolo *Tarragona-21/9.* — **89:** argento] auro vel argento redemit sed de precioso sanguine Christi *add Tarragona-21/9.* — **102:** nostris] per Spiritum sanctum, qui datus est nobis *add Tarragona-21/9.* — **122:** honor] amor *Tarragona-21/9.* — **127:** mee] et calicis mei tu es qui restitues hereditatem meam michi *add Tarragona-21/9.*

LUCU-16. Editada per Müller p. 229-236. Representada en els fragments Barcelona, BC, ms. 5067/5; *Tarragona-21/9*; *Vic XIV/5* i Vilafranca del Penedès.

16: ea] est *Tarragona-21/9.* — **54:** humilitas] in humilitatem *Vic-XIV/5.* — **55:** scortator <quis> erat: interest scortator] scortator erat: interest scorta *Vic-XIV/5.* — **71:** <ab> hereticis] ab hereticis *Vic-XIV/5.* — **72:** gladius. [Si] quid] Cum de domino prophetaret beatus

Symeon subito ad beatam Mariam convertit suam propheciam dicens: Et tuam ipsius animam pertransibit gladius. Sed quid *add Vic-XIV/5*. — **73**: Tuam ipsius animam pertransiet <gladius> *om Vic-XIV/5*. — **76**: intellige dictum] intelligere dictum est *Vic-XIV/5, BarcelonaBC-5067/5*. — **102**: crucifigatur, vah] crucifigatur, et: Va *Vic-XIV/5*. — **165**: cupit] cum *Vilafranca*. — **167**: dicens] dicentes *Vilafranca*. — **169**: habeat seu] habeat, quod dies significat, seu *add Vilafranca*.

LUCU-17. Editada per Müller, p. 246-251. Els fragments Barcelona, AD-31 i Barcelona, AD-41 tenen moltes parts il·legibles. Les variants més llegibles són aquestes:

54: magnam] Abitantibus in regione umbre mortis *add Barcelona,AD-31*. — **58**: Dei] et dabitur genti facienti fructus eius *add Barcelona,AD-31*; et qui ante in lucem, nunc in tenebris sunt] Et qui ante in tenebris, nunc in luce *add Barcelona,AD-31*. — **67**: scilicet fidei, in quo primitiva ambulavit] in lumine scilicet fidei, in quo primitiva ecclesia ambulavit *Barcelona,AD-31*. — **72**: partes] partibus *Barcelona,AD-31*. — **76**: evangelium] omni creature *ad Barcelona,AD-31*. — **77**: congregati sunt] venerunt tibi *Barcelona,AD-31*. — **94**: erat nutrienda] nutrienda erat *Barcelona,AD-31*. — **104-167**: (... ...) *Barcelona,AD-31 et hic explicit*. — **133**: essetis] ad simulacra muta prout ducebamini euntes *add Barcelona,AD-41*.

LUCU-18. Editada per Müller p. 259-268. Representada en els fragments Barcelona, AD-38, Barcelona, AD-41, Barcelona, AHP-16. Barcelona, BC-5067/6, Vic, XIV/5 i Vic,-XIV/47.

5: Galilea] Galahat *BarcelonaAD-38 et 41*. — **22**: Fasellum] quatuor filios, scilicet Phaselum, Iosipum, Herodem regem et Pheroram et sororem eorum Salome *add BarcelonaAD-38*. — **26**: filiam] neptam Mariammen reginam, filiam Alexandri filii Aristoboli regis, qui fuit pater iam dicte Hircani de qua habuit quinque filios. Quorum duos Aristebolum et Alexandrum, ipse paper Hircanum postmodum offiari precepit fraude in occisione maioris filii sui Antipatris *add BarcelonaAD-38*. — **31**: septem] viginti septem *BarcelonaAD-38*. — **34-137**: *om BarcelonaAD-38*. — **144-145** principes... <nascerentur>] principes in te nascerentur. David et Christus *Vic-XIV/47*. — **145**: Christus <de te nascentur>. Verus] Christus de te nascentur. David est Christus. Verus *BarcelonaAD-38*. — **146**: videns] vir videns *Vic-XIV/47*. — **177-179**: Que... infideli?] *om BarcelonaBC-5067/6, Vic-XIV/47*. — **181**: Malachia] Petro *BarcelonaBC-5067/6*. — **198**: nescit] nesciat *Vic-XIV/5*. — **206**: par fuit] proficit *BarcelonaBC-5067/6, Vic-XIV/5, Vic-XIV/47*. — **214**: ecce] eam *Vic-XIV/5*. — **218**: striccius *BarcelonaAHP-16, Vic-XIV/5*. — **219**: qua<m>] quam *Vic-XIV/5*. — **224**: sanctus David dicit] dicitur sanctus David *BarcelonaAHP-16, Vic-XIV/5*. — **227**: ne si] ne forte si *BarcelonaAHP-16, Vic-XIV/5*. — **228**: eum magis hominis quam] eum hominis pocius quam

BarcelonaAHP-16; sepe legimus] sepe namque legimus *BarcelonaAHP-16*. — **238**: aurum enim] aurum etenim *BarcelonaAHP-16*; thus Domino] thus Deo *BarcelonaAHP-16*. — **243**: talia enim] talia ei *BarcelonaAHP-16*. — **253**: sua <divinitate> Deus] sua Deus *BarcelonaAHP-16*. — **254**: nostra <carne> homo] nostra homo *BarcelonaAHP-16*. — **268**: dicitur, christus testus] dicitur, christus tontus *BarcelonaAHP-16*. — **280**: qui] qui a *BarcelonaAHP-16*.

LUCU-19. Publicada en la PL 72, 811-814, està representada en els fragments *Barcelona, AD,-57, Barcelona, AHP-16; Manresa-Seu*:

77: dicuntur] dicit quos dominus filios regni vocat dicens add *BarcelonaAD-57*. — **89**: induimus novum] et induentes novum *BarcelonaAD-57*. — **199**: membra, dicente] membra, et si gaudet unum membrum congaude<e>t et omnia membra. Sic sancta ecclesia unum quidem est corpus sed multa membra, dicente add *Manresa-Seu*.

LUCU-21. Aquesta homilia només la transmet sencera el còdex *Aemil 17*, que omet, tanmateix, un passatge testimoniati en PL 72, 807-810 i pels fragments *Barcelona, ACA-398; Girona, AC-51; Vic-XXIII/9*. És interessant de remarcar les variants en la citació de l'evangeli de sant Joan: el fragment *Vic-XXIII/9*, que és del segle x, cita els versets Jo 1,33-34, mentre que els altres porten la complexa citació Jo 1,33.32a.34b:

Vic

Girona-51, PL

Spiritum descendentem et manentem super eum, hic est qui bapuzat in Spiritu sancto.

Et ego vidi et testimonium perhibui quia hic est Filius Dei.

Vidit beatus Iohannes celos apertos super Dominum, vidit Spiritum sanctum descendentem in columbam. Audivit vocem Patris dicentem

Spiritum descendentem et manentem super eum, hic est qui bapuzat in Spiritu sancto et igne.

Et testimonium peribuit Iohannes dicens: Quia hic est Filius Dei.

Vidit beatus Iohannes celos apertos super Dominum, vidit Spiritum sanctum descendentem in columba. Audivit vocem Patris dicentem

LUCU-23. Homilia editada per Müller, p. 287-302, està representada en els fragments *Barcelona, AD-15 i Tarragona, AHA-18/2*. En aquest darrer hom palesa l'esmena feta sobre la marxa de l'error d'*Aemil 17* (Müller, p. 289, lín. 64) en citar, *et deficiente vino dixit mater eius ministris: Vinum non habent* (Jo 2,3a.5a.3b), tot substituint ací el mot *ministris* per *ad eum* (*Ihesum*) tal com s'escau a Jo 2,3. Altres variants:

15: nupcie fiebant] in Cana Galilee nuptie facte sunt fiebant add *Tarragona 18/2*. — **38**: virtute properant] virtutem properantur *Tarragona-18/2*. — **64**: ministris] eum *Tarragona-18/2*. — **65**: mirabiliorem hac] mirabili hordine *Tarragona-18/2*. — **70**: bonum vinum] vinum bonum *Tarragona-18/2*. — **73**: versa est vini] vini versa est *Tarragona 18/2*. — **76**: miracula] miraculum *Tarragona-18/2*. — **145**:

ternas tamquam] ternas. Ergo capit scriptura sacra binas metretas capit ternas tamquam *Aemil-17, BarcelonaAD-15*.

LUCU-43. Homilia editada per Lemarié, p. 293-305, a partir del còdex *Aemil 21* que era l'únic testimoni sencer d'aquesta homilia, ara representada en el fragments Barcelona, BC-5067/7 i Vic-XXIII/8, aquest darrer amb l'anvers pràcticament il·legible:

84-85: non ut ignoret] quod ignorat *Vic-XXIII/8*. – **132:** tantos? <...> fidem habuit] Andreas aliquantum meliorem aliquid fidem quam Philippus habuisset. In eo enim quod dixit, est puer unus hic qui habet quinque panes ordeatis et duos pisces, fidem habuit *Vic-XXIII/8*. – **140:** testimonium] testante propheta *Vic-XXIII/8*. – **146:** puerilem] puerilem habentem *Vic-XXIII/8*. – **147:** hoc ...alios] id est Genesim et ceteros *Vic-XXIII/8*. – **148:** serens] ferens *Vic-XXIII/8*. – **149:** habet, sed] habet in cortice, et nisi diu teratur ad medullam illius minime pervenitur. Sic lex in superficie austeritatem habet, sed *Vic-XXIII/8*. – **150:** intellectum... reficit] intellecta saciat hac bene reficit *Vic-XXIII/8, Vic-XXIII/8*. – **151-153:** manum...si] et hoc sequitur usque dum dicit si *Vic-XXIII/8*. – **154:** austeritatem] fidentem *Vic-XXIII/8*. – **294:** viris] virilis *BarcelonaBC-5067/7*. – **296:** prout] propter *BarcelonaBC-5067/7*. – **398:** ad caput] a capite *BarcelonaBC-5067/7*. – **325:** Spiritus: unicuique] Spiritus, dicente Paulo apostolo: Unicuique *BarcelonaBC-5067/7*. – **342:** remanserunt plene] [ple]ne remanserunt *BarcelonaBC-5067/7*; hic] hii *BarcelonaBC-5067/7*. – **382:** Christus Ihesus] Ihesus Christus *BarcelonaBC-5067/7*.

LUCU-44. Homilia transmesa només pel còdex *Aemil 21*. En trobem l'*explicit* en el fragment Vic-XXIII/8, que conté el text d'*Aemil 21*, f. 51, col. a, lín. 31-38 i col. b, lín. 1-38. El més notori d'aquest fragment és l'escurçament de les citacions bíbliques respecte a l'*Aemil 21*.

LUCU-45. Homilia solament transmesa amb omissions pel còdex *Aemil 21*. El text és millorable amb els fragments Girona, AC-3, Vic-XIV/34 i Vic-XXIII/8. Deixant de banda, ací, les variants textuais i el desenvolupament de les citacions bíbliques, hom pot fer-se càrrec de l'aportació de la família catalana – i en aquest cas també de l'homiliari París, BNF, lat. 3829 – a l'edició crítica, amb aquestes mostres:

Aemil-21, f. 51v, col. b, lín. 6: audit] audit. Verum est hoc, quia ille qui ex deo est, verba dei audit *Vic-XIV/34, Vic-XXIII/8*.

Aemil-21, f. 51v, col. b, lín. 33: diabolo] diabolo. Eo modo et filii Abraam erant secundum carnis originem ducentes ex semine Abrae. Sed per imitationem non erant filii Abrae. Sic omnis homo in quantum bonus est, ex deo est. In quantum malus est, non est ex deo sed ex diabolo. Natura ex deo, vicium ex diabolo *add Vic-XIV/34, Vic-XXIII/8*.

Aemil-21

Girona-3

f. 52v, col. b, lin. 10-18:

Legimus et in secularibus litteris, aliud loqui et aliud significare. Dicimus enim ceca fossa, dicimus luccum, dicimus bellum, dicimus tristes lupinos, aliud loqui et aliud significare

dicimus enim lucum, eo quod minime luceat. Similiter bellum eo quod minime sit bellum. Tristes lupinos, eo quod comedentes se tristificent. Tristem epistolam non quod tristis fiat, sed quia audientes se tristes vel letos reddat.

Legimus et in secularibus litteris, aliud loqui et aliud significare. Dicimus enim ceca fossa, dicimus luccum, tristes lupinos, epitalamium letum, letum diem. Fossam cecam dicimus non quod lumen careat quem amissit sed quia quod in se retinet cecos facit.

Dicimus lucum, eo quod minime luceat. Similiter bellum eo quod minime sit bellum. [Tristes lu]pinos, eo quod comedentes se tris[tific]ant. Epistolam non quod tristis fiat, sed quia audientes se tris[tes vel letos reddat].

Aemil-21

Girona-3

París-3829

f. 52v, col. b, lin. 10-18:

Legimus et in secularibus litteris, aliud loqui et aliud significare.

Dicimus enim ceca fossa, dicimus luccum, dicimus bellum, dicimus tristes lupinos, aliud loqui et aliud significare.

Dicimus enim lucum, eo quod minime luceat. Similiter bellum eo quod minime sit bellum.

Tristes lupinos, eo quod comedentes se tristificent.

Tristem epistolam non quod tristis fiat, sed quia audientes se tristes vel letos reddat.

Legimus et in secularibus litteris, aliud loqui et aliud significare.

Dicimus enim ceca fossa, dicimus luccum, tristes lupinos, epitalamium letum, letum diem.

Fossam cecam dicimus non quod lumen careat quem amissit sed quia quod in se retinet cecos facit.

Dicimus lucum, eo quod minime luceat. Similiter bellum eo quod minime sit bellum.

[Tristes lu]pinos, eo quod comedentes se tris[tific]ant.

Epistolam non quod tristis fiat, sed quia audientes se tris[tes vel letos reddat].

f. 47-47v.

Legimus et in secularibus litteris, aliud loqui et aliud significare.

Dicimus enim ceca fossa; dicimus tristem lupinum; dicimus luccum; dicimus bellum. Letam diem, tristem diem. Letam epistolam, tristam epistolam.

Dicimus ceca fossa, non quia oculos amassit, quia eos quos retinet cecos facit.

Tristem lupinum eo quod comedentes se tristes faciat. Dicimus lucum eo quod minime luceat. Dicimus bellum eo quod minime sit bellum, sed satis oridum. Letam diem, tristam diem, propter letos vel tristes homines.

Letam epistolam, tristem epistolam, eo quod audientes letos vel tristes facit.

LUCU-52. Editada per Lemarié, p. 359-365, està representada parcialment en els homiliaris de l'ofici Barcelona, AC-111 (=B), Barcelona, AC-148B (=B1), i en el fragment Barcelona, BC-5067/1. Tots tres manuscrits reflecteixen problemes en l'*incipit*, i en els dos homiliaris catedralicis les citacions bíbliques són llargues, mentre que en el fragment Barcelona, BC-5067/1 són curtes. Variants principals:

1-2: Accipientes <post> diem quinquaginta] Accipientes die quinquagesimo *B, B1*; Expletis diebus quinquaginta resurrectionis *BarcelonaBC-5067/1*. – **3:** Petrus] inflamatus Petrus *BarcelonaBC-5067/1*; medio] medio eorum *BarcelonaBC-5067/1*; medio] medio illorum *B, B1*. – **6:** viros ideo] ideo viros illos nominat *B, B1*. – **21-22:** id est in populo gentium videntium deum] id est in populo Iudeorum, in Israel, id est in populo videntium deum *BarcelonaBC-5067/1*; in populo gentium, que spiritaliter nunc sunt Israel, id est videntium deum *B, B1*. – **27:** de] de eadem *B, B1*. – **28:** dictum est] dictum novimus *B, B1*. – **33:** baptismo praedicavit] baptismum *quod predicavit Iohannes Ihesum Nazareth*. Predicavit Iohannes Ihesum a Nazareth cum diceret *B, B1* (cf. *Smaragdus, PL 102, 228D,6-9*) om *Aemil-17, Aemil-21, BarcelonaBC-5067/1*. – **66:** enim] autem *B, B1*. – **67:** teste Isaia] testimonium Isaie *BarcelonaBC-5067/1*. – **69:** leticie] exultacionis pre partibus tuis *B, B1*. – **80:** fecit] faciendo *B, B1*. – **82:** habetur] ait *B, B1*.

LUCU-55. Editada per Lemarié,¹²¹ està representada en els fragments Barcelona, ACA-50, Vic-XX/2, Ripoll, i en el manuscrit Tarragona-117, que comença en el tercer paràgraf de l'homilia amb *incipit* propi. Les variants dels fragments són aquests:

5: ibi] cum eis *BarcelonaACA-50, Vic-XX/2*. – **7:** confabulantes] confabulantibus *BarcelonaACA-50*. – **14:** dicat] dicit *BarcelonaACA-50*. – **13:** agerent] ea gerentur *Vic-XX/2*. – **15:** dicat: dicit *Vic-XX/2*; fuisset] esset *BarcelonaACA-50, Vic-XX/2*; Thomas] Thomam *BarcelonaACA-50, Vic-XX/2*. – **16:** ibi] ubi *Vic-XX/2*; dicit] dicat *Vic-XX/2*. – **20:** audiens] et audiens *BarcelonaACA-50*. – **21:** diceret] dicens *Vic-XX/2*. – **24:** cum om *Vic-XX/2*. – **25:** valeat] valet *Vic-XX/2*. – **26:** discipulos] apostolos *Vic-XX/2*; introiit] intravit *BarcelonaACA-50, Vic-XX/2*. – **27:** sublato] sublata *Vic-XX/2*. – **30:** vero om *Vic-XX/2* et *explicit*. – **33:** poni] positus *T7*. – **34:** vero] et contriti, existimabant se spiritum videre *ad BarcelonaACA-50, T7*. – **37:** sentiant] sentiunt *BarcelonaACA-50*; obiciunt om *T7*. – **38:** hic *explicit BarcelonaACA-50*. – **176:** hic *incipit Ripoll*; predicari... peccatorum] predicari in omnes gentes *Ripoll*. – **179-180:** universum] et predicate evangelium omni creatura *add Ripoll, T7*; Cum aliter] Qualiter *Ripoll, T7*. – **182:** diceretur] et reliqua *add T7*.

LUCU-58. Editada per Lemarié, p. 366-371, està representada pel

121. J. LEMARIÉ, «Deux fragments d'homéiliaires conservés aux archives capitulaires de Vich, témoins des sermons pseudo-augustinien et du commentaire de Luculentius sur les Évangiles», *Revue des Études Augustiniennes*, 25 (1979), p. 97-101.

manuscrit Tarragona-117, i parcialment en els homiliaris barcelonins B i B1. La identitat en les variants textuals sembla confirmar la tradició barcelonina que hi ha en el rerefons del manuscrit T7.

1: queritur] querit B, B1. — **8:** solum] solo B, B1. — **11:** nostri om T7, B, B1. — **15:** cecicerant] perierat T7. — **18:** quis] via que T7, B, B1. — **20-21:** qui...iudeorum] om T7, B, B1. — **22:** deinde om T7, B, B1. — **24:** testimonium] sicut enim eis precepit T7, B, B1. — **26:** usque Ierusalem] eunuchus, potens, Candacis regine Ethiopum qui erat super omnes gazas eius, venerat adorare Iherusalem add T7, B, B1. — **32:** infidelitatem] quod postea add T7, B, B1. — **34:** pellem suam] pellem et pardus varietatem suam add T7, B, B1. — **42:** sapientia] om T7, B, B1. — **43:** thesaurarum] thesaurarium T7, B, B1. — **46:** quae] que enim T7, B, B1. — **49:** eius] suas T7, B, B1. — **51:** propheta] propheta dixit T7, B, B1. — **53:** usque domum patris tui] et vide et inclina aurem tuam et obliviscere populum tuum et domum patris tui add T7, B, B1. — **54:** et cetera usque Isaiam prophetam] sedens super currum legensque Esaiam prophetam T7, B, B1. — **57:** nec sciebat] nesciebat T7, B, B1. — **58:** quod egebat] quem legebat Aemil-17, T7, B, B1. — **60:** fuisse <...> credatur] fuisse credatur T7, B, B1. — **62:** <ac> adloquentes] et loquentes T7, B, B1. — **63:** occulta <vi>] occulta T7, B, B1; possit om T7, B, B1. — **65:** usque generationem...enarrabit?] audivit illum legentem Esaiam prophetam et ait illi: Putasne intelligis que legis?. Qui ait T7, B, B1. — **70:** victimam] victimam ducitur T7, B, B1.

LUCU-61. Editada per Lemarié, p. 306-311, a partir del còdex Aemil 17, després dels primers mots de *l'incipit*, presenta una omissió per homoiotelesi com ho palesen els fragments Tarragona, AHA-18/10 i Vic-IX/1. Juntament amb altres fragments, Vic-IX/26, Vic-XIV/33 i Vic-XXIII/19, aporten altres variants:

2-3: Nota quia superius dixit evangelista Matheus: *Tunc abiit unus de duodecim*

Aemil-17	Vic-IX/1	Tarragona-18/10
	a principibus sacerdotum et <i>vespere facto discumbibat cum duodecim.</i>	a principibus sacerdotum et <i>vespere facto discumbibat cum duodecim.</i>
sed undecim	Hic vero iam n[on] duodecim sed undecim	Hic vero iam non duodecim discipuli sed undecim

3: discipuli] om Tarragona-18/10. — **4:** duodenarius] duodenarius numerus Vic-IX/1, Tarragona-18/10. — **5:** et] quod Vic-IX/1, Tarragona-18/10. — **8:** hic explicit Vic-IX/1. — **12:** decem] undecim Tarragona-18/10. — **21:** hic explicit Tarragona-18/10. — **37:** require retro in epistola] et sic per ordinem sicut habes in epistola retro T7. — **97:** somnium] somnium somniavit Vic-XIV/33. — **107:** sibi...terra] ibi: Data est mihi

omnis potestas *Vic-XIV/33*.— **109-110**: quia...nihil] quia omnia per ipsum facta sunt, sicut dicit Iohannes *Vic-XIV/33*.— **134**: Lucas] Lucas dicit *Vic-XIV/33*.— **141**: docendus] doceatur *Vic-XIV/33*.— **142**: baptizandus] baptizetur *Vic-XIV/33*.— **154**: terrerent] terrerentur *Vic-XXIII/19*.

LUCU-110. Aquesta homilia sobre l'evangeli de la festa de sant Llorenç (10 d'agost) la troben parcialment reutilitzada com a homilia per a l'ofici de matines del comú de màrtirs en el llibre místic urgellenc (Mt, núm. 1445) i en el leccionari de Serrateix (S, núm. 24). Bona part del text ha estat manllevat al comentari de sant Agustí, *In Iohannis Evangelium, Tractatus LI, 5-10* (Jo, 12,14-24).¹²² L'homiliari T7 presenta dos paràgrafs absents tant en el fragment *Vic-IX/27*, datable dels anys 925-950, com en els còdexs *Aemil 17* i *Aemil 21*.

El primer d'aquests paràgrafs es troba poc després de l'inici del text i reflecteix un desenvolupament propi del manuscrit T7 en la citació de Joan 12,16-19:

Aemil 17 i 21	Vic-IX/27	T7
Nolite timere filia Sion ecce rex tuus venit sedens super pullum asine, et cetera usque dum dicit:	Nolite timere filia Sion ecce rex tuus venit sedens super pullum asine.	Nolite timere filia Sion ecce rex tuus venit sedens super pullum asine. Hoc <non> cognoverunt discipuli eius primum, sed quando glorificatus est Ihesus tunc recordati sunt quia hec erat scripta de eo et hec fecerunt ei. Testimonium ergo peribebant turbe que erant cum eo quando Lazarum vocavit de monumento et suscitavit eum a mortuis. Propterea obviam venit ei turba que audierant eum fecisse hoc signum.
Quod videntes pharisei dixerunt ad semetipsos: Videtis quia nihil proficimus?.	Et post paululum subinfert et dicit: Quod videntes pharisei dixerunt ad semetipsos: Videtis quia nichil proficimus?.	Pharisei ergo dixerunt ad semetipsos: Videtis quia nichil proficimus?.

122. *In Iohannis Evangelium tractatus cxxiv*, Tornhout, 1954, p. 441-443, (Corpus Christianorum. Series Latina, 26).

El segon paràgraf propi del T7 és una interpolació al text de sant Agustí –concretament al final del paràgraf vuitè–,¹²³ tot inserint-hi la citació de Joan 12,27-30, oportunament relligada amb el text:

Ae1, Ae2, Vic	T7
promittit iamque adesse horam glorificationis sue que	promittit iamque adesset horam glorificationis sue, que post huius verba evangelii in narratione textus sequentis facta esse monstratur ubi sequitur: Nunc anima mea turbata est, et quid dicam?. Pater salvifica me ex hac ora. Sed propterea veni in hora hanc. Pater clarifica tuum nomem. Venit ergo vox de celo: Et clarificavi et iterum clarificabo. Turba ergo que stabat et audiebat, trinitum factum esse dicebat. Alii dicebant angelus ei locutus est. Respondit Ihesus et dixit: Non propter me vox hec venit sed propter vos. Ideo hec vox intonuit glorificationis sue horam et ple futuram gencium plenitudinem que post eius passionem in ipso erant crediture. Adnotavit.
facta in celis gentes fuerant crediture unde predictum est: Exaltare	Unde predictum est: Exaltare

LUCU-111. Les variants dels fragments Vic-IX/7 i Vic-IX/28 palesen que ambdós depenen d'un mateix model.

LUCU-112. Editada per Lemarié, p. 325-334, aquesta homilia està representada íntegrament pel manuscrit T7, mentre que el fragment Vic,-XXIII/10 només conserva una quinzena de línies. A part de les variants, el text de T7 sovint presenta les citacions bíbliques màximament desenvolupades. Entre les variants hi trobem una esmena a una frase de l'edició, en la qual, tot fent referència al ritual baptismal dels infants, s'afirma, erròniament, que el sacerdot *lingua quoque ex sputo tangitur* (Lemarié, p. 330, lín. 166) i que T7 converteix, encertadament, en *ures quoque eis sputo tanguntur*. Altres variants:

5: et cetera] venit per Sidonem ad mare Galilee, inter medios fines Decapoleos T7. – **7** Gadaram] Gazeram T7. – **9** polo] polis T7; uniti] iuncti T7; decapolim] decapolis T7. – **10:** polus] polis T7. – **13:** pro copia] pre copia T7. – **15:** appellant] appellatur T7. – **17:** Galilee] inter medios fines decapoleos ad T7. – **19:** intelligendus] est intelligendum T7. – **26:** narrans] narrat et T7; usque: ut imponat illi manum] de finibus Tyri venit per Sidonem ad mare Galilee, inter medios fines decapoleos. Et adducent ei surdum et mutum et deprecabantur eum ut imponat illi manum T7. – **29:** illis] illius T7. –

123. Entre els mots *quafacta* (In Iohannis Evangelium tractatus cxxiv, p. 442, lin. 22).

33: abieritis, et cetera] abieritis et in civitates samaritanorum ne intraveritis, sed potius ad oves que perierunt domus Israel *T7.* — **38:** in angustia] et angustia posite *T7.* — **40:** est] de laqueo venancium *ad. T7.* — **41:** dicitur non fuisse] non dicitur fuisse *T7.* — **44:** eis] eum *T7.* — **47:** aliquam] in aliquam *T7.* — **54:** illis desertis] illis spretis et desertis *T7;* nisi <in eos> qui eum] nisi qui eum *T7.* — **57:** muttum] et deprecabantur ut imponant illi manus *ad T7.* — **58:** actum ita est] ita actum est *T7;* signa domino] dominus signa *T7.* — **70:** domini] surdus et mutus extitit, quia sicut apostolus dicit: Regnavit mors ab Adam usque adventum domini *add T7, om Aemil-17 et Aemil-21 per homoiotel;* etiam in his qui non peccaverunt *om T7.* — **75:** et cetera] et non loquentur *add T7.* — **77:** mundum *om. T7.* — **79:** intelligenda] intelligencia *T7.* — **84:** predicatorum] predicatorum apostolos *T7.* — **85:** mittens apostolos precepit eis dicens] missit eos dicens *T7.* — **86:** gentes, et cetera... ubique] gentes baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti; et illi profecti predicaverunt ubique *T7.* — **89:** muto] mundo recte *T7.* — **93:** imponeret] imponat *T7.* — **96:** et cetera] per Spiritum sanctum qui datus est nobis *T7.* — **98:** et cetera] turba seorsum, missit digitos suos in auriculas eius, et expuens tetigit linguam eius *T7;* poterat] poterat enim *T7.* — **102:** sub institutione] superstitione *T7.* — **103:** voluit] noluit *T7.* — **104:** permittere manere] permanere *T7.* — **105:** qui] cum *T7.* — **108:** remanere *om T7.* — **111:** et cetera] et cum iniqua gerentibus non introibo *T7.* — **112:** dicit:] Emulor enim vos dei emulatione. Despondi enim vos uni viro virginem castam exhibere Christo *add T7.* — **116:** nolite] noli *T7.* — **119:** auriculas] eius et expuens tetigit linguam eius *add T7.* — **120:** et cetera] profecto pervenit in vos regnum dei *T7.* — **123:** dicit] canit *T7.* — **124:** et cetera] per Spiritum sanctum qui datus est nobis *T7;* prius] primitus *T7.* — **125:** postmodum] lingue sputo tangitur, quia prius per Spiritum sanctum auditum fidei fidelibus tribuitur et postmodum *add T7, om Aemil-11 et Aemil-21 per homoiotel.* — **129:** incipiat] incipit *T7.* — **131:** tenebre] nunc autem lux in domino *add T7.* — **139:** tenebris] vidit lucem magnam; habitantibus in tenebris umbre mortis lux orta est eis *add T7.* — **142:** expuens] tetigit lingua eius *add T7.* — **143:** celum] ingemuit *add T7.* — **145:** aspexit] suspexit *T7.* — **147:** postquam aspexit in celum ingemuit] postquam ingemuit in celum aspexit *T7.* — **148:** creatorem] a creatorem *T7.* — **151:** meis] et omnes iniquitates meas dele *ad T7.* — **155:** largitus est] largitur *T7.* — **166:** lingua quoque ex sputo tangitur] aures quoque eis sputo tanguntur *T7.* — **168:** cessarat] cessaverat *T7.* — **172:** eius] et loquebatur recte *T7.* — **174:** et cetera] Ipse mandavit et creata sunt *add T7.* — **180:** qui] quia *T7.* — **200:** predicabant] et eo amplius admirabant dicentes: Bene omnia fecit et surdos fecit audire et mutos loqui *add T7.* — **201:** quamquam] quantum *T7.* — **205:** et cetera] ex

bonis operibus vos considerantes glorificent deum in die visitacionis T7.— 206-207: usque...est] ut glorificent patrem vestrum qui in celis est T7.— 214: posita] Et alibi *ad* T7.— 218: et cetera] et sudos fecit audire et mutos loqui T7.— 219: et cetera] et erant valde bona T7.— 224: et cetera] quoniam ipsi deum videbunt T7.— 229: penitentiam et remisionem] per penitentiam remissionem T7.— 234: nequitiis] insidiis vel nequitiis T7.— 238: quamlibet] quamlibet peccator T7.— 241: pravis operibus] operibus pravis T7.— 242: ipsius] eius T7.— 248: auribus spiritualibus] aures spirituales T7.— 249: a siluerit] ad dei laudes siluerit T7; recipere] respicere T7.— 252: dicit] dicitur T7; ei] surdus et mutum *add* T7.— 254: talibus] peccatoribus taliter T7.— 257: fuerunt] fuerint T7.— 260: et cetera] seorsum misit digitis suis in auriculas T7.— 269: morum] hominum eum T7.— 279: linguam tangit] tangit linguam T7.— 283: cuilibet peccatori] cuiuslibet peccatoris T7.— 287: aperies] et os meum annunciabit laudem tuam *add* T7.— 288: et cetera, usque Effeta] celum ingemuit et ait: Effeta, quod est apperire T7.— 294: contagio] contagione T7.— 297: et cetera] aures eius et solutum est vinculum lingue eius T7.— 298: iniquitate] iniquitate sua T7.— 299: in latebrosa] illecebrosa T7.— 300: sue tarditatis *om*T7.— 304: dominus dicit ipse] dicit dominus T7.— 305: vult *om* T7; et cetera] sed ut convertantur et vivat T7.— 306: recta] recte T7.— 304-305: obsecundare] obscultare T7.— 311: eos] illis T7; sanato... debeant *om*T7.— 312-313: dicere debeant] dicerent T7.— 315: esse] sit *Vic-XXIII-10*.— 316: enarret] enarrare debet T7.— 320: et cetera] tanto magis plus predicabant T7, *Vic-XXIII-10*; et eo amplius admirabantur *add* T7; quilibet] quislibet T7, *Vic-XXIII-10*.— 324: et cetera] et mutos loqui T7, *Vic-XXIII-10*.— 325: vel] aut T7.— 327: cum *om*. *Vic-XXIII-10 per homoiotel*.— 329: convertantur] convertuntur T7.

LUCU-116. En el manuscrit T7 duu unes línies que manquen tant als còdexs *Aemil* 17 i *Aemil* 21, com en l'homiliari T9 i en el fragment *Vic-XXV/12*, atès que el *Vic-IX/14* només té l'*incipit* de l'homilia. Tot que hi ha una continuació temàtica, aquest text del T7 té un llenguatge amb regust de text canònic o sinodal de l'època carolíngia:

Aemil-17, Aemil-21, 7, T9, Vic-XXV/12: Sic nunc leprosi scilicet peccatores qui sunt in aecclesia ostendere se debent sacerdotibus per confessionem. Et si eiciendi sunt extra castra, id est extra sanctam aecclesiam, ad imperium sacerdotum eiciantur. Et iterum, digna penitencia peracta, ad eorum imperium redeant.

Ae1, Ae2, T9, Vic-XXV/12

T7

Huius quippe administracionis gratia non superbe ac tumide, assumere debent sacerdotes qui nunc sunt in ecclesia sed humiliter, quia non possunt solvere nisi quem deus solvit. Nec alligare nisi quem deus ligat. Sicut illi veteris testamenti sacerdotes non valebant facere leprosum, nec mundare leprosum. Sic nec modo sacerdotes non possunt aut solutum ligare aut ligatum solvere. Sed possunt discernere, quem deus ligat aut quem deus solvit, solvant et ipsi de quem deus ligat ligent utique ipsi. Et non per odia nec gratia iudicent hominibus vel solvant, sed ut purgentur a peccatis, misericordiam dei exorent assidue.

Nam legimus, condam, Saulum leprosum fuisse quando persequabatur credentes...

LUCU-117. El text de la família italiana d'aquesta homilia fou editat l'any 1911 per Alfons Müller¹²⁴ i recollit posteriorment en el PLS (IV, 1419, lín. 33-1420). Vinzenz Bullhart, l'any 1941, hi féu algunes remarques crítiques¹²⁵ que es poden perfilar i aclarir amb base als testimonis manuscrits actualment coneguts d'aquesta homilia: *Aemil* 17, *Aemil* 21, T7, Vic-IX/6 i Vic-XXV/12.

LUCU-120. Homilia transmesa pel còdex *Aemil* 21, la recensió, versemblantment, italiana de la qual fou publicada en la *Bibliotheca Cassinensis*.¹²⁶ Respecte d'*Aemil* 21 les variants de la família italiana (=F) i dels manuscrits catalans T7 i T9 són les següents:

Aemil-21, f. 200, col. b, lín. 10: Thabor in monte] Tabor montis *F*, *T9*. — **13:** autem] autem Naym *T7*. — **15:** qui] quod *F*, *T9*. — **17:** enim] autem *T9*; vel... ipsius *om T7*. — **22:** et cetera] nec inventus est dolus in ore eius *F*, *T7*, *T9*. — **23:** liberaret] ideo venit *F, T7, T9*. — **24:** transit] mundo transit *T9*, transit mundus *T7*. — **25:** eo] illo *T7*. — **27:** vero] autem *F*. — **28:** significabatur] significabat *F, T9*; turba] turbam *T9*. — **29** que] qui *T9*. — **31:** et cetera] ecce defunctus efferebatur filius unicus matris sue *F, T7, T9*. — **32:** autem] vero *T9*; sensus] sensus sunt *F*.

124. «Ein neues Fragment aus dem Schriftkommentar des Luculentius», *Theologische Quartalschrift*, 93 (1911), p. 212-218.

125. «Textkritische Bemerkurden zu Luculentius», *Wiener Studien*, 59 (1941), p. 148-149.

126. *Bibliotheca Cassinensis. Florilegium Cassinense*, vol. 3, Montecassino, 1877, p. 31-33.

f. 200v, col. a, lín. 1: hominis exteriores] exteriores hominis T7.— 3: ipse *om* T9.— 6-9: qui...mortuis *om F per homoiotel.*— 7: eam *om F, T7.*— 9: scenicis] scenis *F, T7.*— 9-12 qui... mortuus *om T9 per homoiotel.*— 12: portam] portas *F, porte T7.*— 14: quibus] quos *F, T7;* utitur] utuntur *F.*— 14-15: portam] portas *F.*— 19: fuisse] fuisse sue T7.— 20: quia] qui T7.— 21 tamen unum] unum tamen *F, T9.*— 26: affectu] Paulus affecto T9.— 22: apostolus *om T9, T7.*— 31: domino] eo *F.* 32: comitaretur] comitaret *F.*

f. 200v, col. b, lín. 3: quia] quae *F.*— 4: morte *om F, T9;* qua] quo *F.*— 5: ipse *om T7.*— 6: et cetera] benedicam *F, T9, T7;* visisset] dominus *F, T9, dominus Ihesus T7.*— 7: illam] eam *F7;* dixit] dixit illi *F.*— 8: quem] quia *F, qui T9.*— 10: motus] raptus T7.— 12: prius] primum *F, T9.*— 17: mirande] imitande T9; potestatis] pietatis *F.*— 22: et cetera] huiusmodi instruite in spiritu lenitatis *F, T7, T9;* accessit] aspexit T7.— 23: loculum] Hic autem qui portabant staterunt *add F, T7.*— 23-25: loculus... est *om T7.*— 24: male] mala *F, T9.*— 24-25: desperati] desperati *F.*— 29: fovere] favere *F.*— 32: et cetera: et iniquus benedicetur *F, T9, usque benedicetur T7.*

f. 201, col. a, lín. 1: sine] sinite T7.— 5: accedere] accedens T9.— 8: domini tangente] dominum tangentem T7.— 10-11: iudicii] iudicis T7.— 13: affluencia] affluencia respuit T9.— 14-15: cohercita] coercet T9.— 15: adolescenti] adolescens T9.— 19-20: resedit qui erat mortuus *om T9.*— 28: laudare] et dedit illum mater sue T7.— 32: timor] et magnificabant deum dicentes: quia propheta magnus surrexit in nobis et quia deus visitavit plebem suam *add T7.*

f. 201, col. b, lín. 1: est] est ut *F, T9.*— 4: superius] supra *F, T9.*— 5-6: pristinae sanitati] pristinam sanitatem T7.— 6: reditum] et vite *add T7.*— 7: non *om F, T9.*— 8: quantum] quanto *F, T9.*— 11: vide] unde *F, T7, T9.*— 13: patravit] perpetravit T7.— 15: quo...casus *om F, T9.*— 19-20: audiunt] audierant T7.— 22: invenerit] invenit *F, T9.*— 24: divine] divine clemencie T7.— 29: nolens] noluit *F, T7, T9.*

f. 201v, col. a, lín. 1: loquitur lectio] lectio loquitur *F, T9.*— 4: domo mortua] mortua in domo T9.— 4-5: necdum *om F.*— 5: allata] eiecta, *F, elata T9, atlata T7.*— 6: in] intra T7.— 14: cumi] quod est, puella surge *ad F; hii om F, T9.*— 15: in *om F, T9.*— 16: filius vero] filium autem *F; extra elevatus] extra portam elatum F, T9.*— 22: quadriduanum] quadriduanus T7, T9.— 23-24: significat qui] significans in *F.*— 24-25: morati] mortui *F.*— 27: unde et] unde *F, T9.*

f. 201v, col. b, lín. 1: adsint] assunt *F, adsunt T9;* sorores] id est lacrimas vere compunctionis cum recordatione veterum peccaminum *add T7;* que] que domini T9.— 2: inclamans] clamans *F, T9.*— 3: dicit] sic dicit *F.*— 14: contempnit] contendit T7; ut] ut in *F.*— 15-16: iusticie] iusticie tue T9.— 17: magestati] magestati gratia T9.— 19: eam] etiam eam *F; invisenti] invisere T9; non fetor] dignetur ne forte T9; elati] adlati T7.*— 20: cadaveris] in funus *add T9.*

LUCU-130. Publicada en la PL 72, 839B-842C, està representada pel manuscrit T7 i els fragments Barcelona, BC-193/34 i Tarragona, AHA-18/3. Ací, però, només s'indiquen les variants corresponents al text conservat en els fragments:

840,C6: sunt] est *TarragonaAHA-18/3*; ipso extincto] ipsum extinctum *TarragonaAHA-18/3, T7.* — **C7:** est enim] eciam *TarragonaAHA-18/3*; Etenim *T7.* — **C9:** Scilicet] Sed *TarragonaAHA-18/3, T7.* — **C12:** seriebus] series *TarragonaAHA-18/3, T7.* — **C15:** apostolus] apostolus Paulus *TarragonaAHA-18/3, T7.* — **D6-7:** sed... harum] om *TarragonaAHA-18/3.* — **D9:** maiores] maiores ex maiores ordines demonum *TarragonaAHA-18/3.* — **D9-10:** Sed... sunt] sunt et minores ordines demonum *TarragonaAHA-18/3, om T7.*

841,A2: suadendam malitiam] suadenda nequicia *TarragonaAHA-18/3, T7.* — **A11:** eicitur foras] iudicatus est *Tarragona-18/3, T7.* — **A13:** dicens] propheta dicens *TarragonaAHA-18/3, T7.* — **B1:** figuravat] transfigurabat *TarragonaAHA-18/, T7.* — **B2:** lucis... scilicet] lucis qui est mundi rector, scilicet omnium *TarragonaAHA-18/3, T7.* — **B5:** tenebre aliquoties] tenebre dicantur sed ipsi tenebre aliquoties *TarragonaAHA-18/3, T7.* — **B6:** fuistis] fuistis enim *TarragonaAHA-18/3, T7.* — **B7:** domino] in domino *TarragonaAHA-18/3, T7.* — **B9:** nequitia in celestibus] nequitia *TarragonaAHA-18/3, T7.* — **B10:** nequitiae fuit] sunt nequitia *TarragonaAHA-18/3, T7.* — **C3:** spiritalia nequitiae] spiritalia arma sumenda sunt ad spiritalia nequitia *TarragonaAHA-18/3, T7.* — **C5:** patitur] et violenti rapiunt illud *add TarragonaAHA-18/3, T7.* — **C6-7:** ut... stare] om *TarragonaAHA-18/3, T7.* — **C8:** non vobis colluctatio] non est conluctatio nobis *Tarragona-18/3*; non est nobis conluctacione *T7, explicit TarragonaAHA-18/3, incipit BarcelonaBC-193/34.* — **C9:** sanguinem, accipite] sanguinem sed adversus principes et potestates, accipite *BarcelonaBC-193/34.* — **C9-10:** que in subsequentibus] qui in subsequenter *BarcelonaBC-193/34*; qui in subsequenti *T7.* — **C12:** de quo...tempus] om *per homotel BarcelonaBC-193/34.* — **C14:** irae. Ut] ire, dies calamitatis et miserie, dies magna et amara valde. Ut *BarcelonaBC-193/34, T7.* — **D8:** si quis] si quem *BarcelonaBC-193/34*; si quidem *T7.* — **D10:** impedimento] impedimentum *BibliotecaBC-193/34, T7.* — **D14:** zonam pelliciam] zona pellicia *BarcelonaBC-193/34, T7.*

842-A3: incidit] quod incidit *BarcelonaBC-193/34, T7.* — **A5-6:** succintos lumbos] lumbos succintos *BarcelonaBC-193/34, T7.* — **A7:** fluxum] fluxu *BarcelonaBC-193/34, T7.* — **A8:** in veritate] om *BarcelonaBC-193/34, T7.* — **A14:** pedes esse] esse pedes *BarcelonaBC-193/34, T7.* — **B1:** carpere non possut] corpore non possumus *BarcelonaBC-193/34, T7.* — **B6:** Scriptura] scriptum est *T7, om BarcelonaBC-193/34.* — **B6:** evangelizantium bona] cuius pedes evangelizantium bona *BarcelonaBC-193/34, T7.* — **B14:** in] contra *BarcelonaBC-193/34, T7.* — **C7-8:** tollere...vobis] et non esitaverit in corde suo sed crediderit,

quia quodcumque dixerit fiat, fiat ei *BarcelonaBC-193/34*; monti...vobis] arbori modo erradicare et transplantare in mare et obediret et vobis. Hoc iuxta Lucham. Iuxta Matheum vero: Si habueritis fidem sicut granum sinapis dicetis hunc monti trans hinc, et transibit et nichil impossibile erit vobis T7. — C10: sunt] est *BarcelonaBC-193/34*, T7; explicit *BarcelonaBC-193/34*.

LUCU-149. Editada per Lemarié, p. 235-342, està representada pels fragments *BarcelonaBC-2363* i *Vic-IX/16*, que només porten l'inici de l'homilia, i pel manuscrit T7, que la porta sencera, però, malauradament, privada de les darreres línies de l'edició Lemarié, en les quals manquen algunes paraules (Lemarié lín. 243). Les variants del text comú als fragments i al manuscrit T7 són aquestes:

2: de] quod *BarcelonaBC-2363*, *Vic-IX/16*. — 3: bonis] magnis T7; dominus] Ihesus *Vic-IX/16*. — 5: interrogaverunt] interrogaverunt autem *BarcelonaBC-2363*, *Vic-IX/16*. — 9: terreri] timere T7. — 12: et cetera usque dum dicit] et post paululum *BarcelonaBC-2363*, *Vic-IX/16*. — 17: luna] et stellis add *BarcelonaBC-2363*; loco] in loco T7. — 23: dicit] dicunt T7. — 23-24 sed...dicit om per homoitel T7. — 25: tenebris] tenebras *BarcelonaBC-2363*. — 29: glorificatus] clarificatus *Vic-IX/16*; peracta] peractum T7. — 32: septempliciter] septupliciter *BarcelonaBC-2363*. — 33: stellis] stelle T7. — 34: pressura] pressure *BarcelonaBC-2363*, *Vic-IX/16*. — 39: quis] siquidem T7. — 43: penetralibus] penetrabilibus *BarcelonaBC-2363*, *Vic-IX/16*.

ANNEX I: HOMILIES INICIALS DE L'HOMILIARI DE LUCULENTUS RECUPERADES

La transcripció d'aquests textos és de caràcter diplomàtic. Les llacunes i els mots afegits hi són indicats amb el signe [], i els de lectura probable entre (). Les citacions bíbliques literals són indicades amb lletra cursiva.

LUCULENTIUS, HOMILIA-1

Tarragona, Arxiu Històric Arxidiocesà, ms. 21/3, f. 2v:

[IN VIGILIA NATIVITATIS DOMINI]

[Epistola beati Pauli ad Romanos. *Paulus serous Ihesu Christi, vocatus apostolus*. Et reliqua.] (Rom 1,1-6).

[... ...]

[... ...] (epistola) supermissa eo scit super

[addita su]per legem et evangelium sicut dicimus

[epitaphium] super sepulcrum. Epistola super in

[... episcopus] sive super speculator. Epistola
[sicut epigramma] super litteram. Sicut dicuntur
[epistole super]misse eo quod sint superaddite
[super Vetu]s et Novum Testamentum legens
[... E]vangelium. In quo queri potest
[quare Paulus e]pistolas suas super Vetus et Novum
[Testamen]tum scribere voluit cum stat
[... ...] Quia in lege Evangelio omnis ius
[ticia ... con]tineatur que qui fecerit
[...]ea. Set inimitatur est prophetas
[...]um propheta discreptam legem unus
[...] tempore suo scripsit propheciam
[... n]on legem adnullare viderem
[...] per novam doctrinam populum
[...] set propter fastidiosos auditores
[... P]aulus epistolas suas super Vetus
[et Novum T]estamentum scribere voluit non
[... ad]nullare videretur. Set ut
[...]t per novam doctrinam de populum
[...] vel certe ut hereses que iam tunc
[...]am quorum non cere possit hec
[...] quare super evangelium epistola scrip
[sit... sing]ulos ecclesias destinavit ut
[initia] novis causis existentibus et
[presentia] adque oriencia recessaret
[futu]ras excluderet quesciones
[... ...] /col. b/ [... ...]

(...ravi?) ad ecclesias destinavit. Id es[t] decem epistolas ad univer-
sales conscripsi[t] ecclesias ut hostenderat Novum non discrepare a
Veteri Testamento. Imitatus enim Moise nam sicut Moisen educto
populo de Egipto submersum pharaonem exercitu eius in mare
Rubrum ad montem Sina veniens accepit decem precepta legis et
populo tradidit sicut Paulus apostolus egressis fidelibus de terra
Egipti, qui interpretatur tenebrę latitudo seu meror, submerso
pharaone et exercitu eius hoc est diabolium et satelitas eius in fontem
baptismi. Post comestu manna et bibit aquam de petra corpus
videlicet et sanguinem Christi. Scribit decem epistolas ad numerum
Decalogi, eas ordinans ut quod preceptis et signis filio Israel Moises
et pharaonem et docuit liberatos, thotidem epistolis a diaboli et
idolatrie servitute et doceret adquisitis. Si vero alciore sensus quis
indagare voluerit inveniat in epistola Pauli Vetus et Novum
Testamentum, Legem in decem, Evangelium in quatuor. Vel
Dominum inimitatus est qui dicit: *Non veni legem solvere set adimplere*
(Mt 5,17). Set queri potest cur apostolus Paulus Romani epistola
scribere volu[it ...]//

Vic, Arxiu Episcopal, Fragments, XIV/14, f. 1-1v:

[... ...] provocatione Deum irritaverunt, ut omnes in eremo morirent. Nec plus ex senioribus eorum quam duo homines terra repromissionis inquirerent. Insuper si aliud non fecissetis hoc ipsud suffireret atque nemo vos dignos veniat iudicare quod dominum Ihesum Christum prophetarum semper vocibus, repromissum non solum non suscepistis eum in carne intuentes, sed aetiam morte turpissima condempnasti eum. Quem non ut cognovimus statim credimus, cum nobis de eo predicatum non fuisset. Quod vero idola coluimus, non aliud quam ignorantie cause fuit. Nam mox ut cognovimus veritatem, relinquimus errores nostros, et secuti eam sumus. Qui enim agnitum ilico sequimur olim utique sequeremur si ante cognovissemus. Vos vero et paternas traditiones audistis et legem accepistis, attamen semper rebelles et increduli extitistis. Sic autem de genere nobilitate iactatis, quasi non in horum magis quam carnalis nativitatis filios faciat esse sanctorum. Denique Esau et Ismael, cum de stirpe sint Abrahe, minime tamen reputantur in filiis. Quam altercatione audiens apostolus Paulus medium se posuit inter utrosque ita utrarumque partium dirimens questionem, ut ne utrum eorum sua iusticia salutem meruisse hostendat. Ambos enim hostendit scienter et graviter deliquisse iudeos, quod prevaricationem legis Deum inhonoraverunt. Gentes vero quod cum cognitum de creatura creatorem ut Deum debuerint cum e contrario illi eius gloriam in manufacta idola mutaverint. Quamobrem vicissim eos humilians ad pacem et concordiam cohortatur, hostendens utrosque sub peccato esse, et Dei misericordia indigere, illis dicit: *Inventores malorum, parentes non obedientes* (Rm 1,30). *Isti qui cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt aut gratias egerunt sed evanuerunt a cogitationibus suis, et obscuratum est insipiens cor eorum. Dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt* (Rm 1,21-22). De istis quoque et illis: *Omnes peccaverunt et egent gloriam Dei* (Rm 3,23).

Item queri potest, cum epistola ad Romanos prima ponatur in capite epistolarum cum non primitus illis aepistolam scripserit apostolus Paulus, nec ea ratio prima manifestat. Nam hanc /col b/ se profisciscente Iherusalem scripsisse testatur cum Chorintios et alios ante iam ut ministerium quod secum portaturus erat colligerent litteris adhortatus sit. Sed sciendum est quia propter dignitatem et honorem epistola ad Romanos prima ponitur, quia romani pre omnibus militabant. Et ideo eorum aepistola in capite ponitur ut audientes se positos in capite, dignitatem quam servabant nomine, servarent et opere. Aut certe qui non crediderant horum exemplo credant. Quia facile facit inferior quod fieri viderit a priore. Vel quia futurum erat, ut due columne ibi requiescerent, sive quia reprehensibiles erant et imperfecti. Mos est enim peritis atque magistris perfectis, ut imperfectos discipulos laudando ad meliora provocent. Sic enim usus est ille qui epistolas ordinavit, ut incipiens ab infirmis

perfectiores usque perveniret. Scribens ergo ad Romanos qui multum reprehensibiles hostenduntur, cum dicit eis apostolus: *[Inv]entores malorum, parentibus non obedientes* (Rm 1,30). Plerumque enim tam stulti erant ut non intelligerent se gratia Dei, sed suis meritis esse salvatos. Scribit autem secunda et tertia ad Corinthios, quia et ipsi in prima valde reprehensibiles hos[ten]duntur, et non tantum omnes increpantur quam aetiam ut peccantes non increpaverat cum dicitur eis: *Auditur inter vos fornicatio. E[t] talis fornicatio, ita ut aliquis vestrum ux[rem] patris abeat, et vos inflati, non magis l[uc]tum habuistis, ut tolleretur de medio v[estrum] qui ho[c] opus fecit. Eg[o] quidem absen[s] corpore presen[s] ...huius]modi sa[ta]ne tradere in interitu carnis, ut spiritus sa[lvus] sit in die Domini* (1C 5,1-3.5). In secunda vero laudantur et [ma]gis ac magis ut ad meliora proficiant commonentur. Quartam scribit ad Gala[thas] qui nullis criminibus arguuntur. Nisi h[oc] tantum quod calidissimis pseudoapostolis [cre]diderint, propterea arguuntur ab apostolo ita: /f.1v./ *O insensati Galathe, quis vos fascinavit veritati non obedire?* (Gal 3,1). Quinta habentur ad Ephesios, qui nulla reprehensione, sed omni laude digni inventi sunt, qui fidem apostolicam servaverunt. Ideo non alicuius sed Dei tantum imitatores hortantur fieri, cum dicit eis apostolus: *Estote imitatores Dei, sicut filii karissimi, et ambulate in dilectione, sicut et Christus dilexit vos, et tradidit semedipsum pro nobis, oblationem et hostiam Deo, in odorem suavitatis* (Ef. 5, 1-2). Sexta ponitur ad Philipenses qui multum ab apostolo conlaudantur, qui nec audire quidem falsos apostolos voluerunt; hortatur eos, ut suis sint imitatores dicens: *Imitatores mei estote, sicut et ego Christi* (1C 4,16). Scribit septima et octava, ad Tesalonicenses, quicquid multa laude digni inventi sunt, eo quod non solum fidem inconcussam servaverint, sed aetiam in persecutione civium suorum constantes inventi sunt. Quo equiperat eos Hebreis di[cen]s: *Eadem passi estis a contribulibus vestris, quae et ipsi a suis* (1Te 2,14). Nona ad Colosenses, qui in tantum perfecti sunt inventi, ut cum ab apostolo corporaliter non fuissent vissi, ac laude digni fuerunt, ut diceret eis apostolus: *Si corpore absens sum, spiritu vobiscum sum, gaudens et videns ordinem vestrum* (Col 2,5). Decima ponit ad Hebreos, qui valde perfecti inventi sunt, in tantum, ut Tesalonicenses qui plurimum laudati sunt, illorum imitatores dicantur. Apud ipsos quoque Ebreos eodem commemorat dicens: *Nam et vinctis compas[si estis] et ra[pinam] bonorum vestrorum cum gaudio [suscepis]tis, [cognosce]ntes vos meliorem et manentem habere substan[t]iam* (He 10,34). Tali hordine usus est apostolus Paulus [i]n epistolas suas, ut ab infimis inquoans, [per]veniret usque ad perfectiores. Et quomo[do] beatus Iohannes in Apocalipsin sua ad sin[g]ulas aeclesias, septem videlicet scribit, [i]n unaqueque eorum specialia vel virtutes /col. b/ probat vel vitia reprehendit, sic iste per singulas eeclesias vulneribus medetur inlatis nec instar inperiti medici uno collirio omnium vult oculos curare.

Item queri potest cur apostolus nomen suum in capite aepistole ponere voluit, cum non sit consuetudo nisi solis regibus. Regum enim est consuetudo, ut huc illucque aepistolas dirigentes nomen suum in principio scripture titulent, ne ab alio scripture putentur. Sed et si consideres reges terrenos non minus spirituales intueri debes. Omnes enim qui se bene regere noverunt, spiritualiter reges fiunt. Quibus dicitur ab apostolo: *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ad obediendum desideriis eius* (Rm 6,12). Et illud: *Cor regis in manu dei est* (Prov 21,1). Et quia Paulus apostolus spiritualiter, rex erat eo quod se bene regere noverat, unde et dicebat: *Castigo corpus meum et servituti subitio* (1C 9,27). Ideo nomen suum in capite aepistole ponere voluit, vel quia ceteri apostoli scribebant aepistolas, Iacobus videlicet et Iohannes, necnon et Petrus, putarentur scripture. Sic Paulus scribens aepistolas in capite nomen suum ponere voluit *ad Romanos*. Roma, tonans sive tonitrua vel sublimis. Romani, tonantes vel sublimes interpretantur. Ipsa est capud aureum in visione statue Nabugodhonor, his que in adventum Filii Dei universum imperabat mundum.

[*línia en blanc i inicial sense dibuixar*]

[P]aulus servus Ihesu Christi vocatus, segregatus in evangelio Dei (Rm 1,1). Queri potest cur his qui in Actibus Apostolorum Saulus dictus est, Paulum nunc se nominat? Sic enim ibi habet scriptum: *Saulus autem adhuc spirans minarum, et cedis in discipulos Domini* (Ac 9,1). Et Spiritus sanctus apostolis: *Segregate mihi Saulum, et Barnaban, in opus (ad quod assump)si eos* (Ac 13,2). Consuetudo sanctorum fuit bina vocari nomina, sive in Veteri Testamento sive in Novo. In Vetus Testamentum, Abraam, qui et Abraham; Iacob, qui et Israel, Salomon, qui et Idia, Sedechias, qui et Ioachim, Ozias, qui et Zacharias. In Novo autem, Simon qui et Petrus, Matheus, qui et Levi, Iudas, qui et Taddeus [... ...].

SOLSONA, Arxiu Diocesà, Fragments de còdexs, núm. 83:

[... ...con]versus, a fide quod expugnabat ante defendere cepit. *Servus Ihesu Christi*. Et hic queri potest quare servum se nominat, cum Dominus dicat fidelibus: *Iam non dicam vos servos, quia servus nescit quid faciat dominus eius* (Jo 5,15). Et idem Paulus: *Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adobcionis filiorum* (Rm 8,15). Et iterum: *Qua libertate Christus nos liberavit* (Gal 4,31). Set sciendum est quia causa humilitatis set servum apellat pium immittans magistrum qui dicit: *Discite a me qui mitis sum et humilis corde* (Mt 11,29). Cui et testimonium peribet dicens: *Qui cum in forma Dei esset non rapinam arbitratus est esse equalem Deo. Set semedipsum exinanivit, formam servi accipiens* (Fil 2,6). Set hoc sciendum est quia tribus modis eficitur. Scilicet condicionem et qui

ab omnibus servitutis subiciuntur, et quis sponte se Deo mancipantur. Corum omnium melior servitus est, qui sponte se in Dei servitute mancipantur, sicut idem apostolus de se dicit: *Cum essem liber ex omnibus, omnium me servum feci* (1C 9,19). Omni enim libertati melior est servitutis Christi, adque nobilior. Set Paulus cui sit servus, hostendit cum dicit: *Ihesu Christi*. Non alicuius, non peccati, set Ihesu Christi. A quo enim quis vincitur eius set servus est. Omnis enim qui facit peccatum, servus est peccati. Servus autem Christi non est aliud nisi servum esse verbi Dei. Sapiencie, iusticie et veritati et omnium virtutum que Christus est. Hec duo nomina apostolus Paulus in epistolis frequenter usus est, scilicet Ihesu Christi, propter idiomam linguarum. Videlicet Gregorium, seu latinorum. Ihesus enim, ebraice. Grece, soter. Latine, salutaris, pro eo quod cunctis gentibus saluti pervenit. Christus, grece. Ebraice, Messias. Latine, [...] hec tres lingue precipue ab[...] ideo ista duo nomina [...]si[...] lus in Dei Filium. Nam et Pilatus sensit super caput Domini titulum literis ebraicis, grecis et latinis. *Ihesus nazarenus rex iudeorum* (Jo 19,19). *Virtus Dei est* (Rm 1,16). Non cum ceteris set quando acceptis epistolas pergebat in Damascum ut credentes in Christum vinctos perduceret in Iherusalem, quando media die circumfulsit eum lux de celo, et apertis oculis nichil videbat. Tunc enim a Deo vocatus fuit. Vocacio autem vel eleccio tribus modis est. Scilicet a Deo solo, a Deo et hominem, sine Deo ab homine. A Deo solo, sicut Moyses electus est. A Deo et homine, sicut Deus et Moyses elegerunt Aaron. Sine Deo ab omine, sicut per munera nonnulli arripi solet, locum maioris, de quibus scriptum est: *Qui non intrat per hostium in ovile ovium set ascendit aliunde, ille fur est et latro* (Jo 10,1). Set apostolus Paulus non ab hominem, neque per hominem, set per Deum solum. Ideo vocatus apostolus. Apostolus grece; latine missus dicitur. Utitur hoc adversus eos qui dicebant quod ipse non fuisset verus apostolus, eo quod ad non in carne posito vocat, non fuisset nec cum ceteris, Dominum in carne predicantem nec vidisset nec audisset. Set sciendum est qui non minoris gratia est vocacio Pauli, quam ceterorum apostolorum. Ceteros enim apostolos Dominus in carne mortali degens se legitu[...], Paulum vero iam non in mortali scilicet[t] postquam a mortuis resurrex[...] /f. 2v./ [*Christus resurgens ex mortuis iam non mori[tur, mors] illi ultra non domina[bitur]* (Rm 6,9) [...]fe[...] enim secundo anno post resurrectionem suam eum vocavit quando ibat ut dictum est Damascho.

Segregatus in evangelio Dei (Rm 1,1), segregatus a sinagoga, adregatus ad ecclesiam sicut ipse dicit: *Cum autem placuit <ei> qui me segregavit de utero matris mee (et vocavit per gratiam) suam* (Gal 1,15). Aliter se(gregratus) ab aliis apostolis, cum dicit *Spiritus sanctus: Segregate mihi Saulum et Barnaban* (Ac 13,2). Et ipse a se testatur: *Qui operatus est Petro in apostolatu operatus est et mihi inter gentes* (Gal 2,8). Previdit enim illi, cum mihi latet quod plus omnibus laboraturus

esset, ideo de ventre matris se<gre>gravit eum. Aut certe se segregatus fuit, quia ceteri apostoli uniusque suam provinciam accepit ad predicandum. Ipse vero non unam tantum provinciam, set pene totum mundi eo natus est convertere ad fidem. In evangelium Dei, cum dixit evangelium addidit Dei. Quod utique non fecisset nisi essent evangelia non Dei, sicut Tertullii ministri satanæ, sive Apolinaris vel Lucii, et ceterorum quibus sunt dei que contra apostolorum scripta [r]eperiuntur. De quibus Lucas dicit: *Mul[ti] conati sunt hordinare narracio[nem] rerum que in nobis completa sunt* (Lc 1,1) [...]us potest cur[...] solummodo [e]vangelium dicit cum Ma<r>chus dicit: *In[ici]um evangelii Ihesu Christi Filii Dei* (Mc 1,1). Numquid aliud evangelium Dei, aliud evangelium Ihesu Christi? Non utique. Unum est enim evangelium Patris et Filii et Spiritus sanctus. Ipse enim dicit: *Ego et Pater unum sumus* (Jo 10,30). Et alibi: *Pater, omnia mea tua sunt, et tua mea* (Jo 17,10). Evangelium, grece. Latine, bonum nuncium dicitur. Quid enim melius quoquod evangelium nunciat? Vita scilicet post mortem, requiem post laborem, leticiam, post tristitiam, gaudium post merore. Hoc ab[...] evangelium cum dicit: *Penitentiam agite, adpropinquabit enim regnum celorum* (Mt, 3,2). De hoc nuncio, ait Salomon: *Homini scienti aqua frigida, et nuncius bonus de terra longinqua* (Pr 25,25).

Sicut ante promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis de Filio suo (Rm 1,1-2). Hostendit hoc evangelium non subito apparuisset multa ante fuisset prenunciavit. Ne eo namque longe ante psalmista ait: *Dominus dabit verbum evangelizantibus, virtute multa* (Ps 67,12). Et alius propheta: *Quam speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona* (Is 52,7). Cum dixissent prophetas, addunt suos. Non udque non fecisset, nisi essent prophete non sum, de qualibus dicitur: *Ve prophetis Israel, qui prophetant de corde suo* (Ez 13,2). Quicquid de eius incarnatione actum est, omnia a prophetis sunt predicta. Ut est illud: *Ecce virgo concipiet et pariet filium et vocabitur nomen eius Ihesum* (Mt 1,21) [...] qui [...] dicere quod fantasticum corpus abuerit, et non verum vel magnum eum asserunt// [... ...].

LUCULENTIUS, HOMILIA-2

[SECUNDUM MATHEUM. *Cum esset desponsata mater eius. Et reliqua*] (Mt 1,18-21).

Vic, Arxiu Episcopal, Fragments, XIV/14:

[... ...] [*Qui dilexit nos, el lavit nos a peccat]is nostris in sanguine suo* (Ap 1,5). Ad hoc enim venit, ut peccata mundi tolleret. Teste eodem Iezechiel: *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi* (Jo 1,29). Ergo salvum faciens populum suum a carne solutum, ad se adducit, sicut ipse Patri dicit: *Volo pater ut ubi ego sum, illic sit et minister meus* (Jo 12,26) . Et nota quia ipsius est salus, peccata autem non ipsius sunt, sed nostra. Cum dicitur, *salvum faciet populum suum a peccatis eorum* (Mt 1,21), non iusta iudeorum opinionem accipiendum est, qui populum putant de captivitate tantum, et non de peccatis esse liberandum.

LUCULENTIUS, HOMILIA-3

[IN DIE NATALIS DOMINI. AD NOCTE]

LECTIO EPISTOLAE BEATI PAULI APOSTOLI AD TITUM: *Apparuit gratia Dei Salvatoris nostri omnibus hominibus*. Et reliqua (Tit 2-11-15).

Vic, Arxiu Episcopal, Fragments, XIV/14, f. 2-2v:

Titus interpretatur querens bonum, sive luctatus. Secutus est Paulum apostolum, et pastor aeclesiae sive magister. Ab eodem constitutus est, cum dicitur ei: *Huius rei gratia reliqui te Crete, ut que desunt corrigas, et constituas episcopos per civitates, sicut ego tibi disposui* (Tit 1,5). Omnis qui bonum quaerit, id est Deum aut vitam æternam, epistolam hanc ad se nosse conscriptam per quam erudiat.

Dupliciter intelligi potest, cum dicit: *Apparuit gratia salvatoris*; hoc est vel ipse salvator de quo Iohannes: *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti a Patre* (Jo 1,14). Quia apparuit ad hoc, ut in se credentibus daret bravium vite aeternae, quæ nullus valet consequi, nisi gratuita Dei misericordia. Aut certe gratiam sancti aevangelii, qui per universum claruit mundum, Domino precipiente discipulis: *Ite in mundum uniuersum, predicate aevangelium omni creature* (Mc 16,15). De qua gratiam dicit propheta: *Exaequavit gratiam in gratiam* (Za 4,7). Et Iohannes: *De plenitudine eius, omnes accepimus gratiam pro gratia* (Jo 1,16).

Omnibus hominibus dicit, sive Iudaeis, sive omnibus nationibus qui in eum crediderunt. Ad hoc illis apparuit, ut relicta creatura, adorarent creatorem.

Erudiens nos, id est docens nos. Eruditus enim dicitur doctus, inbutus, instructus. sicut et contra, ineruditus, dicitur brutus. Ideo quod carere videatur sensu vel prudentia. Erudire dicitur, quasi a ruere, sublevare. Erudire nos voluit, ut qui l[ig]na et lapides colebamus, se cognosc[ere fecit], sicut et ad Iherusalem per Iheremiam dicit: *Erud[ire], Iherusalem, ne recedat anima mea ad te*. Et bene post data doctrine, quid sen[ex], quid anus quid virgines, quicquid] adolescentes, quid ad extremum ser[vos] ammonere debuisset, omnes in unum [com]prehendit dicens: *Apparuit enim gratia sa[l]vatoris nostri omnibus hominibus, erud[iens] nos*. Quia nulla est apud illum differ[en]tia, Iudei et Graeci, et Barbari et Sci[the], servi et domini, circumcisi et preputium hab[en]tes, masculi et femine, sed omnes in Ch[risto] unum sumus. Non est enim personarum acceptor, qui omnes vult salvos fieri, et [ad] agnitionem veritatis venire. Omnes a[d] regnum suum vocat, omnes post offensam Patri nostro summus reconciliandi, [non] per merita nostra, sed per gratia salvatoris, id est Filii quem gratia patris, aut gratia [Filii?] qua redempti summus. Cui dicitur per [prophetam]: *Pro nichilo salvabis eos*.

Ut abne[gan]tes impietatem. Impietatem, idolatr[iam] vel infidelitatem dicit. Ipsa est impie[tas] quam Zacharias propheta vidit sedere super massam plumbeam, in foramine anforam. *Secularia desideria* dicit hactus carnales, quę apostolus exponit: M[a]nifesta autem sunt, opera carnis. Quę sunt, fornicatio, immunditia, luxuria, y[do]lorum servitus. Quę unusquisque abnegare debet, apostolo dicente: Obsecro vos tamquam advenas et peregrinos abstinere vos, a charnalibus desideriis quę militant adversus animam. Mos scripturę est sacre, aliquocies vitia carnis, sive virtutes membratim exponere, aliquocies paucis verbis concludere, sicut idem apostolus in epistola ad Galathas vitia vel virtutes membra /f.2v./tim nominad dicens: *Manifesta sunt [op]era carnis. Quę sunt fornicatio, in[m]unditia, luxoria, idolorum servitus.* Et ad[iu]ngit virtutes cum dicit: *Fructus Spiritus est, [ca]ritas, gaudium, pax, pacientia, lon[ga]nimitas, bonitas, benignitas.* Ita hoc [lo]cho omnia vitia comprehendit, cum ait: Et [...]t bonum. Sobrię. Sobriętas ut a malo [...] traditur, una est ex quattuor vir[tu]tibus principales. Declina a malo. Per[st]ringit et virtutes, cum ait: Quattuor sunt [vir]tutes principales, prudentia, fortitu[do], temperantia, iustitia. Sobriętas ip[sa] est temperantia. Est enim temperantia [in] cibo et potu, propter illud quod Dominus ait: *Ad[t]endite ne graventur corda vestra in cra[sp]ula et ebrietate.* Sed in cogitationem quoque et locutionem et operationem. In omni actu nostro temperati esse debemus, quia omne quod nimis est, sive de sursum sit, sive de deorsum. In vicium reputatur.

Et juste, id est fideliter. *Iustus enim ex fide vivit.* Unde et Iohannes: *Omnis qui facit iustitiam, ex Deo est.* Cuius participes sunt, pudicitia, castitas, et horum similia.

Et pie vivamus, hoc est religiose. Ne enim inmoderata sit iustitia, pietas comitanda est, quę pars est iustitie. Et sicut beatus Agustinus dicit, Dei cultus intelligitur.

In hoc saeculo, id est in presenti vita, propter illud quod Dominus ait: *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* Que pietas *adventum glorie, et salvatoris domini nostri Ihesu Christi* expectad, segura de fide et opere suo; sicut ę contra impietas reformidad.

Beatam spem dicit celestem patriam. Est enim spes expectatio futurorum bonorum. *Spes dicta quasi recte gradiendi spes.* De qua apostolus: Spes quę videtur, non est spes. Contraria est illi disperatio, cui nulla est penitęndi facultas. Quandiu enim homo peccatum amad, futura beatitudinem non sperad. Sed ille fidutialiter expectat, qui eius preceptis in omnibus obtemperat. De qua non potuit amplius sentiret, ut eam beatificaret, quam cum ait: *Expectantes beatam spem.* *Bene beatam spem,* quia *nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quem preparavit Dominus diligentibus se.* Nullus enarrare potest qualis est illa beatitudo sanctorum quod Iohannes considerants dicebad: *Nunc filii Dei sumus, et nondum apparet quid*

erimus. Et adventum gloriae magni Dei. Adventum glorie dicit, diem iudicii, quando omnes adstabimus ante tribunal Christi. Bene magni Dei, quia magnus veniet, qui primo humilis venit sicut ipse dicit: Cum sederit rex in solio regni sui, congregabuntur ante eum omnes gentes. Et iterum: Tunc videbunt filium hominis venientem in nube, cum potestate magna et maiestate. De hoc dicit et Petrus: Inveniatur in laudem et gloriam et revelationem Ihesu Christi domini nostri. Et salvatoris nostri Ihesu Christi. Notandum quod in hac brevi epistola, bis Deum nominavit, dominum Ihesum; supra ubi ait: Apparuit gratia Salvatoris nostri Dei. Et hic cum dicit: adventum gloriae magni Dei et Salvatoris nostri Ihesu Christi. Ihesus proprium nomen est. Interpretatur salvator sive salutaris. Christus vero ab unctione dicitur. Crisma namque, hunctio interpretatur. Hunctus est ipse specialiter pre omnibus dono Spiritus sancti, sicut dicit propheta: Hunxit te Deus, Deus tuus, holeo leticie pre consortibus tuis. Hiccircho autem apostolus, bis Deum nominavit, ut plus mulcead audientes. Sicut et in psalmis dicitur: Deus Deus meus respice in me.

Qui dedit semetipsum pro nobis. Ihesus Filius Dei, dedit semetipsum pro nobis, quia pro salute tocius generis humani, se immolari permisit in ara crucis, sicut idem apostolus dicit: Tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo in hodorem suavitatis. Quare ergo culpamus Iudeos vel Iudam cum dicad Apostolus, quia ipse se tradidit. Sciendum tamen est, quia// [... ...].

LUCULENTIUS, HOMILIA-3 VEL 13

VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, XIV/20:

Adtendite ne graventur corda vestra in crapula et ebrietate (Lc 21,34). Sed in cogitati[one] quoque et locutione et operatione. In omni actu nostro temperati esse debemus, quia omn[e] quod nimis est, sive de sursum sit sive de deorsum. In vitium reputatur.

Et iuste, id est [fi]deliter. Iustus enim ex fide vivit. Unde et Iohannes: Omnis qui facit iustitiam, [ex Deo est] (1Jo 3,7). Cuius participes sunt pudicitia, castitas, et horum similia.

Et pie vivamus. Hoc [est religiose], ne enim inmoderata sit iustitia, pietas commitanda est que pars est ius[titie]. Et] sicut beatus dicit Agustinus, Dei cultus intelligitur.

In hoc seculo, id est in presenti (vita, propter) illud quod Dominus ait: Qui perseveraverit usque in finem hic salvus erit (Mt 10,22). Que pietas, (ad)ventum glorie et salvatoris domini nostri Ihesu Christi, expectat, segura de fide et opere suo; e contra impietas reformidat.

Beatam spem dicit, caelestem patriam. Est enim sp[es exspec]tatio futurorum bonorum. Spes dicta, quasi recte gradiendi spes. De qua [apostolus: Spes] que videtur non est spes (Rm 8,24). Contraria est illi, desperatio cui nulla est penitendi fa[cultas]. Quandiu enim homo

peccatum amat futuram beatitudinem non sperat. Sed [ille fiducia]liter expectat, qui eius preceptis in omnibus obtemperat. De qua non potuit amplius sentire ut eam beatificaret quam cum ait: *Exspectantes beatam spem, quia nec oculus vidit, (nec) auris audivit, nec in cor hominis ascendit, que preparavit Deus diligentibus s[e]* (1C 2,9). [Nullus] enim narrare potest, qualis est illa beatitudo sanctorum, quod Iohannes considera[ns dicebat]: *Nunc filii Dei sumus, et nondum apparet quod erimus* (1Jo 3,2).

Et adventum glorie mag[ni Dei]. Ad]ventum glorie, dicit diem iudicii, quando omnes stabimus ante tribunal Christi (Rm 14,10). B[ene mag]num Dei, quia magnus veniet, qui primo humilis venit, sicut ipse dicit: *Cum sede(rit) rex in solio regni sui, congregabuntur ante eum omnes gentes* (Mt 25,32). Et iterum: *Tunc videbunt Filium hominis venientem in nube cum potestate magna et magestate* (Mt 24,30). De hoc /v./ [...] *Apparuit gratia Salvatoris nostri Dei.* Et hic cum dicit: *Adventum glorie magni Dei et Salvatoris nostri Ihesu Christi.* Ihesus proprium nomen est, interpretatur Salvator sive salutaris. [Christus] vero ab hunctione dicitur. Crisma namque unctio interpretatur. Unctus est ipse spe[cialiter prae] omnibus dono Spiritus sancti, sicut dicit propheta: *Unxit te Deus Deus tuus holec leticie pre consor[tibus tui]s* (Ps 44,8). Idcirco autem apostolus bis Deum nominavit, ut plus mulceat audientes. Sicut etiam in [psalmis dici]tur: *Deus Deus meus, respice in me.*

Qui dedit semetipsum pro nobis. Ihesus filius Dei dedit se (metipsu)m pro nobis, quia pro salute totius generis humani se immolari permisit in ara crucis. Sicut idem apostolus dicit: *Tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo in (odorem) suavitatis* (Ef 5,2). Quare ergo culpamus iudeos vel Iudam, cum dicat apostolus, quia ipse [se tra]didit? Sciendum tamen est quia tradidit eum Iudas propter cupiditatem iudei, propter [invidiam]. Deus Pater, pro nostra redemptione, Filius, ipse se tradidit pro nostra caritate, sicut in [Apocalip]sin dicit Iohannes: *Qui dilexit nos, et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo* (Ap 1,5). [Aliter ergo eum I]udas eum tradidit, aliter Iudei, aliter Pater, aliter ipse se tradidit.

Ut nos redimeret ab omni iniquitate. Redemit nos ab omni iniquitate fundendo pro nobis san[g]uinem suum. Eodem dicente: *Empti enim estis precio magno* (1C 6,20). Et propheta dicit: *Gratis venum[dati estis]* (Is 52,3). [Lavi]t nos ab omni iniquitate (Ap 1,5), in baptismo, ubi originalia et actualia peccata [dimittu]ntur, sive sicut dictum est fundendo sanguinem suum pro nobis, iusta prefatum testi[monium]: *Qui dilexit nos et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo* (Ap 1,5). Quod dicit Iohannes, *fecit [nos regn]um, sacerdotes Deo et Patri* (Ap 1,6), hoc et hic dicit apostolus.

Populum acceptabilem, id est placitum vel perfectum, ut Deo sit acceptus, et qui ante diaboli, nunc Dei est populus, dicentes cum psalmista: *Nos autem populus eius, et oves pascue eius* (Ps 99,3).

Sectatorem bonorum operum, id est, vir[tu]tum, sicut idem dicit: *Ut in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa/ /* (2C 6,4).

ANNEX II: INVENTARI DESCRIPTIU DE FRAGMENTS DE CÒDEXS CATALANS
AMB HOMILIES DE LUCULENTIUS

Signes utilitzats: [] indica un forat o restitució de text; () text molt esborrat o il·legible; { } mots cancel·lats; < > mots afegits posteriorment; // fi del text; * recenssió com en els còdexs *Aemil*.

1. ARENYS DE MAR, Arxiu Històric Fidel Fita, *Fragmenta*, núm. 11.

Datació: Segle XI.

Descripció: Un foli de pergamí que conserva els marges originals, i que fa 450 x 315 mm. Està mancat de l'angle superior extern fins a afectar les nou primeres línies del text, i té l'anvers gairebé totalment ennegrit. Pautat amb punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergamí: <. Lletra minúscula carolina en dues columnes de 29 línies formant una caixa d'escriptura de 335 x 220 mm. Al centre del marge superior del revers del full s'hi llegeix la foliació: LXXVIII.

Procedència: De les cobertes d'un volum del Mas Roure, de Maçanet de la Selva (Selva).

Contingut:

/r./ matizat utique qui non habet facit. Qui enim spiritum Christi non habet et hic non eius... ... (unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam) /v./ administrantes. Et [benedixit divis]iones ministra[cionum] Habes et ipsum Dominum (dicentem: Ego sum Deus hab// (Luculentius, 105).

2. BARCELONA, Arxiu de la Corona d'Aragó, Col·leccions. Fragments de manuscrits, núm. 50.

Datació: Segle XI, primera meitat.

Tipologia: Homiliari de l'ofici segons el costum de Vic.

Descripció: Un foli de pergamí retallat especialment del marge exterior fins a afectar el text de la columna externa. Ara fa 350 x 175/200 mm. Ratllat a punta seca per la cara de carn. Disposició de les cares del pergamí: <. Lletra minúscula carolina en dues columnes de 30 línies, formant una caixa d'escriptura de 250 x 185 mm. Rúbriques. Inicials en mini oxidat. Tinta marró.

Procedència: Desconeguda. En l'anvers del foli es llegeix: *Puigserda* i *Puigsarda*; i d'una altra mà antiga: n° 521.

Contingut:

/r./ Cumque cotidie ad mensam suam peregrinos susciperet quodam die peregrinus quidam inter alios venit ad mensam ... ut vos in iudicio non quasi peregrinos nesciat set ut proprios recipiat

ad regnum. Qui vivit et regnat cum Patre et Spiritu sancto in secula seculorum (Gregorius Magnus, *Homilia* 23, PL 76,1183B-C; CCL 141).

FERIA III. Lectio sancti evangelii secundum Luc[am]. *In illo tempore: Stetit Ihesus in medio discipulorum suorum et dixit eis: Pax vobis, et cetera* (Lc 24, 36). De hac re Iohannes eva[ngelista] apercius commemo[rat] dicens: Cum esset sero die illa una sabbatorum et for[es] essent clause... illis undecim q[ui] /v./ [E]t ipsi dicebant quia surrexisset et aparuisset Simoni... Et si aliquis catholicus eos redarguere voluerit quur tam perverse de Dei Filio senciunt, obiciunt dicentes: Quid// (Luculentius, 55; ed. LEMARIÉ, p. 97,1-98,38).

Bibliografia: F. X. ALTÉS I AGUILÓ, «A propòsit del manuscrit llatí 3806 de la Biblioteca Nacional de París», p. 39, nota 129.

3. BARCELONA, Arxiu de la Corona d'Aragó, Col·leccions. Fragments de manuscrits, núm. 249.

Datació: Segle X, segona meitat.

Tipologia: Homiliari de l'ofici.

Descripció: Un bifoli de pergami, corresponent al bifoli interior d'un quadern, retallat de marges fins a afectar la primera línia del text del cap de plana i amb notables camins de corcs que afecten bastant el text. A més la cara de pèl està molt ennegrida. Fa, aproximadament, 300 x 215 mm, i obert 440 x 300 mm. Pautat a punta seca per la cara de pèl. Disposició i plegat de les cares del pergami: <|>. Lletra minúscula carolina, pròpia d'un gran escriptori¹²⁷ disposada en dues columnes que conserven 25 línies de les 29/30 línies originals, formant una caixa d'escriptura de 190 mm d'amplada. Inicials P, E, I i G en colors vermell i marró. Tinta marró.

Procedència: Cobertes d'un manual notarial de Rubí (Sant Cugat del Vallès) dels anys 1346-1349 i 1386-1389.

Contingut:

/f. 1/ (...)bens memorie traderet que domi foris qui in huiuscemodi sermone meditarent. Nec prius ab oratione desistunt ... Novissime r[ecum]bentibus. etc. Quomo[do...] quasi iam [eum] (...) /1v./ (...) essent. Maxime cum ipse alibi dixerit: Ecce ego vobiscum sum omnibus, (...) ... Quoniam qui crediderit et bapuzatus fuerit salvus erit, (qui vero) non credi (...) [entre el f. 1v i 2 manca un bifoli] /f. 2/ (...)fessio(...). Et servat operam (...)etur et credit, iste talis salvabitur. Ceterum qui confitentur ... Qui non crediderit condempnabitur. Quia quam non videat[ur] iudicium, tamen iudicatus e[st]. Id est [con]dempnatus. S[ig]na autem eos qui crediderunt [hec] sequentur.// (Luculentius, 77*).

127. Possiblement del monestir de Sant Cugat del Vallès, segons suggereix del professor A. M. Mundó.

DOMINICA POST ASCENSIONEM [DOMINI]. /f. 2v./ P(ostquam Dominus et Salvator) noster Ihesus Christus devicta m(or)te surrexit et ascendit in cęlum ęcclesia ipsius in centeno numero hominum congregata est ... <Lectio> IIII: Granu sinapis seipsum (Dominus)// (Cromatius Aquileiensis, *sermo* 30, CCL, IX A, p. 136).

4. BARCELONA, Arxiu de la Corona d'Aragó, Col·leccions. Fragments de manuscrits, núm. 398.

Datació: Segle XI.

Tipologia: Homiliari de l'ofici?

Descripció: Part superior d'un foli de pergamí, dividit de dalt a baix en dues tires de 295 x 160 mm i de 290 x 200 mm, respectivament, que un cop unides amiden 295 x 350 mm. Solament conserva el marge exterior original. Pautat a punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergamí: >. Lletra minúscula carolina en dues columnes que actualment conserven 23/24 línies de text (de les 34/35 originals), formant una caixa d'escriptura de 270 mm d'amplada. Tinta marró. En l'arvers dels full, en l'espai intercolumnar, hi escrita en lletra del segle XIII la referència a un responsori no identificat: *Flos dignum beata Maria*.

Procedència: Desconeguda.

Contingut:

/r./ pora tingunt in aqua, cetera peccata nullius dimittere potest nisi solus deus. Et testimonium perhibuit Iohannes, quia vidi Spiritum descendentem. Alius evangelista dicit... Quidam enim in corvi speciem Spirtum sanctum [...] illud quod scriptum est: In simplicitate cordis querite illum. Et Dominus dicit discipulis ... Sive adulter [sive castus, sive e]briosus baptizet, [hic est qui baptizat]. Sive [...] Vidit beatus Iohannes celos apertos super Dominum ... [Tu es Filiu]s meus dilectus, in te mihi compla[cui. Et propheta:] Iuravit Dominus et non penite[bit eum. De mortalibus vero] scriptum est [Dominum dixisse: Poenitet enim me fecisse h]ominem// (Luculentius, 21; PL 72, 809B-810D).

Omne datum optimum et om(ne do)num perfectum de sursum est. Et illud Pauli: Quid enim habes quod non accepisti... Sicut credidisti fiat tibi, et si aberetis fidem ut granum sinapis diceretis huic monte tollere et miteri in mare, obediret vobis// (Luculentius, 22; PL 72, 815A-C).

5. BARCELONA, Arxiu Diocesà, Fragments de còdexs, núm. 9.

Datació: Segle XII.

Descripció: Un foli de pergamí, amb dos ulls en el marge inferior, que conserva en part els marges originals i que fa 335 x 270 mm + un petit fragment de 55 x 80 mm pertanyent a l'angle superior intern de l'altra part del bifoli original. Era el bifoli interior del quadern. Pautat

a punta seca per la cara de carn. Disposició i plegat de les cares del pergamí: >|<. Lletra minúscula carolina en dues columnes de 29 línies, formant una caixa d'escriptura de 265 x 190 mm. Tinta marró.

Procedència: Arxiu parroquial de Sant Celoni (Vallès Oriental); serví de cobertes a un volum de l'any 1620.

Contingut:

/r./ ut servi de qualibus dicit apostolus: Tesaurizat sibi in die ire et revelationis iusti iudicii dei... ac si dicat: Vite vestre qualiter vivere possitis. */v./* Sed queritur quare dicit: Ne sollicitis sitis ... sed melius est intelligamus volatilia celi aves que per aher [*fragmentet:*] */r./* discurrunt [...] volantur [...] metunt [...] pascun */v./* cit argenteas [...]us reclina[...]edia cla[...] filios Israel// (Luculentius, 118; PL 72, 803-805B i 806A).

6. BARCELONA, Arxiu Diocesà, Fragments de còdexs, núm. 15 (*olim* núm. 16).

Datació: Segle x, darrer quart.

Descripció: Un foli de pergamí amb els marges originals retallats fins a afectar el text de la columna interna. Fa 395 x 235 mm. Ratllat a punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergamí: >. Escripció en lletra minúscula carolina en dues columnes de 30 línies, que formen una caixa de 335 mm de llargada. Tinta marró. Amb el fragment núm. 57 del mateix arxiu formava versemblantment part d'un bifoli exterior.

Procedència: Arxiu parroquial de Santa Agnès de Malenyans (Vallès Oriental); serví de cobertes a un volum de *Diversos Actes 1528-1353*.

Contingut:

/r./ isset per uterum Virginis. Hoc (in argumen)tum sui erroris idsumentes ... vasa autem corda sunt sanctorum que bene lapide esse dicuntur a far[cia] */v./* corda iustorum utpote vero lapidi coniuncte ... Quia intellexerunt nullum tem(pus) a sanctis alienum fuisse; qui aut// (Luculentius, 23; ed. MÜLLER, p. 290,89-302,156).

7. BARCELONA, Arxiu Diocesà, Fragments de còdexs, núm 31 (*olim* núm. 28).

Datació: Segle xii.

Descripció: Un foli de pergamí amb els marges originals lleugerament retallats, que fa 495 x 350 mm. Punxat per al pautat en el marge exterior. Pautat a punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergamí: <. Lletra minúscula carolina en dues columnes de 40 línies —en el pautat n'hi ha 41 de marcades— formant una caixa d'escriptura de 335 x 255 mm. En l'anvers del full, al centre

del marge inferior, hi ha el número XII corresponent a la quadernació, i en el superior la foliació LXXXVII. El text continua en el fragment núm. 38 del mateix arxiu, detall que indica que ambdós fulls formaven el bifoli interior d'un quadern.

Procedència: Arxiu parroquial de Sant Andreu de la Barca (Baix Llobregat); serví de cobertes al *Llibre d'Esposalles 156?-1640*.

Contingut:

/r./ lumen qui primitivam aeclesiam inluminavit de populo iudeorum, in eum nunc gestesambutant ... dicit apostolus: Sapientia loquimur inter perfectos. Tunc */v./* videbitis et aflues et mirabitur et dilatabitur (cor tuum) ... Dirigatur oratio mea sicut// (Luculentius, 17; ed. MÜLLER, p. 247,52-251,160).

8. BARCELONA, Arxiu Diocesà, Fragments de còdexs, núm. 36 (*olim* núm. 27).

Datació: Segle XII.

Descripció: Un foli de pergamí, partit per la part superior, rosegat, amb els marges originals retallats, i la part inferior perjudicada per la humitat. Fa 333 x 380 mm. Punxat en el marge exterior, però no s'aprecia el payout. Disposició de les cares del pergamí: >. Lletre minúscula carolina en dues columnes que conserven 38 de les 40 línies originals. Caixa d'escriptura de 252 mm d'amplada. Gran inicial M lleugerament acolorida amb vermelló. A l'anvers del full es llegeix la foliació LVIII. Tinta marró.

Procedència: Arxiu parroquial de Sant Andreu de la Barca (Baix Llobregat), juntament amb els fragments 31 i 38 de l'Arxiu Diocesà de Barcelona.

Contingut:

/r./ ante ferre. Hui res causa etiam beatus Iohanes in capite epistole sue ... in id quod equalis patri, idem filius */v./* qui dicebant, si est Christus, erat tempus quando non erat ... Nisi manducaveritis carnem Filii hominis et biberitis eius// (Luculentius, 5; PL 72, 854C-856D; ed. LEMARIÉ, p. 346, lín. 89- 210).

9. BARCELONA, Arxiu Diocesà, Fragments de còdexs, núm. 38 (*olim* núm. 26).

Datació: Segle XII.

Descripció: Un foli de pergamí, de 500 x 370 mm, que conserva els marges originals. Punxat per al payout en el marge exterior. Payout amb punta seca per la cara de carn. Disposició de les cares del pergamí: >. Lletre minúscula carolina en dues columnes de 40 línies, formant una caixa d'escriptura de 355 x 270 mm. Caplletra I amb ornamentació zoomòrfica, acolorida amb vermell. A l'anvers hi ha la foliació LXXXVIII i dues addicions marginals emmarcades en vermell. Rúbriques. Tinta marró.

Procedència: Arxiu parroquial de Sant Andreu de la Barca (Baix Llobregat); serví de coberta al *Llibre d'Òbits 1565-1648*. Els fragments 31 i 36 de l'Arxiu Diocesà provenen del mateix còdex.

Contingut:

/r./ incensum in conspectu tuo et insuper laudem Domino adnunciare... propter illud: Qui audit dicat veni. (Luculentius, 17; ed. MÜLLER, p. 251,160-169).

IN EPIPHANIA DOMIMINI. Lectio sancti evangelii secundum Matheum. *In illo tempore: Cum natus esset Ihesus in Bethlēm Iude in diebus Erodīs regis, ecce magi ab oriente venerunt Iherosolimam dicentes: ubi es quod natus est rex iudeorum? Vidimus enim stellam eius in oriente et venimus adorare eum. Et cetera. (Mt 2, 1ss.).* In capite huius lectionis tria ponuntur ab evangelista, scilicet persona, locus et tempus... Anima quia secrete indicaverunt ei tempus stelle /v./ que apparuit eis ... Multi vero tunc temporis sub hoc signo ibi nascuntur et ne(mo) illorum piscatoris officium sortiatur// (Luculentius, 18; ed. MÜLLER, p. 259,1-265,200).

10. BARCELONA, Arxiu Diocesà, Fragments de còdexs, núm. 41 (*olim* núm. 30).

Datació: Entorn de l'any 1000 o poc després.

Descripció: Un foli de pergami amb els marges originals retallats, mancat de la part inferior del full, on té un forat al bell mig. Ara fa 340 x 360 mm. Pautat amb punta seca per la cara de carn. Disposició de les cares del pergami: <. Lletre minúscula carolina en dues columnes, que ara tenen 29 línies de les 31/32 originàries i formen una caixa d'escriptura de 270 mm d'ample. Inicials en tinta marró i mini oxidat. Rúbriques.

Procedència: Arxiu parroquial d'Ullastrell (Vallès Occidental); serví de cobertes al *Manual n° 2, 1575 a 1602*.

Contingut:

/r./ in dono karitatis sicut apostolus dicit Corintiis ... post domini resurrectionem in celis (per predicatione) apostolorum (crediderunt) Madian et Effa regiones (...) /v./ Significat Ecclesiam de populo gentium ... Qui audit dicat veni (Luculentius, 17; ed. MÜLLER, p. 249,110-251,169).

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM MATHEUM. *In illo tempore: Cum natus esset Ihesus in Bethleem iude in diebus Herodīs regis ecce magi ab oriente venerunt Iherosolimam dicentes: ubi est qui natus est rex iudeorum?. Vidimus enim stellam eius in orientem et venimus adorare eum. Et cetera (Mt 2, 1ss.).* In capite huius lectionis tria ponuntur ab evangelista... patriarcha revertens de// (Luculentius, 18; ed. MÜLLER, p. 259,1-7).

credulitate illorum. Sed scien-
 di est quid dubitauerat condā
 quidam sic in die undecim
 discipuli habuerunt. Et Thomas
 incredulus quid dixerit. Hinc uero
 rofixura laudat. Et. Quod
 tu di ad ad fūm credere deli-
 m? scilicet ueroz dubitatio
 iura esse confirmatio. Quod
 resurrectionē dñicam discipuli
 tarde crediderunt. plus uobis facit
 la. illorum fides. qui ueroz crea-
 der. Ergo missus est filius disci-
 plos ad predicandū dñi. Quoniam
 ueroz erit. Et debita ueroz fūm

ipsū xp̄m habet. qui est unā p̄nā. De quo ioh̄s. hic
 est uerus d̄s unū p̄nā. Ioh̄s paulus. Heredes quidē
 dei coheredes autē xp̄i. Lō S̄ EUG. Sc̄i ALAB. cū
 subd̄it. Oū multa turba esset cū ih̄u
 nec haberent qđ mandu carent. cōuocatis disci
 pulis ait illis. Misereor sup̄ turba. quia ecce iā
 triduo sustinent me. nec habet qđ manducet.
 Er̄ta. In hac Lectione. diuis naturar in d̄i filiū
 intelligere debem. Diuinā scilicet atq. huma
 nā. Diuinā. in qua equalis est patri. Humanā
 nō. in qua minor est patri. ad autē miserē se
 sup̄ turbas. n̄ elong. in quo timor. in uia laceſce
 re.

significauit.
 cū illo utiq.
 carent. scil
 sū panis unū
 nentes. ad i
 uia deficiat
 ecce iam tri
 manducet
 cū patre. & si
 in unitate.
 tina. cū un
 ubi in mund

dic. Qui habent & n̄ loquent. oculos
 & n̄ uidebunt. Sed bene d̄r filius d̄i
 uiuere quia pat̄ uita. filius uita. & sp̄s
 sc̄s. uita. sic in euanglio d̄r dic. Sicut
 et̄i p̄t̄ habet̄ uitam in semet ip̄so.
 Et dedit filio uitā habere ip̄ semet.
 ip̄so. Et idem filius alibi. Ego sū uia
 ueritas & uita. De sp̄s sc̄o beat. petrus
 dic. De op̄s offeret̄ d̄o. mortificator
 qui d̄m carne. uiuificator aut̄ sp̄s.
 Beatus et̄ symon bariona. quia caro
 & sanguis n̄o reuelauit tibi. sed pat̄
 m̄s qui in celis est. Quidam dicunt quod
 symon id̄t̄ petrus filius sit ioh̄is. iux
 ta alterius loci interrogationē. d̄no
 filii dicente. Symon. ioh̄is amas me.
 Et dicunt scripturorū uita de prau
 t̄. ut p̄bar iohanna. positū sit bar
 iona. Ad si potest esse ad litterā. a se
 si n̄. horret. Iohannes si quidem

re. Nemo uenit ad patre nisi p me.
 Sect m.
 In illo tpre. Respondens dñs ih̄s dix̄.
 Cōfiteor tibi dñe pater celi & t're
 qui abs cōdisisti hęc asapien tibus et
 prudentibus & reuelasti eā paruulis. & t̄.
 hoc in loco nō diē gustasti cundñs respo
 disse. nec superius legimus qd aliq̄
 eū interrogass̄ & uel quōlibet locutū
 rius. Et ide
 sed ab homi
 dñs res por
 bidñe pate
 hęc asapie
 uā gustasti
 chas qd de
 ginta duoi
 ante facie

Fragment 16: Barcelona, Arxiu Històric de Protocols.

~~th...~~ Beatus enim ih̄sū p̄cur
 for dñi nō solū in natiuitate uerū
 & iā in p̄dicatōne dñm p̄cessit. Et
 enī sex t̄es menses in natiuitate. to
 tidem in p̄dicatōne annū integrū
 in passione. Sed queri potest cur
 regula sit scripturayū baptizare
 in n̄e patris & filij & spū sc̄i. Cur lu
 cas p̄ totū libellū t̄ctū huius soli?
 filius in̄e baptismū adscribit. nō
 qđ alit̄ sit baptismū patris. alit̄
 filij. alit̄ spū sc̄i. Neq̄qm sed sic
 unū sunt pat̄ & filius & sp̄ sc̄i. in

11. BARCELONA, Arxiu Diocesà, Fragments de còdexs, núm. 43 (*olim* núm. 9).

Datació: Segle *x* *ex*.

Descripció: Un foli de pergamí, que conserva les mides originals, i fa 492 x 350 mm. Té un estrip en el centre del marge inferior. Ratllat amb punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergamí: >. Lletre minúscula carolina en dues columnes de 41 línies, formant una caixa d'escriptura de 400 x 265 mm. Caplletra *I* resseguida amb mini oxidat. Rúbriques. Formava part d'un gran exemplar.

Procedència: Arxiu parroquial de Santa Maria del Pi, de Barcelona; feia de cobertes al llibre de misses de l'any 1566.

Contingut:

/r./ Ihesu domino nostro de conversis dicit qui non suis meritis, sed gratia Dei salvantur Hæredes quidem Dei coheredes autem Christi (Luculentius, 99).

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM MARCUM. *In illo tempore: Cum multa turba esset cum Ihesu nec haberent quod manducarent convocatis discipulis ait illis: Misereor super turbam quia ecce iam triduo sustinent me nec habent quod manducant. Et reliqua* (Mc 8, 1). *In hac lectione duas naturas in Dei Filium intellegere debemus, divina scilicet atque humana ... alii post facta furta /v./ propter falsa testimonia ... Davit in persona penitentium quinquagesimum psalmum decan//* (Luculentius, 100).

12. BARCELONA, Arxiu Diocesà, Fragments de còdexs, núm. 46.

Datació: Segle *x*, segona meitat.

Descripció: Un foli de pergamí, estripat i retallat de marges fins a afectar lateralment el text i haver-ne eliminat unes set línies dels peus. Ara fa 331 x 220 mm. Ratllat a punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergamí: <. Lletre minúscula carolina en dues columnes que conserven solament 31 línies de text.

Procedència: Arxiu parroquial de Cardedeu (Vallès Oriental).

Contingut:

/r./ ni quos iam intelligimus babtizados (qu)ando ista Dominus dicebat. Set quod magis (cre)dibilem est babtismo ... quando sedentes in conclavi repente venit Spiritus sanctus /v./ viderunt eum signa facientem ... homo penetravit. Ibi videbatur divi// (Luculentius, 76).

13. BARCELONA, Arxiu Diocesà, Fragments de còdex, núm. 57 (*olim* núm. 12).

Datació: Segle *x*, darrer quart.

Descripció: Un foli de pergamí, rosegat, i amb els marges originals retallats. Fa 370 x 305 mm. Pautat a punta seca per la cara de pèl.

Disposició de les cares del pergamí: <. Escriptura en lletra minúscula carolina en dues columnes de 30 línies, formant una caixa d'escriptura de 335 x 265 mm. Tinta marró. Anvers força esborrat i revers il·legible. Formava part del bifoli exterior d'un quadern amb el fragment núm. 15 del mateix arxiu.

Procedència: Arxiu parroquial de Santa Agnès de Malanyanes (Vallès Oriental); serví de cobertes al registre d'Òbits 1531 a 1561.

Contingut:

/r./ preceptum dicentis: Mortificate membra vestra ... (...) /v./ potest offerre. Et nolite conformari huic seculo ... condem enim scriptum est: Corda enim creditur ad iusticiam, ore autem confes// (Luculentius, 19; ed. PL 72, 811A-813B).

14. BARCELONA, Arxiu Històric de la Ciutat, ms. B-109(1)/s/n.

Datació: Segle x. darrer quart.

Descripció: Fragment d'un foli de pergamí que ara fa 220 mm de llarg i 335 mm d'ample. Pautat a punta seca per la cara de carn. Disposició de les cares del pergamí: <. Lletra minúscula carolina en dues columnes, que solament conserven 23 línies, formant una caixa d'escriptura de 240 mm d'amplada. Punts de plom en les majúscules. Tinta marró. La cara de carn està molt raspada. Pertanyia a un volum de grans dimensions.

Procedència: Desconeguda. En el revers es llegeix: *Joan Martí, vicari, 1519.*

Contingut:

/r./ errare potuerint homines in Hēlia, in Hieremia aut unum ex prophetis ... [...] ... Bariona autem so(nat filius) columbe, et est sirum (pari)ter /v./ (...) [...] (...) potestas ligandi atque solvendi. Quibus ab apostolo dicit: Attendite vobis et universo congrega(...)// (Luculentius, 96).

15. BARCELONA, Arxiu Històric de la Ciutat, ms. B-109(1)/s/n.

Datació: Segle XI in.

Tipologia: Homiliari de l'ofici?

Descripció: Un full de pergamí, retallat de marges i mancat de quatre línies al cap, que ara fa 220 x 300 mm. Pautat a punta seca per la cara de carn. Disposició de les cares del pergamí: <. Lletra minúscula carolina a ratlla tirada formant una caixa d'escriptura de 190 mm d'amplada. Caplletra F ornada amb vermelló. Mini a les rúbriques i a les majúscules.

Procedència: D'un registre de *Lletres Closes* del Consell de Cent, en el qual, versemblantment, feia de falsa guarda.

Contingut:

/r./ paradisi Dei fuisti. Ubi etiam notandum quod non ad similitudinem Dei factus ... scilicet potestates que /v./ [...] ta humana creatura (gau)dium facit divine magestatis ... penitentiam agere aut ignorat aut dissimulat (Luculentius, 89).

BEATUS? AUGUSTINUS? EPISCOPUS? EPISTOLA BEATI PAULI APOSTOLI AD ROMANOS. *Fratres: Existimo enim quod non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam que revelabitur in nobis (Rm 8, 18-23). Consuetudo est sanctorum ut hoc quod bene sciunt putative scribunt ... Sicut alibi dicit: Fulgebunt iusti sicut sol in// (Luculentius, 90).*

16. BARCELONA, Arxiu Històric de Protocols, Fragments de còdexs, núm. 1.

Datació: Segle x.

Descripció: Un full de pergamí, retallat de marges i rosegat, que ara fa 405 x 280 mm. Ratllat a punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergamí: >. Escripura en lletra minúscula carolina en dues columnes de 28 línies, formant una caixa d'escripura de 330 x 245. Una inicial fora de caixa. Rúbrica, errònia, afegida posteriorment en tinta marró.

Procedència: Del plec d'inventaris 1583-1588 del notari Francesc Soler (Barcelona).

Contingut:

/r./ mercedem suam sed propter interpretationem vite eterne iusta quod alibi dicit idem apostolus... per ipsum valemus accedere ad Patrem ipso dicente: Nemo venit ad Patrem nisi per me. (Luculentius, 28; PL 72, 850).

{SECUNDUM LUCAM} *In illo tempore: Respondens dominus Ihesus dixit: Confiteor tibi, Domine, pater celi et terre qui abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus et revelasti eam parvulis (Mt 11,25). Hoc in loco non dicit evangelista cui Dominus respondisset, ... Et ideo non solum perdidit (sensus) sed ab hominibus egectus est... /v./... Ab te patrem vocat eum qui dixit hic est Filius meus dilectus. Dominum recte vocat in id//. (Luculentius, 29).*

Bibliografia: J. MADURELL Y MARIMON, *Catálogo de la exposición conmemorativa del primer centenario de la ley del Notariado (1862-1962)*, Barcelona, 1962, núm. 151; F. X. ALTÉS I AGUILÓ, «A propòsit del manuscrit llatí 3.806 de la Biblioteca Nacional de París», p. 38, nota 128.

17. BARCELONA, Arxiu Històric de Protocols, Fragments de còdexs, núm. 16 (*olim* 3).

Datació: Segle XI in.

Tipologia: Homiliari de l'ofici?

Descripció: Un foli de pergamí, de 460 x 310 mm, amb els marges retallats i rosegats. Ratllat a punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergamí: >. Escriptura en lletra minúscula carolina a dues columnes de 41 línies, que formen una caixa d'escriptura de 370 x 230 mm. Gran inicial *F* ornada amb entrelaçats i resseguida en groc i vermelló. Rúbriques. Tinta marró. Restes de la foliació d'una mà del segle XII.

Procedència: Notaria de Rafel Riera (Barcelona), *olim:* Lligall 17; Núm. 37; serví de cobertes al *Llibre de negocis (1616-1634)* de la cartoixa de Santa Maria de Montalegre.

Contingut:

/r./ nascatur? Sed et ipsarum francorumque regna reges ex genere prodeunt ... hominem vero denegant. Hii */v./* nimirum et thus offerunt, sed offerre ei mirram nolunt ... quia a bonis delectatio unde discessimus malis amaricati illuc revertamur. Ipso prestante et auxiliante qui vivit et regnat in secula seculorum. (Luculentius, 18, amb conclusió doxològica; ed. MÜLLER, p. 265, 201-268, 281).

LECTIO EPISTOLE BEATI PAULI APOSTOLI AD ROMANOS. Fratres: *Obsecro vos per misericordiam dei ut exhibeatis corpora vestra* (Rm 12,1). Dixerat Paulus superius qualiter omnis observatio mandatorum Dei ... Sed obsecrabat Romanos ap() obnixe rogabat dicens: O() vos per misericordiam dei. Ac// (Luculentius, 19; PL 72, 811).

Bibliografia: A. OLIVAR, «Les supervivències litúrgiques autòctones a Catalunya en els manuscrits dels segles XI-XII», a *II Congrés Litúrgic de Montserrat*, Montserrat, 1967, p. 75, núm. 34, amb identificacions errònies; F. X. ALTÉS I AGUILÓ, «A propòsit del manuscrit llatí 3.806 de la Biblioteca Nacional de París», p. 38, nota 128.

18. BARCELONA, Arxiu Històric de Protocols, Fragments de còdexs, núm. 24.

Datació: Segle XII, primera meitat.

Descripció: Un foli de pergamí molt mutilat, dividit pel mig de dalt a baix, i, ara, en part superposat i enganxat per haver estat reutilitzat com a llomera d'un volum. Actualment fa 315 x 240 mm, però restaurat faria 315 x 295 mm aproximadament. Restes del punxat en el marge extern. Pautat a punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergamí: <. Escriptura en lletra minúscula carolina de dues mans diferents en dues columnes. Indicacions al marge exterior, a manera de rúbriques, de l'adscripció: *Dominica III post octavas Pentecosten. Ad Romanos.*

Procedència: Notaria de Pau Renard (Barcelona); *Capítols Matrimonials 1523-1548.*

Contingut:

/r./ (...) possunt. Attamen sic se a licitis abstinere, ac si omnia illicita perpetrassent. Sicut nonnulli de opere peccati... Habuit ergo mulier decem dra[gm]as Dei scilicet sapiencia, ange[los] et homines, sed [...] /v./ [...] Ali co[d]ices habent emundat quia nimirum] prava [mens, si on prius per timorem evertitur] ab adsue[tis] viciis non emundatur] In dragma ima[go] regis...] ... penitenciam agente. Penitenciam quippe agere est perpetrata mala plangenda non (...) (Luculentius, 89).

(... habeam ego. Numquid) ignorare potuerat habitare in se Spiritum sanctum qui aliis dicebat: Scitis quia templum dei estis... expectamus, ut est illud: Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem (...). Expectat diversi enim (de hac re diver)sa senserunt. Nam nobis (singulorum d)icta sequi necesse est (Sed aliter) inde breviter carpamus (Dicit enim: Nam) expectatio creature// (Luculentius, 90).

19. BARCELONA, Biblioteca de Catalunya, ms. 193/3 (*olim* 2).

Datació: Segle XI.

Descripció: Meitat superior d'un full de pergami que fa 200 x 300 mm. Conserva els marges laterals originals i s'aprecia el punxat per al pautat en el marge extern. Ratllat a punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergami: <. Escriptura en lletra minúscula carolina de transició en dues columnes que conserven 17/18 línies de text, formant una caixa d'escriptura de 210 mm d'ample. Tinta de color marró. Restes d'una foliació antiga: CLXXI.

Procedència: Desconeguda. Fragment unit factíciament (per restauració) amb el fragment 193/1-2 (*olim* 1).

Contingut:

/r./ Viri isti animas suas posuerunt in manibus suis. Et anima mea in manibus suis... ad exteriorem pertinens hominem. Labor [... ...] quam esca et corpus plusquam vestimentum? Anima plus est... dat comparisonem. De volucris ad hominem [... ...] /v./ pascuntur. Si inquit volatilia caeli quorum anima cum corpore moritur... non homines propter aves, sed aves propter ho[mo]nem [... ...] qua voluit mensura constituit, scilicet quam longum... nec Salomon in omni gloria sua qoopertus(*sic*) est sicut unum existis// (Luculentius, 118; PL 72, 804A-805D).

Bibliografia: J. JANINI, *Manuscriptos litúrgicos*, vol. 2, núm. 427, però sense identificació.

20. BARCELONA, Biblioteca de Catalunya, ms. 193/34 (*olim* 41).

Datació: Segle XI *med.*

Descripció: Un full de pergamí que mida 340 x 260 mm. Conserva els marges originals tot i que un xic retallats i rosegats. Ratllat a punta seca per la cara de carn. Disposició de les cares del pergamí: >. Escriptura en lletra minúscula carolina en dues columnes amb 23 línies, formant una caixa d'escriptura de 285 x 195 mm. Tinta de color marró.

Procedència: Cobertes del manual notarial de Guillem d'Artés, 1253-1254 [de Barberà]. *Olim:* Arxiu. 4318 (amb llapis).

Contingut:

/r./ nem sed adversus principes et potestates, accipite armatura Dei que in subsequenter apostolus enumeratus est ... sicut enim sunt exteriora membra manus */v./* scilicet oculi, auditus, olfactus et tactus ... Tela diaboli ipsius iacule intelligenda est sicut// (Luculentius, 130; PL 72,841C-842C).

21. BARCELONA, Biblioteca de Catalunya, ms. 2363.

Datació: Segle XI.

Tipologia: Homiliari de l'ofici segons el costum de Vic. Començava amb Nadal.

Descripció: Quatre folis de pergamí amb els marges originals, un xic retallats pel cap, que fan 440 x 310 mm. Ratllat a punta seca per la cara de carn. Disposició de les cares del pergamí: >, <, > i <; tanmateix els dos darrers folis, ara capgirats d'ordre, formaven el bifoli interior d'un quadern i la seva disposició hauria de ser <|>. Escriptura en lletra minúscula carolina en dues columnes de 32 línies, formant una caixa de 105 x 370. Caplletres ornades amb colors vermelló, carbassa, groc i verd. Rúbriques. Restes d'una foliació antiga (CLXXXII; CCI; CCLXX). Seqüència de lectura: folis 1, 2, 4, 3. La foliació respon a la disposició original; l'homiliari començaria per Nadal i acabaria amb els diumenges d'Advent.

Procedència: Antic fons musical (Carreras-Dagas) de la Diputació de Barcelona.

Contingut:

/f. 1/ (olim f. CLXXXII) la a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam. Unde protinus demonstrans quia non ex lege ... */f.1v./* ... hiperbaton dicitur grece, latinum vero transcessio ordinem verborum turbans. Nobis autem sensus ita reddi videtur. Lex posita/ (Luculentius, 113).

/f. 2/ (olim f. CCI) duos denarios dederit. Resurgens namque a mortuis, duobus se iungens in via... */f. 2v./* ... tota mente et omni virtute. Quod si feceris perfectus eris insuper et vitam eternam habebis (Luculentius, 114).

DOMINICA XIII. LECTIO EPISTOLE BEATI PAULI AD GALATHAS. *Fratres: Spiritu ambulate et desideria carnis non perficietis* (Gal 5,16). Hec ratio tripliciter

intellegenda est. Spiritu ambulate id est in bonis... Quod si Spiritu ducimini non estis sub lege id est si semper spiritualiter vivitis// (Luculentius, 115).

/f. 3/ irę eius presencia quę charo subsistit si ventum movit et terram subruit... quanto nunc districcionem illius timendo pervenitis. (Gregorius Magnus, *Homilia* 1; PL 76, 1081A-C; CCL 141).

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM LUCHAM. In illo tempore: *Dixit ihesus discipulis suis: Erunt signa in sole et luna et stellis, et in terris pressuragencium pre confusione sonitus maris et fluctuum.* Et reliqua (Lc 21,25). Narrat superius textus evangelii quod quibusdam dicentibus de templo quia lapidibus bonis... /v./ ... Sicut enim fulgur exiit ab oriente et penetrat usque in occidentem ita erit adventus// (Luculentius, 149; ed. LEMARIÉ, p. 335,1-336,45).

/f. 4/ (*olim* f. CCLXX) membra, ita cogitationes mente disponuntur. Levare itaque est capita, mentes nostras ad gaudia patrię cęlestis erigere... /v./... Si portari non potest cum nos parte novissimam nubem ferit, in// (Gregorius Magnus, *Homilia* 1; CCL 141; PL 76, 1079B-1081A); el text continua a l'actual foli 3.

22. BARCELONA, Biblioteca de Catalunya, ms. 5067/1

Datació: Segle X ex.

Descripció: Dos fulls de pergamí amb els marges originals retallats. Ara fan 445 x 260/300 mm i 445 x 285/300 mm. Pautat a punta seca per la cara de carn, menys visible des que els fulls foren restaurats. Disposició de les cares del pergamí < i <. Lletra minúscula carolina en dues columnes de 29 línies cadascuna formant una caixa d'escriptura de 390 x 255 mm. Tinta marró.

Procedència: Arxiu històric de la Biblioteca de Catalunya. En el marge del full 2v es llegeix: *En lo fabrer de lany MCCCCLXXVII es lo testament de na Fransina ? en la scrivoania...*

Contingut:

/f.1/ Expletis diebus L^a resurrectionis dominice apostoli vel credentes spiritum sanctum inflamatus Petrus qui caput illorum erat in eorum in medio stans dixit: Viri fratres... Post cuius predicatione /f. 1v./ Dei Filius venit implere quicquid de eo Iohannes predixerat... sed illi oleo visibili unctus est iuxta prefatam rationem. Et virtute, scilicet in// (Luculentius, 52; ed. LEMARIÉ, p. 359, 1-361,73).

/f. 2/ cum dicebat ad Nohe: Non permanebit spiritus meus in hominibus quia caro sunt et delebo hominem quem creavit(*sic*) a ffacie terre... omnes qui ibi iniuste te(ne)bantur eripuit, ut ait propheta: Tu quoque /f. 2v./ (in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos de lacu in quo non erat aqua)... (a mortuis resurrexit et s)pem nobis future resurrectionis hostendit. Unde // (Luculentius, 60).

23. BARCELONA, Biblioteca de Catalunya, ms. 5067/2

Datació: Segle XI.

Descripció: Un full de pergamí retallat de marges de cap, peus i marge inferior i espuntat per les quatre bandes, i amb el revers molt esborrat i ennegrit. Ara fa 420 x 305. El payoutat no s'aprecia. Disposició de les cares del pergamí: >. Lletra carolina en dues columnes de 30 línies, formant caixa de 210 x 340 mm. Tinta marró.

Procedència: Cobertes d'un volum numerat 69, a la trepa, que conserven a l'interior part d'una etiqueta antiga de la Biblioteca de Catalunya, on es llegeix: 8°. Reg. 37.731.

Contingut:

/r./ (dominu)s ascendit crux eiusdem intelligitur in qua ascendendo mori dignatus est... doctores sancti sunt intelligendi. Unde et subditur /v./ Et videns Ihesus fidem illorum dixit paralyticum (...) ... alligata hoc est virtutibus nullatenus poterit venire ante Ihesum ut sanari possit.// (Luculentius, 127).

24. BARCELONA, Biblioteca de Catalunya, ms. 5067/3

Datació: Segle XI, primera meitat.

Descripció: Un full de pergamí, rosegat per la part inferior, amb l'anvers molt esborrat i ennegrit, que conserva part del text d'una columna exterior amb el seu marge. Ara fa 280 x 200. No s'hi aprecia el ratllat per al payoutat. Disposició de les cares del pergamí: <. Lletra minúscula carolina en dues columnes, de les quals només resta la part d'una amb 23 línies. Al cap del revers full, tallat, hi ha la part inferior d'una caplletra en tinta marró.

Procedència: Cobertes d'un volum.

Contingut:

/r./ (sed eius qui convertit quempiam operiit peccata. Et qui superius docuerat longa alocucione ... bona opera (quam per pre)dicacionem. Hinc est quod Pa(ul)us cuidam discipulo (precipit, hec loquere) et exortare [...] (in evangelio: Qui) solverit un[um...] (Luculentius, 74).

/v./ legimus (Dei Filium) locutum fuisse per parabolas vel similitudines, non numquam per contrarietates... sicut scriptum est: Voluntatem timencium [se] faciet etc. Per dissimilitudines [sicut de divite et pau]pere quod suo// (Luculentius, 75).

25. BARCELONA, Biblioteca de Catalunya, ms. 5067/4

Datació: Segle X, segona meitat.

Descripció: Un full de pergamí amb el marges retallats i rosegats. Ara fa 350 x 235 mm. Pautat a punta seca per la cara de carn. Disposició de les cares del pergamí: <. Lletra minúscula carolina en

tinta marró, a dues columnes de 23 línies, formant una caixa d'escriptura de 295 x 200 mm.

Procedència: Cobertes del llibre 4 (1296-1298) de Pere Cabeça, notari per Guillem de Buchs, rector (de Barberà). *Olim:* Arxiu 806. *Registre arxiu* 4321.

Contingut:

/r./ loco in quo dicitur: Alter alterius honera portate, et sic adimplebitis legem Christi. Lex Christi est dilectio sicut ipse dicit: In hoc cognoscent omnes... Sed valde contrarium (videtur esse senten)ciam apostoli Pauli verbum Domini ubi ait: In domo Patris mei mansiones multe (sunt). */v./* Et apostolus ait: In una spe vocacionis... Unum est babtismum quod in Trinitate dari testatur. Sicut ipse in alio loco dicit: Iohannes quidem// (Luculentius, 121; PL 72,831D-832C).

26. BARCELONA, Biblioteca de Catalunya, ms. 5067/5

Datació: Segle XI-XII.

Descripció: Un full de pergami amb el marge inferior original, i els altres tallats fins a eliminar una o dues línies de text al cap de plana i afectar lleugerament el text del marge interior. Ara fa 395 x 215 mm. No s'hi aprecia el pauta. Disposició de les cares del pergami: >. Lletra minúscula carolina de transició en dues columnes que conserven 26 línies de les 27/28 originals en una caixa d'escriptura de 205 mm d'amplada. Tinta marró.

Procedència: Del manuscrit musical M. 911 de la mateixa biblioteca, provinent de Girona.

Contingut:

/r./ (...)m pro dura tribulacione intellegere dictum est, sic et de Ioseph dictum est: Ferrum pertran(sit) anima eius; id est du(ra et) fortis [tri]bulacio. Sic et hic gladius [in]telligi potest... In bonam illorum qui dicebant: Bonus est */v./* [...]sione quoque similiter et in bonam et in malam partem. In malam illorum qui clamabant crucifigatur... que filia est Phanuel id est facies dei que novit dicere cum propheta: Inlumina Domine// (Luculentius 16; ed. MÜLLER, p. 229,76-236,110).

27. BARCELONA, Biblioteca de Catalunya, ms. 5067/6

Datació: Segle X-XI.

Descripció: Un fragment de foli de pergami, retallat però conservant el marge intern. Ara fa 145 mm de llarg per 295 d'ample. Pautat a punta seca per la cara de carn. Disposició de les cares del pergami: <. Lletra minúscula carolina en tinta marró en dues columnes que conserven 14 línies cadascuna, formant una caixa d'escriptura de 250 mm d'ample.

Procedència: Cobertes d'un volum.

Contingut:

/r./ [...] (Noluit) cognoscere regem [ne] regno privaretur. Sed utrumque ei accidit et regem non cognovit... Et mittens illos in Bethlehem dixit: Ite et interrogate diligenter de puero... */v./* Datur intelligi quia (quamli)bet homo quamdiu cum diabolo est, eius opera (facie)ndo stellam matutinam que ipse Christus est v(idere) non meretur... [...] ... respondebimus: Quia magna est magora(sic) nascentis sicut in nativitate duorum illorum cognosci[mus...]/ (Luculentius, 18; ed. MÜLLER, p. 263,125-266,210).

28. Barcelona, Biblioteca de Catalunya, ms. 5067/7

Datació: Segle XI, primer quart.

Descripció: Un fragment de foli de pergami que ara fa 161/162 mm d'alt per 240 mm d'ample. Pautat amb punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergami: <. Lletra minúscula carolina en dues columnes que conserven 15/16 línies de text. Tinta marró.

Procedència: Falsa guarda d'un volum.

Contingut:

/r./ ergo viri numero quasi quinque milia. Viros dicit et quinque milia. Vir a virilitate dicitur largitur d[onum sancti] Spiritus, dicente Paulo apostolo: Unicuiq[ue datur] manifestacio Spiritus ad utilitatem. U[...] */v./* ene remanserunt. Hii vero quinque milia ho[minimum] fuerunt iusta numerum panum quos man[duca]verunt taliter dixerunt. Debuerant enim dicere: Hic est Filius Dei Ihesus Christus, sed errando non male erraverunt [cum e]um prophetam appellav// (Luculentius, 43, ed. LEMARIÉ, p. 301, lín. 290-300, 315-326, 342-353, 370-383).

29. Barcelona, Biblioteca de Catalunya, ms. 5067/8

Datació: Segle XI.

Descripció: Fragment d'un full de pergami retallat de marges fins a eliminar la meitat de la columna interna i les darreres línies del peu de plana. Ara fa 325 x 235 mm. Pautat amb punta seca per la cara de carn. Disposició de les cares del pergami: >. Lletra minúscula carolina disposada en dues columnes, que conserven 33 línies de les 36/37 originàries. Tinta marró.

Procedència: Retolació antiga: *Es de la Avench. Es per la casa y heretat.* Anotació recent a llapis: *Text Català Ms. Any 1625.*

Contingut:

/r./ (... ..) sed sicut ex deo [coram Deo] (in Christo loquimur). Vel certe re[tia levant] (quando lucul)ento sermo[ne scripturas edisserunt]. Ipsa autem predi[cacio modo in mari] mittitur modo

io[ta plicatur, munda] ab omni fece here[tica...] (...) dicit: Aperi os tuum et imple[bo illud]. Quociens (...) /v./ verso gregi vestro. Ut cessavit autem loqui dixit ad Simonem: Duc (in altum) et lexare recia vestra [...] perversorum dog[mata hereticorum. In peri]clitacione [navium persecucio paganorum]. Bene [etenim dicit conduserunt multi]tudinem [piscium copiosam. Quia predicantibus doc]toribus (...)// (Luculentius, 93).

30. GIRONA, Arxiu Capitular, Fragments de còdexs, núm. 3 i 21 (dins la mateixa camisa).

Datació: Segle XI.

Tipologia: Homiliari amb doble homilia dominical (Gregori el Gran + Luculentius 37).

Descripció: Tres folis de pergamí procedents d'un mateix còdex, que conserven part dels marges originals, llevat del tercer full que està mancat del marge superior i de les dues primeres línies de text. Fan, respectivament: 462 x 335 mm, 435 x 340 mm i 395 x 333 mm. Punxat visible en els marges exteriors. Pautat a punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergamí: <, <, >. Lletra minúscula carolina en dues columnes de 32 línies, formant una caixa d'escriptura de 375 x 240 mm. Tinta marró. En el fragment 3, rúbri-ca en color vermell i verd, i gran caplletra *I* feta d'entrellaços vermells resseguits amb color verd. Gran i excel·lent exemplar.

Procedència: El fragment núm. 3 feia de coberta a un llevador de la col·legiata de Sant Feliu de Girona; i el fragment núm. 21 en feia a un registre de la Pabordia de Juny, de 1596, de la mateixa col·legiata. Porten encerclats i escrits a llapis els números 540 i 541, respectivament.

Contingut:

/f. 1/ sex ebdomade veniunt. Quarum [videlic]et dies xltā et duo fiunt. Ex quibus dum [sex dies] dominici ab abstinentia subtrahuntur [non plus in] abstinentia quam xxxta et vi dies remanent... si pro amore illius et hoc quod nobis iuste competit relaxemus (Gregorius Magnus, *Homilia* 16; CCL 141, p. 113,99-115,148; PL 76,1137B-C-1138; PD I,76).

/f. 1v./ LECCIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM MATHEUM. *In illo tempore: Ductus est Ihesus in deserto a Spiritu ut temptaretur a diabolo. Et cum ieiunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus postea esuriit. Et reliqua* (Mt 4,1-11). Narrat superius textus evangelii quod dei filio veniente a Iohanne ut baptizaretur ab eo... Si enim non ad avariciam honoris rapina pertineret nequaquam Paulus de Unigenito Filio diceret// (Luculentius, 37).

/f. 2/ est [enim qui]a mos sacri eloquii est ut [aliquociens ali]ud locuatur et aliud significet. [Iudica]re namque aliquociens pro

delibera[re aliq]uocies per condempnare ponitur pro deliberare ponitur ut est illud: Iudica me Deus... mortem non videbit in ęternum. Mortem animę mortem secundam /f. 2v./ mortem eternam, mortem dampnacionis... Domine si inveni gratiam in oculis tuis ne [transeas] servum tuum, sed auferam pauxillum// (Luculentius, 45).

31. GIRONA, Arxiu Capítular, Fragments de còdexs, núm. 6.

Datació: Segle X-XI.

Tipologia: Homiliari de l'ofici d'ús monacal?

Descripció: Un foli de pergamí retallat de marges fins a afectar el text pels quatre costats de la caixa d'escriptura. Ara fa 306 x 210 mm. No s'hi aprecia el pautat. Disposició de les cares del pergamí: <. Lletra minúscula carolina a dues columnes que ara tenen 30 línies. Tinta marró. Rúbriques. En l'espai intercolumnar hi ha afegida la indicació de les lliçons III^a i IIII^a.

Procedència: Coberta d'una llibreta d'aniversaris presbiterals 1592-1593.

Contingut:

/r./ erit quis vel audierat, opere im[pleat]. Non enim auditores legis iusti sunt [apud D]eum sed factores. Et Dominus: Beati [qui au]diunt verba libri huius... [...] ... [quod] ante iudaeis incognitum fue[rat. Iuxta quod] scriptum est: Et nomen meum ado[...] /v./ mortuorum et princeps regum te[rr]e sive s]pecialiter sanctorum apostolorum... sed precioso sanguine Christi. [Dedit s]emedipsum pro nobis sicut dicit apostolus: Ut [nos redime]ret ab omni iniquitate et munda[ret sibi p]opulum acceptabilem (Luculentius 125).

EVANGELIUM. [Erant adpropinquan]tes. REQUIRE retro Dominica IIII post [Penthecoste]n. (= Luculentius, 89).

IN NATALE SANCTI MARTINI. Leccio libri [Sapiencie. Ecce sa]cerdos magnus qui in diebus suis [plac]uit deo et inventus est iustus (Sa 44, 16-27; 45,3-20). Qui[dam] hoc de Aaron intelligi volunt, qui [iubente Deo] sacerdos extitit in populo iudeorum [et posterita]s eius post eum. Sed melius et verius [in Dei Filium est] intelligendum qui est sacer omnium sacerdotum... Qui me misit mecum est [... Sed ab] illis inveniri dicitur qui perditii erant. [Utique ipse] est iustus qui iusticiam diligit. Iust// (Luculentius 140).

Bibliografia: A. OLIVAR, «Les supervivències litúrgiques autòctones a Catalunya en els manuscrits dels segles XI-XX», p. 38, núm. 100.

32. GIRONA, Arxiu Capítular, Fragments de còdexs, núm. 50.

Datació: Segle XI.

Descripció: Un foli de pergamí afectat per fongs que conserva part dels marges originals, un xic podrit l'exterior. Fa 205 x 300 mm.

Pautat a punta seca per la cara de carn. Disposició de les cares del pergami: >. Lletre minúscula carolina a línia tirada, amb 24 línies per plana formant una caixa d'escriptura de 220 x 162 mm.

Procedència: Desconeguda.

Contingut:

/r./ tet vobis. Potest et illut intelligi per centum denarios quod et per decem milia talenta quia denarius numerus decies ductus in centenarium surgit... Videntes autem conservi eius que fiebant irati sunt valde. */v./* Et venerunt et narraverunt domino suo; conservi enim... Esto consenciens adversario tuo dum es in via cito cum eo, ne forte tradat te iudici, et iudex tradat te ministro et in carcere mittaris. Amen dico tibi non exees inde donec reddas novissimum quadrantem. Non enim ita est in// (Luculentius 133).

33. GIRONA, Arxiu Capitular, Fragments de còdexs, núm. 51.

Datació: Segle XI.

Descripció: Fragment d'un foli de pergami que conserva els marges superior i extern originals, i una columna i mitja del text. Ara fa 325 x 230 mm. Pautat a punta seca per la cara de carn. Disposició de les cares del pergami: >. Lletre minúscula carolina en dues columnes que ara conserven 28 línies de les 33 originàries. Tinta marró. Rúbriques. Gran inicial *F* en color ocre i marró, lleugerament acolorida en vermelló i groc.

Procedència: Cobertes d'un llevador de censals de la sagristia menor de la catedral de Girona.

Contingut:

/r./ [...]at, ut vix a pau[cis vel a nullo cognosci] potuisset. Unde [ipse Iohannes alibi dicit: E]go bapuzo in a[qua, medius autem vestrum] stat quem [vos nescitis. Aqua tan]tummodo bapuzi[zabat]... Ego a te debeo bapuzari. Sed intellegendum est quia aliquid in eum [...] */v./* forsitan aliqui heligerent sibi sanctiores viros a quibus bapuzarentur... [De mor]talibus vero s[criptum est Dominum dixisse:] Penitet enim m[e fecisse hominem super] terram. (Luculentius, 21; PL 72, 809B-810D).

DOMINI[CA II POST EPIPHANIAM]. Epistola beati Pau[li ad Romanos]. *Fratres: [Habentes donationem secundum] gratiam [que data est vobis, differen]tes* (Rm 12,6-16). D[onum non ex nostro sed ex] donantis pe[ndet arbitrio. Sed dona]tiones que donantur, quas in sequentibus] ap[ostolus enu]meratus est... multa mem[bra habemus, et recte do]nationes// (Luculentius, 22; PL 72, 815A).

34. GIRONA, Arxiu Capítular, Fragments de còdexs, núm. 56

Datació: Segle x.

Descripció: Un foli de pergamí, retallat de marges originals fins a afectar les primeres línies del cap de plana, rosegat, força esborrat i amb l'anvers ennegrit i esborrat pel fregadís. Ara fa 365 x 258 mm. No s'hi aprecia el pautat. Disposició de les cares del pergamí: <. Lletra minúscula carolina en dues columnes que ara conserven 23 línies, de les 26/27 línies originàries, formant una caixa d'escriptura de 215 mm d'ample. Tinta marró.

Procedència: Cobertes d'un volum.

Contingut:

/r./ tos. Multos etenim vocat quos omnes consorcio eterne, vite, invitat dicens: (Venite ad me omnes qui laboratis et hone)rati estis et ego reficiam vos... /v./ [al]iud agit nisi humilitas so[nat] in voce, superbia in actione. [Quis]quis enim se in oblectamenta [hu]ius seculi excedit ad convivium dei venire renuit... dicente scriptura: Tu autem Domine Sabahot cum tranquillitate omnia iudicas. Et psalmista: Deus iudex iustus // (Luculentius, 87).

35. GIRONA, Arxiu Diocesà, Carpeta de fragments de còdexs, s/n.

Datació: Segle xi.

Descripció: Un foli de pergamí, en part rosegat i podrit, que conserva tres dels quatre marges originals, però està mancat del marge superior fins a afectar la primera línia del text. L'anvers del full està força raspat i esborrat pel fregadís. Ara fa 345 x 305 mm. No s'hi aprecia el pautat. Disposició de les cares del pergamí: >. Lletra minúscula carolina en dues columnes que només conserven 40 línies, formant una caixa d'escriptura de 230 mm d'ample. Rúbriques. Part superior de la caplletra A amb entrelaçats. Tinta de color marró. L'anvers està molt esborrat.

Procedència: Cobertes del llevador de la Causa Pia de Joan Noguera, de Maià del Montcal? (Garrotxa).

Contingut:

/r./ [...] (...) dentem pro dente manum pro manu, pe(dem pro pede). Et si quis hominem occiderit, mor(te moriatur), unde et alibi: Lex ad perfectum (neminem) adduxit. Hoc est quod dixit: Si secundum carnem vixeritis moriemini... [...] ... /v./ et immortalitatem, tesaurus sapientie et scientie recognitos. Cuoheredes(sic) vero Christi cum transformamur, corpus humilitatis nostre illut adipisci meruerimus... et idem Filius dicit quo heredibus suis: Sedebitis super sedes xii iudicantes xii tribus Israhel (Luculentius, 101).

LECCIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM MATHEUM. In illo tempore dixit Ihesus discipulis suis: *Adtendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Et reliqua* (Mt 7,15). Hoc senten(cia) ad omnes pertinet ge[neraliter ad eos qui aliud serm]one foris [ostendunt alius interius in mente retinent...]... Sed quid facit agricola? Botrum carpet, spinam cavet. Et si perquirere volueris, de vite horta est uva non// (Luculentius, 102; ed. LEMARIÉ, p. 320,1-321,54).

Localització: No s'ha retrobat des de l'any 2008. Vegeu-ne un detall en la làmina corresponent.

36. GIRONA, Arxiu Diocesà, Carpeta de fragments de còdexs, s/n.

Datació: Segle x.

Descripció: Fragment, tira, d'un foli de pergamí que només conserva part de la columna externa del text i part dels seus marges originals. Ara fa 310 x 95 mm. Pautat a punta seca per la cara de carn. Disposició de les cares del pergamí: >. Lletra minúscula carolina en dues columnes de les quals només en resta una amb 34 línies, formant una caixa d'escriptura de 278 mm d'alçada. Tocs de vermelló en les majúscules. Tinta marró.

Procedència: Del reforç de la llopera d'un volum.

Contingut:

/r./ bamus insaniam et finem illorum [sine h]onore. Ecce quomodo computati [sunt in]ter filios dei et inter sanctos sors illorum [est inter electos. M]ulier cum parit tristiciam habet... in ute[ro materno in t]enebris est; postquam nascitur [lucem huius m]undi videre incipit, sicut sancti /v./ in presenti vita quasi in tenebris sun[t et in] carcere... postquam cum deo iunc[ti fuerunt quia] erit Deus omnia in omnibus. Et tun[c plenum gaudium] obtinebunt, quando abster// (Luculentius, 69).

Localització: No s'ha retrobat des de l'any 2008.

37. MANRESA, Arxiu Històric Comarcal, Col·lecció de documents i manuscrits, s/n.

Datació: Segle x ex.

Descripció: Fragment d'un foli de pergamí, retallat i rosegat, que conserva part de la columna i del marge intern. Fa 270 x 185 mm. Pautat a punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergamí: >. Escripció en lletra minúscula carolina en dues columnes, de les quals només en resta una que fa 130 mm d'amplada i conserva 29 línies de text. Tinta marró, amb

majúscules puntejades amb mini oxidat. Formava part d'un exemplar de gran format.

Procedència: Desconeguda.

Contingut:

/r./ (...) sumus quia seductor ille (dixit adhuc) vivens post tres dies re(surgam). Iube (ergo cus) todiri sepulcrum ne forte veniant discipuli eius nocte... ... (c)ausamque addit crucifixum atque ad(iungit: Surrexit, non est) hic. In quo potest cur di// (Luculentius, 49).

/v./ (... spe)cialiter de eo qui malum operatus fuerat (dicit: Ego enim ab)sens corpore presens spiritu, iam iudicavi huius(modi) tradere sathane... ... Tunc enim quislibet nova comparsio efficitur spiritalis. Sicut enim conspersendo aqua farina misce(ndo efficitur panem, si)c homo renatus// (Luculentius, 50).

38. MANRESA, Arxiu de la Seu de Manresa, Fragments de còdexs, s/n.

Datació: Segle x-xi.

Descripció: Fragment d'un full de pergamí, un xic rosegat i amb els marges superior i extern retallats fins a afectar part de la columna externa. Ara fa 307 x 212 mm. Pautat a punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergamí: <. Escriptura en lletra minúscula carolina en dues columnes que conserven 27 línies de text. Inicial I. Tinta marró. Rúbriques.

Procedència: Desconeguda.

Contingut:

/r./ Quia [omnes heretici, omnes scismatici] omnes superbi qui male [de Deo sentiunt] omnes qui ea docent qui nec Dominus ne[c apostoli] docuerunt, hii omnes plus sapiunt que nos oporteat sapere... [la segona columna només té 2/3 parts del text]... nec aures hodor[antur sed] oculi vident et aures [audiunt], hos loquitur, nares hodo[rantur] */v./* [manus o]perantur, pedes discurs[runt tamen un]um est corpus, et omn[ia membra] se indigent. Non enim... ... et per ipsum omnis tolerancia datur et dileccio uterutrum(sic) sufferre possimus. (...) (Luculentius, 19; PL 72, 813D-814).

SECUNDUM LUCAM. In illo tempore. *Cum factus esset Ihesus annorum XIII, ascenditibus* (...). (Lc 2,42-52). Qu<i>a nativitate immo et conceptione, quod verus ve(sic) sit Deus que homo verus... ... bene Luccas(sic) inter quatuor animalia faciem vituli// (Luculentius, 20)

bam? insaniã. & sine illorū
 noŕe. Ecce quomodo computati
 z filios dī & inter scōs. sōs illoz
 ulier cū parit tristaciã habet.
 nō dicitur. Hoc enī quantum
 rā adtinẽ ut a est. quia mulier
 istus ad p̄p̄inquantẽ. magnã
 tristaciã iustaq̄ dē dñs in male
 p̄dix. In dolore parit filios.
 mulier scām significat ecclã.
 tū est. Mulierem fortem quis
 p̄cul. Que mulier idē scā ecclã
 p̄parit filios ex aqua & sp̄s scō.
 istus magnã habet tristaciã.
 ita. A timore ai dñe concep
 xerim? sp̄m salutar fecim? super
 ille quī dicebat. Om̄s creatura
 z & p̄statur usq; ad huc. Sed
 repererit puerū iam non me
 sira p̄p̄t̄ gaudium quī nat?

necatio. uult. Facsiliat. Quas dula
 cistis & filidei non debet in uos res tui
 pusauidi. ic. Aut turpido. aut stula
 loquium. aut scurrilitas que ad remio
 ptenet. sed magis gratum accio. Turpis
 & inhonestalocutio. Stulto quiesit. St
 ic. Hoc aut scitote
 uita locutio ad nullu op. bonu apta. qd
 insipientibus facti inuentur. Quinime
 rantes edicant se comprehendere posse qu
 tas maris op. u numeru dremaris.
 hominibus. Ut
 sale conditius.
 est ante euian
 coram homini
 bona & gtu fice
 nicator. aut
 est idolorum
 in regno xpi &
 habita. idt for

aut nūq̄ nō aliq̄d dīcere. & hoc in xp̄o thū quia p̄p̄sū suū
 aut abere nisi ille redempt p̄ q̄ remunerāci.
In illo xp̄i. dicitur uideri scdm̄ matthim
 ad ioh̄. uolens sic docere & leuare ad ioh̄
 nūc. ut interrogaret eū. Iu q̄ es. & q̄d.
 sedo sine in terminis. & ep̄st̄m̄. & audium; quia dōm
 ap̄t dñm̄ nō ap̄t b̄ab̄t̄q̄ sic excellēciōr fuit cūctis homi
 nūq̄ aliq̄d boni nūb; in z̄tū ut de eo dñs dicit. Inter
 fauores hominum natorū mulierū nō sumēt maior dñom
 nūq̄ scriptū est. b̄t̄at̄. b̄t̄a p̄teris q̄q; hominib; excel

mentu[m] m[un]di m[un]di. Ceteru[m] m[un]di
 teru[m] nemo sufficit penetrari
 set[ur] quomodo ille quatite sc[ri]p-
 tura[m] carnis suscepit. Quom-
 tus est uerbu[m] hoc peccatus p[ro]cu-
 mo nec est genti[m] scire potui-
 dit. Quomodo scis istud quom-
 cognosco. i. c. h[ic] eni[m] ap[osto]l[us] dic-
 diuina[m] sapientie[m] & scientie[m]
 cu[m] non p[ro]sensibilia sunt uide-
 inuestigabiles me eni[m] i. c.

licap[osto]l[us] ioh[ann]es habita-
 it ^{zabi} habitum i[m]p[er]i sp[irit]us sc[ri]p-
 tura[m] est. Super quatuor
 uisum uirum. In medio
 liu[is] & stetit se assere[n]t
 urne[m] apparens & iu-
 pore. & uisibilis in aues
 post me. i. c. Quatuor ad
 t[er]ra[m] & post hoc uenit
 modu[m] patris. Percessit

Fragment 51: Tarragona, Arxiu Històric Arxidiocesà.

39. MOIÀ, Arxiu Històric Municipal, Vària, fragment, núm. 70.

Datació: Segle XIII in.

Tipologia: Leccionari santoral de l'ofici, versemblantment de tipus monacal.

Descripció: Un bifoli de pergamí amb els marges originals un xic retallats. Fa 325 x 225 mm. Pautat a punta seca per la cara de carn. Correspon al bifoli intern d'un quadern. Disposició i plegat de les cares del pergamí: >|<. Escripura en lletra gòtica a línia tirada, amb 24 línies per plana, que formen una caixa d'escripura de 265 x 175 mm. Tinta marró fosc, i vermella en les rúbriques i en la caplletra A resseguida amb filigrana incipient.

Procedència: Desconeguda.

Contingut:

/f. 1/ feminam parit opus scilicet in perfectum duplex necesse sit expiatio; id est ut anffligatur se in fame... ante omnia secula primogenitus in fine seculorum. *Lectio VIII^a*. Quod vero dicit: adapperiens vulvam, consueta nativita /1v./ tis more loquitur: Omne enim quod nascitur... Possumus /f. 2/ et per istas duas... /f. 2v./ erat in Iherusalem cui nomen Symeon... Illud de quo dictum est: Timor Domini sanctus permanet in secula seculorum. (Luculentius, 14; ed. MÜLLER, p. 196,147-200,231).

INCIPIT SERMO DE ANNUNCIATIONE SANCTE MARIE VIRGINIS. *Lectio*. Audire fratres karissimi Mariam nobiscum loquentem Spiritus sanctus ?gnavit eam quid est//.

40. MONTSERRAT, Biblioteca de l'Abadia, ms. 792-XI.

Datació: Segle X, segona meitat.

Tipologia: Homiliari de l'ofici de tipus monacal.

Descripció: Un foli de pergamí que conserva en part els marges originals, però estripat en l'angle superior esquerre fins a afectar el text. Fa 435 x 320 mm. Pautat a punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergamí: <. Escripura minúscula carolina a dues columnes de 40 línies, que formen una caixa de 390 x 255 mm. El text, que, originàriament, estava dividit en quatre lliçons indicades amb el dígraf IC; posteriorment fou subdividit en nou lliçons.

Procedència: De la comarca del Solsonès; serví de cobertes a un llibre d'Actes, Capítols i Testaments de l'any 1519.

Contingut:

/r./ Hoc est pre[ceptum meum ut diligatis invicem] sicut dilexi vos [...] quia mei estis discipuli [si dlileccionem habueritis] invicem. Sicut ille avarus in negocio fratrem suum. Et iterum: Ava /v./ ricia

nec nominetur vobis, sicut decet sanctos... .. et omnis inmundicia vel avaricia penitus excluduntur a regno Dei. Hos qui ea perpetraverint nisi// (Luculentius, 40).

Bibliografia: A. OLIVAR, *Catàleg dels manuscrits de la biblioteca del monestir de Montserrat*, Montserrat, 1977, p. 190, però sense identificar; F. X. ALTÉS I AGUILÓ, «A propòsit del manuscrit llatí 3.806 de la Biblioteca Nacional de París», p. 39, nota 130.

41. MONTSERRAT, Biblioteca de l'Abadia, ms. 793-V.

Datació: Segle X, med.

Descripció: Meitat inferior d'un foli de pergamí que conserva originals els marges inferior i extern. Ara fa 230 x 315 mm. Punxat per la cara de carn visible en el marge extern. Pautat a punta seca per la cara de carn. Lletra minúscula carolina en dues columnes que conserven 15 línies de text, i formen una caixa de 220 mm d'amplada. Tinta marró. Pertanyia a un exemplar amb amplis marges.

Procedència: Serví de cobertes a A. ARIOSTO, *Enchiridion seu interrogatorium confessorum*, Lió, Jean de La Place, 1523, conservat a la Biblioteca de Montserrat.

Contingut:

/r./ ponitur, quia iudei ex toto nomen eius conati sunt delere dicentes: Mittamus lignum in pane eius... [...] ... Et alibi: Penitentiam agite, adpropinquavit enim /v./ [regnum Dei] (Luculentius, 56).

[ne]gotium non resedit. Si enim virtus discretionis pensetur... [...] ... nihil prendiderunt. Quidam enim per la// (Luculentius, 57).

Bibliografia: A. OLIVAR, *Catàleg dels manuscrits de la biblioteca del monestir de Montserrat*, p. 191, però sense identificar; F. X. ALTÉS I AGUILÓ, «A propòsit del manuscrit llatí 3.806 de la Biblioteca Nacional de París», p. 39, nota 130.

42. RIPOLL, Arxiu de Sant Pere, ms. 4A.

Datació: Segle XI.

Descripció: Un foli de pergamí retallat de marges fins a afectar les darreres línies del text. Fa 370 mm d'ample per 370 mm de llarg. No s'hi aprecia el payout però sí el punxat en els marges. Disposició de les cares del pergamí: <. Lletra minúscula carolina en dues columnes, que tenen ara 37 línies. Inicial I ornada en tinta marró, vermelló i blau. Caixa d'escriptura de 260 mm. d'amplada. Rúbriques.

Procedència: Arxiu parroquial de Sant Pere de Ripoll (Ripollès); serví de cobertes a un *Llibra de Baptismes*

Contingut:

/r./ pecca(t)orum in omnes gentes. Nomen eius Ihesus est quod

interpretatur salvator... ad passionem hostendit cum ait: Ubi cumque predicatum fuerit hoc evangelium in toto mundo dicetur (Luculentius, 55).

FERIA III. Lectio Actuum Apostolorum. *In diebus illis: Apperrens Petrus os suum dixit: Viri israhelites et qui timetis Deum audite.* Notandum est quod beatus Petrus apostolus viros israelitas appellat... /v./... per pas(sionem et trib)ulationis desiderant accipere. Pe(nitemini ig)itur et convertimini ut deleantur (/) (Luculentius, 56).

43. SOLSONA, Arxiu Diocesà, Fragments de còdexs, núm. 65

Datació: Segle X ex.

Descripció: Un full de pergami, retallat de marges fins a afectar algunes línies del text al peu de pàgina. Per això ara fa 385 x 290 mm. No s'aprecia el pautat per a l'escriptura. Disposició de les cares del pergami: >. Lletra minúscula carolina en dues columnes que conserven 36 línies de les 39/40 originals. Caixa d'escriptura de 265 mm d'amplada. Gran inicial I, acolorida amb vermelló i ocre. Rúbriques.

Procedència: Arxiu parroquial de Riner (Solsonès); serví de cobertes al llibre d'esposalles dels anys 1520-1539.

Contingut:

/r./ humana temptacione, temptatus est. Et ideo surrexit, unde et Paulus dicit: Temptatio vos... attamen non amplius permittuntur temptari preter quantum sufficere possint (Luculentius, 103).

SECUNDUM MATHEUM. In illo tempore dixit Ihesus discipulis suis: *Homo quidam erat dives qui abebat villicum et hic diffamatus est apud illum* (Lc 16,1). Homo [...] ostenditur qui abebat villicum. Villicus... [...] /v./ tuosa. Teste qui dicit: Quoniam non est in morte quis memor sit tui... filii lucis quia amatores seculi propter divicias congregandas pe// (Luculentius, 104).

Bibliografia: J. JANINI, «Fragmentos litúrgicos de Cataluña», a *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, vol. 1, Barcelona, 1978, p. 85, però sense identificar; J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, Burgos, 1980, p. 194, però sense identificar.

44. SOLSONA, Arxiu Diocesà, Fragments de còdexs, núm. 83

Datació: Segle XI.

Tipologia: Homiliari de Luculentius que començava amb l'Advent.

Descripció: Un bifoli de pergami, gruixut i poc treballat, amb els angles exteriors estripats fins a afectar el text. Ara fa 450 x 300 mm. El pautat per a l'escriptura no s'hi aprecia. Disposició i plegat de les cares del pergami: <l> Lletra minúscula carolina en dues columnes

de 36 línies, formant una caixa d'escriptura de 275 x 220 mm. Inicials resseguides en vermell. Rúbriques. Tinta marró.

Procedència: Cobertes d'un volum de l'arxiu parroquial de Terrassola (Solsonès); però, originàriament, potser de la canònica de Santa Maria de Solsona per l'anotació a manera de títol: ?? *Cabiscol. Aniversari de 12 capellans.*

Contingut:

/f. 1/ to angelum meum, qui preparavit viam tuam ante faciem tuam. (Luculentius, 151).

DOMINICA III^a DE ADVENTU DOMINI. *Fratres: Gaudete in Domino semper* (Fil 4,4). Hac si dicat, in Domino gaudete, quia seculari gaudio non gaudetis. Non in auro neque argento... ... [...] nov[...] /f.1v./ [...] aut numquid nos aliquid... ... et hoc in Christo Ihesu quia per ipsum sumus redempti per quo et remunerandi (Luculentius, 152).

SECUNDUM MATHEUM(sic). *In illo tempore. Miserunt iudei ab Iherosolimis sacerdotes et levite ad Iohannem ut interrogarent eum. Tu qui es?* (Jo 1,19). Et reliqua. Sepissime legimus et audivimus quia Iohannes Baptista sicut excellencior fuit cunctis hominibus amicus sponsi beatus Iohannes sicut ipse dicit: Qui habet (Luculentius, 153).

/f. 2/ versus a fide quod expugnabat ante defendere cepit: Servus Ihesu Christi. Et hic queri potest ... non in mortali scilice[t] postquam a mortuis resurrex[...] /f. 2v./ [Christus resurgens ex] mortuis iam non mori[tur, mors il]li ultra non domina[bitur] ... dicere quod fantasticum corpus abuerit et non verum vel magnum eum asserunt.// (Luculentius, 1).

45. SOLSONA, Arxiu Diocesà, Fragments de còdexs, núm. 121.

Datació: Segle XI.

Descripció: Fragment d'un foli de pergamí, retallat, que ara fa 345 x 220 mm i que conserva la columna interna i la meitat de l'externa amb el text retallat als peus. Només conserva 34 línies de les 38/39 originàries. El pautat fou fet per la cara de pèl i és quasi inapreciable. Disposició de les cares del pergamí: <. Lletra minúscula carolina en dues columnes de 130 mm d'amplada. Tinta marró. Pertanyia a un gran exemplar.

Procedència: Cobertes d'un volum de l'arxiu parroquial de Matamargó (Solsonès).

Contingut:

/r./ (...) dicitur filius et non Ioiade? (Sed sciendum est) quia per iustas interpretaciones aptare possumus. Nam Barachias in lingua nostra benedictus domini dicitur. Ioiada vero iusticia. Zacharias autem memoria domini... [...] ... [...]quoscies volui [...] et non potui cum [...] /v./ [...] de Egipto [...] ... Et hoc ita factum est (...) quia hec locutus est (...)// (Luculentius, 8; ed. MÜLLER, p. 132,84-135,169).

46. TARRAGONA, Arxiu Històric Arxidiocesà, ms. 18/2.

Datació: Segle XI.

Descripció: Un foli de pergamí mancat de les darreres línies i amb els marges retallats, que fa 325 x 285 mm. Ratllat a punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergamí: >. Lletra minúscula carolina disposada en dues columnes que ara conserven 33 línies de les 38/39 originàries, formant una caixa d'escriptura de 260 mm d'amplada. Tinta marró.

Procedència: Arxiu parroquial de Santa Perpètua de Gaià (Conca de Barberà); serví de cobertes al llibre de baptismes (1585-?).

Contingut:

/r./ quoniam ipsi consolabuntur. Melius est ire ad domum luctus quam ad domus gaudii... Superbia de angelis demones fecit humilitas vero de hominibus angelos. (Luculentius, 22; PL 72, 820A-B).

[*espai per a la rúbrica no escrita*] *In illo tempore:* Di(...). [Narrat superius textus] (...) A Natareth potest aliquid boni esse? Dicit ei Philippus: Veni et vide... [...] /v./ Restat ut tercias nupcias faciat in die iudicii ... Dominum ad miraculum provocasse iuxta quod dicit apostolus Paulus: Iudei signa (petunt) et greci sapientiam querunt// (Luculentius, 23; ed. MÜLLER, p. 287,1-289,77).

47. TARRAGONA, Arxiu Històric Arxidiocesà, ms. 18/3.

Datació: Segle XI, primera meitat.

Descripció: Un foli de pergamí, molt ratat i amb els marges retallats, que fa 335 x 250 mm. Pautat a punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergamí: <. Escripció en lletra minúscula carolina disposada en dues columnes de 23 línies, que formen una caixa d'escriptura de 295 x 205 mm. Tinta marró.

Procedència: De l'arxiu parroquial de La Guàrdia; serví de cobertes a un manual notarial 1265-1269.

Contingut:

/r./ adversus carnem et sanguinem. Sed magis vult ostendere quod ipsi persecutores diabolum abeant auctorem ... Os enim appellat /v./ principes et potestates Os mundi rectores tenebrarum... quia non est conluctatio nobis adversus carnem et sanguin// (Luculentius, 130; PL 72, 840B-841C).

48. TARRAGONA, Arxiu Històric Arxidiocesà, ms. 18/9.

Datació: Segle XI.

Descripció: Un foli de pergamí molt rosegat, mancat dels marges exterior i inferior, però que conserva part del marge superior i el marge interior corresponent al full bessó del bifoli original. Fa

405 x 335 mm. Pautat a punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergami: >. Lletre minúscula carolina disposada en dues columnes de 36 línies formant una caixa d'escriptura de 350 x 240 mm. Rúbriques i una inicial en vermell oxidat. Tinta marró.

Procedència: Arxiu parroquial de Vespella de Gaià (Tarragonès); serví de cobertes al llibre de la confraria del Roser 1610-1643.

Contingut:

/r./ Quod surrexit Dominus vere et apparuit Symon(...) Non enim sufficiebat illis... ait mundum esse ser(...) verbi misit Deus Iacob... pastorem ecclesie constitui(...) primo illi appareret (Luculentius, 53).
FERIA III. Leccio Actuum Apostolorum. (...) [Patriarcha Iacob] (...) [sin]gulis Beniamin (legitur dixit)se: Beniamin lupus r(apax, mane) comedet predam, vespere divi(dens) spolia... Credentes autem ex illis et carnaliter /v./ [...] ... Emendatum ergo vobis eum dimittam. Set illis invalescentibus lavit manus suas dicens// (Luculentius, 54).

49. TARRAGONA, Arxiu Històric Arxidiocesà, ms. 18/10.

Datació: Segle XIII.

Tipologia: Homiliari de l'ofici segons el costum de Vic.

Contingut: Un foli de pergami, que conserva els marges originals llevat del marge superior. Ara fa 460 x 340 mm. Pautat a punta seca per la cara de carn. Restes de punxat per al pautat en la part superior del marge extern. Disposició de les cares del pergami: <. Lletre gòtica disposada en dues columnes de 36 línies, formant una caixa d'escriptura de 365 x 250 mm. Inicial i rúbriques en vermell. Tinta marró.

Procedència: Cobertes d'un volum de l'arxiu parroquial del Pont d'Armentera (Alt Camp).

Contingut:

/r./ estum eius desiderium vulnus amoris portat in pectore ... Qui dicit ei: Mulier quid ploras. Quem queris? Interro /v./ gat [...] bris causa ut augeatur desiderium ... redemptor noster momentaneos in fletus nostros eterno consolabitur gaudio. Qui vivit et regnat... (Gregorius Magnus, *Homilia* 25; CCL, 141; PL 76, 1190-1195D-1193A, 1196C-D).

FERIA VI. Lectio sancti evangelii secundum Matheum. *In illo tempore. Undecim discipulis abierunt in Galileam in montem ubi dominus constituit illis Ihesus (et) videntes (eum adora)verunt, quidam autem dubitaverunt. Et cetera. (Mt, 28,16). Nota quia superius dixit evangelista Matheus ... Tu Domine qui corda ominum nosti hostende// (Luculentius, 61).*

50. TARRAGONA, Arxiu Històric Arxidiocesà, ms. 18/12.

Datació: Segle X-XI.

Descripció: Un foli de pergamí retallat de marges, que ara fa 350 x 250 mm. Pautat a punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergamí: >. Escripura amb lletra minúscula carolina en dues columnes de 23 línies, que formen una caixa d'escripura de 300 x 210 mm. Tinta marró.

Procedència: Cobertes d'un volum de l'arxiu parroquial de Rocallaura (Montesquiú) (Urgell).

Contingut:

/r./ funditas primo etenim statim sublimitas, latitudo fuit lignum ... semper omnem protegit et in p[ro]fun[dum] eet. Si autem quislib(...)
/v./ geniore sensu indagare satagerit intellegat hoc quod seq[ue]ntur
... Et ideo sine intermissione illi gratias agere debemus//
(Luculentius, 119; PL 72, 829B-830C).

51. TARRAGONA, Arxiu Històric Arxidiocesà, ms. 21/3.

Datació: Segle X ex.

Tipologia: Homiliari de l'ofici que s'iniciava amb l'Advent.

Descripció: Un bifoli de pergamí retallat de marges fins a afectar el cap i el peu del text així com la columna externa. Ara fa 300 x 490 mm d'amplada. No s'aprecia el pausat per a l'escripura. Disposició i plegat de les cares del pergamí: <l>. Lletra minúscula carolina disposada en dues columnes de les quals en conserva 29/30 línies. Tinta marró. El text de les cares de pèl està molt esborrat.

Procedència: Cobertes d'un volum de l'arxiu parroquial dels Omells de Na Gaia (Baix Urgell)

Contingut:

/f.1/ (dimittere) nisi [Deus pot]est. Quid dicit apostolus: Iohannes baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu sancto. Et de quo ... Non suum querens honorem set domini su[i. Hec] in Betania facta sunt Transiordanem, Bethania villula est// (Luculentius, 153*).

/f.1v./ [Dominus (noster) Ihesus Christus], (dilect]issimi fratres postquam salutifero adventu suo in mundum istum illustrare dig(natus est) intonans vocem celesti talem sicut (scriptum e)st ... et hoc a deo qui nec mentir(i nec mita)ri potest. Et eos quibus hoc (tribuet eternos) sine dubio facit. Et tamen pauci sunt//. (Ed. R. ÉTAIX, «Sermon inédit de saint Augustin sur la Circoncision dans un ancien manuscrit de Saragosse», *Revue des Études Augustiniennes*, 26 (1980), p. 73-74).

/f. 2/ laudans gloria Libani ... (Is 35 1-7). [LECTIO] III. Noli timere vermibus Iacob ... (Is 41, 14-20). LECTIO III. Ecce servus meus suscipiam

electus ... (Is 49,8-10). LECTIO [v]. Hec dicit Dominus: in tempore placito ... (Is 49,8-10). LECTIO (vi). Vere vos testes mei dicit Dominus ... (...) (Is 43,10-14).

f. 2v./ [...] epistola supermissa eo scit super [...] per legem et evangelium sicut dicimus [epithaphium] super sepulcrum. Epistola super in[...] sive super speculator. Epistola [...] super litteram Vel Dominum inimitatus est qui dicit: Non veni legem solvere set adimplere. Set queri potest cur apostolus Paulus Romani epistola scribere volu[it ...]// (Luculentius, 1*).

Bibliografia: J. JANINI, *Manuscriptos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, núm. 673.

52. TARRAGONA, Arxiu Històric Arxidiocesà, ms. 21/6.

Datació: Segle XI, primera meitat.

Descripció: Un foli de pergamí que conserva part dels marges originaris però mancat de les tres darreres línies del text. Ara fa 370 x 280 mm. No s'aprecia el payout. Disposició de les cares del pergamí: >. Lletre minúscula carolina amb arcaïsmes per poca perícia del copista. Lletre minúscula carolina en dues columnes, amb una caixa d'escriptura de 220/225 mm d'amplada. Inicials *I* i *M* ornada i ressegida amb mini oxidat. Rúbriques també en mini oxidat.

Procedència: Cobertes d'un volum de l'arxiu parroquial dels Omells de Na Gaia (Baix Urgell). És de característiques diferents del fragment ms. 21/9, procedent també dels Omells.

Contingut:

/r./ mitate corporea sequamur tamen eum intencionem amoris, ut cum eo sociati perfrui mereamur gaudia eterna beatitudinis (Luculentius, 76).

SECUNDUM MATHEUM. *In illo tempore: Novissime recumbentibus undecim(sic) apparuit illis Ihesus et reprobavit incredulitate illorum et duriciam cordis quia his qui viderant eum surrexisse non crediderant.* (Mc 16,14). Marchus interpretatur excelsum mandatum, bene enim congruit istam interpretatio ... Rubro mari fretibus ita Lucas, Marchus [...] /v./ est laudavitque eum optimum furtum fecisset ... et mitam manum meam in loco clavorum non credam. Quod nutu Dei ac// (Luculentius, 77).

Bibliografia: J. JANINI, *Manuscriptos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, núm. 673.

53. TARRAGONA, Arxiu Històric Arxidiocesà, ms. 21/9.

Datació: Segle X ex.

Descripció: Dos fulls de pergamí amb els marges retallats fins a afectar el text. Ambdós fan 330 x 245 mm. Pautat a punta seca per la

cara de pèl. Disposició de les cares del pergami: < i <. Lletre minúscula carolina disposada en dues columnes que formen una caixa d'escriptura de 225 mm d'amplada. Inicial *I* i rúbriques en mini oxidat. Tinta marró.

Procedència: Cobertes d'un volum de l'arxiu parroquial dels Omells de Na Gaia (Baix Urgell).

Contingut:

/f.1/ virgo servaret. Ad hunc ait beatus Iohannes aliut iudicium persone sue subiungit dicens: Qui et retribuit in cena super pectus eius ... quod non moretur. Statim subiecit: Et non [...] /f.1v./ vero quem non moveat adquerendum ... Si iusticiam liberatoris nostri m(inus eum) diligentis a quo plus diligitu(r)// (Luculentius, 10).

/f. 2/ Sancti omnes sunt filii adobtivi [Quodquod] autem receperunt eum dedit... /f. 2v./... Dominus pars ereditatis meę et calicis meis(sic), tu es qui restitues hereditatem meam mihi. (Luculentius, 15; ed. MÜLLER, p. 218,56-221,127).

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM LUCAM. *In illo tempore: Erant Iosef et Maria mater Ihesum mirantes super his que dicebantur de illo. Et reliqua (Lc 2, 33). Mirantes erant Iosep(sic) et Maria mater eius super his que dicebantur de illo, scilicet illud quod dixerat angelus... ... in libro regum quod (Anna) mulier ab Eli sacerdote hymmo (Sa)muel sanctus (...)// (Luculentius, 16; ed. MÜLLER, p. 229,1-24).*

Bibliografia: J. JANINI, J. *Manuscriptos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, núm. 673.

54. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, VIII/6.

Datació: Segle XII.

Descripció: Tres fulls de pergami. Els dos primers formen un bifoli amb el marges inferiors retallats, mentre que al tercer full té el marge superior rosegat. Fan 333 x 260 mm. En els marges originals s'hi veu el punxat per al ratllat. Pautat a punta seca per la cara de pèl. Disposició i plegat de les cares del pergami: <³> i <. Escripció en lletra gòtica conformant dues columnes de 27/28 línies i una caixa d'escriptura de 225 x 260 mm aproximadament. Inicials i rúbriques en vermell. Dues grans caplletres *F*. Majúscules ressaltades amb vermelló. Tinta negra.

Procedència: Cobertes d'un volum de l'arxiu parroquial de Sant Esteve de Múnter (Osona).

Contingut:

/f.1/ Deposuit potentes de sede et exaltavit humiles ... sed in futura speratur quando auditu /f.1v./ ri erunt sancti: Venite benedicti Patris mei percipite regnum quod paratum est ab origine mundi (Luculentius, 92).

DOMINICA VI. Ad Romanos. *Fratres: Quicumque baptizati sumus in christo Ihesu in morte eius baptizati sumus* (Rm 6,3). Totum enim bap-tismum suum immo et omnium fidelium ... ita et nos in novitate vite ambulare est cotidie in no// (Luculentius, 97).

/f. 2/ Et ideo conversis ad fidem dicit apostotus: Exhibete membra vestra servire iusticie ... vel quia servii peccati /f. 2v./ fuerant, vel qui hunc fructum carruerant ... sed percutiebat pectus suum dicens: Deus propicius esto mihi peccatori (Luculentius, 99).

DOMINICA VIII. Ad Romanos. *Fratres: Debitores sumus non carnis ut secundum carnem vivoamus* (Rm 8,12). Hostendere vult apostolus Paulus neminem esse absque dubito licet et dicat ... qui eam tantummodo carnaliter non spiritualiter in// (Luculentius, 101).

/f. 3/ enumerat dicens: Fructus autem Spiritus est caritas, gaudium, pax, paciencia ... apostolos significat sicut ubi dicitur /f. 3v./ fundamenta eius in montibus sanctis ... Qui ab apostolo lapis nominatur, ad quem accedentes lapidem vivum. Ligna fenum, stipula minima sunt peccati, sicut per fen/ (Luculentius, 138).

Bibliografia: J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, núm. 882 (només el bifoli).

55. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, VIII/ 23.

Datació: Segle x ex.

Tipologia: Homiliari de l'ofici de tipus monacal.

Descripció: Un foli amb els marges retallats fins a afectar un xic lateralment el text. Ara fa 280 x 115 mm. Pautat a punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergami: <. Llettra minúscula carolina a línia tirada amb 31 línies. Caixa d'escriptura de 261 x 150 mm. Notació musical catalana arcaica, afegida en l'espai interlineal. Inicial, rúbriques i majúscules resseguides en mini rovellat.

Procedència: Cobertes d'un volum de l'arxiu parroquial de Sant Feliu de Rodors (Moianès).

Contingut:

/r./ firo pulciores. HETH. Denigrata est super carbones faci() sunt. LECTIO V ... LECTIO VI ... LECTIO VII ... LECTIO VIII ... discooperuit peccata tua (Lam 4,7-22). FINIT LAMENTACIO.

IN(CIPIT) ORACIO IHEREMIE PROPHETE C. L. [Recordare] Domine quid hacciderit nobis ... domus nostra ad extrane[neos] /v./ Pupilli facti sumus absque patre ... repulisti nos (...) veementer (Lam 5,1-22).

(IN) DIEM SANCTUM PASCE. Epistole beati Pauli ad (Cor)inthios. Fratres: *Expurgate vetus fermentum* (1Cor 5,7). Chorintii sunt achei (...) acceperunt (...)tis a Paulo apostolo sed non persisterunt ... vel tres filios Noe, sive fidem sancte Trinitatis// (Luculentius, 50).

Bibliografia: J. JANINI, «La colección de fragmentos litúrgicos de Vic. Inventario», *Analecta Sacra Tarraconensia*, 48 (1977), p. 19; J. JANINI, *Manuscriptos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, núm. 882; J. GARRIGOSA I MASSANA, *Els manuscrits musicals a Catalunya fins al segle XIII*, Lleida, 2003, núm. 464, i p. 327.

56. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, IX/1.

Datació: Segle x.

Tipologia: Homiliari amb només homilies sobre els evangelis.

Descripció: Fragment de la meitat superior d'un foli de pergami, que conserva una columna i part de l'altra. Ara fa 195 mm. d'ample per 150 mm de llarg. Pautat a punta seca per la cara de carn. Disposició de les cares del pergami: >. Escripura en lletra minúscula carolina en dues columnes, les quals només es conserven una columna i part de l'altra, cadascuna amb 12 línies de text. Inicial N en vermelló i mini oxidat. Tinta marró. El revers del full està molt esborrat.

Procedència: Desconeguda.

Contingut:

/r./ (...)o ait: Homo quidam erat (dives. Et eco)ntra de Lazaro. (Et erat quidam mendicus) nomine Lazarus ... [...] [segona columna] ... Noli me tangere [...]reccionem sue (...) [...] /v./eris nondum [...] eo quod [...] surre[...] iam [...] qui dicebat [...] deo, sed semedipsum [...] servi accipiens [...]. Ascen(do)//. (Luculentius, 59).

[...] in montem ubi constituit illis Ihesus et videntes eum adoraverunt; quidam autem dubitaverunt (Mc 28,16-17). Et reliqua. N[ota] quia superius dixit evangelista Math(eus): Tunc habuit unus de duodecim ... laqueo se supendit. Hęc quando [...]// (Luculentius, 61).

Bibliografia: J. JANINI, *Manuscriptos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, núm. 883.

57. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, IX/4.

Datació: Segle XII.

Descripció: Meitat superior d'un foli de pergami, que ara fa 230 mm de llarg per 285 mm d'ample. Pautat a punta seca per la cara de carn. Disposició de les cares del pergami: >. Escripura en lletra minúscula carolina a dues columnes que conserven 28 línies de text. Caixa de 200 mm d'ample. Inicial i rúbrica en vermelló. Punts de vermelló per a ressaltar les majúscules. Tinta marró.

Procedència: Cobertes d'un volum de l'arxiu parroquial de Sant Genís d'Orís (Osona).

Contingut:

/r./ dilexi Domine, vivifica me. (Luculentius, 84).

SECUNDUM LUCHAM. *In illo tempore dixit Ihesus discipulis suis: Homo quidam erat dives et induebatur purpura et abisso et epulebatur quotidie et cetera* (Lc 16,19). Narrat superius textus evangelii qualiter Dominus scribas et phariseos ... [...] /v./ a nemine videri posset... [...] ... Iudeorum populum dives erat indutus purpura et bisso et epulabatur quotidie (...) danas scilicet//. (Luculentius, 85).

Bibliografia: J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, núm. 883.

58. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments IX/6.

Datació: Segle XI.

Descripció: Dos fragments de pergamí corresponents a la meitat inferior de dos folis, que ara fan 200 mm de llarg per 335 mm d'ample. Marges originals on s'aprecia el punxat per al pautat. Disposició de les cares del pergamí: >, i <. Escripura en lletra minúscula carolina en dues columnes, que conserven cadascuna 12 línies de text. Caixa d'escripura de 240 mm d'ample. Rúbriques i inicials en vermelló. Tinta marró.

Procedència: Arxiu parroquial de Seva (Osona).

Contingut:

/f. 1/ rudiunt ex offitio predicationis sibi victum et vestimentum adquirunt... [...] ante tribunal iudicis ut referat /f.1v./ [...] celestis que nec oculus (...) auris audivit... [...] ... et maxime suorum fidem negavit et in fide deterior. (Luculentius, 117; PLS, IV, 1419, lin. 33-1420).

LECCIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM MATHEUM. *In illo tempore. Dixit dominus Ihesus discipulis suis: Nemo potest* (Mt 6,24) /f. 2/ (...)ti abent divitias et distribuunt ut Domini... [...] ... ne solliciti sitis anime vestre quid manducetis neque /f. 2v./ [...] qua pigri esse non debemus quia ea que Spiritus sanctus... [...] ... ad homines cum dicit: Respicite volatilia celi quoniam non serunt// (Luculentius, 118; PL, 72,803A-804A i 804B-805A).

Bibliografia: J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, núm. 833.

59. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, IX/7.

Datació: Segle XII.

Descripció: Vuit folis de pergamí, formats per quatre bifolis de les mateixes característiques, escrits per la mateixa mà, però de procedències diverses. Fan 350 x 225 mm i 275 x 220 mm, perquè els darrers quatre fulls tenen el marge superior retallat fins a afectar el text. Pautats a punta seca per la cara de carn. Disposició i plegat de les cares del pergamí: >|<; >|<; ><|<. Escripura en lletra minúscula

carolina a línia tirada amb 29 línies per plana, formant una caixa d'escriptura de 255 x 140 mm. Majúscules i dues grans caplletres *I*, ornades amb motius vegetals, resseguides amb vermelló. Rúbriques. Tinta marró.

Procedència: Arxius parroquials d'Espinelves (Osona), La Mora (Vallès Oriental): *Baptismes i Òbits*, 1589, i de l'Arxiu Municipal de Vic.

Contingut:

/f. 1/ tum est. Mutuabitur peccator, et non solvet. Continuum dicitur assiduam... /f.1v./ suscipiunt pauperes... Set omnipotens Deus ad(...) virtute singulis ut alterum, alterum incognita non// (Luculentius, 78).

/f. 2/ hec omnia oper[...]us hidem Spiritus. Dividens sing[...] proud vult [...] et secundum vult.

[LECTIO SANCTI EVAN]GELII SECUNDUM IOH[ANEM]. *In illo tempore [...]pulis suis [...] quis diligit me sermonem meum [...] et pater meus diligit eum et ad eum veniemus et mansionem apud eum fatiemus. Et cetera (Jo 14,23). Eadem nocte qua traditus est Dei Filius, multa discipulis docuit... Si quis /f. 2v./ diligit me sermonem meum servabit... Nescitis quia templum//. (Luculentius, 81).*

/f. 3/ visus est Iacobo. Iacobum Alphei dicit qui frater Domini dictus est cognomento iustus... vicit ecclesie /f. 3v./ Ad dixit... Id est quod a Christo vocatus quod apostolus effectus est inter discipulos adgregatus//. (Luculentius, 107).

/f. 4/ Moyses. Quantum excelsiorem Novum Testamentum a Lege que absconditum Christum in se retinebat... litere fuerunt ministri /f. 4v./ non spiritus... Si quis hoc autem illud fecerit morte moriatur. Spiritus vivificat cum dicit: Nolo mortem pecca//. (Luculentius, 111).

/f. 5/ () usque ad ingressiorem filiorum Israel in Egiptum cccv anni numerantur... (...) /f. 5v./ [...] ... de qua idem apostolus alibi dicit. Heredes quidem dei coheredes autem Christi. (Luculentius, 113).

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM LUCHAM. *In illo tempore dixit Ihesus discipulis suis. Beati oculi qui vident que vos videtis. Et cetera (Lc 10,2). Oculos hoc in loco quod Dominus beatificat non corporales sed spirituales intelligendi sunt... (...) qui eum non viderunt /f. 6/ [...] propheta cum dicebat: Hostende nobis Domine... (...) /f. 6v./ [...] et Paulus: Multipharie multisque modis... Ex toto corde tota anima et ex omnibus viribus tuis. Ille autem//. (Luculentius, 114).*

/f. 7/ ad ima premit, Spiritus ad suma trahit. Quod si in Spiritu di[...]ni non estis sub lege... pullulant, et redundant /f. 7v./ [...] corpus suum peccat... (...) /f. 8/ [...] comessionis... Ira est /f. 8v./ [...] fratrem et fratrem... Longum erant omnia singulariter// (Luculentius, 115).

Bibliografia: J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, núm. 883.

60. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, IX/9.

Datació: Segle XII.

Tipologia: Homiliari de l'ofici segons el costum de Vic.

Descripció: Un foli de pergamí, amb restes dels marges originals. Té un forat al centre i esquinçat l'angle inferior extern. Fa 370 x 260 mm. Pautat amb punta seca per la cara de carn. Disposició de les cares del pergamí: >. Escripura en lletra minúscula carolina a ratlla tirada. Caixa de 290 x 195 mm amb 33 línies. Inicial i rúbriques resseguides amb mini rovellat. El revers del full es quasi il·legible pel fregadís de la reutilització. Tinta marró.

Procedència: Arxiu parroquial de Sant Boi de Lluçanès (Osona).

Contingut:

/r./ cum Christo. Id est si mortui sumus peccato vivamus cum Christo... In Christo Ihesu id est in omnibus virtutibus que Christus est. (Luculentius, 97).

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM MATHEUM. *In illo tempore. Dixit Ihesus discipulis suis: Amen dico vobis quia nisi abundaverit iusticia vestra plusquam scribas et fariseos non intrabitis in regnum celorum* (Mt 5,20).

LECTIO. Dei etenim Filius in hunc mundum veniens non venit solvere legem sed adimplere... intelligere vel fidem tantum, sed celestem beatitudi[...] /v./ patriam nullus iusticiam scribas et phariseos... [...] ... tamen sicus expiari. Qui aut do// (Luculentius, 98).

Bibliografia: J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, núm. 883.

61. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, IX/11.

Datació: Segle XII.

Descripció: Un foli de pergamí, reconstituït, mancat de la meitat inferior de la columna externa del text. Fa 333 x 260 mm i conserva els marges quasi originals. No s'aprecia el pautat. Disposició de les cares del pergamí: >. Escripura en lletra minúscula carolina en dues columnes de 29 línies, i caixa d'escripura de 255 x 205 mm. Inicials amb motius vegetals acolorides amb vermelló. Rúbriques. Majúscules resseguides amb vermelló. Tinta negra.

Procedència: Arxiu parroquial de Sant Esteve de Múnter (Osona).

Contingut:

/r./ Sine qua virtutes vicia reputantur. Et hoc est quod dicit per prophetam... implesti quicquid patet quicquid latet in divinis scripturis. (Luculentius, 26; PL 72, 825A–826A).

IN PURIFICATIONE SANCTE MARIE. *Et postquam impleti sunt dies purgacionis Marie secundum legem Moisi* (Lc 2,22). Dixerat Moises: mulier si suscepto (Luculentius, 14). REQUIRE RETRO IN OCTABAS NATALE DOMINI VEL IN CIRCUMCISIO DOMINI IN EVANGELIO QUA INCIPIT: *Postquam impleti sunt dies octo* (Lc 2,22).

DOMINICA IIII POST EPIPHANIA. EPISTOLA AD THESALONICENSES. Colosenses sicut Laudisenses sunt Asiani. Hii accepto verbo veritatis firmiter steterunt in fides... qualiter Christum induant d[icens]. *Fratres: Induite vos sicut dei ele[cti], viscera misericordie*. Nota q[ui]a aliis dis[cipulis] dicit... [...] /v./ pacienciam dinoscitur. Subportantes invicem... [...] ecclesiam quamquam in partes [divisa] sit in membris fidelium, tamen collecta / /. (Luculentius, 28; PL 72, 847A-848D).

Bibliografia: J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, núm. 883.

62. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, IX/13.

Datació: Segle XII.

Tipologia: Leccionari de l'ofici.

Descripció: Full de pergami de 370 x 285 mm amb els marges originals retallats. Pautat a punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergami: <. Escriptura en lletra minúscula carolina en dues columnes de 29 línies formant caixa de 295 x 235 mm. Inicial en colors verd, vermell. Rúbriques. Tinta negra.

Procedència: Cobertes d'un manual de l'arxiu notarial de Vic; *Llibre 11 de Miquel Soler... notari. Manual 61*.

Contingut:

/r./ phu(...) quasi species simil(...) ambulantes sed ad locum ad quem ire declinabant (Ez, 10,1- 11a).

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM MATHEUM. *In illo tempore: Abeuntes pharisei consilium inierunt ut caperent Ihesum in sermone*. Et reliqua (Mt, 22,15). Nuper sub Cesare Augusto Iudea sub discriptione posita fuerat... herodiani dicentes: Contradicit Cesari, quia ius /v./ Cesaris dare prohibet... Cognita autem Ihesus nequicia eorum dixit: *Quid me temptatis ypocrite?* // (Luculentius, 135).

Bibliografia: J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, núm. 883.

63. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, IX/14.

Datació: Segle XII.

Tipologia: Leccionari de l'ofici.

Descripció: Un bifoli de pergami amb els marges retallats fins a afectar el text. El segon full està a més molt rosegat. Fa 275 x 310 mm.

Pautat amb punta seca per la cara de carn. Disposició i plegat de les cares del pergami: >|<. Escripura en lletra minúscula carolina en dues columnes de 21 línies. Caixa d'escripura de 290 x 215 mm. Caplletra *H* en groc i vermell ornada amb motius vegetals. Rúbriques. Tinta negra.

Procedència: Voltants d'Igualada.

Contingut:

/f. 1/ dominus supplantat iudicium aut omnipotens subvertit quod iustum est... (...) me lanceis suis, convul /f.1v./ rabis lumbos meos (...)... equitatem proponat contra me, ut perveniat ad victoria iudicium meum (Jb 8, 3-7: 9,1-8...).

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM LUCHAM. *In illo tempore: Dum Ihesus [...] Iherusalem transiebat per mediam Samariam et Galileam. Et cum ingrederetur quoddam castellum, occurrent ei decem viri leprosi. Et reliqua (Lc 17,11). HOMELIA. Hoc in loco non dicit evangelista nomen castelli in quo Dei Filius ingressus fuisset... decem viros leprosos aut specialiter hereticos// (Luculentius, 116).*

/f. 2/ venter est [...] ipsorum qui [...] servire non potuerit: Ubi est thesaurus tuus ibi est cor tuum. Ideo dico vobis... sicut dicit Paulus: Qui non vult /f.2v./ operari non manducet[...] ... dedit utique et minora prestabit. Si inquit volatilia celi quorum anima cum co[...] moritur, Deus sic pascit, quanto magis// (Luculentius, 118; PL 72, 803-805).

Bibliografia: J. JANINI, *Manuscriptos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, núm. 883.

64. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, IX/15.

Datació: Segle XI ex.

Descripció: Bifoli de pergami, corresponent al més intern d'un quadern. Té retallat el marge extern del primer foli, i ara fa 345 x 250 mm. Ratllat a punta seca per la cara de pèl. Disposició i plegat de les cares del pergami: <|>. Lletra minúscula carolina en dues columnes de 24 línies, formant una caixa d'escripura de 280 x 190 mm. Inicial i rúbriques en mini oxidat. Tinta marró.

Procedència: Arxiu parroquial de Sant Esteve de Granollers de la Plana (Osona).

Contingut:

/f. 1/ mundicia et notandum quod ubicumque inter vicia carnis posuit apostolus fornicationem... qui nec nominare nec audire [...] /f.1v./ [...] ac si dicat: Quia filii... ut sermo eius /f. 2/ elonget a nobis... perdes omnes qui locuntur mendacium (Luculentius, 40) + Dicamus ergo veritatem et non menciamus et veraciter dicere possimus cum Paulo apostolo: Deus et pater Domini nostri Ihesu Christi scit quod non mencior.

SECUNDUM LUCHAM. *In illo tempore: Erat Ihesus eiciens demonium et illud erat mutum. Et cetera* (Lc 11,14). Demoniacus iste apud alium evangelistam Matheum videlicet non solum mutus sed et cecus fuisse describitur curatisque a domino mirabiliter dicitur... et laudem sui nominis apperuit /f. 2v./ (...) disputatha Deum sequebatur// (Luculentius, 41).

Bibliografia: J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, núm. 883.

65. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, IX/16.

Datació: Segle *x med.* Escriptori de la catedral de Vic

Descripció: Dos fragments de pergamí escrits per la mateixa mà, però de procedències diferents. Un conserva part de la columna exterior d'un foli i ara fa 380 x 222 mm. L'altre conserva, en mig full sense marges, una columna i mitja de text, i fa 190 mm de llarg per 235 mm d'ample. Ratllat a punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergamí: > i >. Escripura minúscula carolina a dues columnes, que originalment tenien més de 38 línies, amb una amplada per columna de 140 mm. Inicial i rúbriques en mini oxidat.

Procedència: Dels arxius parroquials de Sant Miquel de Cererols (prop de Tavertet, Osona): *Capítols i Testaments* (f. 1), i de Sant Pere de Torelló (f. 2).

Contingut:

/f. 1/ *pacis iurantem habeatis sicut alibi dicit: Pacem... hec autem omnia operatur unus atque Spiritus dividens singulis prout vult.* (Luculentius, 148).

LECTIO SECUNDUM LUCHAM. *In illo tempore. Dixit Ihesus discipulis suis: Erunt signa in sole et luna et stellis et in terris presure gentium pre confusione sonitus maris et fluctuum. Et cetera* (Lc 21, 25). Narrat superius textus evangelium(*sic*) quod quibusdam dicentibus de templo quia lapidibus bonis et donis ornatum esset ... Erunt signa in sole et luna [...]lis, hoc loco non dicit evangelista que signa [...] /f.1v./ et Patris et sanctorum angelorum ... et tunc revelavitur ille inicus ho[...] peccator, filius perditionis qui elev// (Luculentius, 149; ed. LEMARIÉ, p. 335,1-336,47).

/f. 2/ (...) respondit: Helias iam venit et non cognoverunt eum ... [...] /f. 2v./ [...] peccata non dimittebat ... [...]... O altitudo divitiarum sapientiê et scientie Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius// (Luculentius, 153).

Bibliografia: J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, núm. 883; M. S. GROS I PUJOL, «Cinc fragments de manuscrits

de l'escriptori de la catedral de Vic», *Ausa*, 19 (2000), p. 62-63 amb reproducció fotogràfica.

66. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, IX/22.

Datació: Segle XIII.

Tipologia: Homiliari de l'ofici segons el costum de Vic.

Descripció: Dos fragments de pergamí corresponents a dos folis diferents. L'un pertany al cap de la columna exterior d'un foli, i fa 255 x 145 mm; l'altre és la meitat inferior d'un foli, amb marges originals, i fa 230 mm de llarg per 350 mm d'ample. Pautat a punta seca per la cara de carn. Disposició de les cares del pergamí: < i <. Lletre gòtica en dues columnes. El primer fragment conserva 19 línies de text, i el segon 18 línies, formant una caixa d'escriptura de 260 mm d'ample. Caplletres en blau i vermell. Rúbriques. El revers del primer full està molt esborrat.

Procedència: Arxiu parroquial de Sant Martí de Merlès (Berguedà).

Contingut:

/f. 1/ DOMINICA III POST OCTABAS PASCHE. Leccio sancti evangelii secundum Iohanem. *In illo tempore dixit Ihesus discipulis duis: Vado ad eum qui me misit et nemo inquit ex vobis interrogat me quo vadis* (Jo 16,5). Et reliqua. HOMELIA BEATI AUGUSTINI EPISCOPI DE EADEM LECTIONE. Dominus noster Ihesus Christus significavit sic se iturum... [...] /f. 1v./ [...] ... non potestis capere Spiritum sanctum quam// (Augustinus, *Tract. In Iohannem*, 94; CCL 36, p. 563,3-32; PL 35, 1869, amb encapçalament propi).

/f. 2/ Fratres: *Non cessamus pro vobis orantes et postulantes* (Col. 1,9). Audierat enim beatus Paulus Colosensium fidem et dilectionem [...] /f. 2v./ [...] Ut probetis que sit voluntas dei bona et bene placens et perfecta. Denuo qual// (Luculentius, 136; PL 72, 845).

/f. 2v./ (...) tunc videbant. Quia iturus erat ad Patrem, et eum deinceps mortalem visuri non erant ... [...] ... ut possint commodius si dominus voluerit explanari (Augustinus, *Tract. In Iohannem*, 101; CCL, 36, p. 594,15-34; PL 35, 1895-1896).

67. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, IX/25.

Datació: Segle XII.

Descripció: Un foli i un fragment de full, de pergamí, que originàriament formaven el bifoli interior d'un quadern. Amb els marges retallats, i amb la pèrdua de la part superior externa del primer full, ara fan respectivament 340 x 210 mm i 340 x 250 mm.

Pautat a punta seca per la cara de pèl. Disposició i plegat de les cares del pergami: <|>. Lletre gòtica minúscula en dues columnes de 28-30 línies formant caixa de 280/295 x 215 mm. Inicial ornada amb vermell. Majúscules resseguides amb vermelló. Rúbriques. Tinta marró.

Procedència: Arxiu parroquial de Sant Julià de Vilatorça (Osona).

Contingut:

/f. 1/ (...)ntur in terris tam [...]lestibus habitant dicentes [cu]m apostolo: Vestra conversatio [in] celis est (Luculentius, 68).

SECUNDUM IOHANEM. [In] illo tempore dixit Ihesus discipulis [su]is: Modicum et iam non [vi]debitis me, et iterum modicum videbitis me quia vado ad Patrem (Jo 16,16). [Ead]em nocte qua Dei Filius ultimum [con]vivium cum discipulis celebravit, multa que sibi vel illis futura erant ... [...] ... Discipuli adhuc illo tempore (...)chapaces ad intellegendum /f. 1v./ [...] ... insaniam et finem illorum sine honor[...] /f. 2/ Unde et nos voluerit in sancta ecclesia ... absterget Deus omnem lacrimam ab oculis eorum et ibunt sancti de virtute in virtutem (Luculentius, 69).

EPISTOLE BEATI IACOBI APOSTOLI. *Karissimi: Omnem datum optimum et omnem donum perfectum desursum est* (Jm 1,17). Superius hostedit beatus Iacobus vitia carnis quibus temptamur ... illi descendet sicut in presenti (...)ne /f. 2v./ Ecce quomodo computati sunt inter filios dei ... Videmus nunc per speculum in e(nig)mata tunc autem facie ad faciem// (Luculentius, 70).

68. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, IX/26.

Datació: Segle XIII.

Tipologia: Homiliari amb només homilies sobre evangelis.

Descripció: Dos retalls d'un full de pergami corresponents a part d'una mateixa columna externa d'un foli. Ajuntats fan 210 x 145 mm. Pautat amb ploma per la cara de carn. Disposició de les cares del pergami: >. Lletre gòtica en dues columnes, una de les quals conserva 22 línies de text d'una columna. Inicials vermelles ornades amb filigrana incipient. Rúbriques.

Procedència: Arxiu parroquial de Sant Julià de Vilatorça (Osona). No té res a veure amb el fragment IX/25.

Contingut:

/r./ bus in mari significat enim illis qui pro Christi nomine laborant, apparet, et cum [...]s conversatur juxta quod ipse dicit: Et inhabitabo et inambulabo in illi, et ero illorum Deus (Luculentius, 61; ed. LEMARIÉ, p. 308,64-66).

LECTIO SECUNDUM IOANNEM. *In illo tempore: Una sabbati Maria Magdalene venit mane cum adhuc tenebre essent ad monumentum et vidit lapidem sublatum a monumento. Et cetera (Jo 20,1). HOMELIA. Una sabba[ti dicit] diem dominicum in [q]ua Dei Filius a mortuis (re)surrexit (...) vespere [...] /v./ [...] Filium ascendentem in celum ... dixerunt: Tu [...]ne qui corda omnium nosti [...] et apostolum de q// (Luculentius, 63).*

69. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, IX/27.

Datació: Segle x, c. 925-950. Escriptori de la catedral de Vic.

Descripció: Dos fulls de pergamí, foradats i amb els marges retallats fins a afectar el text. Ara fan respectivament 290 x 380 mm i 230 x 335 mm. Pautat a punta seca per la cara de pèl, fins a lacerar el pergamí en el segon foli. Disposició de les cares del pergamí: > i <. Lletre minúscula carolina en dues columnes de 47 línies, formant una caixa de 235 x 335 mm. Dues grans caplletres inicials *I* amb entrellaçats, motius vegetals i zoomòrfics, i lleugerament acolorides amb mini oxidat. L'anvers del primer full està ennegrit i raspat. Tinta marró.

Procedència: Arxiu parroquial de Santa Maria d'Oló (Moianès).

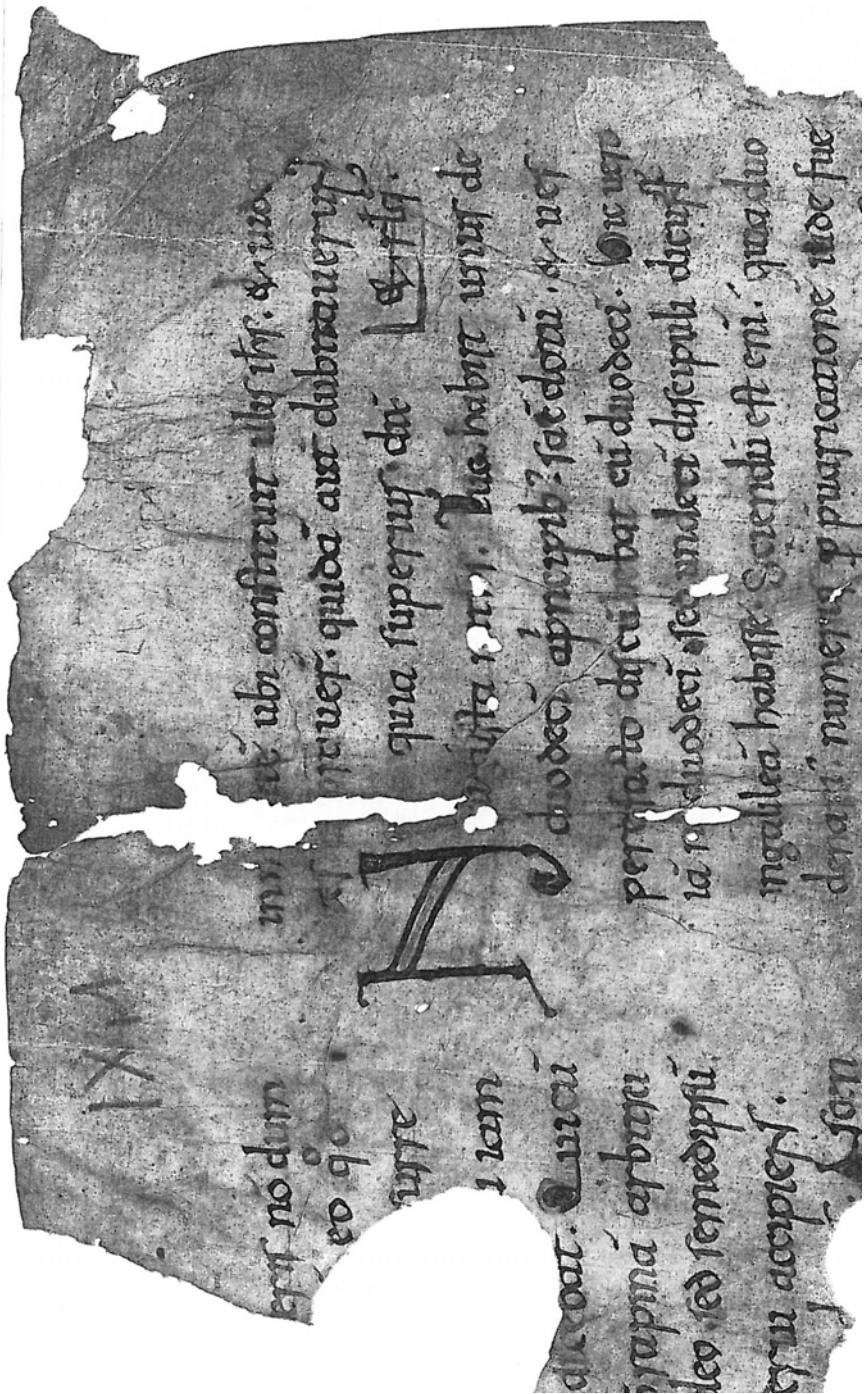
Contingut:

/f. 1/ salvator hominum presevis futurorum nutu gubernantur omnia et tempora ... (...) /f.1v./ [...] autem Dominus omnem gratiam abundare facere vobis et in omnibus semper... Quaecumque ergo dixerint vobis servate et facite; secundum operationem illorum nolite facere (Luculentius, 109).

SECUNDUM IOHANNEM. *In illo tempore. Dixit Ihesus discipulis suis: Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. Et cetera (Jo 11,24). Superius namque loquitur sanctum evangelium (quod tu)rba multa que convenerat ... gentiles volebant eum videre quod non [...]sdem Dominus /f. 2/ qua morte esse glorificatur dominum... [...] benedicti Patris mei precipite regnum quod [...]tum est ab origine mundi. (Luculentius, 110).*

[SANCTI MICAEL]. *In diebus illis signific[avit Deus] que oportet fieri ci[to] (Ap 1, 1-5). Apocalipsis grece [latine] revelacio vel manifesta[tio dicitur] quot rectissime congr[ruit] ... Tu es Petrus et super /f. 2v./ [...]tur eis. Et non solum illis... [...] ... quod scriptum est: Et nomen meum// (Luculentius, 125).*

Bibliografia: M. S. GROS I PUJOL, *La Biblioteca Episcopal de Vic*, Vic, 2006, p. 27, núm. 12, amb reproducció fotogràfica.

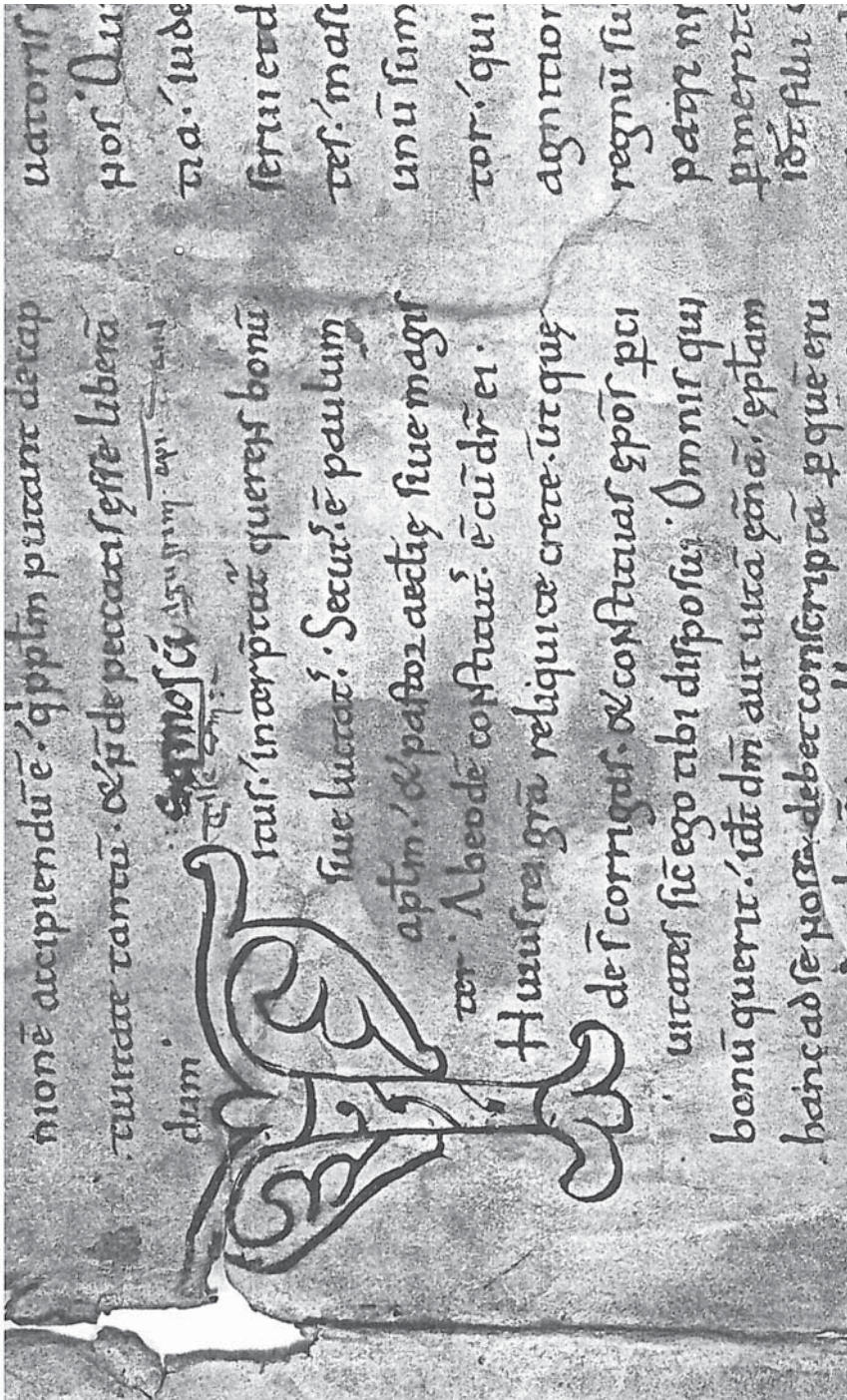

Fragment 61: Vic, Arxiu Episcopal.

sic alibi ait. Hec autem omnia opprobria
 unumque eorum. Hec quidem singulis per unum
 Luce Scdai
 Gallogre. Locham.
 Hec Iherus ductus sunt. Erunt signa
 in sole & luna & stellis & in terra preterit
 gentium per confusione sonitum: maris & fluc
 tuum. 7 cetera.

Hec autem superius: tertius evangelium quod quibus da
 dictis: de templo quod lapidibus: bonis &
 donis ornatum est. dixit illis Iherus. Hec que
 iudorum venia dicitur in quibus: non relinquitur
 lapis super lapidem que non destruantur.

Mirab.

Fragment 74: Vic, Arxiu Episcopal.

Et illo tēpore. Scdm lxxā.
 Pos quā consummata sunt
 dies octo ut circū eideret puer
 uocatu est nomē ei. ih̄s. f. lxxā.
Tertius & religio circū cisionis
 deo iubente abeato abraham. patri
 archa. sumpsit eōrdum. Quicū inppu
 cio postus placuisse deo. signū accepit.

nu ut
 potuisse.
 suo parente
 debuerit
 fecerunt.
 homine.
 lxxā scilicet
 a bono &

R. S. habentes
 nes scdm gram. q
 est nob differen
 ba hui. lectionis
 mi srt. firmat re
 debetur. quia p hec uerba b
 epti paulus. mentes audire
 inluminauit. **O**bia uero p
 nya. ut & uia mentes ei. p d
 ei qui doctrina nūc audier
 . In lumine uis illu
 te. & nos monente. hec ut d
 lectio morale insinuat discipulo
 agere debemus. insinuat. & e
 tate superi. docuit. Sic in pae
 doamus. **Q**d fidelis diuersa
 accipit a deo. & nūc monet. **U**
 quisq. in domo qd accepit labori

broſ ſcī euanglii erudita
 ſeptem dona ſpū ſcī inbuta
 De calogum legis implendo
 duodecim ap̄torū doctrinā
 conſequendo puenit ad ec
 togenariū idē reſurrectio
 quando mortale hoc in
 ducitur in immortalitate. Et
 una cū uiro ſuo dñō ihu xpō
 p̄fruetur illā beatitudinē
 quam nec oculus uidit
 nec auris audiuit. Que n̄
 dicebat de templo ieru
 niſ & obſecrationibus nocte
 ac die. Non quod ipſa pro
 neceſſitate corporis nō diſ
 ceret de templo manducā

Fragment 95: Vilafranca del Penedès, Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès, Comunitat de Preveres de Vilafranca.

70. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, IX/28.

Datació: Segle XI.

Descripció: Un foli de pergamí, retallat de marges fins a eliminar les dues primeres línies del text, i les darreres lletres de la columna externa. Ara fa 340 x 250 mm. No s'hi aprecia el pauta. Disposició de les cares del pergamí: >. Escripció en lletra minúscula carolina a dues columnes que ara conserven 30 línies de les 32 originàries. Tinta marró.

Procedència: Sembla que prové el mateix manuscrit que el fragment XIII/10.

Contingut:

/r./ (...) cogitare aliqui a nobis quasi ex nobis set sufficiencia nostra ex deo est ... [...] ... ante secular(...)bus suis verbum su /v./ (...) ideo consecrati. De quibus psalmista: In [omn]em terram exivit sonus eorum ... Audi israel: Dominus Deus tuus, Deus unus est. [Non fa]cietis vobis deos aureos neque argenteos, et illut// (Luculentius, 111).

71. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, IX/34.

Datació: Segle XII.

Descripció: Fragment de pergamí corresponent al cap d'un foli que conserva part del text corresponent a una columna. Fa 180 x 93 mm. Pautat amb punta seca per la cara de carn. Disposició de les cares del pergamí: >. Lletre minúscula carolina en dues columnes, de les quals en conserva part d'una amb 17 línies de text. Tinta color marró amb tocs de vermelló en les inicials.

Procedència: Desconeguda.

Contingut:

/r./ eum natum et passum d[icens cum apostolo:] At ubi venit plenitud[o temporis] misit Deus Filium in terris factum ex mu]liere factum sub lege ut e[os qui erant sub lege] erant redimeret. Aiu[nt]... ... Quia conceptus in ut[ero virgine]li carnem non de nichil[lo sed materna] traxit carne. Alioqu//. (Luculentius, 41).

/v./ ictam. Id est aliud ex alio [figuratum]. Apperit quod superius [dixit duos fil]lios abuisset Abraam... ... qui eo tempore morabatur [in] monte Syna quod Ismael// (Luculentius, 42).

72. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, XIV/5.

Datació: Segle X ex.

Descripció: Quatre folis de pergamí, corresponents a dos bifolis, el segon dels quals és fragmentari perquè està molt rosegat. El primer, que era l'exterior d'un quadern i és el més ben conservat, fa

550 x 360 mm. El segon està mancat de la columna exterior del primer full (= f. 3) i de l'angle superior dret del segon (f. 4). Als marges s'aprecia el punxat per al pautat realitzat a punta seca per la cara de carn. Disposició i plegat de les cares del pergami: <|> i <|>. Lleta minúscula carolina en dues columnes de 28 línies formant una caixa d'escriptura de 260 x 175 mm. Tinta de color marró. El primer bifoli duu al centre del marge inferior del f. 2v. la lletra *L* corresponent a la numeració del quadern.

Procedència: Desconeguda.

Contingut:

/f. 1/ tria millia. Ideo dedit illis circumcissione ut nossent corporis servare castitatem ... adamavit et rapuit /f.1v/ dormivitque cum ea ... Non veni legem solvere sed adimplere. Sed quamquam lex preciperet// (Luculentius, 14; MÜLLER, p. 193,37-79).

/f. 2/ Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Cadat superbia, surgat humilitatem ... subito ab beatam Mariam convertit suam profeciam /f. 2v./ dicens: Et tuam ipsius animam pertransibit gladius ... Sed statim in horto nativitatis eius multorum cor cogitationes// (Luculentius, 16; MÜLLER, p. 230,53-232,91).

/f. 3/ [...] ... [par]vulos inter[ficeret sicut] et fecit, ut [saltem inter] ceteros ipsum [quem que]rebat necare [posset. Et hec] fuit causa et [ratio quare] tam diligentes [...] /f. 3v./ [...] ... datur [in]telligi non homo /f. 4/ propter stell[as, sed stelle] propter hom[ines facte sunt]. Item Priscilliani heretici dicunt... [...] ... Non potuit. Nisi et /f. 4v./ [...] ... Sed ad propria reddeamus... [...] ... Et procidentes adoraverunt eum. Consue// (Luculentius, 18; MÜLLER, p. 264,155-266,231).

73. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, XIV/11.

Datació: Segle XI.

Descripció: Dos folis de pergami, formant el bifoli interior d'un quadern, que conserven els marges originals i fan 335 x 247 mm. Pautat a punta seca per la cara de carn. Disposició de les cares i plegat del pergami: <|>. Disposició de les cares i plegat del pergami: <|>. Escripció en lletra minúscula carolina a dues columnes de 29 línies, formant una caixa d'escripció de 225 x 185 mm. Tinta marró.

Procedència: Arxiu Capitular de Vic. No pertanyia al manuscrit del fragment XIV/34.

Contingut:

/f. 1/ Ei se equari desiderans, tumens in corde suo dixit. In celum conscendam super astra dei ... patri aequali manens ipse Iohanne /f. 1v./ dicente. Ego et Pater unum sumus ... Tercia de qua in Trinitate /f. 2/ descendit. Quociens quattuor vel quinque pedum longitudinem

habere dicimus ... proiecta enim non habed eam speciem quam /f. 2v/ cum induitur induta accepta formam quam non habebat exutam ... Exaltacio ista non ad diuinitatem sed ad humanitatem pertinet. In id enim quod homo data est potestas// (Luculentius, 46).

74. Vic, Arxiu Episcopal, Fragments, XIV/14.

Datació: vers l'any 1000.

Descripció: Un bifoli de pergamí, i dues tires de pergamí, que conserva els marges interior i superior originals, però no el marge exterior que ha estat tallat fins a afectar lleugerament el text en el segon full. Les dues tires de pergamí conserven les darreres línies dels peus del bifoli. Ara fa, comptant-hi les tires tallades, 405 x 255 mm. El payout no s'aprecia. Disposició de les cares i plegat del pergamí: <|>. Escripura en lletra minúscula carolina en dues columnes de 40/41 línies, formant una caixa d'escripura de 310 x 235/240 mm. Hi ha l'espai en blanc per a les rúbriques i per a una inicial *P* no dibuixada en el revers del primer foli; en canvi hi ha una gran caplletra *T* en l'anvers del segon. Tinta marró. Pertanyia a gran exemplar.

Procedència: Cobertes d'un volum de l'arxiu parroquial de Sant Cristòfol de Tavertet (Osona).

Contingut:

/f. 1/ provocatione Deum irritaverunt, ut omnes in eremo morirent. Nec plus ex senioribus eorum ... tantum quod calidissimis pseudoapostolis [cre]diderint, propterea arguuntur ab apostolo ita: /f. 1v./ O insensati Galathe, qui vos fascinavit ... In novo autem, Simon qui et Petrus. Mateus, qui et Levi. Iudas qui et Tadeus// (Luculentius, 1).

/f. 2/ tis nostris in sanguine suo. Ad hoc enim venit, ut peccata mundi tolleret ... non iusta iudeorum opinionem accipiendum est, qui populum putant de captivitate tantum, et non de peccatis esse liberandum// (Luculentius, 2).

<Sermo sancti Augustini episcopi de Natale Domini>. Titus interpretatur querens bonum sive luctatus. Secutus est Paulum apostolum ... apostolus in epistola ad galathas vitia vel virtutes mem /f. 2v./ bratim nominad dicens: Manifesta sunt ... cum dicad(*sic*) apostolus quia ipse se tradidit. Sciendum tamen est quia// (Luculentius, 3; PL 72, 849B-852A).

75. Vic, Arxiu Episcopal, Fragments, XIV/20.

Datació: Segle XI.

Descripció: Foli de pergamí, que ara fa 278 x 227 mm, mancat de línies al cap i dels darrers mots del final de línia. Pautat, quasi in-

apreciable, per la cara de pèl. Escripura en lletra minúscula carolina, a ratlla tirada. Conserva 22 línies de text que formen una caixa de 200 mm d'amplada. Tinta marró.

Procedència: Arxiu Capitular de Vic.

Contingut:

/r./ Attendite ne graentur corda vestra in crapula et ebrietate. Sed in cogitatione quoque et locutione et operatione ... [...] ... veniente in nube cum potestate magna et magestate. De hoc */v./* [...] Apparuit gratia salvatoris nostri Dei. Et hic cum dicit adventum gloriae magni Dei Sicut idem dicit. Ut in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros in multa// (Luculentius, 3 o bé 13; PL 72, 850D-852B).

76. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, XIV/33.

Datació: Segle XII.

Descripció: Un foli de pergami que conserva els marges originals, bé que un xic ratats. Fa 335 x 240 mm. Pautat a punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergami: >. Escripura en lletra minúscula carolina en dues columnes amb 25 línies, formant una caixa d'escripura de 240 x 180 mm. Tinta marró.

Procedència: Desconeguda.

Contingut:

/r./ qui cito crediderunt quia ille diu dubitando cicatrices Domini palpavit ... ante passionem suam preceperat: */v./* in via gencium ne abieritis ... ne quasi suos sermones loquere sed quasi Deo. Propter illud: Si quis loquitur qua// (Luculentius, 61; ed. LEMARIÉ, p. 309,95-151).

77. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, XIV/34.

Datació: Segle XII.

Descripció: Un foli de pergami que conserva els marges originals i fa 345 x 250 mm. Pautat per la cara de carn. Disposició de les cares del pergami: <. Escrit en lletra minúscula carolina en dues columnes, d'amplada desigual (75 i 93 mm), de 29 línies que conformen una caixa d'escripura de 303 x 180 mm. Tinta marró.

Procedència: Desconeguda

Contingut:

/f. 1/ guerat Dominus superius scribis et phariseis de peccato infidelitatis immo et quod magis diabolium quam dominum degissent patrem ... Propterea uos non auditis, quia ex Deo non */f. 1v./* estis. In quo queri potest cur dicat propter ea uos non auditis ... Non enim quotuntur iudei samaritanis. Et quociens// (Luculentius 45).

78. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, XIV/46.

Datació: Segle *x* *ex*.

Descripció: Un foli de pergami amb els marges quasi originals, que fa 405 x 290 mm. No s'hi aprecia el payout, però sí el punxat en els marges externs. Disposició de les cares del pergami: >. Lletre minúscula carolina en dues columnes de 32 línies, formant una caixa d'escriptura de 335 x 210 mm. Tinta marró.

Procedència: Arxiu del Capbreu de la catedral de Vic.

Contingut:

/r./ tose perpetrare inlicita nulla meminerunt omnia mundi derelinquunt et ipsi angelo qui primus est conditus qui per superbiam */v./* est degectus de celo, et non solum ille Qui enim sic alia deplorat ut alia committat penitentiam agere aut ignorat aut dissimulat.// (Luculentius, 89).

79. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, XIV/47.

Datació: Segle *x**i*.

Descripció: Un foli fragmentari, de pergami, amb els marges retallats fins a afectar el text, del qual només es conserva una columna i mitja. Ara fa 395 x 200 mm. Pautat per la cara de carn. Disposició de les cares del pergami: >. Lletre minúscula carolina en dues columnes de 32 línies, que conforma una caixa d'escriptura de 350 mm de llargada. Tinta marró. Pertanyia a un gran exemplar.

Procedència: Cobertes d'un volum de l'arxiu parroquial de Sant Bartomeu del Grau (Osona).

Contingut:

/r./ enim a magis non didivisse tempus forsitam aliquam excusationem abere potuissent. Et tu Bethleem ... [...] viderunt. Datur [...] homo[...] */v./* [...] stella matutina, que [...] ... Vid[entes] autem stellam gavisus sunt gaudio ma// (Luculentius, 18; ed. MÜLLER, p. 263,140-266,217).

80. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, XIV/55.

Datació: Segle *x*, primera meitat.

Descripció: Fragment d'un foli de pergami, tallat verticalment pel mig, que només conserva una columna del text. Fa 280 x 170 mm. Conserva el marge intercolumnar i bona part del marge exterior. Pautat amb punta seca, quasi inapreciable, per la cara de carn. Disposició del pergami <. Escripura en lletre minúscula carolina a dues columnes, de les quals en resta una que fa 110/120 mm d'amplada i que conserva 30 línies. Tinta marró. Pertanyia a un gran exemplar.

Procedència: Desconeguda. Serví de llomera a un volum i té tres retalls corresponents a les costelles del llom.

Contingut:

/r./ (...) laudasset dicens (Q)uid existis videre hominem mollibus vestitum? Evangelista ait: Erat Ihoannes ... qui scit pauperes humiles. Et nota quia cum dixisset superius /v./ (...) ulcerosus non iacuisset ... Quas quesivit (mulier cananea, hoc) est ecclesia de (gentibus congregata) Domino dicente//. (Luculentius, 85).

81. Vic, Arxiu Episcopal, Fragments, XX/2.

Datació: Segle X-XI.

Tipologia: Leccionari de l'ofici segons el costum de Vic.

Descripció: Quatre fulls de pergami, dos dels quals pertanyen al bifoli intern d'un quadern. Fan 465 x 315 mm. En els marges, rosegats, s'hi aprecia el punxat per al pautat, realitzat amb punta seca a la cara de pèl. Disposició i plegat de les cares del pergami: >, >, i >|<. Escripura en lletra minúscula carolina a dues columnes de 35 línies formant una caixa de 370 x 230 mm. Inicials ornades amb motius vegetals i acolorides amb mini rovellat. Tinta marró. Rúbriques.

Procedència: Desconeguda.

Contingut:

/f. 1/ (...) vincitur. Quibus (primum hominem) se vicisse gloriabatur... sed iterum paciendo superare (Gregorius Magnus, *Homilia* 16; CCL 141; PL 76, 1136).

SERMO SANCTI AUGUSTINI IN XL^a. FERIA II. Non vobis possum dicere, utque tempore indesinenter ieiunare debeas... *Lectio* II... *Lectio* III... Salomon dicit: /f. 1v./ Vee corde ... (...)tredine et separacione a deo. (ed. J. LEMARIÉ, «Deux fragments d'homéiliaires», p. 90-91).

DOMINICA II IN QUINQUAGESIMA(*sic*). DE YSAACH. Senuit autem Hysaach... *Lectio* II... *Lectio* III. Hoder[...]u Iacob pro ben// (Gn 27,1-29; 27,41).

/f. 2/ re et alimenta [que minus sufficiunt a]vidius [sumuntur]... *Lectio* II... *Lectio* III... Ceteris diebus me in mem /f. 2v./ bris meis ... sed ut per proprios ad regnum recipiat (Gregorius Magnus, *Homilia* 23; CCL 141; PL 76, 1182,1-1183).

FERIA III. SEQUENTIA EVANGELII SECUNDUM IOHANNEM. *Stetit Ihesus in medio discipulorum suorum et dixit eis: Pax vobis.* Et cetera (Lc 24,36). De hac re Iohannes evangelista apercius commemorat dicens: Cum esset sero ... Hanc recapitulat et requirit dicens: Pax vobis. Ac si diceret// (Luculentius, 55; ed. J. LEMARIÉ, «Deux fragments d'homéiliaires», p. 97-98).

/f. 3/ videlicet sinagoga et scripture sacre sacramenta cognovit... qui se ab invicem perfectarum sed scandala non dividunt (Gregorius Magnus, *Homilia* 22; CCL 141; PL 76,1175,3-1176,4).

DOMINICA IN OCTABAS DOMINI. Karissimi: Hodie Ihesus Christus deus meus devicta morte ... predico bonus. Quia /f. 3v./ (...) bonus perierat... (...)... *Lectio III...* et gloriatur in secula seculorum. Amen (Homiliari Toledà, 27).

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM IHOANNEM. *In illo tempore. Cum sero factum esse (...) sabbatorum et fores essen clause (...) et discipuli congregati propter metum iudeorum venit Ihesus et stetit in medio eorum et dicit eis: Pax vobis. Et cetera (Jo 20,19). Prima lectionis huius evangelice questio animum pulsat... Virginis. qui der[...] /f. 4/ [...] ... quia ad illud corpus ... Lectio II... Lectio III ... (...) /f. 4v./ De celo datur Spiritus ut diligatur Deus ... facta et miracula viderunt. (Gregorius Magnus, *Homilia 26; CCL 141; PL 76,1197,1-1199B-C*).*

DOMINICA I POST OCTABAS PASCHE. Ihoannes apostolus et evangelista a domino Christo electus atque dilectus... *Lectio II... Lectio III...* a Domiciano Vespasiani filio, qui fratri Tyto in regno// (D. de BRUYNE, *Préfaces de la Bible Latine*, Namur, 1920, p. 261, núm. 1 i p. 362, núm. 5).

Bibliografia: J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, p. 348; J. LEMARIÉ, «Deux fragments d'homéiliaires conservés aux archives capitulaires de Vich, témoins de sermons pseudo-augustiniens et du commentaire de Luculentius sur les Évangiles», *Revue des Études Augustiniennes*, 25 (1979), p. 90-98.

82. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, XX/6.

Datació: Segle XIII.

Tipologia: Homiliari de l'ofici.

Descripció: Un foli amb els marges superior i interior retallats, i esquinçat de la punta superior dreta. Ara fa 435 x 300 mm. Pautat amb mina de plom per la cara de carn. Disposició de les cares del pergami: <. Escriptura a dues columnes de 38 línies formant una caixa de 380 x 240 mm. Inicials en tinta vermella. Rúbriques. Tinta marró.

Procedència: Arxiu Capítular de Vic?

Contingut:

/r./ per baptismum in morte. Consepulti dicit id est simul consepulti... *Lectio VI...* opera carnis alibi nominat dicens: Mani /v./ festa sunt opera carnis ... ut potius iusticie, veritate, sanctitate, et omnibus virtutibus que Christus est (Luculentius, 97).

SECUNDUM MATHEUM. *In illo tempore: Dixit Ihesus discipulis suis. Amen dico vobis, quia nisi habundaverit iusticia in vobis plusquam scribarum et phariseorum non intrabitis in regnum celorum. Et reliqua (Mt 5,20). Dei etenim Filius in hunc mundum veniens non venit solvere legem set adimplere ... Lectio VIII ... ideo sine causa sic ubi invenitur// (Luculentius, 98).*

83. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, XX/14.

Datació: Segle *x ex*.

Descripció: Quatre fulls de pergamí, corresponents a dos bifolis. Tenen els marges superior i inferior retallats fins a afectar el text. Ara fan 360 x 310 mm. Pautat amb punta seca per la cara de carn. Disposició i plegat de les cares del pergamí: <|> i <|>. Escriitura en lletra minúscula carolina a dues columnes de 31 línies, conformant una caixa d'escriitura de 320 x 235 mm. Caplletres i inicials ornades. Tinta marró.

Procedència: Arxiu Capitular de Vic.

Contingut:

/f. 1/ subtrahit se ab eis, iuxta quod eis predixerat: Auferetur a vobis regnum dei... illum mitti [qui lumen ceteris] hostenderet. Venit ergo /f.1v./ [...] sede de Christo, sicut fecit quando miserunt ... Sic multi in ereticis spem ponen[...] doctrinam sectantes naufraga /f. 2/ verunt. De his montibus dicitur... alius regem nisi Cesarem. Et (...) [...] /f. 2v./ quem ipse fecerat ... Nec fratres Deum, sed qui ex Deo nascuntur// (Luculentius, 6; ed. MÜLLER, p. 91,184-96,340).

/f. 3/ et unicuique tribui partem misit. Pro qu[a] causa filii congregati... gestabat putridum atque corruptum /f. 3v./ inerat illi maxima febris prurigo ... de radice eius ascendet sive crescet. (Luculentius, 12; ed. MÜLLER, p. 175,196-177,270).

/f. 4/ SECUNDUM LUCAM. In illo tempore: Postquam consumati sunt dies octo ut circumcideretur puer vocatum est eis Ihesus. Et cetera (Lc 2,21). Ritus et religio circumcisionis deo iubente a beato Abraam patriarcha sumpsit exordium ... in corporibus circumcisio data fuerat, ut /f. 4v./ in[...]dicium corporum solummodo data fuerat ... De quo Petrus: Quid vultis imponere iugum quod neque// (Luculentius, 14; ed. MÜLLER, p. 192,1-194,73).

Bibliografia: J. JANINI, *Manuscritos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, núm. 888.

84. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, XX/18.

Datació: Segle *x med*.

Tipologia: Leccionari santoral de l'ofici de tipus monacal.

Descripció: Un foli de pergamí que conserva els marges originals, en els quals s'aprecia el punxat per al pausat. Fa 470 x 320 mm. Disposició de les cares del pergamí: <. Escriitura en lletra minúscula carolina en dues columnes de 31/33 línies, formant una caixa d'escriitura de 355 x 215 mm. Inicials ornades en mini oxidat. Tinta marró. Pertanyia a un gran exemplar.

Procedència: Desconeguda.

Contingut:

/r./ et animam non amasset, querit eam et non invenit. Divitias reposuisse multa et non erogasse pauperibus.

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM MATHEUM. LECTIO VIII. *In illo tempore: Cum adpropinquasset Ihesus Iherosolimis et invenisset Bethfage ad montem Oliveti, tunc missit duos discipulos suos dicentes: Ite in castellum (quod co)ntra vos est, invenietis asinum pullum cum ea. Et cetera (Mt 21,1).* Paululum superius dicit evangelista quod egrediente Domino de Iherico secute sunt eum turbe copiose ... LECTIO XI ... ideo dicitur quia ex eoddem oleo reges ungebantur. /v./ Et bene mons carismatum ... LECTIO XII ... castellum quod cont(ra) vos est. Et (...)ullum (...). (Luculentius, 147).

(PASSIO SANCTI A)NDRĒE APOSTOLI ET MAR(TYRIS) CHRISTI QUI PASSUS EST IN CIVITATE PATRAS SUB EGĒA PRESIDE DIE II KALENDAS DECEMBRIS. Passionem sancti Andree apostoli... diaconi aecelarium(sic) Achaye scripsimus// (BHL, 421).

Bibliografia: J. JANINI, *Manuscriptos litúrgicos de las bibliotecas de España*, vol. 2, núm. 888.

85. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, XXIII/3.

Datació: Segle XI.

Descripció: Un foli de pergami amb el marge extern retallat foradat i molt rosegat. Fa 450 x 290 mm. Pautat amb punta seca, quasi inapreciable, per la cara de carn. Disposició de les cares del pergami: >. Escriptura en lletra minúscula carolina en dues columnes de 42 línies, formant una caixa d'escriptura de 377 x 245 mm. Caplletra I ornada però força esborrada. Tinta marró. L'anvers del full està molt ennegrit. Pertanyia a un gran exemplar.

Procedència: Arxiu parroquial de Tavertet (Osona).

Contingut:

/r./ scilicet ut Filius Dei vocaretur proprius, quod nullumquam angelorum dixit... (...) inimicos tuos scabellum pedum tuor[...] ... ascendit ad dexteram (...)tatis tis dum (...). (Luculentius, 46).

LECTIO SANCTI EV[ANGELII...] *In illo tempore, dixit Ihesus discipuli[...]: Scitis qui post biduum pascha fiet et fili[us ho]m[inis tr]adetur ut crucifictur. Et cetera (Mt 26,2ss.).* Narrat sup[er]ius tex]t[us] evangelii qualiter Dominus predixerit disc[ipulis] suis de secundo adventu suo ... exterminator exiv[...] primogenita Egiptu[...] /v./ d[e] Trinitate descendit ... Pater quos dedisti mihi volo ut ubi ego sum et illi sunt mecum. Et donavi nomen// (Luculentius, 47).

86. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, XXIII/4.

Datació: Segle X med.

Descripció: Un foli de pergamí amb el marge inferior retallat fins a afectar el text. Ara fa 450 x 315 mm. Pautat amb punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergamí: <. Lletra minúscula carolina en dues columnes de 38 línies, formant una caixa d'escriptura de 332 x 245 mm. Inicial ornada al mini oxidat. Majúscules resseguides amb mini oxidat. Rúbriques. Tinta marró.

Procedència: Arxiu parroquial de Sant Feliu Sasserra (Bages); *Llibre de notas fahents per la rectoria, 1571.*

Contingut:

/r./ comprehendere. Et per fenestra in sporta dimissus sum per murum ... Et ideo quia nulli licet ea loquo temere /v./ perscrutandum non est quia ibi audisset ... et consolationes. Et iterum: Si conpagimur et conregnabimur (Luculentius, 32).

SEQUENTIA SANCTI EVANGELII SECUNDUM MATHEUM. *In illo tempore: Cum turba plurima convenisset et de civitatibus properarent ad Ihesum, dixit per similitudine: Exiit qui seminat seminare semen suum. Et cetera (Lc 8,4). Veniens Dei Filius in unc mundum verbum Patris seminans predicabat non solum penitentiam ... suis corporibus leprosus (verb)o curabat (et) horum// (Luculentius, 33).*

87. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, XXIII/7.

Datació: Segle x med.

Descripció: Un foli de pergamí mancat de la punta inferior dreta fins a afectar un xic el text. Fa 400 x 315 mm. En els marges hom aprecia el punxat per alautat realitzat amb punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergamí: >. Escripura en lletra minúscula carolina en dues columnes de 50/52 línies, formant una caixa d'escripura de 330 x 255 mm. Inicial i rúbriques en mini oxidat. Tinta marró.

Procedència: Arxiu parroquial de Sant Feliu Sasserra (Bages).

Contingut:

/r./ non vidit nec auris audivit, etc. At quam beatitudinem ipso auxiliante veniamus. Amen (Luculentius, 102*; ed. LEMARIÉ, p. 324,135-136).

DOMINICA X. EPISTOLA AD CORINTIOS. *Fratres non simus concupiscentes malorum sicut et illi concupierunt (1Cor 10,6). Exodus narrat liber quod exeuntes filii Israel de terra Egipti transierunt mare Rubrum ... [...] /v./ illius, eius cruce significat ... Iudas temptatus est non humana temptatione sed diabolica. Et ideo corr[...]t Petrus umana temptatione temptatus// (Luculentius, 103*).*

88. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, XXIII/8.

Datació: Segle XI.

Descripció: Un bifoli de pergamí, que conserva els marges originals, on aprecia el punxat per al pautat. Fa 475 x 320 mm. Pautat a punta seca per la cara de carn. Disposició i plegat de les cares del pergamí: >|<. Escriptura en lletra minúscula carolina en dues columnes de 33 línies, conformant una caixa d'escriptura de 240 x 360 mm. Inicials i rúbriques amb mini oxidat. L'anvers del primer foli i el revers del segon estan molt esborrats pel fregadís de la reutilització. Pertanyia a un gran exemplar.

Procedència: Arxiu parroquial de Torelló (Osona); serví de cobertes a un volum de l'escrivania de mossèn Gabriel Comella, 1554-1559.

Contingut:

/f. 1/ agri. Interrogat discipulum magister, non ut ignoretur vel ab eo erudiat ... (...) /f. 1v./ thot panes, qui ducentis denariis empti fuisse ... et post dies triginta (...)// (Luculentius, 43; ed. LEMARIÉ p. 295,84-298,164).

/f. 2/ atque ardentem, steterunt procul dicentes Moysi: Loquere tu ... sicut ipse dicit: Pater qui non iudicat quemquam set omnem iudicium dedit Filio. (Luculentius, 44).

LECCIO SECUNDUM IOHANNEM. *In illo tempore. Dicebat Ihesus turbis iudeorum et principibus sacerdotum: Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico quare vos non creditis michi? Qui est ex Deo verba dei audit. Et cetera.* (Jo 8, 46). Redarguerat Dominus superius scribas et phariseos de peccato infidelitatis ... ut peccata dimitteret, et peccatores iustificaret. /f. 2v./ Teste Paulo apostolo qui dicit: Ihesus venit in mundum ... Aperte patet quia ex Deo pone[...]. Sic enim ex Deo (...) perversa de (...) qui (...) S(...)// (Luculentius, 45).

89. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, XXIII/9.

Datació: Segle x.

Tipologia: Homiliari de l'ofici.

Descripció: Un foli amb els marges superior i inferior retallats. Ara fa 400 x 310 mm. Pautat amb punta seca per la cara de carn. Disposició de les cares del pergamí: >. Escriptura en lletra minúscula carolina a dues columnes de 39 línies, conformant una caixa d'escriptura de 380 x 245 mm. Gran inicial *F* ornada amb mini oxidat. Majúscules amb tocs de vermelló. Rúbriques. Tinta marró. Pertanyia a un gran exemplar.

Procedència: Arxiu parroquial de Sant Bartomeu del Grau (Osona).

Contingut:

/r./ peccata dimittere non poterat. Sicut et modo sacerdotes in ecclesia faciunt ... dixit: Super quem v[...] Spiritum descendentem [...] /v./ super eum, hic est qui baptizat in Spiritu sancto ... Penitet enim me fecisse hominem super terram. Tu autem Domine miserere nostri (Luculentius, 21; PL 72,809-810).

D[OMINICA] POST OCTABAS THEOPHANIA. [Epistola ad Ro]manos. *Fratres: Habentes donationes secundum gratiam que data est nobis differentes* (Rm 12,6). Verba huius lectionis dilectissimi fratres firmiter retinere debetis ... Omnis qui preest fratribus, qui preest ecclesia, semper debet in solitudinem t[...]/ (Poitiers, Bibliothèque Municipale, ms. 121(6), f. 47v.).

90. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, XXIII/10.

Datació: Segle x-xi.

Descripció: Un foli de pergamí amb el marge superior retallat fins a afectar el text. Ara fa 405 x 320 mm. Pautat amb punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergamí: >. Lletre minúscula carolina en dues columnes, que conserven 30 línies de les 32/33 originàries i formen una caixa d'escriptura de 250 mm d'amplada. Inicial en tinta marró i mini oxidat. Tinta marró

Procedència: Cobertes de l'arxiu notarial de Vic. Pertany al mateix manuscrit que el fragment IX/28.

Contingut:

/r./ (...) debeant. Qui videlicet post quamlibet peccator a Domino extiterit sanatus... et credunt sibi omnimodis habere veniam [...] (Luculentius, 112; ed. LEMARIÉ, p. 334,314-330).

[LECTIO EPIS]TOLE BEATI PAULI APOSTOLI AD GALATAS. *Fratres: Abrahe dicte sunt promissiones, et semini eius* (Gal 3,16). Paulus apostolus promissiones dicit esse factas ad Abraam et ad semen ipsius ... promissiones que antea facte sunt /v./ [...]ri lege set pocius in Novo Testamento ... post quadringentos et triginta annos facta est lex. Recapitulat hoc quod superius// (Luculentius, 113).

91. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, XXIII/13.

Datació: Segle xi-xii.

Descripció: Un foli de pergamí amb els marges originals, però el superior un xic rosegat. Fa 455 x 330 mm. Pautat amb punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergamí: <. Escripció en lletra minúscula carolina en dues columnes de 38 línies, formant una caixa d'escriptura de 373 x 245 mm. Inicials i rúbriques en mini oxidat. El revers del full està molt ennegrit i raspat.

Procedència: Arxiu Capitular de Vic.

Contingut:

/r./ quo in evangelio scriptum est: Quia malus homo superseminavit zizania ... vince malum id est peccatum mortificando opera carnis (Luculentius, 24).

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM IHOANNEM (*sic*). *In illo tempore: Cum descendisset Ihesus de monte secute sunt turbe multe. Et ecce leprosus veniens dicens: Domine si vis potes me mund[are]. Et cetera* (Mt 8, 1). Longo prolixoque sermone et plena ratione narrat superius evangelista Matheus quod Dei Filius ascendit in montem ... turbe multe. Ante enim qua /v./ Dei Filius de equalitate patris ... hostende [...] quid es// (Luculentius, 25, ed. LEMARIÉ, p. 283,1-120).

92. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, XXIII/19.

Datació: Segle XI-XII.

Descripció: Un foli de pergami amb els marges originals, però rosegats els laterals fins a afectar el text. Fa 410 x 250 mm. Pautat amb punta seca per la cara de pèl. Disposició de les cares del pergami: <. Escriptura en lletra minúscula carolina en dues columnes amb 34 línies, formant una caixa d'escriptura de 370 mm de llargada. Rúbriques en vermelló i mini oxidat. Tinta marró.

Procedència: Arxiu parroquial de Granollers de la Plana (Osona); cobertes d'un volum dels anys 1507-1561

Contingut:

/r./ no factus est omnium reus. [Nullus enim] aliut docere debet nisi [quod sana] et sincera doctrina se ha[bit] quasi suos sermones ... duo vel tres congregati [fuerin]t in nomine meo in medio eorum// (Luculentius, 61; ed. LEMARIÉ, p. 311,148-162).

[...] LECTIO ACTUUM APOSTOLORUM. [*Karissi*]mi: *Deponentes omnem malitiam et omnem dolum et simulationes* (1Pe 2,1). [Omnem] malitiam dicit omnem infideli[tatem] quam Paulus impietatem [nominat] ... statuit parvulum in medio discipulorum /v./ et dixit eis: Nisi conversi fueritis ... solummodo filio honorific[atus] in resurrectione. Et// (Luculentius, 62).

Bibliografia: M. S. GROS I PUJOL, «Cinc fragments de manuscrits de l'escriptori de la catedral de Vic», p. 65-66, amb reproducció fotogràfica a la p. 68.

93. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, XXV/12.

Datació: Segle XI-XII.

Descripció: Quatre fulls de pergami, formats per dos bifolis interiors d'un mateix quadern, en els quals el text continua. Conserven els marges originals, on s'aprecia el punxat per alautat. Fan 470 x 310 mm. Disposició de les cares i plegat del pergami: <|>; <|>. Escriptura amb lletra carolina en dues columnes de 39 línies, conformant una caixa d'escriptura de 380 x 230 mm. Gran inicial *F* resseguida amb mini rovellat. Rúbriques. Abans de reunir els dos bifolis, el bifoli interior era el fragment XXIII/18. Magnífic exemplar.

Procedència: Arxiu Capítular de Vic (f. 1-4) i Arxiu parroquial de Taradell (Osona) (f. 2-3).

Contingut:

/f. 1/ [...]ctione ponitur [quia in e]o dilectio Dei ad proximi continetur ... tunc precipiebatur leprosus ut hostende /f. 1v./ rent sacerdotibus ... ex ipsis ecclesia hoc /f. 2/ est ex omnibus congregati ... Hac si aperte /f. 2v./ dicat: Nonne generaliter ut ceteros ... Hac si diceret: Ex eo quod cecidisti iam salvum factus est et perfectus in fide. (Luculentius, 116).

DOMINICA XV POST OCTABAS PENTECOSTHEN. /f. 3/ Epistole beati Pauli apostoli ad Romanos. *Fratres: Si vivimus Spiritu, Spiritu et ambulemus* (Gal 5,25). Par est in sensu et ratione hic locus superiori ubi dixit: Spiritu ambulate ... meliorem esse circumcissionem, alii pre /f. 3v./ putium. Alii preferebant evangelium super legem ... Aiunt enim hii qui natura bestiarum scribunt, quod cer /f. 4v./ [...] insulas mari[...] ad pastum valde uberrimas ... si gloriari posset, an non, si in veritate /f. 4 v./ cum beato Iob dicere potest ... Homo enim videt in faciem, deus// (Luculentius, 117; PLS, IV,1416-1419,33).

94. VIC, Arxiu Episcopal, Fragments, XXV/25.

Datació: Segle XI.

Descripció: Dos fulls de pergami formant el bifoli interior d'un quadern. Conserven els marges originals, un xic rosegats, amb el punxat per al pautat. Fa 445 x 325 mm. Pautat amb punta seca per la cara de pèl. Disposició i plegat de les cares del pergami: <I>. Escripció en lletra minúscula carolina en dues columnes de 35 línies formant una caixa d'escripció de 360 x 245 mm. Tinta marró. Magnífic exemplar.

Procedència: Arxiu parroquial de Sant Vicenç de Malla (Osona). No té res a veure amb el fragment XXIII/10 malgrat que la seqüència del text hi continua bé.

Contingut:

/f. 1/ Recapitulat hoc quod superius dixerat: Abrahę dictę sunt promissiones ... Afflicti sunt in Aegypto /f. 1v./ quosque exeunte de Aegypto per desertum ... Liber generationis Ihesu Christi filii David, filii Abraham /f. 2/ Postquam vero apostolus hostendit ... ego sum Deus Abraam, Deus Isaac, et Deus Iacob. Et /f. 2v./ bene Paulus apostolus legem ordinatam per angelos dicit ... sed preparatos reddit ad promissa: Sicut enim me// (Luculentius, 113).

95. VILAFRANCA DEL PENEDÈS, Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès, Comunitat de Preveres de Vilafranca, 17: G-8-79 i G-10-99.

Datació: Segle X, darrer quart.

Tipologia: Leccionari de l'ofici.

Descripció: Tres folis, formats per un bifoli i un full solt, amb els marges retallats fins a afectar en algun cas el text, i força malmesos pels fongs. Els dos primers fulls corresponen al bifoli intern d'un plec, i el tercer, que està en molt estripat i totalment afectat pels fongs, continua el text del bifoli. Actualment fan 315 x 520 mm i 310 x 260 mm, respectivament. Pautat per la cara de pèl. Disposició i plegat de les cares del pergami: >|<, |>|. Escripura en lletra minúscula carolina, d'un bon escriptori, en dues columnes, que en el bifoli conserven 25 de les 28 línies originàries, les quals formaven una caixa d'escripura de 285 x 190 mm. Inicials *D*, *S* (afectades pels fongs) i *O* en tinta marró. Rúbriques.

Localització: Són les cobertes del *Llibre de pagament de les misses quotidianes* de l'any 1512 (f. 1-2) i del *Llibre del clavari de misses* de l'any 1512 (f.3), respectivament.

Contingut:

/f. 1/ gratia eius id est diem cotidie repleri meremur. Que filia est Phanuel id est faciem Dei... /f. 2/ (...) ac die prospera poni solet. Nox adversa significat sancta ecclesia /f. 2v./ ... Vidimus gloriam, gloriam quasi Unigeniti a Patre plenum gratie et veritatis (Luculentius, 16*; ed. MÜLLER, p. 232,120-236,205).

LECTIO IN DIE EPIPHANIE. Omnes sicientes venite al aquas ... Ecce testem populis dedi eum ducem /f. 3/ ac preceptorem gentibus ... quia glorificavit te (Is 55,4-5). <LECTIO> II. Surge inluminare Iherusalem ... domum mee glorificabo (Is 60,1-7). <LECTIO> III. *Gaudens* gaudebo in Domino ... /f. 3v./ ... et diadema regni in manu Dei tui (Is 61,10-62,3).

<LECTIO> IIII. Dies Epiphaniarum greco nomine ... sicut enim nos oportet implere omem iusticiam. Sequitur: Deus// (Hieronymus, *Sermo* 46; PL 30, 228-229; CCL, 78,530-531).

ANNEX III: RECONSTITUCIÓ DE L'HOMILIARI DE LUCULENTIUS DEL MANUSCRIT TARRAGONA, BIBLIOTECA PÚBLICA, MS. 117

La numeració de les peces correspon a la reconstitució i va seguida entre () del número d'ordre en el manuscrit.

Seqüència de les peces en el manuscrit: (1)-(4): sant Martí i dedicació d'una església; (5)-(12): octava de Pentecosta fins al diumenge II *post octabas Penthecosten*; (13)-(15): sant Joan Baptista i sant Pere; (16)-(33): diumenges III a XI *post octabas Penthecosten*; (34): *decollatio* de sant Joan Baptista; (35)-(36): diumenge XII *post octabas Penthecosten*; (37)-(38): sant

Llorenç; (39)-(66): diumenges XIII-XXV *post octabas Penthecosten*; (67)-(70): diumenges I a IV d'Advent; (71): Dissabte Sant; (72)-(77): fèries de l'octava de Pasqua; (78) diumenge I *post octabas Pasche*; (79) diumenge III d'Advent; (80)-(88): fèries de l'octava de Pasqua; (89): Invenció de la Santa Creu; (90)-(93): Octava de Pasqua i diumenge I *post octabas Pasche*; (94)-(109): diumenge II *post octabas Pasche* fins al de Pentecosta; (110)-(112): fèries de l'octava de Pentecosta; (112)-(115): diumenges I i II d'Advent; (116)-(117): sant Andreu.

[SABBATO SANCTO PASCHE]

1(71).- f. 127v-128v: EVANGELIUM SECUNDUM MATHEUM. *Vespere autem sabbati* (Mt 28,1). Et cetera. BEDA. Vigilias nobis huius sacratissime ... paschalia festa expectantibus (Beda, *Homiliae* II,7; CCL 122.225-227; PL, 94,133C-135D).

[IN DIE SANCTO PASCHE]

2(72).- f. 129-131: EVANGELIUM SECUNDUM MARCHUM. *Maria Magdalene et Maria Jacobi* (Mc 16,1). Et cetera. Multis vobis lectionibus, fratres karissimi, per dictatum ... dominum nostrum Ihesum Christum (Gregorius Magnus, *Homilia* 21; PL 76,1169-1174; CCL 141, p. 173).

[FERIA III^a]

3(77).- f. 143-144v: *Stetit Ihesus in medio discipulorum* (Lc 24,36). Et reliqua. Gloriam sue resurrectionis ... et iocundemus in ea. Qui cum Patre... (Beda, *Hom.* II,9; PL 94, 139; CCL 122, p. 239; PD II,10).

[FERIA IIII^a]

4(73).- f. 131-133: EVANGELIUM SECUNDUM JOHANNEM. EXPOSICIO GREGORII. *Manifestavit se iterum Ihesus discipulis* (Jo 21,1). Et cetera. Lectio sancti evangelii quo modo fratres in vobris auribus lecta est ... ad perfectionem roborat. (Gregorius Magnus, *Homilia* 24; PL 76,1184-1188; CCL 141, 197-203).

[FERIA V^a]

5(74).- f. 133-136: EVANGELIUM SECUNDUM JOHANNEM. GREGORIUS. *Maria stabat ad monumentum* (Jo 20,11). Et cetera. Maria Magdalene que fuerat in civitate peccatrix ... fletus vestros eterno gaudio. Qui vivit. (Gregorius Magnus, *Homilia* 25; PL 76, 1189-1196; CCL 141,205-216).

[SABBATO]

6(75).- f. 136-139v: EVANGELIUM SECUNDUM JOHANNEM. GREGORIUS. *Una sabbati Maria Magdalene* (Jo 20,1). Et cetera. Fractus longa molestia stomachus ... amorem Dei pigri non sumus. Adiuvente ipse quem amamus... (Gregorius Magnus, *Homilia*, 22; PL 76, 1174-1181; CCL 76,181-191).

[DOMINICA IN OCTABAS PASCHE]

7(76).- f. 139^v-143^v: GREGORIUS SUPER JOHANNEM. *Cum sero esset dies illa* (Jo 20,19). Et reliqua. Prima lectionis huius evangelice ... hominem quem fecerat liberavit. Cui est cum eterno Patre... (Gregorius Magnus, *Homilia* 26, PL 76, 1197; CCL 141,218).

[FERIA III^a]

8(80).- f. 147^v-149^v: *Stetit Ihesus in medio discipulorum suorum et dixit eis: pax vobis* (Lc 24,36). Et cetera. Quasi dicat: Ego sum ipse quem tertia die in cruce suspensum ... evangelium in toto mundo dicetur, et cetera (Luculentius, 55, pars posterior).

[FERIA III^a]

9(81).- f. 149^v-151: PETRI APOSTOLI(sic). *Viri israelite et qui timetis Deum* (Ac 3,12). Notandum est quod beatus Petrus apostolus viros israelitas appellat ... aporinquitabit enim regnum celorum (Luculentius, 56)

10(82).- f. 151-153^v: EVANGELIUM SECUNDUM JOHANNEM. *Manifestavit se Ihesus ad mare Thiberiadis* (Jo 21,1). Et cetera. Ordo preposterus est, quia necdum dixerat ordinem manifestacionis ... dies referendum est (Luculentius, 57).

[FERIA V^a]

11(83).- f. 153^v-155: ACTUUM APOSTOLORUM. *Angelus Domini locutus est ad Philipum* (Ac 8,26). Bene etenim in meridie queritur ille qui devocione pectoris ardens abluatur... possessio pacis vel principis (Luculentius, 58).

12(84).- f. 155^v-158: EVANGELIUM SECUNDUM JOHANNEM. *Maria stabat ad monumentum* (Jo 20,11). Et reliqua. Maria Magdalene que condamnata fuerat in civitate peccatrix ... viris nuntiavit vitam (Luculentius, 59).

[FERIA VI^a]

13(85).- f. 158-160: PETRI APOSTOLI. *Christus semel pro peccatis* (1Pe 3,18). Bene etenim Christum semel pro peccatis nostris mortuum asserit ... sua virtute consumere (Luculentius, 60).

14(86).- f. 160-161^v: EVANGELIUM SECUNDUM MATHEUM. *Undecim discipuli in Galilea abierunt* (Mt, 28,16). Et reliqua. Nota quia superius dixit evangelista Matheus: Tunc abiit unus de duodecim ... in medio eorum sum dicit Dominus (Luculentius, 61).

[SABBATO]

15(87).- f. 161^v-164: PETRI APOSTOLI. *Deponentes igitur maliciam* (1Pe 2,1).

Omnem maliciam dicit omnem infidelitatem quam Paulus impietatem nominat ... misericordia eius preveniet me (Luculentius, 62).

16(88).- f. 164-165: *Una sabbati Maria Magdalene* (Jo 20,1). Et reliqua. Una sabbati dicit diem dominicam, in qua Dei filius a mortuis resurrexit ... propter iustificacionem nostram (Luculentius, 63).

[IN FESTO INVENCIONIS SANCTE CRUCIS]

17(89).- f. 165v-166: *Tempore Helena Constantini mater, femina incomparabilis fide et religioni ... sollicita veneratione servatur. Prestante Domino...* (Rufinus. *Hist. Eccle.*, I,7-8; PL 21,476C-477B; BHL, 4164).

[DOMINICA IN OCTABAS PASCHE]

18(90).- f. 166-168: *Omne quod natum est ex Deo* (1Jo 5,4). Nequaquam dixerat beatus Iohannes apostolus: *Omnem quod natum est ex Deo ... supradictum est mortua est* (Luculentius, 64).

19(91).- f. 168-170: *Cum esset sero die illo* (Jo 20,19). Et cetera. Hanc manifestacionem et Luchas in evangelio suo meminit dicens his verbis ... *unum sint nobiscum* (Luculentius, 65).

[DOMINICA I POST OCTABAS PASCHE]

20(92).- f. 170-171: *Christus passus est pro nobis* (1Pe 2,21). Audistis quia Christus passus est pro te et gaudes, et bene facis, et vere utique gaudere debes ... *interius atque exterius* (Luculentius, 66).

21(93).- f. 171-173: *Ego sum pastor bonus* (Jo 10,11). Et reliqua. Dominus et salvator noster Ihesus Christus loquens ovibus suis presentibus ... *ovium suarum dissipatarum* (Luculentius, 67),

[DOMINICA II POST OCTABAS PASCHE]

22(78).- f. 144v-146: *Ego sum pastor bonus* (Jo 10,11). Et reliqua. Audistis, fratres carissimi, ex leccione evangelica eruditionem vestram ... in prevencione saciemur (Gregorius Magnus, *Homilia* 14. PL 76, 1127-1130; CCL 141,96-102).

23(94).- f. 173-174: *Obsecro vos tanquam advenas* (1Pe 2,11). Superiori capitulo beatus Petrus apostolus ecclesiam instituerat narrans beneficia Dei ... *sequamini vestigia eius* (Luculentius, 68).

24(95).- f. 174v-176: *Modicum et iam non videbitis me* (Jo 16,16). Et reliqua. Eadem nocte qua Dei filius ultimum convivium cum discipulis celebravit ... *de virtute in virtutem* (Luculentius, 69).

[DOMINICA III POST OCTABAS PASCHE]

25(96).- f. 176-177: *Omnem datum optimum* (Jac 1,17). Superius ostendit beatus Iacobus vicia carnis quibus temptamur non a Deo ... ut fideles salventur (Luculentius 70).

26(97).- f. 177v-179v: *Vado ad eum qui missit me* (Jo 16,5). Et reliqua. Ac si dicat: revertor ad Patrem qui mihi incarnari constituit; vado ad eum per assumptam humanitatem ... et annunciavit vobis (Luculentius, 71).

[DOMINICA IIII POST OCTABAS PASCHE]

27(98). f. 179v-180: *Estote factores verbi* (Jac 1,22). Huic loco similis est sententia Pauli apostoli dicentis: Non auditores legis iusti sunt ... epistola impleamus (Luculentius, 72).

28(99).- f. 180v-182: *Amen, amen dico vobis, si quis peccieritis* (Jo 16,23). Et reliqua. Movere potest hec ratio minus intelligentes cur Dominus dicat: Si quis peccieritis Patrem in nomine meo ... credimus quia a Deo existi (Luculentius, 73).

[IN LETANIA MAIORE]

29(100).- f. 182-184v: Iacobus iste filius Alphei, natus ex tatertera domini...

Confitemini alterutrum peccata vestra (Jac 5,16). Confessio tribus modis est, scilicet confesio dicitur confessio laudis et confessio peccati ... vocabitur in regno celorum (Luculentius, 74).

30(101).- f. 184v-186v: *Quis vestrum habebit amicum* (Lc 11,5). Et reliqua. Sepe legimus Dei Filius locutum fuisse per parabolas vel similitudines ... alii interpretacio sermonum (Luculentius, 75).

IN ASCENSIONE DOMINI

31(102).- f. 186v-189: *Primum quidem sermonem* (Ac 1,1). Et reliqua. Luchas, syrus anthiocensis, Paulum apostolum in predicatione sequitus ... gaudia eterne beatitudinis. Ipso prestante... (Luculentius, 76).

IN ASCENSIONE DOMINI NOSTRI IHESU CHRISTI

32(103).- f. 189-193: EVANGELIUM SECUNDUM MARCHUM. *Recumbentibus undecim discipuli* (Mc 16,14). Et reliqua. Marchus interpretatur excelsum mandatum. Bene enim illi congruit ista interpretacio ... sermonem confirmante sequentibus signis (Luculentius, 77).

33(104).- f. 193-195: GREGORIUS SUPER EODEM. Quod resurrectionem dominicam discipuli tarde ... qui dedit, Ihesus Christus Dominus

noster. Qui vivit et regnat. (Gregorius Magnus, *Homilia* 29; PL 76, 1213; CCL 141, 245-254).

DOMINICA INFRA OCTABIS ASCENSIONIS.

34(105). f. 195-196v: PETRI APOSTOLI. *Estote prudentes et vigilate* (1Pe 4,7). Duas novimus prudencias: bonam et malam; carnalem et spiritualem ... omnia quacumque mandavi vobis (Luculentius, 78).

35(106). f. 196v-198: *Cum venerit Paraclitus quem ego mitam vobis* (Jo 15,26). Et reliqua. Sepissime legimus in sancto evangelio quod sancti apostoli ante adventum Spiritus sancti ... usque in finem hic salus erit (Luculentius, 79).

[IN DIE SANCTO PENTHECOSTEN]

36(107). f. 198-199v: ACTUUM APOSTOLORUM. *Dum complerentur dies penthecostes* (Ac 2,1). In eodem loco dicit congregatos esse discipulos vel credentes... .. sicut superius dictum est (Luculentius, 80).

37(108). f. 199v-204: EVANGELIUM SECUNDUM JOHANNEM. *Si quis diligit me sermonem meum servabit* (Jo 14,23). Et reliqua. Eadem nocte qua traditus est Dei filius, multa discipulis docuit ... gaudium passuri videant (Luculentius, 81).

38(109). f. 204-207: GREGORIUS SUPER EADEM. Libet fratres karissimi evangelice verba leccionis ... non relinquitur sed datur. Per Dominum... (Gregorius Magnus, *Homilia* 30, PL 76, 1220-1227).

[FERIA II^a POST PENTHECOSTEN]

39(110). f. 207-207v: EVANGELIUM SECUNDUM JOHANNEM. *Sic enim dilexit Deus mundum* (Jo 3,16). Et reliqua. Quomodo qui intuebantur illum serpentem... .. quia et salutaria sunt (Augustinus, *Tract. in Iohanem* XII. PL 35, 1490; CC 36, p. 127, 11:39-12,4)

[FERIA III^a POST PENTHECOSTEN]

40(5).- f. 5-7: EVANGELIUM SECUNDUM JOHANNEM. *Nemo potest venire* (Jo 6,44). Magna gracie commendacio ... spiritum invisibilem corpus visibile (Augustinus, *Tract. in Iohanem* XXVI. PL 35, 1607; CCL 36, p. 260,2).

[FERIA V^a]

41(6).- f. 7-8: EVANGELIUM SECUNDUM LUCAM. *Convocatis autem duodecim apostolis* (Lc 9,1). Concessa primum potestas signorum missit predicare ... quibus discesserat penitere (Beda, *In Lucam* III. CCL 120, p. 194-195).

[FERIA VI^a]

42(7).- f. 8-9: EVANGELIUM SECUNDUM LUCHAM. *Factum est in una dierum* (Lc 5,17). Et cetera. Ubi Dominus sedens docuerit ... stupencia corda convertunt (Beda, *In Lc*, II, 762-882; CCL 120, p. 119-122).

[SABBATO]

43(8).- f. 9^v-10: *Surgens Ihesus de sinagoga* (Lc 4,38). Si virum a demone liberatum ... et in convencio contigerit (Beda, *In Lc*, II, 447-517; CCL 120, p. 111-113).

[DOMINICA IN OCTABAS PENTHECOSTEN]

44(9).- f. 10-12^v: APOCHALIPSIS DOMINI NOSTRI IHESU CHRISTI. *Vidi hostium apertum* (A 4,1). Et cetera. Apocalipsis grece, latine dicitur revelatio. Beatus namque Johannes apostolus et evangelista ... iudicare vivos et mortuos (Luculentius, 82).

45(10).- f. 12^v-15: EVANGELIUM SECUNDUM IOHANNEM. *Erat homo ex phariseis* (Jo 3,1-15). Et cetera. Predicante Domino in sinagoga iudeorum multe turbe crediderunt in eum ... debet sicut ipse ambulavit et ambulare (Luculentius, 83).

[DOMINICA I POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

46(11).- f. 15-18: EPISTOLA IOHANNIS APOSTOLI. *Deus caritas est* (1Jo 4,8-21). Karitas grece, latine dilectio dicitur. Quanta autem virtus sit dilectio ... mandata tua dilexi Domine, vivifica me (Luculentius, 84).

47(12).- f. 18-21: *Homo quidem erat dives, et induebatur purpura* (Lc 16,19-31). Et cetera. Narrat superius textus evangelii qualiter Dominus scribas et phariseos admonuerat ... ex mortuis resurrexerit crederit (Luculentius, 85).

[DOMINICA II POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

48(16).- f. 26-27^v: *Nolite mirari si odit vos mundus* (1Jo 3,13-18). Mundus enim in hoc loco beatus Johannes amatores mundi dicit ... paratum est ab origine mundi (Luculentius, 86).

49(17).- f. 27^v-30^v: *Homo quidam fecit cenam magnam* (Lc 14,16-24). Et cetera. Homo iste Deus omnipotens est intelligendus, de quo propheta dicit ... dare vobis regnum (Luculentius, 87).

[DOMINICA III POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

50(18).- f. 29^v-30^v: *Humiliamini sub manu potenti Dei* (1Pe 5,6). Humiliacio enim multis modis inteligitur ... solidavit bravio vite eterne (Luculentius, 88).

51(19).- f. 30v-32v: *Erant appropinquantes ad Ihesum publicani* (Lc 15,1). Et cetera. Dei enim filius hi(sic) hunc mundum, non pro iustis sed pro peccatoribus venit ... ignorat aut dissimulat (Luculentius, 89).

[DOMINICA IIII POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

52(20).- f. 32v-34v: *Existimo enim quod non sunt condigne passiones* (Rm 8,18). Consuetudo est sanctorum ut hoc quod beneficium putative scribant ... paratum est ab origine mundi (Luculentius, 90).

53(21).- f. 34v-36v: *Estote misericordes sicut et pater vester* (Lc 6,36). Et cetera. Sepe enim invenimus in scriptura divina homines provocare ad Dei imitacionem ... in omni vita nostra (Luculentius, 91).

[DOMINICA V POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

54(22).- f. 36v-39: *Omnes unanimes in oracione stote* (1Pe 3,8). Superius nos omni potestati dubdi monuerat apostolus dicens ... Spiritus sanctus habitat in vobis (Luculentius, 92).

55(23).- f. 39-41v: *Cum turbe irruerent ad Ihesum* (Lc 5,1). Et cetera. Primo enim de equalitate loci huius dicendum est; deinde quid per allegoriam ... vitam eternam possidebitis (Luculentius 93).

[IN NATALE SANCTI IOHANNIS BAPTISTE]

56(13).- f. 21-22v: *Isaias interpretatur salvator mundi vel salus Domini, eo quod de salvatore multa predixit ... conversatio in celis est* (Luculentius, 94).

57(14).- f. 22v-24: *Helisabet autem impletum est tempus pariendi* (Lc 1,57). Et cetera. Verbum implecionis sacra scriptura in bonorum tantum ortu vel obitu ponere consuevit ... nunc autem misericordiam consecutam (Luculentius, 95).

[IN NATALE APOSTOLORUM PETRI ET PAULI]

58(15).- f. 24-26: *Venit Ihesus in partes Cesaree Philipi* (Mt 16,13). Et cetera. Philipus iste frater fuit Herodis fuit. Quatuor quippe filios Herodes ... a peccatis purgentur (Luculentius, 96).

[DOMINICA VI POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

59(24).- f. 41v-42v: *Quicumque bapuzati sumus* (Rm 6,3). Totum enim bapuzismum suum, immo et omnium fidelium Paulus apostolus ... omnibus virtutibus que Christus est (Luculentius, 97).

60(25).- f. 42v-43v: *Amen dico vobis, nisi abundaverit iusticia vestra* (Mt 5,20). Et cetera. Dei etenim filius in hunc mundum veniens non venit solvere legem ... dimittet vobis peccata vestra (Luculentius, 98).

[DOMINICA VII POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

61(26).- f. 44-45v: *Humanum dico propter infirmitatem carnis* (Rm 6,3). *Infirnum namque erant romani, et adhuc minus intelligentes ... coeredes autem Christi* (Luculentius, 99).

62(27).- f. 45v-47v: *Cum multa turba esset cum Ihesu* (Mc 8,1). *Et reliqua. In hac lectione duas naturas in Dei filium intellegere debemus ... penitencia ductus accedat* (Luculentius, 100).

[DOMINICA VIII POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

63(28). f. 47v-48v: *Debitorum sumus non carni* (Rm 8,12). *Ostendere vult apostolus Paulus neminem esse absque debito ... duodecim tribus Israel* (Luculentius, 101).

64(29).- f. 48v-50: *Attendite a falsis prophetis* (Mt 7,15). *Et cetera. Hec sententia ad omnes pertinet generaliter ad eos qui aliud sermone ... ad quam beatitudinem, ipso auxiliante pervenire valeamus. Amen* (Luculentius, 102).

[DOMINICA IX POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

65(30).- f. 50v-52v: *Non simus concupiscentes malorum* (1Cor 10,6). *Exodus narrat liber quod exuntes filii Israel de terra Egipti ... quantum sufferre possint* (Luculentius, 103).

66(31).- f. 52-53v: *Homo quidam erat dives, qui habebat villicum* (Lc 16,1-9). *Et reliqua. Homo iste Deus omnipotens est intelligendus, qui in scripturis divinis ... dabitur in sinum vestri* (Luculentius, 104).

[DOMINICA X POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

67(32).- f. 53v-55v: *Scitis quia cum gentes essetis* (1Cor 12,2-11). *Gentes a gignendi dicte sunt velut bruta animalia ... Spiritus sancti largire dignatur* (Luculentius, 105).

68(33).- f. 55v-58: *Cum appropinquaret et Ihesus Iherusalem videns civitatem flevit* (Lc 19,41-47). *Et reliqua. Flevit enim pius redemptor generis humani ruinam perfide civitatis ... possit habere in diem iudicii* (Luculentius, 106).

[DOMINICA XI POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

69(35).- f. 59v-61: *Notum vobis facio evangelium* (1Cor 15, 1-2). *Hoc loco apostolus, pretermisso ordine predicationis, ad Christi resurrectionem ... cursum consumavi, fidem servavi* (Luculentius, 107).

70(36).- f. 61-62v: *Duo homines ascenderunt ad templum* (Lc 18,9). Et cetera. *Duo homines venerunt ad medicum, unus eger et alter sanus ... districcione pensetur ignoro* (Luculentius, 108).

[IN DIE SANCTI LAURENTII]

71(37).- f. 62v-63v: *Qui parce seminat* (2Cor 9,6). *Parce dicitur parvum vel modicum, large vero habunde vel affluenter et hoc est qui parum ... opera eorum nolite facere* (Luculentius, 109).

72(38).- f. 63v-65: *Amen dico vobis, nisi granum frumenti* (Jo 12,24-26). Et cetera. *Superius namque loquitur sanctum evangelium quod turba multa convenerat ... paratum vobis a mundi constitutione* (Luculentius, 110).

[DOMINICA XII POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

73(39).- f. 65-67: *Fiduciam talem habemus* (2Cor 2,4-9). In hoc loco apostolus ministros Novi Testamenti super ministros musayce legis ... *ministerium iusticie in gloria* (Luculentius, 111).

74(40).- f. 67v-70v: *Exiens de finibus Thiri, venit per Sidonem* (Mc 7, 31-37). Et reliqua. *Paululum superius premisit Marchus evangelista qualiter dominus filiam cananee ... surdos fecit audire et mutos loqui* (Luculentius, 112).

[DOMINICA XIII POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

75(41).- f. 71-74v: *Abrahe dicte sunt repromissiones* (Gal 3,16-22). Paulus apostolus repromissiones dicit esse factas ad Abraam et ad semen ipsius ... *ex fide Ihesu Christi daretur credentibus* (Luculentius, 113).

76(42).- f. 75-77v: *Beati oculi qui vident que vos videtis* (Lc 10,23). Et cetera. *Oculos in hoc loco quos Dominus beatificat non corporales set spirituales ... et vitam eternam habebis* (Luculentius, 114).

[DOMINICA XIV POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

77(43).- f. 77v-79v: *Spiritu ambulate* (Gal 5,16-24). *Hec ratio tripliciter intelligenda est. Spiritu ambulate ... et perfectus in fide* (Luculentius, 115).

78(44).- f. 79v-81v: *Dum iret Ihesus in Iherusalem* (Lc 17,11). Et reliqua. *Hoc in loco non dicit evangelista nomen castelli in quo Dei Filius ingressus fuisset ... et perfectus in fide* (Luculentius 116).

[DOMINICA XV POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

79(45).- f. 81v-83v: *Si vivimus Spiritu* (Gal 5,25-26; 6,1-10). *Par est in*

sensu et in ratione hic locus superiori ubi dixit ... fidem negavit et in fide deterior (Luculentius, 117).

80(46).- f. 83v-85v: *Nemo potest duobus dominis servire* (Mt 6,24). Et cetera. Qui duos dominos voluit intelligere Christum et diabolum ... insuper et maiora dentur (Luculentius, 118).

[DOMINICA XVI POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

81(47).- f. 85v-87: PAULUS AD EFFESIOS. *Obsecro vos ne deficiatis in tribulationibus* (Ef 3,13-21). Videbat Paulus apostolus consumari cursum suum, et simulacra deorum ad nichilum redigi ... eum cognoscere possimus (Luculentius, 119).

82(48).- f. 87-88: EVANGELIUM SECUNDUM LUCHAM. *Ibat Ihesus in civitate que vocatur Naym* (Lc 7,11-16). Et cetera. Naym civitas est Galilee in secundo milliario Tabor in monte ... et porte eius laudacio (Luculentius, 120).

[DOMINICA XVII POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

83(49).- f. 88-89v: PAULUS AD EFFESIOS. *Obsecro itaque vos ego vincus in Domino* (Ef 4,1-6). In hac sententia duplex intelligenda est ratio ... laudate et superexaltate eum in secula (Luculentius, 121).

84(50).- f. 89v-91: EVANGELIUM SECUNDUM LUCHAM. *Cum intrasset Ihesus in domum cuiusdam principis phariseorum* (Lc 14,1-11). Et reliqua. Sepe legimus in sanctum evangelium quia veniens Dominus in hunc mundum ... melius in futura discussione (Luculentius, 122).

[DOMINICA XVIII POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

85(51).- f. 91-92: PAULUS AD CORINTIOS. Corinthii sunt Achei. Hii predicanti a Paulo post eius dissessionem ... in die mala liberabit eum Dominus (Luculentius, 123).

86(52).- f. 92v-95v: EVANGELIUM SECUNDUM MATHEUM. *Accesserunt ad Ihesum saducei* (Mt 22,34-46). Et reliqua. Superius narrat evangelista qualiter accesserunt ad Ihesum Seducei ... qui se humiliaverit exaltabitur (Luculentius, 124).

IN DEDICATIONE SANCTI MIQUAELIS.

87(53).- f. 95v-97: *Significavit Dominus que oportet fieri cito* (Ap 1,1-5). Apocalipsis grece, latine revelatio vel manifestacio dicitur ... redimeret ab omni iniquitate (Luculentius, 125).

88(54).- f. 97-98v: *Quis putas maior* (Mt 18,1). Et reliqua. Superius enim scriptum est quia dixit Dominus Petro: Vade ad mare ... propter

angelos (Smaragdus, *Collectiones in epistolas et evangelia*, PL 102,477D-480A).

[DOMINICA XIX POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

89(55).- f. 98v-100: *Renovamini autem spiritu mentis* (Ef 4,23-28). Renovari precepit apostolus Paulus spiritu mentis vestre ... omnia que possidet constituet eum (Luculentius, 126).

90(56).- f. 100-104: *Ascendens Ihesus in navicula* (Mt 9,1). Et reliqua. Paululum etenim superius Matheus evangelista narrat quod veniens Dominus ... virtutibus convalescere (Luculentius, 127).

[DOMINICA XX POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

91(57).- f. 104-105v: *Videte itaque quomodo caute ambuletis* (Ef 5,15). Sepe dictum est quia sicut sunt exteriores oculi corporis ... in timore Christi (Luculentius, 128).

92(58). f. 105v-108v: *Simile est regnum celorum homini regi* (Mt 22,1). Et reliqua. Parabola grece, latine similitudo dicitur. Per multas etenim parabolas ... si sit electus ignorat (Luculentius, 129).

[DOMINICA XXI POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

93(59).- f. 108v-110v: *De cetero confortamini in Domino* (Ef 6,10). Monuerat enim superius apostolus seorsum viros, seorsum feminas ... cogitationum et intentionum cordis (Luculentius, 130).

94(60).- f. 110v-112: *Erat quidem regulus cuius filius infirmabitur* (Jo 4,46). Et reliqua. Regulus a rege diminuitur. Regulus dictus eo quod sit secundus ... credentes de populo gencium (Luculentius, 131).

94bis- f. 1v, col. b, lin. 23-f. 2, col b, lin. 18: et divicias venerantur. Sic enim quisquam pauper nos rogaret ... credentes de populo gencium (Luculentius, 131, in fine).

[DOMINICA XXII POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

95(61).- f. 112-113: *Confido in domino Ihesu* (Fil 1,6). Philipenses sunt macedones. Hos predicavit apostolus ... patrem vestrum qui in celis est (Luculentius 132).

96(62).- f. 113-115: *Simile est regnum celorum homini regi qui voluit rationem* (Mt 18,23). Et reliqua. Familiare est siris sive palestinis ut ad omnes sermones suos ... remicietur et vobis (Luculentius, 133).

[DOMINICA XXIII POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

97(63).- f.115-117: *Imitatores mei estote* (Fil 3,17). Notandum est enim

quia effesiis idem apostolus dicit: Estote imitatores Dei ... cum iustis non scribantur (Luculentius, 134, prima pars tantum).

98(64).- f. 117-118v: *Abeuntes pharisei concilium inhierunt* (Mt 22,15). Et reliqua. Nuper sub Cesare Augusto Iudea sub descriptione posita fuerat ... per babbatum reformemur (Luculentius, 135).

[DOMINICA XXIII POST OCTABAS PENTHECOSTEN]

99(65).- f. 118v-119: *Non cessamus pro vobis orantes* (Col 1,9). Audierat enim beatus Paulus colosencium fidem et dilectionem ... multa est in celis (Luculentius, 136).

100(66).- f. 119-120: *Loquente Ihesu ad turbas ecce princeps* (Mt 9,18). Et reliqua. Octavum signum est secundum Matheum in quo princeps unus ... iam salva facta es (Luculentius, 137).

[IN DEDICATIONE ECCLESIE]

101(3).- f. 2-3v: PAULUS AD CORINTHIOS. *Fratres unusquisque propriam mercedem accipiet* (1 Cor 3,8). Simile est quod alibi dicit: Qui parce seminat parce et metet ... isti sine fine letentur (Luculentius, 138).

102(4).- f. 3v-4v: *Non est arbor bona* (Lc 6,43). Et cetera. Cum superius contra ypocritas fictisque pastoribus discrepaverat Dominus ... ut est illud sub umbra <*Hic est defectus*>. (Luculentius, 139, initium tantum).

[IN NATALE SANCTI MARTINI]

103(1).- f. 1-1v, col. a, lin. 1+f. 4, col. b, lin. 29-f. 5v, col. b, lin. 47+f. 3v, col. b, lin. 11-f. 4, col. b, lin. 28+f. 1v, col. a, lin. 2-34: *Ecce sacerdos magnus* (Sir 44, 16-27; 45,3-20). Quidam hoc de Aaron intelligi volunt, qui iubente Deo sacerdos ... bonus odor sumus Deo. (Luculentius, 140).

104(2).- f. 1v-2: EVANGELIUM SECUNDUM MATHEUM. *Homo quidam peregrere proficiscens* (Mt 25,14). Et cetera. Homo iste nullus melius quam Dei filius est intelligendus ... non alio precio nisi <*Hic est defectus*> (Luculentius, 141).

[IN NATALE SANCTI ANDREE]

105(116).- f. 215-217: *Corde creditur ad iusticiam* (Rm 10,10). Vera est sententia apostoli qui dicit: Corde enim creditur ... predicare evangelium in toto mundo (Luculentius, 142).

106(117).- f. 217-219: *Ambulans Ihesus iuxta mare Galilee* (Mt 4,18). Et reliqua. Hoc mare propter diversas adieciencias variis vocatur nominibus ... implendi mandata invenerit (Luculentius, 143).

[DOMINICA I IN ADVENTU DOMINI]

107(67).- f. 120-122v: *Ecce dies veniunt* (Jer 23,5). Hieremias, cui hec vaticinium est, interpretatur excelsus dominum. Et bene convenit illi ista interpretatio ... habitabunt in terram suam (Luculentius, 144).

108(68).- f. 122v-123v: *Scientes quia hora est iam nos de somno surgere* (Rm 13,11). Sompnium scripta sacra interdum mortem anime nonnunquam infidelitatem ... velut ornamento vestieris (Luculentius, 146).

109(70).- f. 126-127v: *Cum appropinquasset Ihesus Iherosolimam et venisset Bethfage* (Mt 21,1). Et reliqua. Paululum superius evangelista dicit quod egrediente Domino de Iherico ... qui in nomine patris venit (Luculentius, 147).

[DOMINICA II IN ADVENTU DOMINI]

110(79).- f. 146-147v: *Quecumque scripta sunt* (Rm 15,4). Romanis Paulus apostolus non primo posuit fidei fundamentum ... dividens singulis prout vult (Luculentius, 148).

111(69).- f. 123v-126: *Erunt signa in sole* (Lc 21,25). Et reliqua. Narrat superius textus evangelii de quibusdam dicentibus de templo ... in sua natura servatur (Luculentius, 149).

[DOMINICA III IN ADVENTU DOMINI]

112(112).- f. 210-210v: PAULUS. *Sic vos existimet homo* (1Cor 4,1). Hoc in loco apostolus Paulus se suosque cohetaneos pretulit ... et clausa est ianua (Luculentius, 150).

113(113).- f. 211-213: EVANGELIUM SECUNDUM MATHEUM. *Cum audisset Iohannes in vinculis* (Mt 11,2). Qualiter enim vel quam ob causam Iohannes ... parare vias eius (Luculentius, 151).

[DOMINICA IV IN ADVENTU DOMINI]

114(114).- f. 213-214: *Gaudete in Domino semper* (Fil 4,4). Ac si diceret: Gaudete in Domino qui in seculari gaudio non gaudietis ... veniat id quod perfectum est (Smaragdus, amb retocs; PL 102, cols. 503B-504).

115(115).- f. 214-215: *Miserunt iudei ab Iherosolimis sacerdotes* (Jo 1,19). Et reliqua. Sepissime legimus et audivimus quia Iohannes Babtista, sicut excellentior fuit ... babtisma Christi debere venire (Luculentius, 153).

[IN DECOLLATIONE SANCTI IOHANNIS BAPTISTE]

116(34).- f. 58v-59v: *Missit Herodes rex ac tenuit Iohanem* (Mc 6,17). Et cetera. Vetus narrat historia Philipum Herodis maioris filium sub quo Dominus ... lector sagaci mente quesierit (Luculentius, 156).

ANNEX IV: REPERTORI CODICOLÒGIC D'HOMILIES
DE LUCULENTIUS I ÍNDEX DELS *INITIA*

Lucu-1. [...] epistola supermissa eo scit super addita super legem...
Queri potest cur his qui in Actibus Apostolorum Saulus dictus
est...
Fragmenta: Solsona, AD-83; Tarragona, AHA, ms. 21/3; Vic, XIV/
14.

Lucu-2. [Sanctus evangelista Matheus cepit numerare generaciones
Christi]...
Explicit: Vic, XIV/14.

Lucu-3. Titus interpretatur querens bonum sive luctatus. Secutus est
Paulum...
Incipit: Vic, XIV/14.
Fragmentum: Vic, XIV/20.
PL 72, 849-852.

Lucu-4. Nasciturus in carne Dei Filius sicut parentes...
Aemil 17, f. 4-4v+1.

Lucu-5. Ebrei ab Heber sumpserunt nomen qui fuit quartus decimus
ad Adam...
Aemil 17, f. 1-3v+5.
Pars: P2, f. 56-59.
Fragmentum: Barcelona, AD-36.
PL 72, 851-856; Ed. LEMARIÉ, p. 343-358.

Lucu-6. Beatus Iohannes evangelista sicut in ordine evangelistarum
ultimus...
Aemil 17, f. 5-9.
Fragmentum: Vic, XX/14.
Ed. MÜLLER, p. 85-97.

Lucu-7. Manifestum est quia prius duodecim apostoli electi sunt a
Domino...
Aemil 17, f. 9-11.
Ed. MÜLLER, p. 118-123.

Lucu-8. Narrat superius textus evangelii qualiter Dominus redarguit
scribas...
Aemil 17, f. 11-13.
Pars: P4, núm. 19.

Incipit: SP, núm. 77.
Fragmentum: Solsona, AD-121.
 Ed. MÜLLER, p. 130-135.

Lucu-9. Ab omni creatura laudatur et benedicatur Deus ut est illut in hymno...

Aemil 17, f. 13-14v.
 Ed. MÜLLER, p. 146-150.

Lucu-10. In hoc capitulo sancti evangelii beatus Iohannes tres causas nobis...

Aemil 17, f.14v-17.
Incipit: SP, núm. 78.
Fragmentum: Tarragona, AHA, ms. 21/9.

Lucu-11. Apocalipsis grece, latine revelacio vel manifestacio dicitur....

Aemil 17, f. 17-19.
 Ed. MÜLLER, p. 154-159.

Lucu-12. Semper angelus Ioseph in somnis apparuisse legitur quia vir prorsus...

Aemil 17, f. 19-22.
Pars: Va, f. 208-209v.
Explicit: Vic, XX/14.
 Ed. MÜLLER, p. 169-177.

Lucu-13. Titus interpretatur querens bonum sive luctatus. Secutus est Paulum...

Aemil 17, f. 22-23v.
Fragmentum: Vic, XIV/20.
 PL 72, 849-852.

Lucu-14. Ritus et religio circumcisionis Deo iubente a beato Abraam...

Aemil 17, f. 23v-27.
Incipit: Vic, XX/14.
Pars: Moià, AHM-70: Dixerat Moises: Mulier si suscepto semine.
Fragmentum: Vic, XIV/5.
 Ed. MÜLLER, p. 192-203.

Lucu-15. Galathe sunt Greci. Gallo grece latine candidi vel Iaccei vocantur...

Aemil 17, f. 27-28v.
Explicit: Tarragona, AHA, ms. 21/9.
 Ed. MÜLLER, p. 217-221.

Lucu-16. Mirantes erant pater eius et mater super his que dicebantur de illo...

Aemil 17, f. 28v-30v.

Incipit: Tarragona, AHA, ms. 21/9: Mirantes erant Iosep et Maria.

Fragmenta: Barcelona, BC, ms. 5067/5; Vic, XIV/5; Vilafranca del Penedès, ACAP.

Ed. MÜLLER, p. 229-236.

Lucu-17. Isaias interpretatur salus domini. Et bene quia salutem...

Aemil 17, f. 30v-32v.

Fragmenta: Barcelona, AD-31; Barcelona, AD-41.

Explicit: Barcelona, AD-38.

Ed. MÜLLER, p. 246-251.

Lucu-18. In capite huius leccionis tria ponuntur ab evangelista scilicet...

Aemil 17, f. 32v-35v.

Incipit: Barcelona, AD-38; Barcelona, AD-41.

Explicit: Barcelona, AHP-16.

Fragmenta: Barcelona, BC, ms. 5067/6; Vic, XIV/5; Vic, XIV/47.

Ed. MÜLLER, p. 259-268.

Lucu-19. Dixerat apostolus superius qualiter omnis observatio mandatorum...

Aemil 17, f. 35v-37.

Incipit: Barcelona, AHP-16.

Fragmentum: Barcelona, AD-57.

Explicit: Manresa, Seu.

PL 72, 811-814.

Lucu-20. Qui a nativitate immo et a conceptione quod verus sit Deus...

Aemil 17, f. 37v-38.

Incipit. Manresa, Seu.

Lucu-21. Recte beatus Iohannes agnum appellat Ihesum filium Dei...

Aemil 17, f. 38v-40.

Fragmentum et explicit: Girona, AC-51

Explicit: Barcelona, ACA-398; Vic, XXIII/9.

PL 72, 807-810.

Lucu-22. Donum non ex nostro sed ex donantis pendet arbitrio...

Aemil 17, f. 40-42.

Incipit: Girona, AC-51.

Fragmentum: Barcelona, ACA-398.

Explicit: Tarragona, AHA, ms. 18/2.

PL 72, 815-820.

Lucu-23. Narrat superius textus qualiter Dei Filius altercationem habuit...

Aemil 17, f. 42-47.

Incipit: Tarragona, AHA, ms. 18/2.

Fragmentum: Barcelona, AD-15.

Ed. MÜLLER, p. 287-302.

Lucu-24. Superiori capitulo dixerat: Non alta sapientes...

Aemil 17, f. 47-48; Aemil 21, f. 1-1v.

Explicit: Vic, XXIII/13.

PL 72, 819-822.

Lucu-25. Longo prolixoque sermone et plena ratione narrat superius...

Aemil 17, f. 48v-51v; Aemil 21, f. 1v-5.

Incipit: Vic, XXIII/13.

Ed. LEMARIÉ, p. 283-292.

Lucu-26. Superius amonuerat apostolus Romanos omnibus hominibus...

Aemil 17, f. 51v-52v; Aemil 21, f. 5-6v.

Explicit: Vic, IX/11.

PL 72, 821-826.

Lucu-27. Quintum signum est secundum Mattheum...

Aemil 17, f. 52v-54v; Aemil 21, f. 6v-8v.

Lucu-28. Colosenses sicut et Laodicenses sunt asiani...

Aemil 17, f. 54v-55; Aemil 21, f. 8v-10;

Incipit: Vic, IX/11.

Explicit: Barcelona, AHP-1.

PL 72, 847-850.

Lucu-29. Hoc in loco non dicit evangelista cui Dominus respondisset...

Aemil 17, f. 55v-57; Aemil 21, f. 10-12v; Va, f. 232-235.

Incipit: Barcelona, AHP-1; Gb5, f. 47v; SP, núm.16.

b) In hoc loco non dicit evangelista

Incipit: Gb1, Gb4, Gb7; Sb f. 176v.

Lucu-30. Corinthi sunt achaici, a Corintho civitate nomen acceperunt....

Aemil 17, f. 57v-59; Aemil 21, f. 12v-15.

Lucu-31. Parabola grece, latine similitudo dicitur. Regnum celorum...

Aemil 17, f. 59-61; Aemil 21, f. 15-17.

- Lucu-32. Chorinthii sunt Achei. Hi predicante apostolo Paulo libenter...
 Aemil 17, f. 61-64v; Aemil 21, f. 17-21.
Fragmentum: Vic, XXIII/4.
- Lucu-33. Veniens Dei Filius in mundum verbum Patris seminans...
 Aemil 17, f. 64-66v; Aemil 21, f. 21-23v.
Incipit: Vic, XXIII/4: Veniens Dei Filius in hunc mundum.
- Lucu-34. Superius dixerat apostolus Paulus Chorinthiis: Emulamini...
 Aemil 17, f. 66v-68v; Aemil 21, f. 23v-26.
- Lucu-35. Dominus et salvator noster providens ex passione sua...
 Aemil 17, f. 69-71v; Aemil 21, f. 26-28v.
- Lucu-36. Prescius populus gratiam Dei accepit legem...
 Aemil 17, f. 71v-73; Aemil 21, f. 28v-31.
- Lucu-37. Narrat superius textus evangelii quod Dei Filio veniente...
 Aemil 17, f. 73v-77; Aemil 21, f. 31-34v.
Incipit: Girona, AC-3.
- Lucu-38. Thessalonicenses sunt Macedones. Hii accepto verbo veritatis...
 Aemil 17, f. 79-80; Aemil 21, f. 34v-35v.
- Lucu-39. Non dicit evangelista hoc in loco unde egressus sit Dei Filius...
 Aemil 17, f. 80-82; Aemil 21, f. 35v-37v.
- Lucu-40. Ephesii sunt Asiani. Hii predicante Paulo apostolo firmi in fide...
 Aemil 17, f. 84-85v; Aemil 21, f. 37v-40.
Fragmentum: Montserrat, ms. 729-XI.
Explicit: Vic, IX/15.
- Lucu-41. Demoniacus iste apud alium evangelistam Mattheum...
 Aemil 21, f. 40-43v.
Incipit: Vic, IX/15.
Fragmentum: Vic, IX/34.
- Lucu-42. Scriptum est quoniam Abraam duos filios habuit...
 Aemil 21, f. 43v-45.
Fragmentum: Vic, IX/34.
- Lucu-43. Hoc enim mare pro diversis adiacenciis variis vocatur nominibus....

Aemil 21, f. 45-49.

Fragmenta: Barcelona, BC, ms. 5067/3; Vic, XXIII/8.

Ed. LEMARIÉ, p. 293-305.

Lucu-44. Scribens apostolus Paulus epistolam ad Hebreos voluit ostendere...

Aemil 21, f. 49-51.

Fragmentum: Vic, XXIII/8.

Lucu-45. Redarguerat Dominus superius scribas et phariseos de peccato...

Aemil 21, f. 51v-54.

Incipit: Vic, XIV/34; Vic, XXIII/8.

Explicit: Girona, AC-3.

Lucu-46. Quid in Christo Ihesu sit sentiendum manifestum est...

Aemil 21, f. 54v-56.

Fragmentum: Vic XXIII/3.

Lucu-47. Narrat superius textus evangelii qualiter Dominus predixit...

Aemil 17, f. 86-87; Aemil 21, f. 56-63.

Incipit: Vic, XXIII/3.

Lucu-48. Colosenses sicut et Laodicenses sunt asiani. Hii preventi sunt...

Aemil 17, f. 87v-88v; Aemil 21, f. 63-64.

Lucu-49. Mos apud antiquos fuit ut omnes dies sabbatos nominarent...

Aemil 17, f. 88v-90v; Aemil 21, f. 64-66v.

Fragmentum: Manresa, AHC.

Lucu-50. Corinthii acceperunt verbum veritatis a Paulo apostolo...

Aemil 17, f. 90v-91v; Aemil 21, f. 66v-68.

Incipit: Vic, VIII/23: Chorintii sunt achei (...) acceperunt.

Fragmentum: Manresa, AHC.

Lucu-51. De hac re Lucas plenius narrat. Dicit enim quod mulieres...

Aemil 17, f. 92; Aemil 21, f. 68-70;

Lucu-52. Accipientes diem resurrectionis dominice sancti apostolo...

Aemil 17, f. 92-94; Aemil 21, f. 70-72.

b) Accipientes die quinquagesimo resurrectionis.

Pars: B, f. 25-25v; B1.

c) Expletis dies/bus L^a resurrectionis.

Incipit: Barcelona, BC, ms. 5067/1.

Ed. LEMARIÉ, p. 359-365.

Lucu-53. Ipsum diem dominicam dicit diem qua a mortuis resurrexit...
 Aemil 17, ff. 94-95v; Aemil 21, f. 72-74v.
Explicit: Tarragona, AHA, ms. 18/9.

Lucu-54. Patriarcha Iacob dum filios suos benedicens futura
 prediceret...
 Aemil 17, f. 95v-96v; Aemil 21, f. 74v-76.
Pars: B, f. 26v-27v; B1.
Incipit: Tarragona, AHA, ms. 18/9.

Lucu-55. De hac re Iohannes evangelista apertius commemorat...
 Aemil 17, f. 96v-98v; Aemil 21, f. 76-78.
Incipit: Barcelona, ACA-50; Vic, XX/2.
Pars: Tarrag 117, f. 147v-149v. Quasi dicat: Ego sum ipse quem.
Fragmentum: SP, núm. 30.
Explicit: Ripoll.
 Ed. J. LEMARIÉ. «Deux fragments d'homéiliaires conservés aux
 archives capitulaires de Vich, témoins des sermons pseudo-
 augustiniens et du commentaire de Luculentius sur les
 Évangiles», *Revue des Études Augustiniennes*, 25 (1979) 97-101.

Lucu-56. Notandum est quod beatus Petrus apostolus viros
 israhelitas...
 Aemil 17, f. 98v-99; Aemil 21, f. 78-79; Tarrag 117, f. 149v-151.
Pars: B, f. 27v-28v; B1.
Incipit: Ripoll
Explicit: Montserrat, ms. 793-V.

Lucu-57. Ordo preposterus est quia necdum dixerat ordinem
 manifestacionis...
 Aemil 17, f. 99v-101; Aemil 21, f. 79-82; Tarrag 117, f. 151-153v.
Fragmentum: Montserrat, ms. 793-V.

Lucu-58. Bene etenim in meridie queritur ille qui devocione pectoris
 ardens...
 Aemil 17, f. 101-102v; Aemil 21, f. 82-84; Tarrag 117, f. 153v-155.
Pars: B, f. 28v-29; B1.
 Ed. LEMARIÉ, p. 366-371.

Lucu-59. Maria Magdalene que condam fuerat in civitate peccatrix...
 Aemil 17, f. 102v-104; Aemil 21, f. 84-86v; Tarrag 117, f. 155v-
 158.
Incipit: Vb1, Vb9.
Fragmentum: Vic, IX/1.

Lucu-60. Bene etenim Christum semel pro peccatis nostris mortuum asserit...

Aemil 17, f. 104-105v; Aemil 21, f. 86v-88v; Tarrag 117, f. 158-160.

Pars: B, f. 29v-31; B1.

Fragmentum: Barcelona, BC, ms. 5067/1.

Lucu-61. Nota quia superius dixit evangelista Mattheus: Tunc abiit unus...

Aemil 17, f. 105v-107; Aemil 21, f. 88v-90; Tarrag 117, f. 160-161v.

Incipit: Tarragona, AHA, ms. 18/10; Vic, IX/1; Vb, f. 137; Vb2: Nota quod; Vb5; Vb9, f. 205: Nota quod.

Fragmenta: Vic, XIV/33; Vic, XXIII/19; SP, núm. 33.

Explicit: Vic, IX/26.

Ed. LEMARIÉ, p. 306-311.

Lucu-62. Omnem malitiam, omnem infidelitatem quam Paulus impietatem...

Aemil 17, f. 107-108; Aemil 21, f. 90-92.

b) Omnem maliciam dicit omnem infidelitatem.

Tarrag 117, f. 161v-164.

Pars: B, f. 31-32; B1.

Incipit: Vic, XXIII/19.

Lucu-63. Una sabbati dicit diem dominicam in qua Dei Filius...

Aemil 17, f. 108-109v; Aemil 21, f. 92-93; Tarrag 117, f. 164-165.

Incipit: Vic, IX/26.

Lucu-64. Nequaquam diceret beatus Iohannes apostolus: Omne quod natum...

Aemil 17, f. 109v-110v; Aemil 21, f. 93-95; Tarrag 117, f. 166-168:

Nequaquam dixerat.

Lucu-65. Hanc manifestationem et Lucas evangelio suo meminit his verbis...

Aemil 17, f. 110v-112; Aemil 21, f. 95v-97; Tarrag 117, f. 168-

170: Hanc manifestacionem Luchas in evangelio suo.

Lucu-66. Audis quia Christus passus pro te et gaudes et bene facis...

Aemil 17, f. 112-113; Aemil 21, f. 97-98v; Tarrag 117, f. 170-171:

Audistis quia Christus.

Lucu-67. Dominus et salvator noster Ihesus Christus loquens ovibus suis...

- Aemil 17, f. 113-115; Aemil 21, f. 98v.-100v; Tarrag 117, f. 171-173.
- Lucu-68. Superiori capitulo beatus Petrus apostolus ecclesiam instituerat...
 Aemil 17, f. 115-116v; Aemil 21, f. 100v-102v; Tarrag 117, f. 173-174.
Explicit: Vic, IX/25.
- Lucu-69. Eadem nocte qua Dei Filius ultimum convivium cum discipulis...
 Aemil 17, f. 116v-117v; Aemil 21, f. 102v-103v; Tarrag 117, f. 174v-176.
Incipit: Vic, IX/25; SP, núm. 37.
Fragmentum et explicit: Girona, AD, s/n.
- Lucu-70. Superius ostendit beatus Iacobus vicia carnis...
 Aemil 17, f. 117v-118v; Aemil 21, f. 103v-105v; Tarrag 117, f. 176v-177.
Incipit: Vic, IX/25.
- Lucu-71. Ac si dicat revertor ad Patrem qui me incarnari constituit...
 Aemil 17, f. 118v-120v; Aemil 21, f. 105v-107v; Tarrag 117, f. 177v-179v.
- Lucu-72. Huic loco similis est sententia Pauli apostoli dicentis: Non auditores...
 Aemil 17, f. 120-120v; Aemil 21, f. 107v-108v; Tarrag 117, f. 179v-180.
- Lucu-73. Moveri potest hec ratio minus intelligentes cur Dominus dicat...
 Aemil 17, f. 120v-122; Aemil 21, f. 108v-110v; Tarrag 117, f. 180v-182.
- Lucu-74. Iacobus iste filius fuit Alphei natus ex matertera Domini...
 Confessio tribus modis est scilicet confessio fidei...
 Aemil 17, f. 122v-124; Aemil 21, f. 110v-113; Tarrag 117, f. 182-184v.
Fragmentum: Barcelona, BC, ms. 5067/3.
- Lucu-75. Sepe legimus Dei Filium locutum fuisse per parabolas...
 Aemil 17, f. 124-126; Aemil 21, f. 113-115v; Tarrag 117, f. 184v-186v.
Incipit: Barcelona, BC, ms. 5067/3.

Lucu-76. Lucas sirus anthiocensis Paulum apostolum in predicatione secutus...

Aemil 17, f. 126-128v; Aemil 21, f. 115v-118v; Tarrag 117, f. 186v-189.

Fragmentum: Barcelona, AD-46.

Explicit: Tarragona, AHA, ms. 21/6.

Lucu-77. Marchus interpretatur excelsus mandato. Bene enim illi...

Quomodo dicit novissime quasi iam ultra eum visuri non essent...

Aemil 17, f. 128v-132; Aemil 21, f. 118v-123; Tarrag 117, f. 189-193.

Incipit: Tarragona, AHA, ms. 21/6; Vb1, f. 155v; Vb2: Quando dicit novissimum quasi iam tempore multo eum; Vb5: Quomodo dicit novissime que iam multo; Vb9.

Fragmentum: Barcelona, ACA-249.

Lucu-78. Duas novimus prudencias bonam et malam, carnalem et spiritualem...

Aemil 17, f. 132-133; Aemil 21, f. 123-124v; Tarrag 117, f. 195-196v.

Fragmentum: Vic, IX/7.

Lucu-79. Sepissime legimus in sancto evangelio quod sancti apostoli...

Aemil 17, f. 133-134v; Aemil 21, f. 124v-125; Tarrag 117, f. 196v-198.

Lucu-80. In eodem loco dicit esse congregatos discipulos vel credentes...

Aemil 17, f. 134v-136; Aemil 21, f. 126-127v; Tarrag 117, f. 198-199v: In eodem loco dicit congregatos esse discipulos.

Lucu-81. Eadem nocte qua traditus est Dei Filius multa discipulos docuit...

Aemil 17, f. 136-139v; Aemil 21, f. 128-132v; Tarrag 117, f. 199v-204.

Incipit: Vic, IX/7.

Lucu-82. Apochalipsis grece, latine dicitur revelatio. Beatus namque Iohannes...

Aemil 17, f. 139v-141v; Aemil 21, f. 132v-135v; Tarrag 117, f. 10-12v.

Lucu-83. Predicante Domino in sinagoga iudeorum multe turbe crediderunt...

Aemil 17, f. 141v-143; Aemil 21, f. 135v-136v; G, f. 105v-110;

- Tarrag 117, f. 12v-15.
Incipit: SC, núm. 57; Gb6, f. 105v; Gb7.
 Ed. LEMARIÉ, p. 312-319.
- Lucu-84. Caritas grece, latine dilectio dicitur. Quanta autem virtus sit dilectio...
 Aemil 17, f. 143-145; Tarrag 117, f. 15-18.
Explicit: Vic, IX/4.
- Lucu-85. Narrat superius textus evangelii qualiter Dominus scribas...
 Aemil 17, f. 245-147; Tarrag 117, f. 18-21.
Incipit: Vic, IX/4.
- Lucu-86. Mundus enim in hoc loco beatus Iohannes amatores mundi dicit...
 Aemil 17, f. 147-148; Aemil 21, f. /-137; Tarrag 117, f. 26-27v.
Incipit: Vb1.
- Lucu-87. Homo iste Deus omnipotens est intelligendus, de quo propheta dicit...
 Aemil 17, f. 148-149v; Aemil 21, f. 137-139; Tarrag 117, f. 27v-30v.
Fragmentum: Girona, AC-56.
- Lucu-88. Humiliacio enim multimoda inteligitur nam unusquisque qui se...
 Aemil 17, f. 149-150v; Aemil 21, f. 139-140; Tarrag 117, f. 29v-30v.
Incipit: Vb1, Vb9, f. 250v.
 PL 72, 857-860.
- Lucu-89. Dei enim Filius in hunc mundum, non pro iustis sed pro peccatoribus...
 Aemil 17, f. 150-151v; Aemil 21, f. 140-142; Tarrag 117, f. 30v-32v.
Fragmenta: Barcelona, AHC, ms. B-109(1); Barcelona, AHP-24.
Explicit: Vic, XIV/46.
- Lucu-90. Consuetudo est sanctorum ut hoc quod beneficium putative scribant...
 Aemil 17, f. 142-143v; Aemil 21, f. 151v-152v.
 b) Consuetudo est sanctorum ut hoc quod bene sciunt, putative.
 Tarrag 117, f. 32v-34.
Incipit: Barcelona, AHC, ms. B-109 (1); Vb1; Vb2, f. 157; Vb5; Vb9, f. 251v.
Fragmentum: Barcelona, AHP-24.
Explicit: Vic, VIII/6.

Lucu-91. Sepe enim invenimus in scriptura divina homines provocare ad Dei...

Aemil 17, f. 152v-154; Aemil 21, f. 143v-145v; Tarrag 117, f. 34v-36.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 157; V5; Vb9, f. 252.

Fragmentum: SP, núm. 91.

Lucu-92. Superius omni potestati nos subdi monuerat apostolus dicens...

Aemil 17, f. 154-155v; Aemil 21, f. 145v-148; Tarrag 117, f. 36v-39.

Pars: Vic, VIII/6.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 157v; Vb5; Vb9, f. 252.

Lucu-93. Primo enim de qualitate loci huius dicendum est...

Aemil 17, f. 155v-157v; Aemil 21, f. 148v-140v; Tarrag 117, f. 39-41v.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 157v; Vb5; Vb9, f. 252.

Fragmenta: Barcelona, BC, ms. 5067/8; SP, núm. 56.

Lucu-94. Isaias interpretatur salvator mundi vel salus Domini...

Non quod insulas vel stagna sive flumina...

Aemil 17, f. 157v-158v; Aemil 21, f. 150v-152; Tarrag 117, f. 21-22v.

Lucu-95. Verbum impletionis sacra scriptura in bonorum tantum ortu...

Aemil 17, f. 158v-159v; Aemil 21, f. 152-153v; Tarrag 117, f. 22v-24.

Incipit: SP, núm. 105.

Lucu-96. Philippus iste frater fuit Herodis. Quattuor quippe filios Herodes...

Aemil 17, f. 159v-160v; Aemil 21, f. 153v-155; Tarrag 117, f. 24-26.

Fragmentum: Barcelona, AHC, ms. B-109(1).

Lucu-97. Totum enim baptismum suum immo et omnium fidelium...

Aemil 17, f. 160v-161v; Aemil 21, f. 155-156v; Tarrag 117, f. 41v-42.

Incipit: Vic, VIII/6; Vb2, f. 158; Vb1; Vb5; Vb9, f. 254-254v.

Fragmentum: Vic, IX/9; Vic, XX/6.

Lucu-98. Dei enim filius in hunc mundum veniens non venit solvere legem...

Aemil 21, f. 156v-157v; Aemil 17, f. 161v-162v.

b) Dei etenim filius in hunc mundum veniens

Tarrag 117, f. 42v-43v.

Incipit: Vic, IX/9; Vic, XX/6; Vb1; Vb2, f. 158; Vb5; Vb9, f. 253v.

Fragmentum: SP, núm. 57.

Lucu-99. Infirmi namque erant Romani adhuc minus intelligentes...

Aemil 21, f. 157v-159; Aemil 17, f. 162v-163v.

b) Infirmi namque erant Romani et adhuc minus intelligentes.

Tarrag 117, f. 44-45v.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 158v; Vb5; Vb9, f. 254-254v.

Explicit: Barcelona, AD-43; Vic, VIII/6.

Lucu-100. In hac lectione duas naturas in Dei Filium intellegere debemus...

Aemil 17, f. 163v-165; Aemil 21, f. 159v-161; Tarrag 117, f. 45v-47v.

Incipit: Barcelona, AD-43; Vb1; Vb2, f. 158v; Vb5; Vb9, f. 254v.

Fragmentum: SP, núm. 58.

Lucu-101. Ostendere vult apostolus Paulus neminem esse absque debito...

Aemil 17, f. 165-166; Aemil 21, f. 161-162v; Tarrag 117, f. 47v-48v.

Incipit: Vic, VIII/6; Vb1; Vb2, f. 159; Vb5; Vb9, f. 255-255v.

Fragmentum et explicit: Girona, AD, s/n.

Lucu-102. Hec sententia ad omnes pertinet generaliter qui aliud sermone...

Aemil 21, f. 162v-164; Aemil 17, f. 166-167.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 159v; Vb5; Vb9, f. 255v; SP, núm. 59: Hec sententia ad omnes generaliter pertinet.

Explicit: Vic, XXIII/7.

b) Hec sententia ad omnes pertinet generaliter ad eos qui.

Tarrag 117, f. 48v-50.

Incipit: Girona, AD, s/n.

Ed. LEMARIÉ, p. 320-324.

Lucu-103. Exodus narrat liber quod exeuntes filii Israel de terra Egypti...

Aemil 17, f. 167-168v.; Aemil 21, f. 164-166; Tarrag 117, f. 50v.-52.

Incipit: Vic, XXIII/7; Vb1; Vb2, f. 159v; Vb5; Vb9, f. 256: Exodi narrat liber.

Explicit: Solsona, 65.

Lucu-104. Homo iste Deus omnipotens est intelligendus, qui in scripturis...

Aemil 17, f. 168v-169v; Aemil 21, f. 166v-167v; Tarrag 117, f. 52-53v.

Incipit: Solsona, AD-65; Vb1; Vb2, f. 160; Vb5; Vb9, f. 256v; SP, núm. 56.

Lucu-105. Gentes a gignando dicte sunt velut bruta animalia...

Aemil 17, f. 169-170v; Aemil 21, f. 167v-169v; Tarrag 117, f. 53v-55.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 160; Vb5; Vb9, f. 257.

Fragmentum: Arenys de Mar, AFF, s/n.

Lucu-106. Flevit enim pius redemptor generis humani ruinam perfide civitatis...

Aemil 17, f. 170-172v; Aemil 21, f. 169v-172v; Tarrag 117, f. 55v-58.

Lucu-107. Hoc loco apostolus pretermisso ordine predicationis...

Aemil 17, f. 172v-173v; Aemil 21, f. 172v-174; Tarrag 117, f. 59v-61.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 160v: Hoc in loco; Vb5: Hoc in loco; Vb9, f. 258.

Fragmentum: Vic, IX/7.

Lucu-108. Duo homines venerunt ad medicum, unus aeger et alter sanus...

Aemil 17, f. 173v-174v; Aemil 21, f. 174v-175v; Tarrag 117, f. 61-62v; Tarrag. 139, núm. 80.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 161; Vb5; Vb9, f. 258-258v; SP, núm. 62.

Lucu-109. Parce dicitur parvum vel modicum, large vero habunde...

Aemil 17, f. 174v-175v; Aemil 21, f. 175v-176v; Tarrag 117, f. 62v-63v.

Explicit: Vic, IX/27.

Lucu-110. Superius namque loquitur sanctum evangelium quod turba multa...

Aemil 17, f. 175v-176v; Aemil 21, f. 176v-178; Tarrag 117, f. 63v-65.

Incipit: Vic, IX/27.

Fragmenta: Mt, núm. 1445; SC, núm. 24: Hoc quantum ad literam attinet; SP, núm. 120.

Lucu-111. In hoc loco apostolus ministros Novi Testamenti super ministros...

Aemil 17, f. 176v-178; Aemil 21, f. 178v-180; Tarrag 117, f. 65-67.
Incipit: Vb1; Vb2, f. 161; Vb5; Vb9, f. 258v.-259.
Fragmenta: Vic, IX/7; Vic, IX/28.

Lucu-112. Paululum superius premisit Marcus evangelista qualiter Dominus...

Aemil 17, f. 178-180; Aemil 21, f. 180-184; Tarrag 117, f. 67v-70v.
Explicit: Vic, XXIII/10.

b) Paululum superius premisit evangelista Marcus.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 161v; Vb5; Vb9, f. 259; SP, núm. 63.

Ed. LEMARIÉ, p. 325-334.

Lucu-113. Paulus apostolus promissiones dicit esse factas ad Abraham...

Aemil 17, f. 180v+ 187-189v; Aemil 21, f. 184-188; Tarrag 117, f. 71-74v.

Incipit: Vic, XXIII/10; Vb1; Vb2, f. 161v; Vb5; Vb9, f. 259v-260.

Fragmenta: Barcelona, BC, ms. 2363; Vic, IX/7; Vic, XXV/25.

Lucu-114. Oculos hoc in loco quos Dominus beatificat non corporales...

Aemil 17, f. 189v-191v; Aemil 21, f. 188-190v; Tarrag 117, f. 75-77v: Oculos in hoc loco; Tarrag 139, núm. 82: Oculi hoc in loco.

Incipit: Vic, IX/7; Vb1; Vb2, f. 162; Vb5; Vb9, f. 260; SP, núm. 64.

Explicit: Barcelona, BC, ms. 2363.

Lucu-115. Haec ratio tripliciter intelligenda est. Spiritu ambulate...

Aemil 17, f. 191v-193; Aemil 21, f. 190v-193; Tarrag 117, f. 77v-79v.

Incipit: Barcelona, BC, ms. 2363; Vb1; Vb2, f. 162; Vb5; Vb9, f. 260v-261.

Fragmentum: Vic, IX/7.

Lucu-116. Hoc in loco non dicit evangelista nomen castelli in quo Dei Filius...

Aemil 17, f. 193-194v; Aemil 21, f. 193-194v; Tarrag 117, f. 79v-81v; Tarrag 139, núm. 83.

Incipit: Vic, IX/14; Vic, XXV/12; Vb1; Vb2, f. 162v; Vb5; Vb9, f. 261; SP, núm. 65.

Lucu-117. Par est in sensu et racione hic locus superiori ubi dixit...

Aemil 17, f. 194v.+181; Aemil 21, f. 194v-196v: Par est in sensu vel racione; Tarrag 117, f. 81v-83v.

Incipit: Vic, XXV/12; Vb1; Vb2, f. 162v; Vb5; Vb9, f. 261v.-262.

Fragmentum: Vic, IX/6.

Ed. MÜLLER, A. «Ein neues Fragment aus dem Schriftkommentar des Luculentius», *Theologische Quartalschrift*, 93 (1911), p. 212-218; PLS IV, 1416-1420.

Lucu-118. Qui duos dominos volet intelligere Christum et diabolum...
Aemil 21, f. 196v-198v; Aemil 17, f. 181-182; Tarrag 117, f. 83v-85v: Qui duos dominos voluit intelligere.

b) Quidam duos dominos volunt intelligere.

Tarrag 139, núm. 84.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 163; Vb5; Vb9, f. 262; SP, núm. 66.

Fragmenta: Barcelona, AD-9; Barcelona, BC, ms. 193/3; Vic, IX/6; Vic, IX/14.

PL 72, 803-808.

Lucu-119. Videbat Paulus apostolus consumari cursum suum...

Aemil 17, f. 182-182v; Aemil 21, f. 198v-200; Tarrag 117, f. 85v-87.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 163; Vb5; Vb9, f. 262v.

Fragmentum: Tarragona, AHA, ms. 18/12.

PL 72,827-830.

Lucu-120. Naim civitas est Galilee in secundo miliario Thabor in monte...

Aemil 21, f. 200-201v; Tarrag 117, f. 87-88; Tarrag 139, núm. 85.

b) Naim civitas est Galilaeae, in secundo miliario a Thabor monte.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 163; Vb5; Vb9, f. 262v.-263; SP, núm. 67.

Bibliotheca Cassinensis: Florilegium Cassinense, vol. 3, Montecassino, 1877, p. 31-33.

Lucu-121. In hac sententia duplex intelligenda est ratio...

Aemil 17, f. 183-183v; Aemil 21, f. 201v-203; Tarrag 117, f. 88v-89v.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 163v; Vb5; Vb9, f. 263v.

Fragmentum: Barcelona, BC, ms. 5067/4.

PL 72, 830-834.

Lucu-122. Sepe legimus in sanctum evangelium quia veniens Dominus...

Aemil 21, f. 203-205; Aemil 17, f. 183v-184v; Tarrag 117, f. 89v-91.

b) Saepe legimus in sancto evangelio.

Tarrag 139, núm. 86.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 163v; Vb5; Vb9, f. 263v; SP, núm. 68.

Lucu-123. Corinthii sunt Achei. Hii predicanti Paulo post eius discessionem...

Aemil 17, f. 184v-186; Aemil 21, f. 205-206.

b) Corinthii sunt Achei. Hi praedicati a Paulo apostolo.

Tarrag 117, f. 91-92: Corinthii sunt Achei. Hii predicanti a Paulo.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 164; Vb5; Vb9, f. 264v.

PL 72, 825-828.

Lucu-124. Superius narrat evangelista qualiter accesserunt ad Ihesum...

Aemil 17, f. 186v+195-197; Aemil 21, f. 206-209v; Tarrag 117, f. 92v-95v; Tarrag 139, núm. 87.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 164; Vb5; Vb9, f. 264v.

Lucu-125. Apocalipsis grece, latine revelacio vel manifestacio dicitur...

Aemil 17, f. 197-198; Aemil 21, f. 210-211v; Tarrag 117, f. 95v-97.

Incipit: Vic, IX/27.

Fragmentum et explicit: Girona, AC, 6.

Lucu-126. Renovamini precepit apostolus Paulus spiritu mentis vestre...

Aemil 17, f. 198-199; Aemil 21, f. 211v+216-217.

b) Renovari precepit.

Tarrag 117, f. 98v-100.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 164v; Vb5; Vb9, f. 265-265v.

PL 72, 833-836.

Lucu-127. Paululum superius Mattheus evangelista narrat quod veniens...

Aemil 21, f. 217-222; Aemil 17, f. 199-202v.

b) Paululum etenim superius Matheus evangelista.

Tarrag 117, f. 100-104; Tarrag 139, núm. 88.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 164v; Vb5; Vb9, f. 265v.

Fragmenta: Barcelona, BC, ms. 5067/2; SP, núm. 70.

Lucu-128. Sepe dictum est quia sicut sunt exteriores oculi corporis...

Aemil 17, f. 202v-203v; Aemil 21, f. 222-223v; Tarrag 117, f. 104-105v.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 165; Vb5; Vb9, f. 266.

PL 72, 835-840.

Lucu-129. Parabola grece, latine similitudo dicitur. Per multas etenim...

Aemil 17, f. 203v-206v; Aemil 21, f. 223v-227; Tarrag 117, f. 105v-108v.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 165; Vb5; Vb9, f. 266v.

Lucu-130. Amonuerat enim superius apostolus Paulus seorsum viros...

Aemil 17, f. 206v-208; Aemil 21, f. 227-229; Tarrag 117, f. 108v-

110v: Monuerat enim superius.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 165; Vb5; Vb9, f. 267: Admonuerat superius.

Fragmenta: Barcelona, BC, ms. 193/34; Tarragona, AHA, ms. 18/3.

Lucu-131. Regulus a rege diminuitur. Regulus dictus eo quod sit secundus...

Aemil 17, f. 208-209; Aemil 21, f. 229-230v; Tarrag 117, f. 110v-112.

Lucu-132. Filipenses sunt Machedones. Hos predicavit apostolus Paulus...

Aemil 17, f. 209-210; Aemil 21, f. 230v-231v.; Tarrag 117, f. 112-113.

Incipit: Solsona, AD-24: Philippenses sunt Macedones et his predicavit; Vb1; Vb2, f. 165; Vb5; Vb9, f. 268: Philippenses sunt Macedones. Hos laudat.

PL 72, 843-846.

Lucu-133. Familiare est Syris sive Palestinis ut ad omnes sermones suos...

Aemil 17, f. 210-211v; Aemil 21, f. 231v-233v; Tarrag 117, f. 113-115; Tarrag 139, núm. 89.

Fragmentum: Girona, AC-50.

v) Familiare est siris et maxime palestinis.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 166;; Vb5; Vb9, f. 268-268v.

Lucu-134. Notandum est enim quia Effesiis idem apostolus dicit...

Aemil 17, f. 211v-213v; Aemil 21, f. 233v-236v; Tarrag 117, f. 115-117.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 166v; Vb5; Vb9, f. 269: Notandum est enim, quod.

Pars: Solsona, AD-83: Ac si dicat, in Domino gaudete.

Lucu-135. Nuper sub Cesare Augusto Iudea sub descriptione posita fuerat...

Aemil 17, f. 213v-214v; Aemil 21, f. 236-237v; Tarrag 117, f. 117-118v; Tarrag 139, núm. 90.

Incipit: Vic, IX/13; Vb1; Vb2, f. 166v; Vb5; Vb9, f. 269.

Lucu-136. Audierat enim beatus Paulus Colossensium fidem et dilectionem...

Aemil 17, f. 214v-215; Aemil 21, f. 237v-238v; Tarrag 117, f. 118v-119.

Incipit: Vic, IX/22; Vb2, f. 167; Vb1; Vb5; Vb9, f. 269v-270.

PL 72, 845-848.

Lucu-137. Octavum signum est secundum Mattheum in quo princeps unus...

Aemil 17, f. 215v-216; Aemil 21, f. 238v-239v; Tarrag 117, f. 119-120; Tarrag 139, núm. 91.

Incipit: Vb1; Vb2, f. 167; Vb5; SP, núm. 75.

Lucu-138. Simile est quod alibi dicit: Qui parce seminat, parce et metet...

Aemil 17, f. 216-217v; Aemil 21, f. 239v-241; Tarrag 117, f. 2-3v.

Fragmentum: Vic, VIII/6.

Lucu-139. Cum superius contra ypocritas fictisque pastoribus disceptaverit...

Aemil 17, f. 217v-219; Aemil 21, f. 241-242v; Tarrag 117, f. 3v.

Ed. LEMARIÉ, J. «Les homélies pour la Dédicace de la collection de Luculentius et du Parisinus 3829», a *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, vol. 3, Barcelona, 1984, p. 31-34.

Lucu-140. Quidam hoc de Aaron intelligi volunt, qui iubente deo sacerdos...

Aemil 17, f. 219-220v; Aemil 21, f. 242v-244v; Tarrag 117, f. 1-1v.

Incipit: Girona, AC-6.

Lucu-141. Homo iste nullus melius quam Dei Filius est intelligendus...

Aemil 17, f. 220.-222; Aemil 21, f. 244v-246v; Tarrag 117, f. 1v-2.

Incipit: G1, f. 33-33v; G2, f. 2v-4v i 96v-97v.

Lucu-142. Vera est hec sententia apostoli qui dicit: Corde enim creditur...

Aemil 17, f. 222-223v; Aemil 17, f. 222-223v; Aemil 21, f. 246v-249; Tarrag 117, f. 215-217.

Lucu-143. Hoc mare propter diversas adiacentias variis vocatur nominibus...

Aemil 17, f. 223v-225v; Aemil 21, f. 249-251; Tarrag 117, f. 217-219.

Lucu-144. Iheremias interpretatur excelsus Domini et bene convenit illi...

Aemil 17, f. 225v-227; Aemil 21, f. 251-253; Tarrag 117, f. 120-122v: Hieremias, cui hec vaticinium est, interpretatur.

Lucu-145. Require in ebdomada IIII in Quadragesima, in evangelio qui ita incipit: *Abiit Ihesus trans mare Galilee.*

Aemil 17, f. 227; Aemil 21, f. 253v.

Fragmentum: SP, núm. 76.

Lucu-146. Somnum scripta sacra interdum mortem anime nonnunquam...

Aemil 17, f. 227-227v; Aemil 21, f. 253-254; Tarrag 117, f. 122v-123v.

Lucu-147. Paululum superius dicit evangelista quod egrediente Domino...

Aemil 17, f. 227v-229; Aemil 21, f. 254-256; Tarrag 117, f. 126-127v: Paululum superius evangelista dicit quod...

Incipit: Vic, XX/18.

Lucu-148. Romanis Paulus apostolus non primo posuit fidei fundamentum...

Aemil 17, f. 229-230v; Aemil 21, f. 256-257v; Tarrag 117, f. 146-147v.

Explicit: Vic, IX/16.

Lucu-149. Narrat superius textus evangelii de quibusdam dicentibus...

Aemil 17, f. 230v-233; Aemil 21, f. 257v-260; Tarrag 117, f. 123v-126.

b) Narrat superius textus evangelii quod quibusdam dicentibus.

Incipit: Barcelona, BC, ms. 2363; Vic, IX/16.

Ed. LEMARIÉ, p. 335-342.

Lucu-150. Hoc in loco apostolus Paulus se suosque cohetaneos pretulit...

Aemil 17, f. 233-234; Aemil 21, f. 260v-261v; Tarrag 117, f. 210-210v.

Lucu-151. Qualiter enim vel quam ob causam Iohannes in carcere trusus...

Aemil 17, f. 234-235v; Aemil 21, f. 261v-263v; Tarrag 117, f. 211-213.

Explicit: Solsona, AD-83.

Lucu-152. *Gaudete in Domino semper* (Fil 4,4-7).

Aemil 17, f. 235v; Aemil 21, f. 263v.

Incipit: Solsona, AD-83.

Lucu-153. Sepissime legimus et audivimus quia Iohannes Baptista...

Aemil 17, f. 236-237; Aemil 21, f. 263v-265; Tarrag 117, f. 214-215.

Fragmenta: Solsona, AD-83; Tarragona, AHA, ms. 21/3; Vic, IX/16.

Lucu-154. Quidam hoc ad patres veteris testamenti refere volunt...

Aemil 17, f. 237-238v; Aemil 21, f. 265-266v.

Lucu-155. Secundum Mattheum evangelistam Dominus duodecim discipulos...

Aemil 17, f. 238v-240; Aemil 21, f. 266v-268v.

Lucu-156. Vetus narrat historia Philipum Herodis maioris filium sub quo...

Aemil 17, f. 240-241v; Aemil 21, f. 268v-269v; Tarrag 117, f. 58v-59v.

Pars: G1, f. 38.

Incipit: SP, núm. 125.

ÍNDIX DELS *INITIA*

- Ac si dicat, in Domino gaudete (Luculentius, 134, *pars altera*).
- Ac si dicat: revertor ad Patrem qui me incarnari constituit (Luculentius, 71).
- Ac si dicat: revertor ad Patrem qui mihi incarnari constituit (Luculentius, 71 var).
- Accipientes die quinquagesimo resurrectionis dominice (Luculentius, 52).
- Accipientes diem resurrectionis dominice (Luculentius, 52 var).
- Amonuerat enim superius apostolus Paulus seorsum viros (Luculentius, 130).
- Admonuerat superius apostolus Paulus seorsum viros (Luculentius, 130, var).
- Apocalipsis grece, latine dicit revelatio (Luculentius, 82).
- Apocalipsis grece, latine revelatio vel manifestacio dicitur (Luculentius, 125).
- Audierat enim beatus Paulus Colossencium fidem (Luculentius, 136).
- Audis quia Christus passus est pro te, et gaude (Luculentius, 66).
- Audistis quia Christus passus est pro te, et gaude (Luculentius, 66 var).
- Bene etenim Christum semel pro peccatis nostris mortuum (Luculentius, 60).
- Bene etenim in meridie queritur ille qui devocione pectoris (Luculentius, 58).
- Caritas grece, latine dilectio dicitur (Luculentius, 84).
- Confessio tribus modis est: scilicet confesio dicitur (Luculentius, 74).
- Consuetudo est sanctorum ut hoc quod bene sciunt scribant (Luculentius, 90 var).
- Consuetudo est sanctorum ut hoc quod beneficium putative (Luculentius, 90 var).
- Corinthii sunt Achei. Hi predicante apostolo Paulo (Luculentius, 32).
- Corinthii sunt Achei. Hii predicanti a Paulo post eius discessionem (Luculentius, 123).
- Corinthii sunt Achei (...) acceperunt (Luculentius, 50 var).
- Cum superius contra ypocritas fictisque pastoribus disceptaverit (Luculentius, 139).
- Dei enim Filius in hunc mundum, non pro iustis (Luculentius, 89 var).
- Dei enim Filius in hunc mundum veniens non venit solvere (Luculentius, 98).
- Dei etenim filius in hunc mundum veniens non venit solvere (Luculentius, 98 var).
- Demoniacus iste apud alium evangelistam Matheum (Luculentius, 41).
- Dixerat Moises: Mulier si suscepto semine (Luculentius, 14).
- Dominus et salvator noster Ihesus Christus loquens ovibus suis (Luculentius, 67).

- Duas novimus prudencias: bonam et malam (Luculentius, 78).
- Duo homines venerunt ad medicum, unus eger et alter sanus (Luculentius, 108).
- Eadem nocte qua Dei Filius ultimum convivium cum discipulis (Luculentius, 69).
- Eadem nocte qua traditus est Dei Filius, multa discipulis docuit (Luculentius, 81 var).
- Eadem nocte qua traditus est Dei Filius, multa discipulos docuit (Luculentius, 81).
- Ephesii sunt Asiani. Hii predicante Paulo apostolo firmi in fide (Luculentius, 40).
- Esaias interpretatur salvator mundi vel salus Domini (Luculentius, 94).
- Exodi narrat liber quod exeuntes filii Israel de terra Egypti (Luculentius, 103 var).
- Exodus narrat liber quod exeuntes filii Israel de terra Egypti (Luculentius, 103).
- Expletis diebus L^a resurrectionis dominice (Luculentius, 52 var).
- Expletis dies L^a resurrectionis dominice (Luculentius, 52 var).
- Familiare est siris et maxime palestinis ut ad omnes sermones (Luculentius, 133 var).
- Familiare est siris sive palestinis ut ad omnes sermones (Luculentius, 133).
- Flevit enim pius redemptor generis humani ruinam (Luculentius, 106).
- Gentes a gignendi/o dicte sunt velut bruta animalia (Luculentius, 105).
- Hanc manifestacionem et Luchas evangelio suo meminit (Luculentius, 65).
- Hanc manifestacionem Luchas in evangelio suo meminit (Luculentius, 65 var).
- Hec ratio tripliciter intelligenda est. Spiritu ambulate (Luculentius, 115).
- Hec sententia ad omnes pertinet generaliter ad eos (Luculentius, 102 var).
- Hec sententia ad omnes pertinet generaliter qui aliud (Luculentius, 102).
- Hieremias, cui hec vaticinium est, interpretatur exelsus (Luculentius, 144 var).
- Hieremias interpretatur exelsus domini (Luculentius, 144).
- Hoc in loco apostolus Paulus se suosque cohetaneos pretulit (Luculentius, 150).
- Hoc in loco non dicit evangelista nomen castelli (Luculentius 116).
- Hoc in loco pretermisso ordine predicationis (Luculentius, 107 var).
- Hoc loco apostolus, pretermisso ordine predicationis (Luculentius, 107).
- Hoc mare propter diversas adiacencias variis vocatur nominibus (Luculentius, 143).

- Hoc quantum ad literam attinet (Luculentius, 110 var).
- Homo iste Deus omnipotens est intelligendus, de quo (Luculentius, 87).
- Homo iste Deus omnipotens est intelligendus, qui in scripturis (Luculentius, 104).
- Homo iste nullus melius quam Dei Filius est intelligendus Luculentius 104 var).
- Huic loco similis est sententia Pauli apostoli dicentis (Luculentius, 72).
- Humiliatio enim multimoda intelligitur (Luculentius, 88).
- Humiliatio enim multis modis intelligitur (Luculentius, 88).
- In capite huius leccionis tria ponuntur ab evangelista (Luculentius 18).
- In eodem loco dicit congregatos esse discipulos (Luculentius, 80 var).
- In eodem loco dicit esse congregatos discipulos (Luculentius, 80).
- In hac lectione duas naturas in Dei Filium intellegere debemus (Luculentius, 100).
- In hac sententia duplex intelligenda est ratio (Luculentius, 121).
- In hoc loco apostolus ministros Novi Testamenti (Luculentius, 111).
- In hoc loco non dicit evangelista (Luculentius, 29 var).
- Infirmi namque erant Romani, adhuc minus intelligentes (Luculentius, 99).
- Infirmum namque erant Romani, et adhuc minus intelligentes (Luculentius, 99 var).
- Isaias interpretatur salus Domini. Et bene quia salutem humanis (Luculentius, 17).
- Isaias interpretatur salvator mundi vel salus Domini (Luculentius, 94).
- Luchas, syrus anthiocensis, Paulum apostolum in predicatione (Luculentius, 76).
- Marchus interpretatur excelsum mandatum (Luculentius, 77).
- Marchus interpretatur excelsus mamdato (Luculentius, 77).
- Maria Magdalene que condamnata fuerat in civitate peccatrix (Luculentius, 59).
- Mirantes erant Iosef et Maria mater eius (Luculentius, 16 var).
- Mirantes erant pater eius et mater super his (Luculentius, 16).
- Monuerat enim superius apostolus Paulus seorsum viros (Luculentius, 130 var).
- Moneri potest hec ratio minus intelligentes (Luculentius, 73).
- Movere potest hec ratio minus intelligentes (Luculentius, 73 var).
- Mundum enim in hoc loco beatus Iohannes amatores mundi (Luculentius, 86).
- Naim civitas est Galilee in secundo milliario Thabor in monte (Luculentius, 120).
- Narrat superius textus evangelii de quibusdam dicentibus (Luculentius, 149).
- Narrat superius textus evangelii de quod dicentibus (Luculentius, 149 var).

- Narrat superius textus evangelii qualiter Dominus scribas (Luculentius, 85).
- Narrat superius textus evangelii quod quibusdam (Luculentius, 149 var).
- Nequaquam diceret beatus Iohannes apostolus (Luculentius, 64).
- Nequaquam dixerat beatus Iohannes apostolus (Luculentius, 64 var).
- Non quod insulas vel stagna sive flumina (Luculentius, 94).
- Nota quia superius dixit evangelista Matheus (Luculentius, 61).
- Nota quod superius dixit evangelista Matheus (Luculentius, 61 var).
- Notandum est enim quia Effesiis idem apostolus dicit (Luculentius,134).
- Notandum est enim quod Effesiis idem apostolus dicit (Luculentius,134 var).
- Notandum est quod beatus Petrus apostolus (Luculentius, 56).
- Nuper sub Caesare Augusto Iudea sub descriptione posita (Luculentius,135).
- Occulos hoc in loco quos Dominus beatificat (Luculentius, 114).
- Occulos in hoc loco quos Dominus beatificat (Luculentius, 114 var).
- Octavum signum est secundum Matheum in quo princeps (Luculentius, 137).
- Omnem maliciam dicit omnem infidelitatem quam Paulus (Luculentius, 62 var).
- Omnem maliciam omnem infidelitatem quam Paulus (Luculentius, 62).
- Ordo preposterus est, quia necdum dixerat ordinem (Luculentius, 57).
- Ostendere vult apostolus Paulus neminem esse (Luculentius,101).
- Par est in sensu et in ratione hic locus superiori (Luculentius,117 var)
- Par est in sensu vel ratione hic locus superiori (Luculentius,117).
- Parabola graece, latine similitudo dicitur (Luculentius, 129).
- Parce dicitur parvum vel modicum, large vero habunde (Luculentius,109).
- Patriarcha Iacob dum filios suos benedicens (Luculentius, 54).
- Paululum etenim superius Matheus evangelista narrat (Luculentius, 127).
- Paululum superius dicit evangelista quod egrediente (Luculentius, 147).
- Paululum superius evangelista dicit quod egrediente (Luculentius, 147 var).
- Paululum superius Matheus evangelista narrat (Luculentius, 127).
- Paululum superius premisit evangelista Marcus (Luculentius, 112 var).
- Paululum superius premisit Marcus evangelista qualiter (Luculentius, 112).
- Paulus apostolus promissiones dicit esse factas (Luculentius, 113).
- Paulus apostolus repromissiones dicit esse factas (Luculentius, 113 var).
- Philipenses sunt Macedones et his predicavit apostolus (Luculentius, 132 var).

- Philipenses sunt Macedones. Hos laudat apostolus (Luculentius, 132 var).
- Philipenses sunt Macedones. Hos praedicavit apostolus (Luculentius 132).
- Philippus iste frater fuit Herodis fuit. Quattuor quippe (Luculentius, 96).
- Predicante Domino in sinagoga iudeorum multe turbae (Luculentius, 83).
- Primo enim de equalitate loci huius dicendum est (Luculentius 93).
- Qualiter enim vel quam ob causam Iohannes (Luculentius,151).
- Quasi dicat: Ego sum ipse quem tercia die (Luculentius, 55 pars).
- Qui duos dominos voluit intelligere Christum et diabolum (Luculentius,118 var).
- Quidam duos dominos volunt intelligere Christum et diabolum (Luculentius,118).
- Quidam hoc de Aaron intelligi et volunt, qui iubente Deo (Luculentius,140 var).
- Quidam hoc de Aaron intelligi volunt, qui iubente Deo (Luculentius,140).
- Regulus a rege diminuitur. Regulus dictus eo quod (Luculentius,131).
- Renovamini precepit apostolus Paulus spiritu mentis vestre (Luculentius, 126).
- Renovari precepit apostolus Paulus spiritu mentis vestre (Luculentius, 126 var).
- Romanis Paulus apostolus non primo posuit fide fundamentum (Luculentius,148).
- Sepe dictum est quia sicut sunt exteriores oculi corporis (Luculentius,128).
- Sepe enim invenimus in scriptura divina homines provocare (Luculentius, 91 var).
- Sepe enim invenitur in scriptura divina homines provocare (Luculentius, 91 var).
- Sepe invenitur scriptura divina homines provocare (Luculentius, 91).
- Sepe legimus Dei Filium locutum fuisse per parabolas (Luculentius, 75).
- Sepe legimus in sanctum evangelium quia veniens Dominus (Luculentius,122).
- Sepissime legimus et audivimus quia Iohannes Baptista (Luculentius, 153).
- Sepissime legimus in sancto evangelio quod sancti apostoli (Luculentius, 79).
- Simile est quod alibi dicit: Qui parce seminat (Luculentius, 138).
- Somnum scripta sacra interdum mortem animae (Luculentius, 146).
- Superiori capitulo beatus Petrus apostolus ecclesiam (Luculentius, 68).
- Superius namque loquitur sanctum evangelium (Luculentius,110).

- Superius omni potestati nos omni potestati subdi monuerat (Luculentius, 92 var).
- Superius omni potestati nos subdi monuerat apostolus (Luculentius, 92).
- Superius ostendit beatus Iacobus vicia carnis (Luculentius, 70).
- Totum enim baptismum suum, immo et omnium fidelium (Luculentius, 97).
- Una sabbati dicit diem dominicam, in qua Dei Filius (Luculentius, 63).
- Veniens Dei Filius in hunc mundum dum verbum Patris (Luculentius, 33 var).
- Veniens Dei Filius in mundum verbum Patris seminans (Luculentius, 33).
- Vera est hec sententia apostoli qui dicit: Corde enim credit (Luculentius, 142).
- Vera est sententia apostoli qui dicit: Corde enim creditur (Luculentius, 142 var).
- Verbum implecionis sacra scriptura in bonorum tantum actu (Luculentius, 95 var).
- Verbum implecionis sacra scriptura in bonorum tantum ortu (Luculentius, 95).
- Vetus narrat historia Philipum Herodis maioris filium (Luculentius, 156).
- Videbat Paulus apostolus consumari cursum suum (Luculentius, 119).

RESUM

L'homiliari carolingi de Luculentius, que fou escrit a la darrera del segle IX, possiblement a Itàlia, tingué a Catalunya una gran difusió que contrasta amb la migrada tradició italiana. Aquesta obra de l'enigmàtic Luculentius, que a la Catalunya Vella fou designada amb els noms tipològics de *Collectaneum* i *Dispositus*, només la transmeten completa dos homiliaris copiats, l'any 956/957, al monestir de Sant Cugat del Vallès, vora Barcelona. La seva tradició codicològica a Catalunya, i el seu abast librari i geogràfic queden reflectits en els homiliaris de l'ofici diví i, particularment, en els nous noranta-cinc fragments de còdexs localitzats, quaranta d'ells copiats entre els anys 925/950 i el primer quart del segle XI, que transmeten una recensió pròpia o família catalana de Luculentius. És una recensió a tenir en compte en l'edició crítica de Luculentius i de la qual editem les tres primeres homilies que manquen en els còdexs de Sant Cugat del Vallès.

Paraules clau: Homiliari de Luculencius, Col·lectani, Dispòsit, segle IX, Itàlia, Catalunya, Sant Cugat del Vallès, ofici diví.

ABSTRACT

The carolingian homiliary of Luculentius, written in the end of 9th century, possibly in Italy, had a wide diffusion in Catalonia contrasting with a rather reduced italian tradition. This work of an enigmatic Luculentius, designated in Catalonia with the tipoligical names of *Collectaneum* and *Dispositus*, is contained complete in only two homiliaries copied on 956/957 at the monastery of Sant Cugat del Vallès, near Barcelona. Its codicological tradition in Catalonia and its library and geographical range is attested through the Divine Office homiliaries and, particularly, through the newly identified ninety-five codex fragments, forty of them copied between 925/950 and the first quarter of 11th century, transmitting an own catalan recension or catalan family of the Luculentius. This is a recension to be taken into account for the critical edition of the Luculentius, from which we edit here the three first homilies, absent from Sant Cugat codexs.

Keywords: Homiliary of Luculentius, Collectaneum, Dispositus, 9th century, Italy, Catalonia, Sant Cugat del Vallès, divine office.